

[e500][s540]

IV

KIERTOLIIKKEEN TEORIAT TIETEESSÄ

Huomioon ottaen, että ”äärimmäinen syy on julistettu hourekuvaksi ja suuri syy on passitettu tuntemattoman alueelle”, kuten muuan kunnioitettu henkilö aiheellisesti valittaa, on sangen merkille pantavaa, että esitetään niin monia hypoteeseja, itsessään tähtisumun verran. Maallikkotutkija hämmentyy eikä tiedä, mihin *eksaktin* tieteen teoriaan hänen on uskottava. Me luettelemme alempana riittävän monia hypoteeseja, että niiden pitäisi sopia itse kunkin maulle ja ajatuskyvyille. Ne on kaikki poimittu tieteellisistä teoksista.

VALLITSEVIA HYPOTEESEJA KIERTOLIIKKEEN
ALKUPERÄN SELITTÄMISEKSI

Kiertoliike on syntynyt:

a) Siten että tähtisumumassat, jotka ovat ilman päämäärää kiertäneet avaruudessa, ovat törmänneet yhteen; tai alkaneet *vetää toisiaan puoleensa* ”sellaisissa tapauksissa, jolloin ei tapahdu todellista törmäystä”.

b) Siten että tähtisumuaineen virrat ovat tangentiaalisesti (kun tähtisumu on amorfinen eli muodoton) laskeutuneet korkeammilta asteilta alemmille¹ tai *ainoastaan siten, että massassa alkaa vaikuttaa vetovoima keskustaa kohti*.²

”Fysiikassa on olemassa se pääperiaate, ettei *tuollainen massa voi joutua mihinkään kiertoliikkeeseen sen omien osasten toiminnan seurauksena*. Yhtä hyvin [s541] voisi koettaa muuttaa höyrylaivan suuntaa kiskomalla kannen kaidetta köydestä”, sanoo prof. Winchell tämän johdosta kirjassaan.³

HYPOTEESEJA SEITSEMÄN PLANEETAN
JA KOMEETTOJEN SYNNYSTÄ

a) Planeettojen syntyminen johtuu 1) jostakin auringon purkauksesta – sen keskusmassan synnytyksestä;⁴ tai 2) jonkinlaisesta tähtisumurenkaiden katkeamisesta.

b) ”Komeetat ovat vieraita planeettajärjestelmällemme.”⁵ Komeetat ovat

¹ Sanat korkeampi ja alempi ovat ainoastaan suhteellisia avaruudessa olevan tarkkailijan aseman mukaan, sillä jos näiden sanojen käyttäminen tarkoittaisi, että ne merkitsevät abstrakteja todellisuuksia, se olisi ehdottomasti harhaanjohtava.

² Jacob Ennis, *The Origin of the Stars*, 1876, s. 221 ynnä seuraava.

³ *World-Life*, s. 99, av.

⁴ Jos näin olisi laita, kuinka tiede selittäisi, että aurinkoa lähinnä olevat planeetat ovat niin pieniä kooltaan? Meteorien kasautumisen teoria on ainoastaan askelta kauempana totuudesta kuin tähtisumuaste, eikä sillä ole edes jälkimmäisen ominaisuutta – sen metafysisistä puolta.

⁵ Laplace, *Exposition du système du monde* (ed. 1824), s. 414; ed. 1883, s. 435.

kieltämättä meidän aurinkokunnassamme syntyneitä.”¹

c) ”*Kiintotähdet ovat liikkumattomia*”, sanoo yksi auktoriteetti. ”Kaikki tähdet ovat varmaan liikkuvia”, vastaa toinen. ”Kieltämättä jokainen tähti on liikkeessä.”²

d) ”Yli 350 000 000 vuoden aikana auringon hidas ja majesteetillinen liike akselinsa ympäri ei ole hetkeksikään lakannut.”³

[e501] e) ”Mädler uskoo, että... auringon radan keskus on Plejadien Alkyone ja että siltä kuluu 180 000 000 vuotta yhteen ainoaan kierrokseen.”⁴

f) ”*Aurinko ei ole ollut olemassa enempää kuin 15 000 000 vuotta eikä tule enää säteilemään lämpöä enempää kuin 10 000 000 vuotta.*”⁵

Muutamia vuosia sitten tämä etevä tiedemies kertoi maailmalle, että aika, joka vaadittiin maan jäähtymiseksi alkuasteella olevasta kuorettumisestaan nykyiseen tilaansa, ei voinut olla pidempi kuin 80 000 000 vuotta.⁶ Jos maailman kuorettumisen aika olisi ainoastaan 40 000 000 vuotta eli puolet tuosta myönnetystä ajasta, ja auringon ikä olisi ainoastaan 15 000 000 vuotta, pitääkö meidän sitten käsittää, että maa on kerran ollut olemassa auringosta riippumatta?

Koska toisaalla mainitaan astronomien ja fyysikkojen monien tieteellisten hypoteesien julki tuomat auringon, planeettojen ja maapallon iät, olemme käsitelleet aihetta [s542] tarpeeksi osoittaaksemme nykyajan tieteen edustajien keskinäisen erimielisyyden. Jos oletamme Sir William Thomsonin *viisi-toista* miljoonaa vuotta tai T. H. Huxleyn *tuhannet* miljoonat vuodet aurinkokuntamme kiertoajaksi, niin aina tulemme seuraavaan tulokseen: Hyväksymällä taivaankappaleiden itsesyntyisen kiertoliikkeen, jotka taivaankappaleet muka ovat *inertistä* aineesta muodostuneita ja kuitenkin liikkuvat *oman sisäisen liikkeensä* perusteella miljoonia vuosia, tämä tieteen oppi:

a) Ilmeisesti kieltää tuon fyysisen peruslain, joka sanoo, että ”*liikkeessä oleva kappale pyrkii alati inertiaan* (ts. jatkaa samaa liikkeen tai levon tilaansa), kunnes jokin tarpeeksi suuri *aktiivinen* voima yllyttää sitä muuhun toimintaan”.

b) Tunnustaa alkusysäyksen, jonka kulminaatio on muuttumaton liike *vastustavassa* eetterissä, jonka asian NEWTON on sanonut olevan *liikkeen luonteeseen nähden mahdoton*.

¹ Faye, ”Sur l’origine du système solaire”, *Comptes Rendus des séances de l’Académie des Sciences*, Pariisi, osa XC, 1880, s. 640-643.

² Wolf.

³ C. H. Lecouturier, *Panorama des Mondes*, Pariisi, 1858.

⁴ Winchell, *World-Life*, s. 140.

⁵ Sir Wm. Thomsonin luento: ”Latentin voiman teoria koskien auringon mahdollista alkuperää, sen lämmön kokonaismäärää ja sen kesto”, 1887.

⁶ Thomson ja Tait, *Natural Philosophy* (1867). Ja näidenkin lukujen suhteen Bischoff on eri mieltä Thomsonin kanssa ja laskee, että 350 miljoonaa vuotta vaaditaan maapallon jäähtymiseksi 20 000 °C lämpöäärästä 200 asteeseen. Tämä on myös Helmholtzin mielipide.

c) On universaali painovoima, joka – kuten meille opetetaan – aina pyrkii keskustaa kohti *suoraviivaista* suuntaa. Tämä olisi *yksinään* syy koko aurinkokunnan kiertämiseen, jossa tapahtuu ikuisesti *kaksinainen* pyöriminen, kun jokainen kappale kulkee sekä oman akselinsa että ratansa ympäri. Toinen satunnainen selitys on:

d) Auringossa on jokin magneetti, eli mainittu kiertoliike johtuu magneettisesta voimasta, joka toimii aivan kuin painovoima suoraviivaisesti – ollen kääntäen verrannollinen etäisyyden neliöön. (Coulombin laki.)

e) Kaikki toimii *muuttumattomien* lakien alaisena, jotka lait kuitenkin usein näyttävät vaihtelevan, kuten osoittautuu useissa hyvin tunnetuissa [e502] planeettojen ja muiden kappaleiden oikuissa sekä myös silloin kun komeetat lähestyvät aurinkoa tai vetäytyvät siitä pois päin.

f) On olemassa LIKEELLE PANEVA VOIMA, joka on aina *verrannollinen* siihen massaan, mihin se vaikuttaa. Mutta se on *riippumaton* sen massan erikoisluonteesta, johon se on verrannollinen. Tämä johtaa sanomaan Lecouturierin tapaan: ”Jollei olisi tuota voimaa, joka on riippumaton sanotusta massasta ja aivan eriluontoinen, massa putoaisi aina samalla nopeudella, vaikka se olisi yhtä suuri möhkäle kuin Saturnus tai yhtä pieni kuin Ceres.”¹ Se on sitä paitsi sellainen massa, joka saa painonsa siitä kappaleesta, johon se painollaan nojautuu.

Ei siis Laplacen käsitys auringon ilmakehän fluidumista, joka ulottuisi planeettojen ratojen tuolle puolen, eikä Lecouturierin sähkö eikä Foucaultin [s545] lämpö,² ei mikään voi koskaan auttaa noita kiertoliikkeen alkuperää ja *pysyvyyttä* koskevia lukuisia hypoteeseja pääsemään pois oravanpyörästään, ja yhtä vähän sen voi tehdä itse painovoiman teoria. Tämä mysteeri on fyysisen tieteen Prokrusteen vuode. Jos aine on passiivinen, kuten nykyään opetetaan, ei voi sanoa, että pieninkin liike olisi aineessa oleellinen ominaisuus – sillä ainetta on silloin pidettävä pelkkänä toimeettomana massana. Kuinka siis noin monimutkainen, yhdistetty ja moninkertainen, noin harmoninen ja tasapainoinen liike, joka kestää miljoonien ja jälleen miljoonien vuosien ikuisuuksia, voisi johtua yksistään sen omasta ominaisesta voimasta, jollei tuo voima ole *älyä*? *Fyysinen tahto* on jotakin aivan uutta – se on todella käsite, jota muinaisaikalaiset eivät olisi milloinkaan suvainneet.³ Muuan astronomi sanoo:

¹ *Musée des Sciences*, 15.8.1857. Vrt. de Mirville, *Des Esprits*, IV, 149.

² *Panorama des Mondes*, s. 55.

³ Enemmän kuin vuosisadan ajan on koetettu haihduttaa kaikki ero kappaleen ja voiman välillä. ”Voima on ainoastaan liikkeessä olevan kappaleen ominaisuus”, sanovat fyysikot. ”*Elämä – eläimellisten elintemme* ominaisuus – on ainoastaan seuraus näiden molekyylien järjestelystä”, vastaavat fysiologit. Kuten Littré opettaa: ”Tuon planeetaksi kutsutun kokouman povessa kehittyvät kaikki aineessa uinuvat voimat... ts. aine sisältää *itsessään* ja *itsensä kautta* ne voimat, jotka ovat sille ominaisia... ja jotka ovat *alkuperäisiä* eikä *toissijaisia*. Näitä voimia on painon, sähköön, maisen magnetismin ja elämän ominaisuudet... Jokainen planeetta saattaa kehittää elämää... kuten

Me puhumme taivaankappaleiden painosta, mutta koska on tunnustettu, että paino vähenee suhteessa sen etäisyyteen keskuksesta, niin tulee ilmeiseksi, että määrättyllä välimatkalla tuon painon välttämättä täytyy alentua nolnaan. Jos olisi jokin *vetovoima*, silloin täytyisi syntyä tasapaino... Ja koska nykyinen oppisuunta ei tunnusta universaalissa avaruudessa olevan mitään *alhaalla* eikä mitään *ylhällä*, ei ole selvää, mikä saataisi maapallon putoamaan [vaikkei olisikaan paino- eikä vetovoimaa].¹

Tuntuu siltä, että kreivi de Maistre oli oikeassa ratkaistessaan kysymyksen omalla teologisella tavallaan. Hän leikkaa Gordionin solmun auki sanomalla: [e503] ”Planeetat kiertävät sen vuoksi, että *ne on pantu kiertämään*... ja nykyaikainen fyysinen maailmanjärjestelmä on *fyysinen mahdottomuus*.”² Eikö Herschell sanonut samaa lausueessaan, että tarvitaan *tahto* kiertoliikkeen [s544] aikaansaamiseksi ja *toinen tahto* sen pysäyttämiseksi.³ Tämä todistaa ja selittää, kuinka *hidastunut* planeetta on niin ovela, että se voi laskea aikansa täsmälleen osuakseen määräpaikkaansa tietyllä hetkellä. Sillä jos tiede joskus onnistuukin selittämään nerokkaasti muutamia noista pysähtymisistä, peräytyivistä liikkeistä, poikkeamisista ratojen ulkopuolelle jne., pitäen niitä vain näennäisinä ja johtuvina niiden ja meidän maapallomme erilaisesta nopeudesta keskinäisissä ja vastaavissa radoissa, tiedämme kuitenkin olevan muita ja ”hyvin todellisia ja huomattavia poikkeuksia”, toistaaksemme Herschellin sanoja, ”joita ei voi selittää muuten kuin noiden planeettojen keskinäisellä ja säännöttömällä vaikutuksella toisiinsa ja auringon *häiritsevällä* vetovoimalla”.⁴

Me tiedämme kuitenkin, että näiden pienten ja satunnaisten häiriöiden lisäksi on olemassa alituisia poikkeuksia, joita nimitetään sekulaarisiksi – sen tähden että niiden säännöttömyys kasvaa niin äärettömän hitaasti ja koskee elliptisen liikkeen mittasuhteita – eikä näitä poikkeuksia *voi oikaista*. Kaikki astronomit sanovat tämän saman asian. Newton jo huomasi, että tämä maailma kaipaa *korjausta* hyvinkin usein, ja esim. Reynaud sanoo meidän päivinämme teoksessaan *Terre et Ciel*:

Kaukana siitä, että planeettojen piirtämät radat olisivat muuttumattomia, ne päinvastoin ovat alinomaa muuttuvia asemaltaan ja muodoltaan.⁵

Tämä todistaa, että painovoima ja kiertolait ovat yhtä erehdyttäviä kuin nopeita korjaamaan erehdyksiään. Syytös niitä vastaan voidaan määritellä

esim. maapallo, jonka päällä ei ihmiskunta aina ole elänyt mutta nyt elää.” (*Revue des Deux Mondes*, 15.7.1860.)

¹ J. Tardy, *Cosmographie* jne. Vrt. de Mirville, *main. teos*, IV osa, s. 146.

² *Soireés* jne., II.

³ *Discours sur l'étude de la philosophie naturelle* (ranskal. käännös, 1834), s. 165.

⁴ *Sama*.

⁵ Sivü 28.

näin:

Nämä radat vuoroin laajenevat, vuoroin supistuvat, niiden suurempi akseli joko pitenee tai vähenee tai heilahtaa samalla kertaa oikealta vasemmalle auringon ympäri. Itse se taso, missä planeetat sijaitsevat, nousee ja laskeutuu aikakausittain pyörien ikään kuin vavisten itsensä ympäri.¹

Tähän de Mirville, joka uskoo aurinkokuntaa näkymättöminä hallitseviin *älyllisiin* ”työntekijöihin” – kuten mekin uskomme – huomauttaa sattuvasti:

Kas siinäpä matka, jossa ei ole paljoakaan mekaanista *täsmällisyyttä*. Korkeintaan sitä voisi verrata höyrylaivaan, jota aallot heittelevät ja kuljettavat sinne tänne hidastuttaen tai jouduttaen sen kulkua, niin että kaikki nuo esteet voisivat siirtää sen saapumisen määrättömäksi ajaksi, jolle olisi perämiehen ja koneenkäyttäjän älyä korvaamassa menetettyä aikaa ja parantamassa vaurioita.²

Painolaki kuitenkin näyttää olevan tulossa *vanhentuneeksi* laiksi tähti-taivaalla. Ainakin nuo pitkätukkaiset *radikaalit*, joita nimitetään komeetoiksi, näyttävät [s545] hyvin vähän kunnioittavan tuon lain loukkaamattomuutta [e504] ja heilauttavan sille päätään hyvin häpeämättömästi. Kuitenkin, vaikka komeetat ja meteorit miltei joka suhteessa näyttävät olevan ”*vielä käsittämättömiä* ilmiöitä”, nykyaikaisen tieteen kannattajat uskovat niiden *tottelevan samoja lakeja ja muodostuvan samasta aineesta* ”kuin auringot, tähdet ja tähtisumut”, vieläpä samasta kuin ”maa ja sen asukkaat”.³

Tätä voitaisiin todella kutsua harkitsemattomaksi, vieläpä *sokeaksi uskoksi*. Mutta eihän *eksaktia* tiedettä sovikaan epäillä, ja sitä, joka hylkäisi tutkijoiden kuvittelemat hypoteesit – esim. painovoiman – pidettäisiin siitä hyvästä tietämättömänä houkkiona. Kuitenkin äskeinen kirjailija kertoo meille omituisen tarinan tieteellisistä aikakirjoista.

Vuoden 1811 komeetalla oli 190 miljoonan kilometrin pituinen ja laajimmillaan 24 miljoonan kilometrin levyinen pyrstö, ja keskuksen halkaisija oli noin 204 000 kilometriä eli enemmän kuin kymmenen kertaa suurempi kuin maapallon halkaisija... [Hän kertoo meille, että] jotta tämänsuuruiset taivaankappaleet kulkiessaan läheltä maan ohi *eivät vaikuttaisi sen* liikkeeseen eivätkä muuttaisi sen vuoden pituutta edes yhdellä sekunnilla, niiden todellisen aineksen täytyy olla käsittämättömän ohutta...⁴

Niin täytyy todella olla, ja kuitenkin:

¹ Sama.

² *Des Esprits*, IV osa, s. 155-156.

³ *Laing, Modern Science and Modern Thought*, s. 15.

⁴ Sama, s. 16.

Komeetan massan ääretöntä ohuutta todistaa myös se ilmiö, että kun se lähestyy aurinkoa, sen pyrstö pitenee joskus 145 miljoonaa kilometriä muutamassa tunnissa. Ja mikä merkillisempää, TÄMÄ PYRSTÖ OJENTAUTUU ESIIN VASTOIN PAINOVOIMAA *jonkin työntövoiman*, luultavasti sähköön *vaikutuksesta*, niin että se viittaa aina pois päin auringosta [!!!]. Ja kuitenkin, vaikka komeetan aineen täytyy olla hyvin ohutta, SE TOTTELEE YLEISTÄ PAINOVOIMALAKIA [!], sillä kiertääpä komeetta radallaan uloimpien planeettojen ratojen sisäpuolella tai syöksyy ulos avaruuden syvyysiin ja palaa vasta satojen vuosien päästä, sen kulkua kummassakin tapauksessa johtaa *sama voima kuin se, joka saa omenan putoamaan maahan*.¹

Tiede on niin kuin Caesarin puoliso, jota kukaan ei saa epäillä – se on selvää. Mutta silti sitä voi kritisoida kunnioittavasti, ja voidaan ainakin muistuttaa, että ”omena” on vaarallinen hedelmä. Saattaa näet toisen kerran ihmiskunnan historiassa tapahtua, että se tulee LANKEEMUKSEN syyksi – tällä kertaa ”eksaktille” tieteelle. Komeetan, jonka pyrstö uhmailee painovoimalakia aivan auringon silmien alla, voidaan tuskin sanoa tottelevan tuota lakia.

Eräissä vuosien 1865 ja 1866 välillä kirjoitetuissa astronomiaa ja tähtitiedettä käsittelevissä tieteellisissä teossarjoissa on tämän tekijä, aivan vasta-alkaja tieteen alalla, muutamissa tunneissa laskenut *ainakin 38 ristiriitaisia hypoteesia*, jotka on esitetty taivaankappaleiden itsesyntyisen alkuperäisen kiertoliikkeen selitykseksi. Tekijä ei ole astronomi eikä matemaatikko eikä yleensä tiedemies, mutta hänen täytyi tutkia näitä virheitä puolustaakseen okkultismia yleensä ja varsinkin, mikä oli vielä [e505] tärkeämpää, tukeakseen okkulttisia oppeja astronomiasta ja kosmologiasta. Okkultisteja uhkailtiin pelottavilla rangaistuksilla, koska he kyseenalaistivat tieteelliset totuudet. Mutta nyt he tuntevat itsensä rohkeammiksi, sillä tiede on epävarmempi ”voittamattomasta” asemastaan kuin tiedemiehet olivat odottaneetkaan, ja monet tieteen linnoituksista ovat lentävälle hiekalle rakennettuja.

Siksipä tämäkin mitätön ja epätieteellinen tutkimus on ollut hyödyllinen ja todella sangen opettavainen. Me olemme oppineet hyvin monta asiaa, kun olemme huolellisesti tutkineet varsinkin niitä astronomisia tosiasioita, joiden olisi pitänyt eniten sotia meidän harhaoppisia ja ”taikauskaisia” käsityksiämme vastaan.

Niinpä esim. olemme huomanneet, mitä tulee painolakiin ja tähtien liikkeeseen akselinsa ympäri ja radoillaan, että jos kerran synkroninen liike oli saavutettu varhaisessa vaiheessa, se riitti synnyttämään kiertoliikkeen manvantaran loppuun asti. Kaikkien edellä mainittujen alkavan kiertoliikkeen mahdollisuuksien joukossa, jotka jokaisessa tapauksessa ovat hyvin monimutkaisia, olemme myös tulleet tuntemaan muutamia niistä syistä, *joista se on voinut johtua*, sekä muutamia muita, joista sen olisi *pitänyt johtua* mutta ei

¹ *Sama*, s. 16-16.

ole jostakin syystä johtunut. Muun muassa saimme tietää, että *alkavaa* kiertoliikettä saattaa yhtä helposti synnyttää *sulassa tilassa oleva tulinen* massa kuin sellainen, joka on *jäisessä, läpäisemättömässä tilassa (Terre et Ciel)*. Edelleen painovoima on laki, jota *ei mikään voi voittaa* mutta jonka kuitenkin voivat milloin vain voittaa mitä tavallisimmat taivaan- ja maankappaleet, esim. häpeämättömät komeettojen pyrstöt. Olemme vielä oppineet, että tämän universumin perustana on se pyhä luova kolminaisuus, jota nimitetään *inertiksi aineeksi, tajuttomaksi voimaksi ja sokeaksi sattumaksi*. Näiden kolmen todellisesta luonteesta ja olemuksesta tiede ei tosin tiedä mitään, mutta sehän on mitätön sivuseikka.

Meille siis sanotaan, että kun jokin massa kosmista eli tähtisumuainetta – jonka luonto on *tuntematon* (yksinomaan niin) ja joka saattaa olla *sulassa tilassa* (Laplace) tai *pimeässä ja kylmässä* (Thomson), sillä ”tämä lämmön väliintulo on itsessään *pelkkä hypoteesi*” (Faye) – päättää ilmaista mekaanista energiaansa kiertoliikkeen muodossa, se toimii seuraavalla tavalla. Se (massa) joko leimahtaa itsestään tuleen tai pysyy toimettomana, pimeänä ja kylmänä, sillä nuo molemmat ainetilat voivat yhtä hyvin [s547] lähettää sen ilman *mitään erityistä syytä* pyörimään avaruuden halki miljoonia vuosia. Sen liikkeitä voivat olla peräytyviä tai eteenpäin suuntautuvia, ja kummankin liikkeen tuoksi tuodaan esiin sata erilaista syytä yhtä monen hypoteesin muodossa. Kaiken kaikkiaan se yhtyy nyt tähtien suunnattomaan parveen, tähtien, joiden synty johtuu samoista ihmeellisistä ja spontaaneista olosuhteista – sillä ”*tähtisumuteoria ei väitä keksivänsä olioiden syntyä* vaan ainoastaan yhden vaiheen aineen historiassa”.¹ Nuo miljoonat auringot, planeetat ja satelliitit, jotka ovat muodostuneet inertistä aineesta, tulevat erittäin mahtavassa ja majesteeillisessa symmetriassa pyörimään ympäri taivaankannen, [e506] vaikka niitä liikuttaa ja johtaa inertiaastaan huolimatta ainoastaan ”*niiden oma sisäinen liike*”.

Pitääkö meidän kaikki tämä huomioon ottaen ihmetellä, jos oppineet mystikot, hurskaat roomalaiskatolilaiset ja vieläpä sellaiset etevät astronomit kuin Chaubard ja Godefroy² ovat antaneet enemmän arvoa kabbalalle ja muinaisille järjestelmille kuin nykyaikaisille tympäiseville ja ristiriitaisille universumin selityksille? *Zohar* ainakin tekee eron ”*hajasharin* (’valon voimien’), *hahozerin* (’heijastuneiden valojen’) ja niiden henkisten perustyyppien pelkän *ilmiöllisen ulkokuoren välillä*”.³

Kysymys painovoimasta voidaan nyt jättää sikseen ja tutkimme sen sijaan muita hypoteeseja. Että luonnontieteet ja eksaktit ja teoreettiset tieteet eivät tiedä mitään ”voimista”, on ilmeistä. Me voimme kuitenkin lopettaa todiste-

¹ A. Winchell, *World-Life*, s. 196.

² *L'Univers expliqué par la Révélation* ja *Cosmogonie de la Révélation*. Mutta ks. de Mirvillen *Deuxième Mémoire*. Tekijä, okkultismin kauhea vihollinen, ilmaisi kuitenkin suuria totuuksia.

³ Knorr von Rosenroth, *Kabala Denudata*, II, 67.

lumme tuomalla avuksemme vielä yhden tiedemiehen – professori A. Jaumesin, Montpellierin lääketieteellisen akatemian jäsenen. Näin sanoo tämä oppinut mies puhuessaan voimista:

Syy on se, mikä oleellisesti vaikuttaa ilmiöiden genealoggiaan jokaisessa aikaansaannoksessa ja jokaisessa muutoksessa. Sanoin, että toiminta [eli voima] on näkymätön... Ajatella sitä ruumiilliseksi ja *aineen ominaisuuksissa asuvaksi*... olisi perustetonta... Myöntää että universumi on suunnaton olento, jonka näkyvät osat ovat sen elimiä, olisi sotkeutumista sellaiseen hypoteesiin, joka on monille totuuksille vihamielinen. Voimat sellaisina kuin ne käsitämme antavat luonnollisen selityksen ilmiöille... Näiden yhtyneiden voimien leikki pyrkii kohti objektiivista ilmiötä, jonka luoja viisaus on ennalta määrännyt... *Voimien moninaisuus* ei sen vuoksi ole järjetön ajatus... Jumalan ja ilmiöiden välillä olen taipuvainen tunnistamaan keskiasteen välittäjiä, joita nimitetään voimiksi eli toisasteisiksi syiksi... Voimien erottaminen on tieteiden jaotuksen perusteena... Voimat eivät ole abstraktioita... ne ovat todellisuuksia, ainoita toimivia todellisuuksia, joiden ominaisuuksia voi määritellä suoranaisesti tarkkaamalla ja johtopäätöksiä tekemällä.¹

VI

TIETEEN NAAMIOT

FYSIIKKA VAI METAFYSIIKKA?

Jos maan päällä on jotain kehitystä, niin tieteen täytyy jonakin päivänä tahtoen tai tahtomattaan jättää tuollaiset eriskummalliset aatteensa kuin fyysiset, itseään johtavat lait – vailla sielua ja henkeä – ja kääntyä okkulttisten oppien puoleen. [e507] Niin se on jo tehnytkin, kuinka muutettuja tieteellisen katekismuksen otsikkosivut ja korjatut painokset sitten ovatkin. Nyt on jo kulunut puoli vuosisataa siitä kun verrattaessa uudenaikaista ajattelua muinaiseen huomattiin, että vaikka meidän filosofiamme näyttääkin olevan erilainen kuin esi-isiamme, se on kuitenkin muodostunut ainoastaan muinaisen filosofian vähennyksistä ja lisäyksistä ja on *pisara pisaralta kulkenut aiempien käsityskantojen seulan läpi*.

Tämä tosiasia oli hyvin tunnettu Faradaylle ja muille eteville tiedemiehille. Atomit, eetteri, itse kehitys – kaikki tuli nykyajan tieteelle ikivanhoista ajatuksista, kaikki perustuu muinaisten kansojen käsityksiin. Nuo ”käsitykset” tulevat tavallisille ihmisille allegorioiden muodossa, mutta ovat itse asiassa

¹ ”De la Distinction des forces”, *Mémoires de l'Académie des Sciences de Montpellier*, 1854, II osa, v. I, s. 71-107.

selviä tosiasioita, joita vihkimyksissä opetettiin valituille ja joita ovat osittain julkaisseet kreikkalaiset kirjailijat, niin että ne ovat kulkeutuneet meidän päiviimme asti. Tämä ei merkitse, että okkultismilla olisi aina ollut samoja mielipiteitä aineesta, atomeista ja eetteristä kuin mitä tavataan Kreikan klassikkojen eksoteerisissa teoksissa. Kuitenkin, jos voimme uskoa Tyndallia, Faraday oli myös Aristoteleen kannalla ja oli enemmän agnostikko kuin materialisti. Teoksessaan *Faraday as a Discoverer*¹ hän osoittaa, kuinka tuo suuri fyysikko on käyttänyt ”vanhoja Aristoteleen mietelmiä”, jotka ”löytyvät suppeasti muutamista hänen teoksistaan”. Mutta Faraday, R. J. Boscovich ja kaikki muut, jotka näkevät atomeissa ja molekyyliissä ”voimakeskuksia” ja vastaavassa alkuaineessa, *voimassa*, ITSENÄISEN ENTITEETIN, ovat ehkä paljon lähempänä totuutta kuin ne, jotka heidät kieltämällä samalla kieltävät ”vanhan pythagoralaisen hiukkasteorian” (joka ei sivumennen sanoen ole suinkaan siirtynyt jälkimaailmalle sellaisena kuin suuri filosofi *todellisuudessa* sitä opetti). Se nimittäin sisältää sen ”harhakäsityksen, että aineen syntyaineisia voisi pitää erityisinä ja todellisina entiteetteinä”.

Suurin ja vaarallisin erehdys, jonka tiede on okkultismin näkökulmasta tehnyt, on siinä ajatuksessa, että luonnossa voisi olla olemassa epäorganista eli *kuollutta* ainetta. Onko mitään *kuollutta* tai *epäorganista*, joka voisi muuttua tai vaihtua toiseksi? kysyy okkultismi. Ja onko auringon alla mitään, mikä pysyisi muuttumattomana?

Ei missään ole tämä harhakäsitys tullut paremmin valaistuksi kuin erään saksalaisen *oppineen*, prof. Philipp Spillerin tieteellisessä teoksessa. Tuossa kosmologisessa teoksessa² hän koettaa todistaa, että ”ei mikään kappaleen aineellinen rakenne, ei mikään atomi ole *itse alkuaan varustettu voimalla* vaan jokainen tuollainen atomi *on ehdottomasti kuollut*³ ja vailla kaikkea omaa voimaa vaikuttaakseen matkan päähän”.

[e508] Tämä väite ei kuitenkaan estä Spilleriä julistamasta yhtä okkulttista oppia ja perusaatetta. Hän kannattaa *voiman itsenäistä aineellisuutta* ja näyttää sen olevan ”ruumiitonta ainetta” (*unkörperlicher Stoff*) eli substanssia. Nyt *substanssi* ei ole *ainetta* metafysiikassa, ja todistelun vuoksi voidaan myöntää, että se on väärä ilmaus käytettäväksi. Mutta sen käyttö johtuu eurooppalaisten kielten köyhyydestä ja varsinkin tieteellisten nimitysten niuk-

¹ [Amerikkalainen painos, 1870, s. 123.]

² *Der Wältäther als Kosmische Kraft* (Berlin, 1873), s. 4.

³ Jotta jokin voisi olla *kuollutta*, se merkitsee, että se joskus on ollut *elävä*. Milloin, millä kosmogonian kaudella? Okkultismi väittää, että joka tapauksessa aine on kaikkein toimivin silloin, kun se *näyttää* elottomalta. Puu- tai kivimöhkäle on käytännöllisesti katsoen liikkumaton ja läpitunkematon. Kuitenkin todellisuudessa sen osaset ovat ikuisessa lakkaamattomassa värähtelyssä, joka on niin nopeaa, että kappale fyysiselle silmälle näyttää aivan liikkumattomalta, ja tilan laajuus noiden värähtelevien osasten välillä on – joltakin toiselta olemus- ja havaintotasolta käsin katsottuna – yhtä suuri kuin se, mikä erottaa lumihiihtäleet tai sadepisarat toisistaan. Mutta luonnontieteen näkökulmasta tämä on mielettömyyttä.

kuudesta. Tätä ”ainetta” pitää Spiller samana kuin eetteri ja [s551] siihen liittyvänä. Okkultisella kielellä lausuen voisi oikeastaan sanoa, että tämä ”voima-substanssi” on aina toimiva ilmiöllinen, *positiivinen eetteri – prakriti*. Mutta kaikkialla oleva, kaikki läpäisevä eetteri on edellä mainitun *noumenon*, kaiken perusta eli *ākāsha*. Siitä huolimatta Stallo joutuu riitaan Spillerin kanssa samoin kuin materialistienkin. Hän syyttää Spilleriä ”voiman ja aineen perusteiden täydellisestä halveksimisesta” (vaikkei tiede tiedä kummastakaan mitään varmaa). Sillä tuo ”hypostaattinen tekaisu” on kaikkien muiden fyysikkojen mielestä ei ainoastaan *painoton* vaan vailla kaikkia koossapitäviä, kemiallisia, lämpö- sähkö- ja magneettisia voimia, joiden kaikkien lähteenä ja *syynä* on eetteri – okkultismin mukaan.

Sen tähden Spiller kaikkine erehdyksineen osoittaa enemmän intuitiota kuin kukaan muu nykyajan tiedemies lukuun ottamatta kenties tri Richardsonia, joka teoretisoi ”hermovoiman” eli hermoeetterin ja myös ”aurinko- ja maavoiman” avulla.¹ Sillä EETTERI on esoterismin mukaan kaiken mahdollisen voiman perusolemus ja tästä universaalista vaikuttajasta (joka koostuu monista *vaikuttajista*) johtuvat kaikki voiman ilmennykset aineellisissa, psyykkisissä ja henkisissä maailmoissa.

Mitä itse asiassa on sähkö ja valo? Kuinka tiede voi tietää, että toinen on fluidumi ja toinen liikettä? Miksei selitetä syytä, kuinka niiden välillä voidaan tehdä ero, koska kumpaakin pidetään voimakorrelaationa? Sähkö on fluidumia, meille kerrotaan, aineetonta ja molekyyliä (vaikka Helmholtz luulee toisin) ja todisteena siitä on, että sen voimme ”pullottaa”, koota ja ottaa talteen. Siis *sen täytyy* olla yksinkertaisesti ainetta eikä mitään erityistä fluidumia. Eikä se ole vain ”liiketapa”, sillä liikettä tuskin voisi säilyttää Leydenastiassa. Mitä valoon tulee, se on vielä merkillisempi ”liiketapa”, koska ”kuinka ihmeelliseltä näyttäneekin, valo *voidaan* [myös] *tosiasiallisesti koota käytettäväksi*”, kuten prof. Grove todisti lähes puoli vuosisataa sitten.

Ottakaa piirros, jota on muutamia päiviä pidetty pimeässä, ja pankaa se kirkkaaseen päivänvaloon – ts. antakaa sen olla auringon valossa 15 minuuttia. Laskekaa se sitten valonaralle paperille pimeässä paikassa, [e509] niin 24 tunnin kuluttua se on jättänyt itsestään jäljen herkälle paperille ja valkoinen kohta näkyy siinä mustana... Tuntuu siltä kuin voitaisiin rajattomasti jatkaa tätä piirrosten jäljentämistä.²

Mitä sitten pysyy kiinnittyneenä ja ikään kuin paperille naulattuna? Jokin *voima* on varmasti kiinnittänyt kuvan, mutta mitä on *se olio*, jonka jäännös jää paperille?

[s552] Meidän oppineet miehemme pääsevät tästä pulmasta jollakin tieteellisellä yksityiskohdalla, mutta mitä siitä on siepattu, niin että määrätty osa siitä on jäänyt lasille, paperille tai puulevylle? Onko se liike vai voima? Vai

¹ *The Popular Science Review* (1866), nide V, s. 327–336.

² *The Correlation of Physical Forces*, s. 110.

sanotaanko meille, että jäljelle jää ainoastaan voiman eli liikkeen tulos? Mikä sitten on tuo voima? Voima eli energia on ominaisuus, mutta jokaisen ominaisuuden täytyy kuulua johonkin tai jollekin. Fysiikassa määritellään voiman olevan ”sitä, mikä muuttaa tai pyrkii muuttamaan jotakin fyysistä suhdetta kappaleiden välillä, olkoon se sähkö-, lämpö- tai mekaaninen, kemiallinen tai magneettinen jne. suhde”. Mutta ei tämä voima tai tämä liike jää paperiin jäljelle, kun voima tai liike on lakannut toimimasta. Ja kuitenkin jokin, mitä fyysiset aistimme eivät voi tuntea, on jäänyt jäljelle, ja siitä tulee vuorostaan syy, joka tuottaa tuloksia. Mitä se on? Se ei ole ainetta, kuten tiede sen määrittelee, ts. ainetta missään sen tunnetussa tilassa. Alkemisti sanoisi sen olevan henkistä eritettä – ja hänelle naurettaisiin. Mutta kuitenkin, kun fyysikko sanoisi, että sähkö talteen otettuna on nestettä tai että paperille kiinnitetty valo on yhä auringonvaloa – se on tiedettä.¹ Kokenut okkultisti, joka on todentanut koko *nidânojen*, syiden ja seurausten, sarjan, jotka lopuksi heijastavat viimeisen tuloksensa tälle meidän ilmennystasollemme, ja joka on siis etsinyt aineen alkuperää sen noumenonista, on sitä mieltä, että fyysikon selitys on samaa kuin jos kutsuisi vihaa tai sen tuloksia – esim. siitä johtuvaa huudahdusta – erittymäksi tai nesteeksi, ja ihmistä, sen syytä, sen aineelliseksi johdattimeksi. Mutta kuten Grove huomautti profetaalisesti, se päivä on hyvää vauhtia lähestymässä, jolloin tullaan tunnustamaan, että *meidän* tuntemamme ”voimat” ovat ainoastaan ohimeneviä ilmennyksiä niistä todellisuuksista, joita me emme ensinkään tunne – mutta joita *muinaiset viisaat tunsivat ja jotkut heistä jumaloivat*.

Hän teki yhden vielä merkittävemmän huomautuksen, jonka olisi pitänyt tulla tieteen tunnuslauseeksi mutta ei ole tullut. Sir William Grove sanoi: ”TIETEELLÄ EI PITÄISI OLLA TOIVEITA EIKÄ ENNAKKOLUULOJA. TOTUUDEN PITÄISI OLLA SEN AINOANA PÄÄMÄÄRÄNÄ.”

Meidän päivinämme tiedemiehet ovat kyllä vielä itsepäisempiä ja ahdasmielisempiä kuin papit. He näet palvelevat, jolleivät suorastaan jumaloi [e510] ”voima-ainetta”, joka on heidän *tuntematon Jumalansa*. Ja se, kuinka tuntematon se on, voidaan päätellä etevimpien fyysikkojen ja biologisten monista tunnustuksista, Faradayn ylimpänä. Hän sanoi, ettei hän koskaan uskaltaisi julistaa, onko voima aineen ominaisuutta vai toimintaa, ja todellakaan hän ei tiennyt mitä tarkoitettiin sanalla *aine*.

[s553] Oli aika, hän sanoi, jolloin hän luuli tietävänsä jotakin aineesta. Mutta mitä kauemmin hän eli ja mitä huolellisimmin hän sitä tutki, sitä vakuuttuneemmaksi hän tuli, *ettei hän tiennyt mitään aineen olemuksesta*.²

¹ Uusimmat auktoriteetit ovat tosin hylänneet nämä selitykset pitäen niitä ”hylättyinä teorioina” ja ovat nyt ottaneet ”liikkeen” ainoaksi epäjumalakseen. Mutta varmasti he epäjumalinsa saavat jonakin päivänä osakseen saman kohtalon kuin edeltäjänsäkin.

² Ks. F. C. Bakewell, *Electric Science* jne., Lontoo 1853. Tämä pahaenteinen tunnustus tehtiin, jollemme erehdy, eräässä Swanseassa pidetyssä tieteellisessä kongressissa. Faraday oli kuitenkin vain samaa mieltä kuin Tyndallkin oli ollut sanoessaan: ”Mitä

Okkultistit käsitetään usein väärin koska he parempien sanojen puutteessa käyttävät voimien ydinolemuksesta, *muutamista näkökohdista katsottuna*, tuota kuvaavaa nimitystä *substanssi*. Mutta substanssin muunnosten nimet eri havainto- ja olemustasoilla ovat lukemattomat. Itämaisella okkultismilla on erityinen nimityksensä sen kullekin laadulle, mutta tieteellä – kuten erään sukkelan ranskalaisen mielestä Englannilla, joka on saanut 36 uskontoa mutta ainoastaan yhden kalakastikkeen – on vain yksi nimi kaikkia varten, nimittäin ”substanssi”. Sitä paitsi eivät oikeaoppiset fyysikot eivätkä heidän arvostelijansa näy olevan aivan varmoja edellytyksistään ja ovat yhtä taipuvaisia sekoittamaan toisiinsa vaikutuksia kuin syitä. Niinpä on esim. väärin sanoa Stallon lailla, että ”ainetta ei voi sen enempää käsittää tai ajatella pelkkänä positiivisena läsnäolona avaruudessa kuin voimien kokoumana” tai että ”voima ei ole mitään ilman massaa eikä massa mitään ilman voimaa”. Sillä toinen näistä käsitteistä on noumenon ja toinen fenomeeni. Ja kun Schelling sanoo, että ”on pelkkää mielikuvituksen harhaa, että jotakin, me emme tiedä mitä, jää jäljelle, sitten kun olemme objektilta riisuneet kaikki siihen kuuluvat määritykset”¹ – hän ei olisi koskaan voinut sovittaa tätä huomautustaan transsendentaalisen metafysiikan alalle. On totta, että puhdas voima *ei* ole *mitään* fysiikan maailmassa, mutta hengen maailmassa se on KAIKKI. Stallo sanoo:

Jos palautamme sen massan, johon vaikuttaa jokin määrätty vaikka kuinka pieni voima, sitä rajoittavaan nollaan – eli matemaattisesti lausuttuna, kunnes se tulee äärettömän pieneksi –, on siitä tuloksena, että jäljellä olevalla liikkeellä on äärettömän suuri nopeus ja että ”olio”... jollakin hetkellä ei ole siellä eikä täällä vaan kaikkialla – ettei ole mitään [e511] todellista läsnäoloa. Mahdotonta on siis rakentaa ainetta voimien yhdistämisellä.²

Tämä saattaa olla totta ilmiömaailmassa, koska yliaistillisen maailman *ainoan todellisuuden* illusorinen heijastus voi näyttää todelliselta materialistin rajoitetusta käsityskannasta. Mutta se on ehdottomasti väärin, jos sen todistelu sovitetaan olioihin, jotka kabbalistien sanojen mukaan ovat ylimaallisissa piireissä. Ns. inertia eli hitaus on Newtonin mukaan³ voima, ja esoteeristen tieteiden tutkijoista se on suurin salaisista voimista. Kappale voidaan ainoastaan *käsitteellisesti*, ainoastaan tällä harhan tasolla ollessamme, ajatella erote-

me tiedämme atomista *lukuun ottamatta sen* voimaa? Te kuvittelette ydintä, jota voisi kutsua *a*:ksi ja ympäröitte sen voimilla, joita voitaisiin kutsua *m*:ksi, mutta minun järkeni mukaan *a* eli ydin katoaa ja substanssi on ainoastaan voimat *m*. Ja todellakin minkä käsityksen voisimme muodostaa ytimeistä riippumatta sen voimista? Mikä aate jää jäljelle, jonka varassa voisi säilyä kuvitelma *a*:sta riippumattomana sen tunnustetuista voimista?

¹ Schelling, *Ideen zur ainer Philosophie der Natur* (1757), s. 18.

² Stallo, *Concepts and Theories of Modern Physics*, s. 161.

³ *Principia*, määrit. III.

tuksi suhteestaan muihin kappaleisiin – mikä fyysisten ja mekaanisten tieteiden mukaan aiheuttaa sen ominaisuudet. Todellisuudessa sitä ei voi koskaan erottaa näin. Ei edes kuolema voi sitä erottaa suhteestaan universaaleihin voimiin, joiden synteesi on ainoa VOIMA eli ELÄMÄ: yhdyssuhde vain jatkuu toisella tasolla. Mutta jos Stallo on oikeassa, mitä mahtaakaan tri James Croll tarkoittaa, kun hän puhuessaan ”painovoiman muuttamisesta” esittää Faradayn, J. J. Waterstonin ja muiden kannattamia teorioita? Hän näet sanoo hyvin selvästi, että painovoima

...on voima, joka täyttää *kappaleiden ulkopuolella olevan* avaruuden, ja että kappaleiden lähetessä toisiaan tämä voima ei kasva, kuten tavallisesti luullaan, vaan kappaleet ainoastaan siirtyvät sellaiseen paikkaan, *missä voima on olemassa vahvempana...*¹

Kukaan ei voine kieltää, että jos jokin voima (joko painovoima, sähkö tai mikä muu voima tahansa) on olemassa kappaleiden *ulkopuolella* ja irrallaan avaruudessa – olkoon avaruus eetteriä tai tyhjiyttä –, sen täytyy olla *jotakin* eikä pelkkä *ei-mitään*, kun se käsitetään massasta erotettuna. Muuten se tuskin voisi olla yhdessä paikassa *voimakkaampana* ja toisessa vähemmän voimakkaana. G. A. Hirn sanoo samaa kirjassaan *Théorie mécanique de la chaleur*. Hän koettaa todistaa, että kemistin atomi ei ole pelkkä tekaistu entiteetti tai ainoastaan selittävä nimitys vaan että se todella on olemassa, että sen tilavuus on muuttumaton ja että se *ei* siis ole elastinen (!!). ”Voima niin muodoin *ei ole atomissa. Se on atomeja erottavassa avaruudessa.*”

Edellä mainitut näkökannat, jotka kaksi eri maissa olevaa etevää tiedemiestä ovat omaksuneet, näyttävät, ettei ole ensinkään *epätieteellistä* puhua ns. *voimien* aineellisuudesta. Voima, joka tulevaisuudessa tulee saamaan jonkin erikoisnimen, on jonkinlaista *ainetta* eikä voi olla mitään muuta. Jonakin päivänä tiede lienee ensimmäisenä valmis ottamaan uudelleen käyttöön paljon ivatun nimen flogiston.² Minkä nimen tämä voima tulevaisuudessa [s555] saaneekin, kenties voi olla tieteellistä väittää, että se *ei* asu atomeissa vaan ainoastaan ”niiden välisessä avaruudessa”. Mutta totta se ei kuitenkaan ole. Okkultistin kannalta se on samaa kuin jos sanoisi, [e512] ettei vesi asu niissä pisaroissa, joista meri koostuu vaan ainoastaan näiden pisaroiden välisessä tilassa!

Jos tähän vastataan, että on kaksi aivan erilaista fyysikkojen oppisuuntaa, joista toinen ”väittää, että voima on *itsenäinen aineperäinen entiteetti*, joka EI

¹ *Philosophical Magazine*, V sarja, nide II, lokakuu 1876, s. 252.

² Georg Ernst Stahl (1660–1734) esitti teorian kaikissa kappaleissa olevasta yhteisestä aineksesta, joka palaessaan poistuu niistä, ja nimitti tätä oletettua ainetta flogistoniksi. Tämä oli vallitsevana oppina kemiassa, kunnes Antoine Lavoisier v. 1774 kumosi sen. [Stahlia ei pidä sekoittaa edellä mainittuun John Bernhard Stalloon (1823–1900)] – Suom. toim.

ole vain aineen ominaisuus eikä ehdottomasti aineen kanssa tekemisissä”,¹ se tuskin auttane maallikkoa pääsemään asiasta perille. Päinvastoin se on ominansa saattamaan kysymyksen vielä suurempaan sekaannukseen. Voima ei näet silloin ole sitä eikä tätä. Kun sitä pidetään ”itsenäisenä aineellisena entiteettinä”, tämä teoria ojentaa ystävän käden okkultismille. Mutta se oudon ristiriitainen käsitys, ettei se ole tekemisissä aineen kanssa ”muulla tavoin kuin siten että se voi vaikuttaa aineeseen”,² vie luonnontieteen mitä mielettömimpiin ja ristiriitaisimpiin hypoteeseihin. Olkoon se ”voimaa” tai ”liikettä” (okkultismi ei näe näiden välillä mitään eroa eikä ensinkään koeta erottaa niitä toisistaan), se ei voi toimia yhdellä tavalla atomimekaanisen teorian kannattajien mieliksi ja toisella tavalla vastakkaisen koulun hyväksi. Eivätkä atomit voi toisessa tapauksessa olla *ehdottomasti yhtäläisiä kooltaan ja painoltaan* ja toisessa tapauksessa vaihdella painoltaan (Avogadron laki). Sillä saman etevän kriitikon sanoin:

Vaikka siis alkuperäisten massayksiköiden ehdoton yhtäläisyys kuuluu olennaisena osana mekaanisen teorian perusteisiin, koko uudenaikainen kemiallinen tiede perustuu *aatteeseen, joka suoranaisesti kumoaa tämän*. Se perustuu sellaiseen periaatteeseen, josta on äskettäin sanottu, että ”sillä on sama sija kemiassa kuin painovoimalla astronomiassa”.³ Tämä periaate tunnetaan Avogadron eli Ampèren lain nimellä.⁴

[s556] Tämä osoittaa, että joko nykyaikainen kemia tai nykyaikainen fysiikka on täysin väärässä, mitä tulee kummankin perusaatteisiin. Sillä jos pidetään mielettömänä, että löytyisi atomeja, joilla olisi erilainen ominaispaino fysiikan atomiteorian perusteella, ja jos kemia kuitenkin päinvastaista väittäessään ”saa ehdotonta tukea kokemuksesta” (kemiallisten yhdistysten muodostamisessa ja muuttamisessa) – [e513] silloin on ilmeistä, että atomimekaaninen teoria ei pidä paikkaansa. Viimeksi mainitun selitys, että ”painon eroavuudet ovat ainoastaan tiheyden eroavuuksia ja tiheyden eroavuudet ovat välimatkojen eroavuuksia määrättyssä avaruudessa olevien aineosasten välil-

¹ *Concepts and Theories of Modern Physics*, xxxi, toisen painoksen johdanto.

² *Main. kohta.*

³ J. P. Cooke, *The New Chemistry*, 1874, s. 13.

⁴ ”Se merkitsee, että yhtä suuret määrät kaikkia aineita, ollessaan kaasumaisessa tilassa ja saman paineen ja lämmön alaisena, sisältävät saman luvun molekyyliä – mistä seuraa, että molekyylien paino on suhteellinen kaasujen ominaispainoon. Koska siis ominaispaino eri aineilla on erilainen, on myös molekyylien paino erilainen. Ja koska muutamien alkuaineiden molekyylit ovat *yksiatomisia* (ts. kuhunkin kuuluu vain yksi atomi), ja muutamilla muilla aineilla taas on sama luku atomeja molekyyleissään, siitä seuraa, että näiden aineiden alkuatomit ovat eripainoisia.” (*Concepts and Theories of Modern Physics*, s. 34.) Niin kuin myöhemmin samalla sivulla osoitetaan, ”tämä uudenaikaisen kemian perusperiaate on *täydellisessä ja sovitamattomassa ristiriidassa atomimekaanisen teorian ensimmäisen edellytyksen kanssa*” – nimittäin sen että massan alkuyksiköt ovat ehdottomasti samanlaatuisia.

lä”, ei suinkaan ole pätevä. Sillä ennen kuin fyysikko voi puolustukseen väittää, että ”atomissa ei ole monia osasia eikä mitään tyhjää tilaa, ja siksi on mahdotonta, että atomissa olisi tiheyden tai painon eroavuuksia” – hänen täytyy ensin tietää, mitä atomi todellisuudessa on, ja sitä juuri hän ei voikaan tietää. Hänen täytyisi saattaa se *edes yhden* fyysisen aistin tarkastettavaksi – *eikä hän voi tehdä* sitä siitä yksinkertaisesta syystä, ettei kukaan ole koskaan nähnyt, kuullut, maistanut, haistanut tai kosketellut atomeja. Atomi kuuluu kokonaan metafysiikan alaan. Se on *olennoitu abstraktio* – ainakin luonnontieteelle – eikä sillä ole tarkasti puhuen mitään tekemistä fysiikan kanssa, koska sitä ei voi koskaan saattaa vaa’an tai retortin todennettavaksi. Mekaaninen käsitys tulee siis olemaan mitä vastakkaisimpien teorioiden ja pulmien sekasotkua niiden monien tiedemiesten mielissä, jotka tästä kuten muistakin asioista ovat eri mieltä. Tämän käsityksen kehkeytymistä katselee kovasti hämmästellään itämainen okkultisti, joka seuraa tätä tieteellistä taistelua.

Palatkaamme vielä painovoimaan. Kuinka tiede voi väittää tietävänsä siitä mitään varmaa? Kuinka se voi puolustaa asemaansa ja hypoteesejaan okkultisteja vastaan, jotka painovoimassa näkevät ainoastaan myötä- ja vastenmielisyyden eli veto- ja työntövoiman, jonka saa aikaan fyysinen polariteetti maissella tasollamme ja henkiset syyt sen vaikutuspiirin ulkopuolella? Kuinka he voivat vastustaa okkultisteja, kun he itse ovat keskenään eri mieltä? Saa todella kuulla puhuttavan ”voiman säilymisestä” ja samassa hengenvedossa atomien täydellisestä kovuudesta ja joustamattomuudesta. Sanotaan, että ”kineettinen kaasuteoria” on sama kuin oppi ns. ”potentiaalisesta energiasta”, ja samalla väitetään, että massan alkuyksiköt ovat *ehdottomasti jäykkiä ja kimmottomia*. Okkultisti avaa tieteellisen teoksen ja lukee siitä seuraavaa:

”Fyysinen atomismi johtaa kaikki aineen laatuominaisuudet atomisen liikkeen muodoista. *Atomit itse pysyvät alkuaineina, jotka ovat täysin vailla ominaisuuksia.*”¹

Ja edelleen:

”Kemian äärimmäisessä muodossaan *täytyy olla atomista mekaniikkaa.*”²

Ja hetkeä myöhemmin sanotaan:

”Kaasut muodostuvat atomeista, jotka *toimivat* niin kuin kiinteät, *täysin kimmoiset pallot.*”³

Lopuksi kaiken huipuksi Sir W. Thomson vakuuttaa, että

”Uudenaikainen voiman säilymisen teoria kieltää meitä [e514] hyväksymästä kimmottomuutta tai mitään muuta teoriaa paitsi äärimmäisten molekyylien *täydellistä kimmoisuutta*, olkoot ne maisessa tai maan ulkopuolisessa aineessa.” (! ! !)⁴

¹ W. M. Wundt, *Die Theorie der Materie*, Leipzig 1885, s. 381.

² Tri A. Naumann, *Grundriss der Thermochemie* (Braunschweig, 1869), s. 150.

³ Krönig, Clausius, J. C. Maxwell jne. Ks. *Philosophical Magazine*, nide XIX, 4. sarja, nro 124, tammik. 1860, s. 19 ynnä seuraava.

⁴ *Philosophical Magazine*, vol. XIX, s. 321.

Mutta mitä sanovat todelliset tiedemiehet kaikkeen tähän? ”Todellisilla tiedemiehillä tarkoitamme niitä, jotka välittävät niin paljon totuudesta ja niin vähän persoonallisen turhamaisuuden tyydyttämisestä, etteivät dogmatisoi minkään suhteen, kuten suuri joukko tekee. Heidän joukossaan on useita – vaikkeivät läheskään kaikki uskalla avoimesti paljastaa salaisia johtopäätöksiään pelätessään huutoa: ”kivittäkää hänet kuoliaaksi” – miehiä, joiden intuitio on saanut heidät ylittämään sen kuilun, joka erottaa aineen maisen aspektin tuosta meille, meidän illusion tasollamme, subjektiivisesta, ts. TRANSEN-DENTAALISEN OBJEKTIIVISESTA SUBSTANSSISTA. Nämä tiedemiehet ovat tulleet siihen, että myöntävät tuon substanssin olemassaolon. Okkultisteille aine on, muistettakoon, niiden kosmoksen *olemassaolojen* kokonaissumma, jotka sattuvat jonkin aistimustason mahdollisuuksien piiriin. Me tiedämme aivan hyvin, että oikeaoppiset tieteen teoriat äänestä, lämmöstä ja valosta ovat okkultismia vastaan. Mutta ei riitä, että tiedemiehet ja heidän kannattajansa sanovat, että *he eivät kiellä valon ja lämmön dynaamista voimaa*, ja todisteeksi vetävät esille sen tosiseikan, että muka Crookesin radiometri ei ole mitenkään heidän mielipiteitään horjuttanut. Jos he tahtovat käsittää perin pohjin näiden voimien luonnon, heidän on ensin tunnustettava niiden *aineperäisyys*, olkoon se kuinka *yliaistillista* tahansa.

Eivätkä okkultistit kiellä värähtelyteorian pätevyyttä.¹ He vain rajoittavat sen toiminnan meidän maahamme – ja väittävät, ettei se ulotu muille [s558] kuin meidän tasollemme, sillä okkultismin ”mestarit” havaitsevat ne SYYT, jotka aikaansaavat eetterivärähtelyt. Jos tämä kaikki olisi vain alkemistien keksintöä tai mystikkojen unelmia, sellaisia miehiä kuin Paracelsus, Filaletthes, Van Helmont ja monet muut olisi pidettävä pahempina kuin näkyjen näkijöinä: He olisivat huijareita ja petkuttajia.

Okkultisteja moititaan siitä, että he kutsuvat valon, lämmön, äänen, koheesion, magnetismin jne. *syytä substanssiksi*.² Clerk-Maxwell on osoittanut, että voimakkaan päivänvalon paine neliömailille on n. 3/4 lb [1½ kg]. Se on – sanotaan – ”myriadien eetteriaaltojen energia”, mutta kun okkultistit sanovat sen olevan tuolle alalle lankeavan substanssin määrä, heidän selityksensä julistetaan *epätieteelliseksi*.

Tällä syytöksellä ei ole mitään oikeutusta. Kuten on jo useamman kerran sanottu, [e515] okkultistit eivät kiistele tieteen selityksiä vastaan, etteivät tieteelliset selitykset ratkaisisi *lähimpien* objektiivisten vaikuttajien toimintaa.

¹ *Aurasta* puhuessaan muuan mestareista sanoo [A. P. Sinnetin] *Salaisessa maailmassa* (s. 125): ”Kuinka voisitte saada niitä puoliälyllisiä voimia, jotka ovat yhteydessä kanssamme, ei puhutun sanan, vaan värien ja sointujen avulla keskinäisessä väri-lyvuorovaikutuksessa, ymmärtämään, itse asiassa tottelemaan teitä?” [Myös kirjassa *Mestarien kirjeet A. P., Sinnetille*, s. 63.] Tämä vaikutus on nykyaikaiselle tieteelle tuntematon, vaikka alkemistit ovat sen selittäneet monta kertaa.

² Okkultistien substanssi on kuitenkin verrattuna fyysikon hienoimpaan *substanssiin* sama kuin *loistava aine* kemistin nahkasaappaiden rinnalla.

Tiede vain erehtyy siinä, että se löydettyään värähdysaalloista näiden ilmiöiden *lähimmän* syyn uskoo sillä paljastaneensa KAIKEN, mikä on aistikynnyksen toisella puolella. Tiede etsii ilmiöiden synnyn ainoastaan vaikutusten tasolta, mutta vaikutukset ovat vain illusorisia heijastuksia siitä piiristä, mihin okkultismi jo kauan sitten on tunkeutunut. Ja okkultismi sanoo, että eetterin värinä eivätkä pane alkuun, kuten tiede luulee, *tunnnettujen* kappaleiden molekyylivärähtelyt, meidän maisen objektiivisen tajuntamme havaitsema aine, vaan että meidän on etsittävä valon, lämmön jne. äärimmäistä syytä siitä AI-NEESTA, joka on olemassa *yliaistillisissa* tiloissa. Nämä tilat ovat kuitenkin ihmisen henkiselle näölle yhtä objektiivisia kuin hevonen tai puu on tavalliselle kuolevaiselle. Valo ja lämpö ovat aineen haamu eli varjo liikkeessä. Näitä tiloja voi havaita NÄKIÄ eli adepti transsin aikana *sushumna-säteen* alaisena – joka on ensimmäinen auringon seitsemästä *mystisestä* säteestä.¹

Näin me esitämme okkultismin opetuksen ja väitämme, että on olemassa tuossa *ākāshassa* (ei eetterissä, joka on ainoastaan yksi *ākāshan* puoli) [s559] yliaineellinen ja yliaistillinen olemus, jonka luontoa ei voi päätellä sen etäisimpien ilmennysten perusteella, *sen ilmiöllisen vaikutusrintaman mukaan*. Tiede opettaa toisaalta, että lämpöä ei voi pitää aineena missään tajuttavassa tilassa.² Meille kerrotaan myös, että kaksi suurta estettä lämmön fluidumiteorialla (?) epäilemättä on:

- 1) Lämmön aikaansaaminen hankauksen – ts. molekyyli liikkeen kiihdytyksen avulla.
- 2) Lämmön muuttuminen mekaaniseksi liikkeeksi.

Vastaus tähän on: On olemassa erilaisia fluidumeja. Sähköä nimitetään fluidumiksi ja niin kutsuttiin lämpöäkin aivan äskettäin, mutta se tapahtui sillä

¹ Seitsemän säteen nimet – sushumna, harikesha, vishvakarman, vishvatryarchas, sannaddha, sarvāvasu ja svaraj – ovat kaikki mystisiä, ja kullakin on eri merkityksensä eri tajunnantilassa okkultisia tarkoituksia varten. *Sushumna*, jonka *Niruktan* mukaan (II, 6) pitäisi ainoastaan valaista kuuta, on siitä huolimatta se säde, jota vihityt joogit vaalivat. Seitsemän sädetä, jotka ovat levinneet yli aurinkokunnan, muodostavat yhteisesti *tieteen eetterin upādhin* (perustan). Tässä upādhisssa valo, lämpö, sähkö jne., oikeaoppisen tieteen voimat, vaikuttamalla toisiinsa aikaansaavat maiset ilmiöt. Psykkisinä ja henkisinä vaikutuksina ne emanoituvat ja saavat alkunsa ylisolaarisesta upādhistä, okkultismin eetteristä – *ākāshasta*.

² Toistamme erään hyvin puolueettoman kriitikon sanoja, jonka auktoriteettia ei kukaan voi epäillä, muistutukseksi länsimaisille dogmaatikoille, ettei kysymystä voi niin vain pitää ratkaistuna. ”Ei ole olemassa mitään peruseroa valon ja lämmön välillä... kumpikin on vain metamorfoosi toisesta... Lämpö on valoa täydellisessä levossa. Valo on lämpöä nopeassa liikkeessä. Heti kun valo yhtyy johonkin kappaleeseen, se muuttuu lämmöksi, mutta kun kappale taas lähettää sen luotaan, se tulee valoksi.” (Sir John Leslie, *An Experimental Inquiry into the Nature and Properties of Heat*, 1804, s. 162.) ”*Onko tämä oikein vai väärin, sitä emme voi sanoa, ja monta vuotta, ehkä monta sukupolvea tulee kulumaan, ennen kuin voimme sen sanoa.*” (Buckle, *Hist. of Civilization in England*, nide III, s. 384.)

edellytyksellä, että lämpö oli jokin painoton aines. Tämä tapahtui aineen hallitessa itsevaltaisesti. Kun aine syöstiin alas valtaistuimeltaan, ja LIIKE julistettiin universumin ainoaksi korkeimmaksi hallitsijaksi, lämpö muuttui ”liiketaivaksi”. Meidän ei tarvitse olla toivottomia. Huomenna se saattaa olla jotakin muuta. Niin kuin itse universumi, on tiedekin alati *muuttuva* eikä voi koskaan sanoa: ”Minä olen se mikä minä olen.” Mutta toisaalta okkulttisella tieteellä on *muuttumattomat*, esihistoriallisilta ajoilta perityt traditionsa. Sekin saattaa erehtyä yksityiskohdissaan, mutta se ei voi koskaan syyllistyä erehdykseen jonkin universaalien lain kyseessä ollen yksinkertaisesti sen tähden, että tämä tiede, jota filosofia syystä kutsuu *jumalalliseksi*, syntyi korkeammilla tasoilla ja että sen toivat maan päälle viisaammat olennot kuin mitä ihminen tulee olemaan vielä seitsemännen kierroksen seitsemännessä Rodussa. Ja *tämä* tiede väittää, että voimat eivät ole sitä, miksi nykyajan oppineisuus ne tahtoisit tehdä. Esim. magnetismi *ei* ole ”liiketapa”. Ja tässä yhdessä asiassa ainakin nykyaikainen *eksakti* tieteellinen tutkimus joutuu jonakin päivänä vaikeuksiin. Ensi kuulemalta ei mikään tunnu sen naurettavammalta, sen törkeämmältä mahdolltomuudelta kuin sanoa esim.: ”Hindulainen vihitty joogi tietää *kymmenen kertaa enemmän kuin suurin eurooppalainen fyysikko* (sekä auringon [s560] että kuun) *valon äärimmäisestä luonteesta ja kokoonpanosta.*” Mutta miksi sushumna-säteen uskotaan olevan se, joka antaa kuulle sen lainavalon? Miksi ”*vihitty joogi* käyttää tätä sädettä hyväkseen”? Miksi nuo joogit pitävät kuuta *mielen jumaluutena*? Me sanomme: Sen tähden että muinaiset adeptit tunsivat täysin valon eli oikeammin sen okkulttiset ominaisuudet ja kaikki sen yhdistelmät ja vastaavuudet muihin voimiin, mentaalisiin, psyykkisiin ja henkisiin.

Mitä siis tulee tietoon aineen perimmäisestä rakenteesta eli ns. perimmäisestä analyysistä, vaikka okkultismilla olisikin vähemmän tietoa kuin nykyajan kemiolla alkuaineyhdistelmien käyttäytymisestä erilaisissa fyysisissä vastaavuuksissa, sen tieto aineen äärimmäisistä okkulttisista tiloista ja aineen todellisesta luonnosta on mittaamattoman paljon korkeampi kuin kaikkien tämän päivän fyysikkojen ja kemistien tiedot yhteen laskettuna.

Jos nyt sanomme totuuden aivan selkeästi ja vilpittömästi, nimittäin että muinaisilla vihityillä oli paljon laajempi tieto fysiikasta – katsottuna luonnontieteeksi – kuin mitä on kaikilla tiedeakatemoilla yhteensä, tätä lausuntoa pidetään julkeana ja mielettömänä. Luullaan näet luonnontieteiden päässeen meidän aikanamme aivan täydellisyyden huipulle asti. Sen tähden tehdään tuo moittiva kysymys: voivatko [e517] okkultistit vastata tyydyttävästi näihin kahteen kohtaan, nim. a) lämmön syntymiseen hankauksesta – molekyyliiliikkeen stimuloinnista, ja b) lämmön muuttumiseen mekaaniseksi voimaksi, jos he pitävät kiinni siitä vanhasta hylätystä teoriasta, että lämpö on substanssi tai fluidumi?

Vastauksena kysymykseen huomattakoon ensin, että okkultismi ei pidä sähköä tai mitään sen synnyttämäksi luultua voimaa aineena *missään luonnontieteelle tunnetussa tilassa*. Selvemmin sanottuna, ei mikään näistä ns.

”voimista” ole kiinteä, neste- tai kaasumainen. Jollei tuntuisi turhantarkalta, okkultisti vastustaisi sitäkin, että sähköä nimitetään fluidumiksi – *koska se on vaikutus eikä syy*. Mutta sen *noumenon*, hän sanoisi, on *tietoinen syy*. Sama koskee ”voimaa” ja ”atomia”. Katsokaamme mitä muuan etevä akateemikko, kemisti Butleroff, sanoo näistä kahdesta abstraktiosta.

Mitä on voima? Mitä se on jyrkästi tieteelliseltä näkökannalta ja ”energian säilymisen” laki huomioon ottaen? Käsitukset ”voimasta” perustuvat siihen, kuinka käsitämme toisen tai toisen liiketavan. Voima on näin ollen yksinkertaisesti *yhden liikemuodon muuttumista toiseksi*: sähkön muuttumista lämmöksi ja valoksi, lämmön muuttumista ääneksi tai joksikin mekaaniseksi toiminnaksi jne.¹ Kun ihminen ensimmäisen kerran maan päällä synnytti sähköfluidumia, sen on täytynyt tapahtua hankauksella. Tästä syystä, kuten siis hyvin tiedetään, sähkön synnyttää lämpö poikkeamalla nolatilastaan,² eikä sähköä sinänsä ole sen enempää olemassa maan päällä [s561] kuin lämpöä tai valoa tai jotain muuta voimaa. Ne ovat kaikki vastaavuuksia, kuten tiede sanoo. Kun jokin tietty lämpö määrä höyrykoneen avulla muutetaan mekaaniseksi työksi, puhumme höyryvoimasta. Kun putoava kappale osuu johonkin esteeseen tiellään ja synnyttää silloin lämpöä ja ääntä, kutsumme sitä yhteentörmäysvoimaksi. Kun sähkö hajottaa veden aineosiinsa tai kuumentaa platinalankaa, puhumme sähköfluidumin voimasta. Kun lämpömittarin pallo kokoaa itseensä auringonsäteitä ja sen elohopea laajenee, puhumme auringon lämpöenergiasta. Lyhyesti sanoen, kun yksi määrätty liikkeen laji lakkaa, sen tilalle astuu toinen liikkeen laji, joka on samanarvoinen, ja tällaisen muutoksen eli vastaavuuden tuloksena on – voima. Kaikissa niissä tapauksissa, jolloin puuttuu kokonaan tällainen muutos eli siirtyminen toisesta liikemuodosta toiseen, ei mikään voima ole mahdollinen. Olettakaamme hetkeksi universumissa vallitsevan ehdottomasti homogeeninen olotila, niin se, mitä me käsitämme voimalla, tulisi aivan olemattomaksi.

[e518] Sen tähden tulee silminnähtäväksi, että se voima, jota materialismi pitää syynä meitä ympäröiviin erilaisuuksiin, on tarkan todellisuuden kannalta ainoastaan tuon erilaisuuden vaikutus eli tulos. Tältä näkökannalta voima ei ole liikkeen syy vaan seuraus, ja voiman eli voimien syy taas ei ole substanssi eli aine vaan itse liike. Aine on siis pantava syrjään ja sen mukana materialismin perusprinsiippi, joka on tullut tarpeettomaksi, koska voima muutettuna liiketavaksi ei tuo mieleen mitään aineellisuuden käsitettä. Jos voima on tulos liikkeestä, silloin käy käsittämättömäksi, *miksi liike todistaisi aineen puolesta* eikä hengen tai henki-sen olemuksen puolesta. Totta kyllä, meidän järkemme ei voi käsittää lii-

¹ Ilmennyksen ja illusorisen aineen tasolla näin voi olla, mutta silti se on hyvin paljon muuta. [H. P. B.]

² Neutraali eli *laya*. [H. P. B.]

ketä ilman jotakin liikkuvaa (ja järkemme on oikeassa). Mutta tuon jonkin liikkuvan luonto eli olemus pysyy tieteelle aivan tuntemattomana. Spiritualistilla on näin ollen yhtä suuri oikeus pitää sitä ”hengen” aiheuttamana kuin materialistilla on oikeus pitää sitä luovan ja kaikkivoivan aineen aikaansaamana. Materialistilla ei ole tässä suhteessa mitään parempaa oikeutta eikä hän voi sitä vaatia. ”Voiman säilymisen” lain osoitetaan tässä tapauksessa olevan aivan väärä vaatimusten ja väitteiden suhteen. Tuo ”suuri dogmi” – *ei mitään voimaa ilman ainetta eikä mitään ainetta ilman voimaa* – raukeaa mitättömäksi ja kadottaa kokonaan sen juhlallisen merkityksen, jonka materialismi on koettanut sille antaa. ”Voiman” käsite ei vielä herätä mitään käsitystä aineesta eikä suinkaan pakota meitä pitämään ainetta ”kaikkien alkujen alkuna”.¹

Meille sanotaan, että todellinen tiede ei ole materialistinen, ja oma vaakaumuksemmekin sanoo, ettei se voi olla sitä, jos sen tieto on todellista. Tähän on hyvä syy, jonka muutamat fyysikot ja kemistit itse hyvin määrittelevät. Luonnon tuntemus *ei voi* käydä käsi kädessä materialismin kanssa. Jos tiedemiehet ovat korkean kutsumuksensa mukaisia, heidän täytyy hylätä se mahdollisuus, että materialistisilla opeilla olisi mitään tekemistä *atomiteorian* kanssa. Me huomaammekin, että Lange, Butleroff, Du Bois-Reymond – viimeksi mainittu ehkä tietämättään – ja monet muut ovat tämän todentaneet. Ja sitä paitsi sen vahvistaa se tosiasia, että Intian Kanâda ja Kreikan Leukippos ja Demokritos sekä näiden jälkeen Epikuros – Euroopan varhaisimmat atomistit – esittäessään oppinsa määrättyistä suhteista ovat samalla kertaa uskooneet *jumaliin* eli yliaistillisiin olentoihin. Heidän ajatuksensa aineesta ovat siis olleet toiset kuin nykyään vallitsevat. Saanemme selventää tätä väitettämme [s562] tarkastelemalla lyhyesti muinaisia ja nykyisiä filosofisia käsityksiä atomeista ja siten todistaa, että atomiteoria tappaa materialismin.

Materialismi lukee kaiken alun *aineesta* johtuvaksi, ja sen kannalta universumi on kauttaaltaan koostunut atomeista ja tyhjiydestä. Jos jättäisimme syrjään sen muinaisten viisaiden opettaman totuuden, jonka nyt ehdottomasti kaukoputki ja mikroskooppi ovat todentaneet, että luonto kammaa [e519] tyhjiyttä – niin mitä on atomi? Professori Butleroff kirjoittaa:

Tieteen mukaan se on rajoitettu substanssin osa, jakautumaton ainehiukkanen. Jos atomin tunnustaisi jaolliseksi, aineelle pitäisi myöntää rajaton jatkuvuus, joka olisi samaa kuin aineen tekeminen *mitättömäksi*, tyhjiydeksi. Yksistään itsensäilytysvaistosta materialismi ei voi tunnustaa ääretöntä jaollisuutta. Muuten sen täytyisi jättää ainaiset hyvästit perusperiaatteilleen ja siten allekirjoittaa oma kuolemantuomionsa.

Büchner esim. todellisena materialismin dogmaatikkona julistaa, että ”rajattoman jaollisuuden tunnustaminen on mieletöntä ja merkitsisi samaa kuin

¹ A. M. Butleroff, *Scientific Letters*.

itse aineen olemassaolon epäileminen”. Atomi on siis jakamaton, sanoo materialismi, vai kuinka? Hyvä on.

Butleroff kirjoittaa:

Katsokaamme nyt, mihin omituiseen ristiriitaan tämä materialistien perusprinsiippi johtaa heidät. Atomi on *jakamaton*, ja samalla tiedämme sen olevan *kimmoisa*. Ei voi ajatellakaan sen kimmoisuuden pois jättämistä, se olisi mielettömyyttä. *Täydellisesti kimmottomat atomit eivät mitenkään voisi aikaansaada ainoatakaan niistä lukemattomista ilmiöistä, joita pidetään niiden vastaavuuksina.* Ilman kimmoisuutta atomit eivät voisi ilmentää energiaansa, ja materialistien substanssi jäisi vaille kaikkia voimiaan. Sen tähden, jos universumi koostuu atomeista, näiden atomien täytyy olla kimmoisia. Mutta tässä kohtaamme voittamattoman esteen. Mitä olosuhteita näet vaaditaan kimmoisuuden ilmentämiseksi? Kun kimmoisa pallo osuu vastustavaan kappaleeseen, se litistyy ja vetäytyy kokoon. Tämä ei voisi tapahtua, jollei pallo muodostuisi osasista, joiden keskinäinen asema iskun sattuessa muuttuu. Tämä voidaan yleensä sanoa kimmoisuudesta. Ei mikään kimmoisuus ole mahdollinen muuten kuin että kimmoisan kappaleen muodostavat osat vaihtavat paikkojaan. Tämä merkitsee, että kimmoisa kappale on muuttuvainen ja on osista koostunut eli toisin sanoen kimmoisuus voi olla ominaista *ainoastaan jaollisille kappaleille*. Ja atomi *on* kimmoisa.¹

Tämä riittää osoittamaan, kuinka mieletöntä on yhtäikaa pitää atomia jaottomana ja kimmoisana. Atomi on kimmoisa: niin muodoin atomi on jaollinen ja sen täytyy olla koostunut osasista eli *ala*-atomeista. Entä nämä *ala*-atomit? Ne ovat joko kimmottomia eikä niillä siinä tapauksessa ole voimaan nähden mitään merkitystä, tai ne ovat myös *kimmoisia*, ja siinä tapauksessa [s563] nekin ovat jaettavissa. Ja niin yhä edelleen rajattomiin. Mutta atomien loppumaton jaollisuus muuttaa aineen pelkiksi voimakkeuksiksi, ts. estää pitämästä ainetta *objektiivisena* substanssina.

Tuo virheellinen todistuskehä on materialismille vaarallinen. Se takertuu omaan verkkoonsa eikä siitä ole mitään poispääsyä. Jos se sanoo atomin olevan jakamaton, silloin mekaanikot heti kysyvät: ”Kuinka siinä tapauksessa universumi pysyy liikkeessä ja kuinka sen voimat toimivat? Maailma rakennettuna ehdottomasti kimmottomien atomien varaan on niin kuin höyrykone ilman höyryä: se on tuomittu ikuisen inertiaan.”²

[e520] Omaksuttakoon okkultismin selitykset ja opetukset – ja ajateltakoon siis luonnontieteen sokean inertiaan sijasta aineen verhon takana *älyllisiä toimivia* voimia – silloin sekä liike että inertia tulevat näiden voimien palvelijoiksi. Koko okkultismi rakentuu sille opille, että aine on luonnoltaan harhaa ja että atomi on rajattomiin asti jaollinen. Okkultismi avaa rannattomia näkö-

¹ Butleroff, *main. teos*.

² *Sama*.

aloja *substanssille*, jota elähdyttää sen sielun jumalallinen henkäys kussakin mahdollisessa tiheysasteessaan, sellaisissakin asteissa, joista eivät edes henkimmämmät kemistit ja fyysikot ole vielä uneksineetkaan.

Edellä mainittuja näkökantoja esitti eräs akateemikko, Venäjän suuri kemisti ja muuallakin Euroopassa tunnustettu auktoriteetti, professori Butleroff-vainaja. Totta kyllä hän puolusti spiritualistisia ilmiöitä, ns. aineellistumisia, joihin hän uskoi, kuten professorit Zöllner ja Hare uskoivat ja kuten A. Russell Wallace, Sir W. Crookes ja moni muu Kuninkaallisen seuran jäsen yhä uskoo, joko avoimesti tai salaa. Mutta hänen väitteensä siitä olemuksesta, joka toimii valon, lämmön, sähkön jne. fyysisten ilmiöiden takana, on silti yhtä tieteellistä ja arvovaltaista ja sopii mainiosti käsittelemäämme tapaukseen. Tieteellä ei ole mitään oikeutta kieltää, että okkultistit omistavat syvällisempää tietoa ns. luonnonvoimista. Okkultismi sanoo näiden voimien olevan ainoastaan tuloksia syistä, joiden synnyttäjinä ovat mahdit, todelliset mutta yliaistilliset ja *tuolla puolen* kaikenlaista ainetta, johon tiede on tähän asti perehtynyt. Korkeintaan tieteellä on mahdollisuus asettua agnostisismin kannalle ja pysyä siinä. Silloin se voi sanoa: ”Teidän aatettanne ei ole sen paremmin todistettu kuin meidänkään, mutta me tunnustamme, ettemme todellisuudessa tiedä mitään aineesta kuten emme voimastakaan tai siitä, mikä on voimien vastaavuussuhteiden perustana. Sen tähden yksin aika voi tuomita, kuka on oikeassa, kuka väärässä. Odottakaamme kärsivällisesti ja sillä välin osoittakaamme keskinäistä suopeutta sättimättä toinen toistamme.”

Mutta tähän tarvitaan rajatonta totuuden rakkautta ja täytyy hylätä tuo perin väärä *erehtymättömyyden* status, jonka tiedemiehet ovat saavuttaneet tietämättömien ja pintapuolisten, vaikkapa sivistyneidenkin, joukkojen mielissä. Noiden kahden tieteen, ikivanhan ja nykyisen, yhdistäminen toisiinsa vaatii ennen kaikkea materialististen ajatusurien hylkäämistä. Se vaatii jonkinlaista uskonnollista mystiikkaa, vieläpä muinaisen magian tutkimista, johon meidän akateemikkomme eivät tahdo ryhtyä. Tämä vaatimus on helposti selitettävissä. Aivan niin kuin muinaisissa alkemistisissä teoksissa mainittujen substanssien ja elementtien todellinen merkitys peitettiin aina mitä naurettavimpiin metaforiin, samoin on elementtien (kuten esim. tulen) fyysinen, psyykinen ja henkinen luonto *Vedoissa* ja varsinkin *purânoissa* kätkeyty allegorioihin, joita ainoastaan vihityt voivat täysin ymmärtää. Jollei niillä olisi mitään merkitystä, silloin tosiaan kaikki nuo pitkät legendat ja allegoriat kolmenlaisen tulen pyhydestä ja *neljästäkymmenestäyhdeksästä alkuperäisestä tulesta* [e521], joita personoivat Dakshan tyttären ja rishien, heidän aviomiestensä, pojat, ”jotka Brahmân ensimmäisen pojan ja hänen kolmen jälkeläisensä kanssa muodostavat 49 tulta” – olisivat idioottimaista sanahelinää eikä muuta. Mutta niin ei ole asian laita. Jokaisella *tulella* on määrätty tehtävänsä fyysisessä ja henkisessä maailmassa. Sillä on sitä paitsi *olennaisessa* luonnossaan vastaava suhde johonkin ihmisen psyykkiseen kykyyn, lukuun ottamatta niitä määrättyjä kemiallisia ja fyysisiä vaikutuksia, joita sillä on tullessaan kosketukseen *maallisesti* erilaistuneen aineen kanssa. Tieteellä ei ole mitään teorioita tulesta itses-

tään, okkultismilla ja muinaisella uskonnollisella tieteellä on. Tämä näkyy jopa *purânoiden* suppeassa ja tahallaan verhotussa fraseologiassa. Siinä (kuten *Vâyupurânassa*) selitetään monia *personoitujen* tulien ominaisuuksia. Esim. *pâvaka* on sähkötuli eli *vaidyuta*. *Pavamâna* on hankauksen aikaansaama tuli (eli *nirmathya*). *Shuchi* on aurinko (eli *saurya*) -tuli.¹ Kaikki kolme ovat Abhimânin eli Agnin (tulen) poikia, joka oli Brahmân ja Svâhân vanhin poika. Pavâkasta sitä paitsi tehdään isä Kavyavâhanalle, *pitrien tulelle*; Shuchista Havyavâhanalle, jumalien tulelle ja Pavamânasta Saharakshalle, asuroiden tulelle.

Kaikki tämä osoittaa, että *purânoiden* kirjoittajat tunsivat perin pohjin tieteen ”voimat” ja niiden vastaavuudet sekä voimasuhteiden eri ominaisuudet ja miten ne suhtautuvat niihin psyykkisiin ja fyysisiin ilmiöihin, joihin tiede ei pane mitään merkitystä ja joita se ei edes tunne. Luonnollisesti kyllä orientalisti, varsinkin materialismiin taipuvainen, lukiessaan, että nämä ovat ainoastaan *manauksissa* ja rituaaleissa käytettyjä tulien ominaisuuksia, kutsuu tätä ”täntrika-taikaukoksi ja -mystifikaatioksi”. Hän varoo enemmän virheitä oikeinkirjoituksessa kuin kiinnittää huomiota personoitumien salaiseen merkitykseen tai etsii niiden selitystä voimien fyysisistä vastaavuuksista, mikäli ne tunnetaan. Niin vähän todella uskotaan muinaisten arjalaisten tietoihin, että sellaisetkin silmiinpistävät kohdat kuin seuraava lainaus *Vishnupurânasta* jäävät huomioon ottamatta. Mutta mitä mahtanevatkaan nämä lauseet merkitä?

Siten eetteri, ilma, vesi ja maa, kukin erikseen yhtyneenä äänen ja muiden ominaisuuksiin, olivat olemassa erotettuina ominaisuuksiensa mukaan... mutta koska niissä oli monia erilaisia voimia ja ne olivat erillään, *ne eivät voineet yhdistymättä* luoda eläviä olentoja, koska ne eivät olleet toisiinsa sekoittuneet. Yhdistyttyään... ne saivat keskinäisen yhtymisen kautta täydellisen yhtyneen massan ominaisuuden ja niitä ohjasi henki...²

Tämä merkitsee tietysti, että kirjoittajat tunsivat täydellisesti voimien vastaavuussuhteen ja olivat hyvin selvillä siitä, että kosmoksen alkuperänä on ”jakamaton prinsiippi”, *avyaktânugrahana*, sovitettuna [e522] yhteisesti Parabrahmaniin ja mûlaprakritiin mutta ei ”avyaktaan, joka on *joko* ensimmäinen syy tai aine”, kuten Wilson sanoo. Muinaiset vihityt eivät tunteneet mitään ”ihmeluomista”. Sen sijaan he opettivat atomien kehittyneen *layasta* (meidän fyysisellä tasollamme) ja erilaistuneen ensin siitä *protyyliksi*. Tämän nimen Crookes on ehdottanut annettavaksi aineelle eli alkusubstanssille nollalinjan *tuolla puolen*. Sinne me sijoitamme mûlaprakritin, maailmanaineksen ja kaiken maailmassa olevan ”juuri-prinsiipin”.

Tämä voidaan todistaa helposti. Ottakaa esim. äsken julkaistu *vishishtâd-*

¹ Kutsuttiin ”vesien juojaksi”, koska auringon lämpö saa vedet haihtumaan ilmaan.

² Kirja I, ii; Wilson, nide I, s. 38.

vaita-vedantalaisten katekismus.¹ *Vishishtâdvaita-vedanta* on ortodoksinen ja eksoteerisen järjestelmä, joka esitettiin täydellisenä ja jota opetettiin 1000-luvulla (sen perustaja, Râmânujâchârya, syntyi 1017 jaa.). Tuolloin ”tiede” Euroopassa uskoi vielä maan neliskulmaisuuuteen ja litteyteen, kuten Kosmas Indikopleustes uskoi 500-luvulla. Edellä mainittu katekismus opettaa, että ennen kuin kehitys alkoi, prakriti, (aine) oli *laya-* eli ehdottoman homogeenisuuden tilassa, sillä ”aine on olemassa kahdessa tilassa, jotka ovat *sûkshma* eli latentti ja erilaistumaton ja *sthûla* eli erilaistunut tila”. Sitten siitä tuli *anu*, atominen. Se puhuu *Shuddha-sattvasta* – ”substanssista, joka ei ole aineen ominaisuuksien alainen vaan aivan toisenlainen”, ja lisää, että tuosta substanssista muodostettiin vaikunthalokan (Vishnun taivaan) asukkaiden, jumalien, ruumiit. Edelleen, jokainen prakritin osanen eli atomi sisältää *jîvan* (jumalallisen elämän) ja on *sharîrana* (ruumiina) sille *jîvalle*, jonka se sisältää, kun taas jokainen *jîva* vuorostaan on korkeimman hengen *sharîra*, koska ”Parabrahman läpäisee jokaisen *jîvan*, samoin kuin jokaisen aineosasen”.

Olkoonpa [s566] vishishtâdvaitan filosofia dualistinen ja antropomorfinen verrattuna *advaitaan* – ei-dualistiseen – se on kuitenkin logiikaltaan ja filosofialtaan verrattoman paljon korkeampi kuin kristinuskon tai sen suurimman vastustajan, nykyaikaisen tieteen, hyväksymä kosmogonia. *Advaita-vedantala*isia, jotka seuraavat yhtä kaikkein suurimmista järkiolennoista, joita koskaan on maan päällä esiintynyt, nimitetään *ateisteiksi*, koska he pitävät kaikkea paitsi Parabrahmania, *yhtä ilman toista* eli absoluuttista todellisuutta – illuusiona. Kuitenkin viisaimmat vihityt tulivat heidän piiristään ja myös suurimmat joogit. *Upanishadeista* näkyy, että he tunsivat aivan varmasti, mikä on *hankauksen vaikutuksia aikaansaava* substanssi, ja että heidän esi-isänsä tunsivat *lämmön muuttumisen mekaaniseksi voimaksi*, vieläpä että he olivat päässeet perille jokaisen henkisen sekä jokaisen kosmisen ilmiön *noumenonista*.

Nuori bramiini, joka Intian yliopistoissa ja korkeakouluissa suorittaa tutkintoja suurimmalla maineella, lähtee elämään MA:na tai LLB:nä, pitkä rivi isoja kirjaimia alfasta omegaan nimensä perässä ja halveksii kansansa jumalia mitä enemmän hän on saanut arvonimiä opinnoistaan luonnontieteissä. Hän voisi kuitenkin tietensä valossa ja pitäen silmällä [e523] fyysisten voimien vastaavuutta lukea muutamia kohtia maansa *purânoista*, jos hän tahtoisi tuntea, kuinka paljon enemmän hänen esi-isänsä tiesivät kuin hän koskaan tulee tietämään – ellei hänestä tule okkultistia. Hän voisi katsoa esim. allegoriaa purûravoista ja taivaallisesta *gandharvasta*,² joka antoi edellä mainituille asti-

¹ [N. Hbâshyâchârya, *A Catechism of the Vishishtâdvaita Philosophy of Srî Râmânujâchârya*. Adyar 1887.]

² *Vedojen* gandharva on se jumala, joka tuntee ja paljastaa taivaan salaisuudet ja jumalalliset totuudet kuolevaisille. *Kosmisesti* gandharvat ovat aurinkotulen joukko-voimia, ja niistä muodostuu auringon kyvyt. *Psykkisesti* ne ovat se järki, joka asuu *sushummassa*, auringonsäteessä, korkeimmassa *seitsemästä* säteestä. Mystisesti ne

an täynnä taivaallista tulta. Siitä tavasta, jolla entisinä aikoina saatiin tulta hankaamalla, on *Vedoissa* tieteellinen selvitys ja se on täynnä merkitystä sille, joka osaa lukea rivien välistä. *Tretâgni* (tulien pyhä kolmikko), joka on saatu hankaamalla *ashvattha*-puusta (viisauden ja tiedon bo-puusta) [s567] saatuja keppejä, ”yhtä monen sormenleveyden pituisia kuin on Gâyatrîssa¹ tavuja – tämä *tretâgni* sisältää varmasti salaisen merkityksen, tai muuten *Vedojen* ja *purânoiden* tekijät eivät olleet pyhiä kirjoittajia vaan pettureita. Että sillä on tällainen merkitys, sen todistavat hindulaiset okkultistit, ja he yksin kykenevät paljastamaan tieteelle, miksi ja miten ”Ilän (Vâchin) poika teki tulen, joka oli alun perin yksi, kolminkertaiseksi (*tridhâ*) meidän nykyisessä manvantarasamme. Ilâ oli ensimmäinen nainen vedenpaisumuksen jälkeen, Vaivasvata Manun puoliso ja tytär”. Allegoria on ajatuksia herättävä, luettakoon ja tutkitakoon sitä mistä *purânasta* tahansa.

[s568]

VII

ERÄÄN TIEDEMIEHEN TEKEMÄ HYÖKKÄYS TIETEELLISTÄ VOIMATEORIAA VASTAAN

Meidän täytyy nyt toistaa useiden (englantilaisten) tiedemiesten viisaita sanoja, jotka tukevat meidän aatteitamme. Vaikka muutamat harvat ”periaatteen vuoksi” tuomitsevat heidät pannaan, monet silti kannattavat heitä vaieten. Että yksi heistä puhuu miltei okkulttisista opeista – muutamissa suhteissa samoista kuin meidän oppimme ”*fohatista* ja hänen seitsemästä pojastaan” – [e524] *Vedojen* salaperäisistä *gandharvoista* – ja usein aivan suoraan tunnustaen nämä, sen huomaa jokainen okkultisti ja moni tavallinenkin lukija.

Jos lukija tahtoo avata *The Popular Science Review*'n,² hän löytää sieltä tri B. W. Richardsonin, K. T. J., artikkelin ”Aurinkovoima ja maavoima”, jossa sanotaan mm. seuraavaa:

Tällä hetkellä, kun tulee taas vallitsevaksi aatteeksi se teoria, että paljas liike on kaikkien erilaisten voimien alkusyy, lienee miltei harhaoppista

ovat Somassa (kuussa eli kuukasvissa) ja siitä tehdyssä juomassa oleva salainen voima. *Fyysisesti* ne ovat ilmiöllisiä ja *henkisesti* noumenaalisia syitä *ääneen* ja ”luonnon sointuun”. Sen tähden niitä kutsutaan 6333 taivaalliseksi laulajaksi ja Indran lokan soittajiksi, jotka personoivat (jo lukumäärältään) luonnon lukemattomia erilaisia ääniä sekä ylhäällä että alhaalla. Myöhemmissä allegorioissa sanotaan niillä olleen mystinen voima naisiin ja *niiden rakastaneen heitä*. Esoteerinen merkitys on ilmeinen. Ne ovat yhtenä muotona, elleivät prototyypinä Henokin enkeleille, Jumalan pojille, jotka näkivät, että ihmisten tyttäret olivat kauniita (*I. Moos.* 6), ja naivat heitä opettajan maan tyttärille *taivaan salaisuuksia*.

¹ *Vishnupurâna*, IV, vi.

² Nide V, 1866, s. 327–336.

aloittaa jälleen sitä kiistaa, joka itse asiassa näyttää jonkin aikaa olleen loppuun käsitelty yleisellä suostumuksella. Mutta minä rohkenen ottaa riskin ja tahdon sen vuoksi mainita tarkalleen, mitä mielipiteitä aurinkovoimasta oli sillä ikuisella harhaoppisella, jonka nimen [Samuel Metcalfe] olen kuiskannut lukijoilleni. Lähtien siitä päätelmästä, josta miltei kaikki tutkijat ovat yhtä mieltä, että luonnossa on kaksi vaikuttajaa – aine, jota voidaan punnita, joka on näkyvää ja konkreetista, ja jokin mitä on mahdoton arvioida, joka on näkymätöntä ja havaittavissa ainoastaan aineeseen tekemänsä vaikutuksen johdosta –, Metcalfe väittää, että se vaikeasti arvioitava ja toimiva tekijä, jota hän kutsuu nimellä *kalori*, ei ole pelkkä liiketapa eikä värähtely punnittavissa olevan aineen osasissa vaan on *itse aineellinen substanssi*. Se virtaa auringosta läpi avaruuden¹ täyttäen [s569] tyhjän tilan kiinteiden kappaleiden osasten välillä ja tuntuen aisteille lämmön ominaisuutena. Kalorin eli aurinkovoiman aineellista luontoa hän puolustaa seuraavin perustein:

1) Että se voidaan lisätä muihin kappaleisiin ja ottaa niistä pois ja että sitä voidaan mitata matemaattisen tarkasti.

2) Että se lisää kappaleiden tilavuutta ja että ne taas vähentyvät kooltaan sen poistuessa.

3) Että se muuttaa kaikkien muiden kappaleiden muodot, ominaisuudet ja olotilat.

4) Että se kulkee säteilemällä läpi täydellimmän tyhjyyden,² joka voidaan muodostaa ja jossa se aikaansaa samat vaikutukset kuin ilmakehässä.

5) Että se panee liikkeelle hillittömän ankaria mekaanisia ja kemiallisia voimia, kuten tulivuorissa ja ruudin sekä muiden räjähdysaineiden räjähdyksessä.

6) Että se vaikuttaa aistittavalla tavalla hermostoomme, aiheuttaen tuntuva tuskaa, ja liian suureksi tullessaan kudosten vahingoittumisen.

Värähtelyteoriaa vastaan Metcalfe vetää vielä esiin senkin, että jos kalori olisi *paljas ominaisuus*, se ei voisi lisätä muiden aineiden tilavuutta. Tämän vuoksi sillä itsellään täytyy olla tilavuus, sen täytyy täyttää jokin ala ja niin muodoin olla aineellinen vaikuttaja. Jos kalori olisi *ainoastaan tulos värähdysliikkeestä* punnittavissa olevan aineen osasissa, se ei voisi säteillä ulos kuumista kappaleista poistamatta samalla värähteleviä osasia, mutta se tosiasia on varma, että lämpö voi säteillä punnittavissa

¹ Ei ainoastaan ”läpi avaruuden” vaan täyttäen joka pisteen meidän aurinkokunnassamme, sillä se on niin sanoaksemme eetterin fyysinen jäännös, sen *verho* meidän tasollamme. Eetteri taas palvelee muita kosmisia ja maisia tarkoituksia paitsi että se on valon siirtämisen ”väline”. Se on kabbalistien astraalifluidumi eli ”astraalivalo” ja Aurinko-Vishnun ”seitsemän sädettä”. [H. P. B.]

² Miksi silloin tarvittaisiin eetteriaaltoja valon, lämmön jne. siirtämiseksi, jos *tämä* substanssi voi kulkea tyhjyyden läpi? [H. P. B.]

olevista ainessubstansseista [e525] niiden kadottamatta painoan... Tätä mieltä oli Metcalfe kalorin eli aurinkovoiman aineellisuudesta. Hänen mieleensä oli lujasti juuttunut se käsitys, että ”luonnossa on kaikki koostunut kahdenlaisesta aineesta, joista toinen on olennaisesti toimiva ja eetterinen, toinen passiivinen ja liikkumaton”.¹

Näihin mietteisiin Metcalfe perusti sen hypoteesinsa, että aurinkovoima, kalori, on itsetoimiva vaikuttaja. Omiin osasiinsa nähden, hän arvelee, sillä on poistovoima. Kaiken punnittavissa olevan aineen osasiin nähden sillä on vetovoima. Se vetää puoleensa punnittavissa olevan aineen osasia sillä voimalla, joka on kääntäen verrannollinen etäisyyksien neliöön. Se toimii siis näin punnittavissa olevan aineen *kautta*. Jos universaali avaruus olisi vain täynnä kaloria, aurinkovoimaa (eikä mitään punnittavissa olevaa ainetta), tuo kalori olisi myös toimetonta ja muodostaisi rannattoman valtameren voimatonta eli liikkumatonta eetteriä, koska sillä ei silloin olisi mitään, mihin vaikuttaa. Punnittavissa olevalla aineella taas, joka itsessään on toimeton, ”on määrättyjä ominaisuuksia, joilla se määräälee ja järjestää kalorin toimintaa. Kumpakaan johtavat muuttumattomat lait, joiden alkuperä on kummankin keskinäisissä suhteissa ja erikoisominaisuuksissa.”

Ja hän esittää lain, jonka hän uskoo ehdottomaksi ja joka kuuluu näin:

”Kalorin vetäessä puoleensa punnittavissa olevaa ainetta se yhdistää ja pitää koossa kaikki kappaleet. Itsestään pois työntämällä se erottaa ja laajentaa kaikki kappaleet.”

[s570] Tämähän on miltei okkultismin koheesion selitys. Tri Richardson jatkaa:

Kuten olen jo sanonut, *nykyinen oppinut maailma on taipuvainen nojautumaan siihen hypoteesiin... että lämpö on liikettä* eli, kuten ehkä paremmin voitaisiin sanoa, erikoinen liikevoima eli -muoto.²

Mutta tätä hypoteesia, kuinka suosittu se onkin, ei pitäisi niin vain hyväksyä syrjäyttämällä ne yksinkertaiset käsitykset, jotka perustuvat aurinkovoiman aineperäisyyteen ja sen vaikutukseen ainetilojen muovailemisessa. *Me emme vielä tiedä niin paljon, että meidän olisi syytä olla*

¹ Ja kuinka voisikaan olla toisin? Karkea *punnittava* aine on aineen ja substanssin ruumis, kuori. Se on feminiininen, passiivinen prinsiippi. Tuo *fohatin* voima taas on toinen prinsiippi, *prâna* – maskuliininen ja toimiva. Meidän maapallollamme tämä substanssi on seitsemännen *elementin* maan – toinen prinsiippi. Ilmakehässä se on *ilman* elementti, joka on kosmoksen karkein ruumis. Auringossa se on auringonruumis ja sen seitsemän säteen ruumis. Tähtiavaruudessa se vastaa jotakin muuta prinsiippiä jne. Kokonaisuus yksin on homogeenista ykseyttä, mutta osat ovat kaikki erilaistumia. [H. P. B.]

² Eli heijastus ja *ääneen* nähden jälkivaikutus *meidän tasollamme* siitä, mikä on tuon *substanssin* jatkuva liike korkeammilla tasoilla. Meidän maailmamme ja aistimme ovat loputtomasti *mâyân* uhreja. [H. P. B.]

dogmaattisia.¹ Eikä Metcalfen hypoteesi aurinkovoimasta ja maavoimasta ole ainoastaan yksinkertainen vaan se on hyvin kiehtova... universumissa on kaksi elementtiä, toinen on punnittavissa oleva aine... Toinen taas on kaikki läpäisevä eetteri, aurinkotuli. Sillä ei ole painoa, substanssia, muotoa eikä väriä. Se on *äärettömiin asti jaollista ainetta* ja sen osaset työntävät luotaan toisiaan. Se on niin [e526] harvaa ja ohutta, ettei meillä ole muuta sanaa kuin ”eetteri”² sen nimittämiseksi. Se läpäisee ja täyttää avaruuden mutta yksin ollessaan sekin on uinuva – kuollut.³ Me panemme yhteen nämä kaksi elementtiä, toimeettoman aineen ja itsensä luotaantyöntävän eetterin [?], ja siten kuollut [?] punnittavissa oleva aine saa elämän. [*Punnittavissa oleva aine saattaa olla toimeeton, mutta ei koskaan ole kuollut – tämä on okkulttinen laki.* – H. P. B.] Punnittavissa olevan aineen osasten väliin tunkeutuu eetteri [eetterin toinen periaate. – H. P. B.] ja näin läpäistessään aineen se yhdistyy punnittavissa oleviin osasiin ja pitää ne koossa, yhdistää ne yhtymäksi. Ne sulautuvat eetteriin.

Tämä kiinteän punnittavissa olevan aineen leviäminen eetteriin koskee, edessämme olevan teorian mukaan, kaikkea, mikä tällä hetkellä on olemassa. Eetteri on kaikki läpäisevä. Itse ihmisruumis on eetterillä [pikemmin astraalivalolla. – H. P. B.] kyllästetty. Eetteri pitää sen pienimmät osat koossa. Kasvi on samassa tilassa. Kiintein maankamara, kallio, timantti, kristalli, metalli, nekin kaikki ovat siinä tilassa.

Mutta erilaiset laadut punnittavissa olevaa ainetta kykenevät eri määrässä ottamaan vastaan aurinkovoimaa, ja siinä syy, miksi aine on niin monenlaatuista ja niin muuttuvaa: kiinteää, neste- ja kaasumaista. Kiinteät kappaleet ovat vetäneet itseensä kaloria paljon enemmän kuin nestemäinen aine ja siitä johtuu niiden luja *koheesio*. Kun pisara sulavaa sinkkiä valetaan kiinteälle sinkkilevyille, sula sinkki tulee yhtä kiinteäksi, koska sulasta sinkistä kalori virtaa kiinteään, ja lämmön tasoittuessa yhtäläisesti ne osat, jotka olivat irrallaan eli nestemäisessä tilassa, sitoutuvat lujemmin toisiinsa...

Metcalfen itse ajatellen edellä mainittuja ilmiöitä ja [s571] selittäen niitä sen yhtenäisen toimintaperiaatteen avulla, josta jo olemme puhuneet, ko-

¹ Rehellinen tunnustus todellakin! [H. P. B.]

² Kuitenkaan se ei ole *eetteri* vaan ainoastaan yksi eetterin periaateista, ja eetteri itse on yksi *âkâshan periaateista*. [H. P. B.]

³ Ja näin *prâna* (jîva) läpäisee koko ihmisen elävän ruumiin, mutta yksin ollen, jollei sillä olisi mitään atomia, johon vaikuttaa, se olisi *uinuvaa* – kuollutta. Toisin sanoen se olisi *layassa*, eli kuten Crookes sanoo, ”*protyyliin* lukittu”. Vasta *fohatin* vaikutus johonkin yhdisteeseen tai vaikkapa yksinkertaiseen kappaleeseen aikaansaa elämän. Kun kappale kuolee, se siirtyy samaan polariteettiin, missä sen maskuliininen energia on, ja työntää sen vuoksi luotaan toimivan vaikuttajan, joka kadottaa silloin *kokonaisuuden* ja tarttuu osasiin eli molekyyliin. Tätä toimintaa kutsutaan kemialliseksi. Vishnu, säilyttäjä muuttuu Rudra-Shivaksi, hävittäjäksi, joka muutos on tieteelle nähtävästi tuntematon. [H. P. B.]

koa yhteen todisteensa hyvin selvillä sanoilla puhuen erilaisten kappaleiden kiinteydestä. ”Kovuus ja pehmeys”, hän sanoo, ”kiinteys ja nestemäisyys eivät ole kappaleiden olennaisia tiloja vaan riippuvat siitä, kuinka paljon niiden kokoonpanossa on suhteellisesti eetteriä ja punnittavissa olevaa ainetta. Kaikkein haihtuvinkin kaasu voidaan saattaa nestemäiseen muotoon kalorin poistamisella ja taas muuttaa lujaksi ja kiinteäksi, jolloin osaset riippuvat kiinni toisissaan sillä voimalla, joka on suhteellinen niiden lisääntyneeseen kalorin vetoisuuteen. Toisaalta jos lisätään tarpeeksi paljon tätä samaa periaatetta jäykimpiin metalleihin, niiden vetovoima vähenee siihen, kun ne laajenevat kaasumaiseen tilaan, ja niiden koheesio häviää.”

Toistettuaan näin pitkälti suuren kerettiläisen *vääräoppisia* mielipiteitä – jotka kaipaavat ainoastaan pieniä sanontatapojen muutoksia siellä täällä ollakseen aivan oikeita – tri Richardson, joka kieltämättä on itsenäinen ja vapaa ajattelija, ryhtyy tekemään yhteenvedon näistä käsityksistään ja jatkaa:

[e527] En tule pidemmälti viipymään tähän teoriaan sisältyvässä aurinkovoiman ja maaavoiman yhtenäisyydessä. Mutta voin lisätä, että siitä tai hypoteesista – jonka mukaan pelkkä liike on voimaa, ja kyky on olemassa ilman aineperustaa – voidaan tehdä seuraavat johtopäätökset, jotka ovat mahdollisimman lähellä tässä mitä monimutkaisimmassa ja syvimässä kysymyksessä:

a) Avaruus, tuo tähtien ja planeettojen välinen, aineisiin ja elimistöihin sisältyvä, ei ole tyhjää vaan on täynnä hienoa fluidumia eli kaasua, jota me paremman sanan puutteessa¹ voimme vieläkin kutsua, kuten muinaisaikalaiset kutsuivat, nimeltä *Aith-Ur* – aurinkotuli, EETTERI. Tämä fluidumi, joka koostumukseltaan on muuttumaton ja häviämätön, näkymätön,² läpäisee ehdottomasti kaiken [*punnittavissa olevan*. – H. P. B.] aineen.³ Sekä virtaavan puron pohjalla oleva kivi että puron yli ulottuva puu ja ihminen, joka katsoo siihen, lyhyesti sanoen kaikki tällä planeetalla oleva on kyllästetty eetterillä: kivi vähemmän kuin puu, puu vähemmän kuin ihminen. Maailma on rakennettu eetterisestä fluidumista ja liikkuu eetterimeressä.

b) Eetteri, mikä sen luonto lieneekin, on tullut auringosta ja auringois-

¹ Niin kyllä, jolleivät kabbalistien okkulttiset nimitykset saa tulla kysymykseen. [H. P. B.]

² ”Muuttumaton” ainoastaan manvantarojen aikana, jonka jälkeen se taas sulautuu mûlaprakritiin; ”näkymätön” ikuisesti omassa olemuksessaan, mutta nykyaikaisille kabbalisteillekin ”näkyvä” väreilevissä heijastumisissaan, joita he kutsuvat astraalivaloksi. Kuitenkin siinä liikkuu tietoisia korkeita olentoja samaan aineeseen verhoutuneina. [H. P. B.]

³ On lisättävä sana (punnittava) erottaaksemme sen siitä *eetteristä*, joka on vielä ainetta, vaikkapa vain sen perusta. [H. P. B.]

ta:¹ auringot ovat sen synnyttäjiä, sen varastohuoneita, sen jakajia.²

[s572] c) Ilman eetteriä ei voisi olla mitään liikettä. Ilman eetteriä eivät näet punnittavissa olevan aineen osaset saattaisi liukua toistensa ohi. Ilman sitä ei voisi olla mitään, mikä sysäisi ja kiihottaisi nuo osaset toimintaan.

d) Eetteri määrää kappaleiden kokoonpanon. Jollei olisi eetteriä, ei substanssin olotilassa voisi olla mitään muutosta. Vesi esim. voisi olla olemassa ainoastaan niin kiinteänä ja hajoamattomana substanssina, että tuskin voimme sitä ajatellakaan. Se ei voisi edes olla jäätä, ei nestettä, ei höyryä ilman eetteriä.

e) Eetteri yhdistää auringon planeettoihin ja yhden planeetan toiseen, ihmisen planeettaan, ihmisen ihmiseen. Ilman eetteriä ei voisi olla mitään yhteyden siltaa universumissa, ei mitään valoa, ei lämpöä eikä liikkeen ilmiötä.

Näin huomaamme, että eetteri ja *kimmoiset* atomit ovat oletetussa *mekaanisessa* maailmankäsityksessä kosmoksen henki ja sielu. Ja tämä teoria – verrattakoon se millä tavalla tahansa – jättää ainakin avonaisemmat näköalat tiedemiesten [e528] teorioille kuin nykyajan materialismin – tai kutsuttakoon sitä oikeammin *agnostisismiksi*³ – rajoitettu ala, johon suuri enemmistö on suljettu. Hyväksyttäköön joko atomit, eetteri tai kumpikin – niin nykyaikainen ajattelu ei pääse ulos ikivanhan ajattelun piiristä. Viimeksi mainittu oli kauttaaltaan täynnä vanhaa okkultismia. Aalto- ja hiukkasteoria – se on sama asia. Se on vain spekulatiota olioiden aspektista, mutta ei sen tiedon kannalta, joka on perillä *syyn* ja *syiden* sisäisestä luonnosta. Kun nykyaikainen tiede on kuu-

¹ Okkultiset tieteet kääntävät tämän määritelmän toisinpäin sanoen, että aurinko ja kaikki auringot lähtevät *siitä*, ne kun manvantaran koittaessa emanoituvat *keskusauringosta*. [H. P. B.]

² Tässä kohtaa me pyydämme hyvin jyrkästi saada olla eri mieltä kuin oppinut tohtorimme. Muistakaamme, että tämä eetteri – tarkoitettakoon sillä *ākāsha* tai sen alemmaa periaatetta eetteriä – on seitsenäinen. *Ākāsha* on allegorian aditi ja mātāndan (auringon) äiti sekä *devamātri* – ”jumalien äiti”. Aurinkokunnassa aurinko on hänen buddhinsa ja *vāhanansa* eli käyttövälineensä, niin ollen kuudes periaatti. Kosmoksessa kaikki auringot ovat *ākāshan* *kāma-rûpia* ja niin meidänkin aurinkomme. Ainoastaan kun *Sūryaa* (aurinkoa) pidetään yksilöllisenä entiteettinä omassa valtakunnassaan, se on *aineen* suuren ruumiin seitsemäs periaatti. [H. P. B.]

³ Karkea mutta avoin materialismi on rehellisempi kuin meidän päiviemme Januspäinen agnostisismi. *Monismi* on nykyajan filosofian kaksinaamainen Pecksniff, joka kääntää farisealaiset kasvonsa psykologiaan ja idealismiin mutta luonnolliset kasvonsa materialismiin, pullistaen vielä poskia roomalaisen auguurin tapaan. Tällaiset monistit ovat pahempia kuin materialistit, koska kummatkin kyllä katselevat universumia ja psyykkis-henkistä ihmistä samalta kielteiseltä näkökannalta, mutta materialistit ainakaan eivät esitä asiaansa niin miellyttävässä muodossa kuin Tyndallin tai Huxleyn kaltaiset skeptikot. Herbert Spencer, Bain ja Lewes ovat paljon vaarallisempia yleismaailmallisille totuuksille kuin Büchner.

lijakunnalleen paljastanut Bunsenin ja Kirchhoffin viimeiset saavutukset, kun se on esittänyt seitsemän väriä, ”päävärin” valon säteessä, joka on hajotettu määrättyyn järjestykseen kankaalle, ja on selittänyt valoaaltojen keskinäiset pituussuhteet, mitä se on sillä todistanut? Se on antanut näytteen tarkkuudeltaan matemaattisella tavalla mitata valoaallonkin pituutta – ”joka vaihtelee noin 760 mikromillimetristä spektrin punaisessa päässä aina 393 mikromillimetriin violetissa päässä”. Mutta kun laskujen tarkkuus valoaallon *vaikutuksiin* nähden on todistettu, tieteen on pakko myöntää, että se *luulee voiman* (joka on *oletettu syy*) saavan aikaan ”käsittämättömän pientä aaltoilua *jossakin* välineessä, jota pidetään yleisesti samana kuin *eetteristä välitilaa*”¹ – ja tuo välitilakin on vielä ainoastaan – ”*hypoteettinen* vaikuttaja”!

[s573] Auguste Comten pessimismi sen mahdollisuuden suhteen, että koskaan voitaisiin saada tietää auringon kemiallinen koostumus, ei ole kolmeakymmentä vuotta myöhemmin Kirchhoffin keksintöjen kautta tullut kumotuksi, vaikka niin on sanottu. Spektroskooppi on auttanut meitä näkemään, että ne alkuaineet, joihin nykyaikainen kemisti on perehtynyt, *löytyvät mahdollisesti* auringon ulkopuolisista ”verhoista” – mutta *eivät auringosta itsestään*. Ja kun fyysikot ovat pitäneet noita verhoja, auringon kosmista pukua, itse aurinkona, he ovat selittäneet sen valoisuuden johtuvat *palamisesta* ja *tulesta* ja erehtyneet pitämään tuon valonlähteen elollisprinsiippiä pelkästään *aineellisena*, kutsuen sitä kromosfääriksi.² Tieteellämme on toistaiseksi tarjottavana vain hypoteeseja ja teorioita, eikä suinkaan lakeja.

[e529][s574]

VIII

ELÄMÄ, VOIMA TAI PAINOVOIMA?

Painottomat fluidumit ovat eläneet aikansa. Mekaanisista voimista puhutaan yhä vähemmän. Tiede on omaksunut uuden ilmeen vuosisadan viimeisellä neljänneksellä, mutta painovoima on yhä jäänyt jäljelle uusien ajatusvirtojen voimasta, vaikka vanhat olivat jo miltei sen lopettaneet. Painovoima saattaa hyvinkin soveltua tieteellisiin hypoteeseihin, mutta kyse on siitä, vastaako se yhtä hyvin totuutta ja esittääkö se luonnon oikeaa asiaintilaa. Vetovoima sinänsä *ei* riitä selittämään planeettojen liikettä. Kuinka se sitten voisi selittää kiertoliikettä avaruuden äärettömyyksissä? Vetovoima yksin ei tule milloinkaan täyttämään kaikkia aukoja, jollei tunnusteta kullekin sideeriselle kappaleelle erityistä liikkeellepanovoimaa ja jollei näytetä toteen, että kunkin pla-

¹ A. Winchell, *World-Life*, s. 37-38.

² Ks. *Five Years of Theosophy*, s. 245-262, artikkelit ”Do the Adepts deny the nebular theory?” [Kieltävätkö adeptit tähtisumeteorian?] ja ”Is the Sun merely a cooling mass?” [Onko aurinko vain jäähtyvää massaa] – jotka sisältävät todellista okkulttista opetusta. [*Collected Writings*, osa V, s. 150-163.]

neetan kiertokulku satelliitteineen johtuu jostakin *muusta syystä* vetovoiman ohella. Ja silloinkin, sanoo muuan astronomi, tieteen tehtäväksi jää nimittää tuo syy.¹

Okkultismi on antanut sille nimen jo aikoja sitten ja niin ovat tehneet kaikki muinaiset filosofit, mutta sittemmin kaikki nuo uskot on julistettu kelvottomaksi tuomitukseksi taikauskoksi. Kosmoksen ulkopuolinen Jumala on tappanut kaiken mahdollisuuden uskoa kosmoksen *sisällä* vaikuttaviin älyllisiin voimiin. Mutta kuka tai mikä sitten on se, joka antaa tuolle liikkeelle *alkusysäyksen*? ”Kun olemme oppineet tuntemaan syyn, ainutlaatuisen ja erikoisen, joka työntää ulospäin, olemme valmiit yhdistämään sen siihen, mikä vetää puoleensa.” Ja edelleen: ”Vetovoima taivaankappaleiden välillä ei ole ainoastaan repulsio: *aurinko ajaa niitä lakkaamatta eteenpäin*, sillä muuten niiden liike pysähtyisi.”²

Jos hyväksytään tämä teoria, että aurinkovoima on kaiken maanpäällisen elämän ja kaiken taivaalla tapahtuvan liikkeen alkusyy ja jos hyväksytään tuo toinen paljon rohkeampi Herschellin hypoteesi – auringossa olevista tietynlaatuista organismeista – edes väliaikaisena hypoteesina, meidän oppimme saavat vahvistusta. Lisäksi osoittautuu, että esoteerinen allegoria on ennakoinut nykyisen tieteen miljoonia vuosia sitten, sillä nämä ovat juuri muinaisia opetuksia. Mårtånda (aurinko) vartioi ja uhkaa seitsemää veljeään, planeettoja, jättämättä keskusasemaansa, mihin sen äiti, Aditi, on sen karkottanut. ”Se ajaa niitä takaa kääntyen hitaasti itsensä ympäri... se seuraa niitä kaukaa liikkuksen samaan suuntaan, jossa sen veljet liikkuvat huoneitansa piirittävällä tiellä” – eli radallaan.³

Auringon fluidumit eli emanaatiot aikaansaavat kaiken liikkeen ja herättävät kaiken elämän aurinkokunnassa. Se on veto- ja työntövoima, mutta ei siten kuin nykyaikainen fysiikka sen käsittää eikä painovoimalain mukaisesti vaan *manvantarisen liikkeen lain* mukaisesti, [e530] joka on määrätty varhaisimman *Samdhyân* alusta, aurinkokunnan jälleenrakentamisen ja korkeamman *uusiutumisen* aamunkoitosta asti. Nämä lait ovat muuttumattomat, mutta kaikkien kappaleiden liikettä – joka liike on erilainen ja muuttuu kussakin *pienemmässä* kalpassa – ohjaavat *liikuttajat*, kosmisen sielun sisällä toimivat intelligenssit. Olemmeko siis väärässä, jos uskomme kaikkeen tähän? Silloin tässä on eräs suuri nykyaikainen tiedemies, joka puhuessaan elollisähköstä käyttää ilmaisua, joka on paljon lähempänä okkultismia kuin materialistista ajattelua. Käännämme epäuskoisen lukijan huomion Robert Huntin, K. T. J., kirjoittamaan artikkeliin nimeltä ”Auringonlämmön lähde”. Puhuessaan auringon loistavasta kehästä ja sen ”merkillisestä kokkaremaisesta ulkonäöstä” hän sanoo:

¹ L. B. Francoeur, *Philosophie naturelle*, art. 142.

² L. B. Francoeur, *Uranographie; ou Traité élémentaire d'astronomie*, 1828, s. 342, kuten de Mirville lainannut, *Des Esprits*, osa IV, s. 145.

³ Ks. kommentaari säkeistöön IV, I osa, s. e100.

Arago ehdotti, että tätä verhoa kutsuttaisiin fotosfääriksi, joka nimi on nykyään omaksuttu yleisesti. Vanhempi Herschell vertasi tämän fotosfäärin pintakerrosta helmiäisen pintaan... Se muistuttaa valtamerta tyynenä kesäpäivänä, kun tuulahdus saa vedenpinnan väreilemään... Nasmyth on keksinyt paljon merkellisemmän seikan kuin kukaan ennen tätä on aavistanutkaan... kummia linssinmuotoisia kappaleita... pajunlehtien näköisiä... erikokoisia eikä missään järjestyksessä... risteilee toistensa yli kaikkiin suuntiin... säännöttömin liikkein... Niiden näkee lähenevän toisiaan ja poistuvan ja joskus asettuvan uusiin kulmikkaisiin asentoihin, niin että niitä on näöltään verrattu tiheään kalaparveen, jota ne muistuttavatkin ulkomuodoltaan... Näiden kappaleiden suunnaton koko antaa käsityksen mahtavasta mittakaavasta, joka vallitsee auringossa tapahtuvissa fyysisissä [?] ilmiöissä. Ne eivät voi olla vähemmän kuin 1600 kilometriä pitkiä ja 3200–4800 kilometriä leveitä. *Kaikkein todennäköisin arvelu, joka on esitetty* näistä lehti- ja linssimäisistä objekteista, on se, *että fotosfääri*¹ on ääretön joukko kaasumaista ainetta [minkälaista ”ainetta”?]... voimakkaassa [näennäisessä] hehkumistilassa ja että ne ovat perspektiivissä nähtyjä kielekkeitä tulenliekeistä.²

Auringon ”liekit”, jotka nähdään kaukoputkella, ovat *heijastuksia*, sanoo okkultismi. Mutta lukijat ovatkin jo I osassa kuulleet, mitä sanottavaa okkultismilla tästä on.³

Mitä tahansa ne [nuo tulenliekit] lienevätkin, *on selvää, että ne ovat auringon lämmön ja valon lähimpänä lähteenä*. Siinä on meillä ympäröivä kehys fotogeenistä ainetta,⁴ joka mahtavien voimien vaikutuksesta heilahtelee ja antaen liikkeensä jatkua tähtiavaruuden eetteriseen väliaineeseen saa aikaan lämpöä ja valoa kaukaisissa maailmoissa. Olemme sanoneet, että noita muotoja on verrattu jonkinlaisiin organismeihin, ja Herschell sanoo: ”Vaikka olisi liian uskaliaista sanoa, että nuo systeemit *ovat osallisia elämästä* [miksei voisi sanoa niin?], *kuitenkin tiedämme, että elollinen toiminta kykenee kehittämään lämpöä, valoa ja sähköä.*” *Voiko tässä hienossa ajatuksessa olla totuutta? Voisiko aurinkokuntamme [e531] keskuksessa sykähtelevä elollisaine olla syynä kaikkeen siihen elämään, joka vilisee maan pinnalla ja joka epäilemättä on levinnyt muillekin planeetoille, joiden mahtava hallitsija on sama aurinko?*

Okkultismi vastaa näihin kysymyksiin myöntävästi, ja tiede on myös jo-

¹ Ja myös *keskusmassa*, kuten tullaan huomaamaan, eli pikemmin heijastuksen keskusta. [H. P. B.]

² *The Popular Science Review*, vsk. IV, tammikuu 1865, s. 148.

³ [Ks. I osa, luku IX, s. e540-554 ja e289-290.]

⁴ Tämä ”aine” on aivan niin kuin peilissä näkyvä heijastus ”fotogeenisen” *lampun* palavasta *sydäimestä*. [H. P. B.]

nakin päivänä huomaava tämän todeksi.

Sivulla 156 Hunt kirjoittaa:

Mutta koska me pidämme elämää – elinvoimaa – paljon korkeampana voimana kuin valoa, lämpöä tai sähköä ja *kykenevänä niitä kaikkia ohjaamaan ja hallitsemaan* [tämä on ehdottomasti okkulttista]... olemme todellakin halukkaita suhtautumaan myönteisesti siihen teoriaan, joka pitää *fotosfääriä elinvoiman alkulähteenä*, ja otamme *runollista iloa tuntien vastaan sen hypoteesin, joka sanoo aurinkovoimienkin olevan ELÄMÄÄ*.

Tässä on meillä tärkeä tieteellinen vahvistus eräälle perusopillemme – nimittäin, että a) aurinko on elinvoiman varasto, joka voima taas *on* sähkön *noumenon*; ja b) että sen salaperäisistä mittaamattomista syvyyksistä lähtevät ne elonvirrat, jotka väreilevät kautta avaruuden ja läpi jokaisen maan päällä elävän olennon. Sillä katsokaamme, mitä eräs toinen etevä fyysikko sanoo, joka kutsuu tätä (elonestettämme) hermoeetteriksi. Muuttakaa hiukan muutamia lauseita siitä artikkelista, josta nyt seuraa otteita, niin siinä on toinen *puoleksi [s577] okkulttinen esitys* elinvoimasta. Siinä jälleen tri B. W. Richardson, K. S. J., tarjoaa ajatuksiaan *The Popular Science Review'ssa*¹ hermoeetteriteoriasta, kuten aiemmin aurinkovoimasta ja maavoimasta:

Se aate, jonka meidän teoriamme koettaa ilmaista, on että sen kiinteän tai nestemäisen aineen, josta hermostomme ja yleensä kaikki ruumiimme elolliset osat muodostuvat, molekyylien välillä on olemassa hyvin hieno väliaine, höyry- eli kaasumainen, joka saa molekyylit kykeneviksi liikkumaan ja solumaan toistensa ohi sekä jatkuvasti muuttamaan muotoaan. Tuon väliaineen avulla ja kautta tapahtuu kaikki liike. Sen kautta yksi ruumiin elin eli osa on yhteydessä muiden osien kanssa ja sen kautta ulkopuolinen elävä maailma on yhteydessä elävään ihmiseen. Väliaineen läsnäolo saa elämänilmiöt esiintymään, mutta sen täydellinen poissaolo jättää ruumiin kuolleeksi.

Ja koko aurinkokunta vaipuu *pralayaan* – tekijä olisi voinut lisätä. Mutta lukekaamme edelleen:

Käytän sanaa *eetteri* sen yleisessä merkityksessä tarkoittamaan hyvin hienoa höyry- eli kaasumaista ainesta. Käytän sitä lyhyesti sanoen niin kuin astronomi puhuessaan avaruuden eetteristä, jolla hän tarkoittaa hienoa mutta aineellista välittäjää... Kun puhun *hermoeetteristä*, en tahdo sanoa, että eetteri on olemassa ainoastaan hermoston rakenteessa. Uskon kyllä sen olevan erikoisosana hermoston kokoonpanossa, mutta kuten hermot kulkevat kaikkiin kudoksiin, jotka kykenevät liikkumaan ja tuntemaan, hermoeetterikin kulkee kaikkiin tällaisiin osiin. Ja koska hermoeetteri minun näkökantani mukaan on suoranainen veren tuote, voimme

¹ Vol. X, 1871, s. 379–387.

pitää sitä ikään kuin osana veren atmosfääristä.

[e532] Hyvin vakuuttavia todisteita on olemassa siitä, että hermoaineen läpäisee jokin kimmoisa väliaine, johon saattaa vaikuttaa pelkällä kosketuksella...

Hermoston rakenteessa on kieltämättä todellinen hermofluidumi, kuten *edeltäjämme* opettivat.¹ Tämän fluidumin tarkka kemiallinen kokoonpano [?]² ei ole vielä paljonkaan tunnettu. Sen fyysisiä ominaispiirteitä on tutkittu vasta hyvin vähän. Liikkuuko se virroissa, sitä emme tiedä, kiertääkö se ympäri, emme tiedä, muodostuuko se hermokeskuksissa ja kulkeeko se niistä hermosäikeisiin vai syntykö sitä kaikkialla, missä veri tulee hermojen kanssa tekemisiin, sitäkään emme tiedä. Me emme siis tunne tarkoin tämän fluidumin toimintaa.

Mieleeni johtuu kuitenkin, että todellinen hermoaineen fluidumi ei itsessään riitä toimimaan sinä hienona väliaineena, joka yhdistää ulkomaailman ihmisen ja eläimen sisäiseen maailmaan. Luulen – ja tämän muutoksen tahtoisin tehdä vanhempaan teoriaan – että elämän aikana täytyy olla jokin toinen aineen muoto, joka höyry- ja kaasumaisessa tilassa ollessaan läpäisee koko hermosysteemin, *ympäröi verhoavana atmosfäärinä*³ hermoston jokaisen molekyylin ja on kaiken liikkeen väliaine pitäen yhteyttä hermokeskuksiin ja niistä taas ulospäin...

Kun kerran on esitetty järkipäisen selvästi, että elämän aikana *eläinruumiissa on hienosti jakautunutta ainesta*, joka täyttää joka osan – vieläpä on varastoitunut muutamiin osiin; ainesta, joka uudistuu jatkuvasti elollisen kemian avulla; ainesta, joka haihtuu yhtä helposti kuin hengitys täytettyään tarkoituksensa – silloin järkeemme leviää aivan uutta valoa.

Uutta valoa tulee todella valumaan muinais- ja keskiaikaisen okkultismin ja sen edustajien viisauteen. Sillä Paracelsus kirjoitti samasta asiasta enemmän kuin kolmesataa vuotta sitten, nim. 1500-luvulla seuraavasti:

Koko mikrokosmos sisältyy mahdollisuutena *liquor vitae'hen*, hermofluidumiin... joka sisältää olentojen luonnon, ominaisuudet ja koko olemuksen... Archaeus eli *liquor vitae* on olemus, joka tasaisesti levittäytyy ihmisruumiin kaikkiin osiin... *Spiritus vitae* saa alkunsa *spiritus mundista*. Ollen *jälkimmäisen emanaatio* se sisältää kaikkien kosmisten vaikutusten elementit ja on siten syy, jolla tähtien (kosmisten voimien) vaikutus ihmisen näkymättömään ruumiiseen (hänen *vitaaliseen linga-*

¹ Esimerkiksi Paracelsus, joka kutsui sitä nimeltä *liquor vitae* [elämänneste] ja *Archaeus*. [H. P. B.]

² Paremminkin *alkemiallinen* ”kokoonpano”. [H. P. B.]

³ ”Tämä elinvoima... säteilee ihmisen ympärillä kuin valokehä”, Paracelsus sanoo *Paragranum*-teoksessaan. [H. P. B.]

sharîraansa) voidaan selittää.¹

Jos tri Richardson olisi tutkinut kaikkia Paracelsuksen salaisia teoksia, hänen ei olisi niin usein tarvinnut tunnustaa, että ”me emme tiedä”, ”me emme tunne” jne. Eikä hän olisi silloin kirjoittanut seuraavaa lausetta, jossa hän peruuttaa parhaimmat osat riippumattomasta *keksinnöstään*:

[e533] Voidaan väittää, että tähän ajatussuuntaan sisältyy vain teoria eetterin olemassaolosta, ja eetterin arvellaan täyttävän avaruuden... Voidaan sanoa että tämä universaali eetteri läpäisee kaikki eläinruumiiden elimistöt ikään kuin ulkopuolelta ja jokaisen järjestelmän osana. Tämä näkemys olisi fyysisesti todennettuna *panteismia, jos se olisi tosi* [!!]. Mutta se ei voi olla tosi, koska se hävittäisi jokaisen erikoisen aistin yksilöllisyyden...

Me emme voi tätä nähdä ja *tiedämme*, ettei asia ole niin. Panteismi *voi* olla ”fyysisesti *todennettavissa*”. Sen tiesivät, näkivät ja tunsivat muinaisaikojen ihmiset. Panteismi ilmenee tähtitaivaan valtavassa laajuudessa, järvien ja valtamerien hengityksessä ja pienimmänkin ruohonkorren elonvärinässä. Filosofia hylkää käsityksen yhdestä ainoasta *rajallisesta* ja *epätäydellisestä* Jumalasta universumissa, sen antropomorfisen jumalolennon, jota monoteistit kuvailevat kannattajilleen. Se hylkää *filo-teo-sofian* nimessä sen groteskin aatteen, että ääretön, *absoluuttinen* jumaluus olisi tai pikemminkin *voisi* olla jossain suoranaudessa tai epäsuorassa suhteessa aineen rajallisiin ja illusorisiin kehitysuriin. Sen tähden se ei voi kuvitella mitään universumia tuon jumaluuden *ulkopuolella* tai että tuo jumaluus puuttuisi pienimmästäkin elävän tai elottoman aineen hitusesta.² [s579] Miksi joko avaruuden eetteri tai ”hermo-eetteri” ”hävittäisi jokaisen yksilöllisen olennon yksilöllisyyden”, tuntuu käsitteettömältä siitä, joka on tutustunut tuon ”hermoeetterin” todelliseen luonteeseen sen sanskritinkielisen tai pikemminkin esoteerisen ja kabbalistisen nimen muodossa. Tri Richardson myöntää, että

Jollemme yksilöllisesti saisi aikaan yhteyttä itsemme ja ulkomaailman välillä, vaan jos se saataisiin aikaan ikään kuin ulkopuolelta ja *ainoastaan eräänlaisen värähtelyn* avulla, tarvittaisiin vähemmän aisteja kuin mitä

¹ Tri Franz Hartmann, *The Life of Paracelsus*, 1887, s. 133, lainattu teoksista *De generatione hominis* ja *De viribus membrorum*. [Franz Hartmann, *Paracelsuksen lääketiedettä*, s. 6.]

² Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että jokainen pensas, puu tai kivi olisi Jumala tai joku jumala vaan ainoastaan että jokainen hitunen kosmoksen ilmenneestä aineksesta kuuluu ”jumalalle” ja on sen substanssia, kuinka alas se lieneekin vaipunut syklisessä kiertokulussaan läpi alati syntyvien ikuisuuksien. Lisäksi jokainen tuollainen hitunen yksilöllisesti, ja kosmos kokonaisuutena katsottuna, on yksi olemuspuoli ja muistutus universaalista *ainoasta sielusta* – jota filosofia kieltäytyy kutsumasta jumalaksi, ettei se rajoittaisi tuota ikuista ja aina läsnä olevaa juurta ja olemusta.

meillä on. Ottaaksemme vain kaksi esimerkkiä – valoeetteri ei sovellu ääntä varten ja kuitenkin me kuulemme samoin kuin näemme. Toisaalta ilma, äänenliikkeen välittäjä, ei sovi välittäjäksi valolle, ja kuitenkin me näemme ja kuulemme.

Tämä ei ole oikein. Se käsitys, että ”panteismi *ei voi olla tosi*, koska se hävittäisi jokaisen erikoisen aistin yksilöllisyyden”, osoittaa, että kaikki oppineen tohtorin johtopäätökset perustuvat nykyaikaisiin fyysisiin teorioihin, vaikka hän tahtoisikin muuttaa niitä. Mutta hän tulee huomaamaan tämän tehtävän mahdottomuuden, jollei hän tunnusta henkisten aistien olemassaoloa, jotka vähitellen tulevat astumaan fyysisten aistien sijalle näiden surkastuessa. ”Me näemme ja kuulemme” (tietysti tri Richardsonin ajatuksissa) niiden selitysten mukaisesti, joita tuo materialistinen tiede antaa näkö- ja kuuloilmiöistä, [e534] samalla kun se edellyttää, ettemme voi muulla tavoin nähdä ja kuulla. Okkultistit ja mystikot tietävät sen paremmin.

Vedalaiset arjalaiset olivat perehtyneet paremmin äänen ja värin mysteereihin fyysisellä tasolla kuin meidän fysiologimme ovat, mutta he olivat sitä paitsi päässeet selville kummankin salaisuuksista sellaisilla tasoilla, minne materialisti ei pääse. He tunsivat kaksi aistimussarjaa: henkiset ja aineelliset. Siinä ihmisessä, jolta puuttuu yksi tai useampi aisti, tulevat muut aistit paremmin kehittyneiksi. Esim. sokea voi jossain määrin korvata näön puutetta tunto-, kuulo- jne. aisteilla, ja kuuro voi ikään kuin kuulla näön avulla *näkemällä kuuluvasti* ne sanat, jotka puhujan suu ja huulet välittävät. Mutta nämä tapaukset kuuluvat vielä aineen maailmaan. Fysiologia hylkää ennalta henkiset aistit, jotka toimivat korkeammalla tietoisuudentasolla, koska se ei tunne pyhää tiedettä. Se rajoittaa eetterin toiminnan värähtelemiseen ja erottaa sen ilmasta – vaikka ilma on ainoastaan *erilaistunutta* ja koostunutta eetteriä – sekä omaksuu eetterille vain sellaisia tehtäviä, jotka soveltuvat fysiologien erikoisteorioihin. Mutta *Upanishadien* opetuksissa, oikein ymmärrettynä, on enemmän todellista tiedettä kuin orientalistit, jotka eivät ymmärrä niitä lainkaan, ovat valmiit tunnustamaan. [s580] Seitsemän aistin (seitsemän fyysisellä ja seitsemän älyllisellä tasolla) *sekä fyysisiä että älyllisiä vastaavuuksia* selitetään ja määritellään hyvin selvästi *Vedoissa* ja varsinkin *Anugîtâssa*:

Häviämätön ja häviävä – tällainen on Itsen kaksinkertainen ilmennys. Näistä häviämätön on olemassa oleva [Itsen todellinen luonto ja olemus, sen perustana olevat periaatteet], mutta sen ilmennystä yksilöllisenä (olentona) nimitetään häviäväksi.¹

Näin puhuu ASKEETTI *Anugîtâssa* ja myös:

[Jokainen kahdesti syntynyt (vihitty) tietää, että tämä on muinaisten viisaisten oppi]... Avaruus on ensimmäinen entiteetti... Mutta avaruudella

¹ Luku xiii. Kashinâth Trimbak Telangin käännös, *The Sacred Books of the East*, VIII osa, s. 292.

[âkâshalla eli eetterin noumenonilla] on yksi ominaisuus, ja sen sanotaan olevan ääni... [ja] äänen ominaisuudet [ovat] shadja, rishabha yhdessä gândhâran, madhyaman ja myös pañchaman kanssa, ja niiden takana on ajateltavissa nishâda ja dhaivata [hindulainen asteikko].¹

Nämä seitsemän sävelasteikon säveltä ovat äänen periaatteet. Jokaisen elementin kuten jokaisen aistin ominaisuuksia on seitsemän ja niiden arvosteleminen ja niistä päättely niiden ilmennysten mukaan aineellisella eli objektiivisella tasolla (joka itsessään on myös seitsenkertainen) on aivan mielivaltaista. Sillä ainoastaan ITSEN kautta, kun se vapautuu harhan (seitsemästä) syystä, voimme saavuttaa tietoa (salaista viisautta) aistimuskohteiden ominaisuuksista niiden kaksinaisella ilmennystasolla, näkyvällä ja näkymättömällä. Siten on sanottu:

Kuule minua... lausu tämä ihmeellinen mysteeri... Kuule myös täydellisesti syiden esitys. Nenä ja kieli ja silmä ja [e535] iho ja korva viidentenä [aistimuselimenä], mieli ja ymmärrys,² nämä seitsemän [aistia] pitäisi käsittää ominaisuuksien (tiedon) syyksi. Haju ja maku ja väri, ääni ja tunto viidentenä, mentaalisen toiminnan kohde ja ymmärryksen [korkeimman henkisen aistimen eli käsityskyvyn] kohde – nämä seitsemän ovat toiminnan syyt. Haistava, syövä, näkevä, puhuva ja kuuleva viidentenä, ajatteleva ja ymmärtävä, nämä seitsemän olisi ymmärrettävä toimijoiden syyksi.³ Nämä [toimijat], ominaisuuksien [sattva, rajas, tamas] hallit-

¹ Luku xxxv. *Sama*, s. 384–385.

² Fyysisten aistien jako viiteen on saatu hyvin kaukaisesta muinaisuudesta. Mutta vaikka nykyaikainen filosofi omaksuukin tuon lukumäärän, hän ei ole kysynyt itseltään, miten nämä aistit voisivat olla olemassa, ts. voitaisiin käsittää ja käyttää tietoisella tavalla, jolle olisi myös kuudetta aistia, mentaalista käsityskykyä, joka kokoaa ja tallentaa havainnot; ja jolle olisi (tämä on metafysiikoille ja okkultisteille) SEITSEMÄTTÄ, joka säilyttää henkiset hedelmät ja muiston niistä, samoin kuin ne säilytetään karmalle kuuluvassa Elämäkirjassa. Muinaisaikalaiset jakoivat aistit viiteen vain sen tähden, että heidän opettajansa (vihityt) pysähtyivät *kuuloon*, koska tämä oli se aisti, joka kehittyi *fyysisellä tasolla* (oikeammin supistui ja rajoittui tälle tasolle) vasta viidennen Rodun alkaessa. (Neljäs Rotu oli jo alkanut kadottaa sen *henkisen* tilan, joka oli erinomaisesti kehittynyt kolmannessa Rodussa.)

³ Nykyajan kommentaattorit, jotka eivät ymmärrä muinaisten skoliastien hienoja tarkoituksia, arvelevat sanojen ”toimijoiden syyt” tarkoittavan, ”että kyvyt haistaa jne. Itsen ominaisuuksina, saattavat toimijan esiintymään tekijänä, toimivana periaattina” (!). Tämä on täysin mielikuvituksellista. Nämä ”seitsemän” käsitetään toimijoiden syyksi sen tähden, että ”kohteet ovat syitä, koska niiden nauttiminen synnyttää vaikutuksia”. Se merkitse esoteerisesti, että ne, nuo seitsemän aistia, ovat TOIMIJOIDEN *aikaansaamia*, jotka toimijat ovat ”jumaluuksia”, sillä mitä muuten seuraava lause merkitsisi tai voisi merkitä? ”Täten”, sanotaan, ”nämä seitsemän (aistia) ovat vapautumisen syitä” (ts. silloin kun nämä syyt on tehty tehottomiksi). Virke ”Oppineiden [viisaiden vihittyjen] kesken, jotka ymmärtävät, ne ominaisuudet, jotka ovat jumalien *asemassa* [oikeammin luonnossa], kukin paikallaan”, merkitsee vain, että ”oppineet”

sijat, nauttivat omista ominaisuuksistaan, sekä suloisista että epämieluisista.¹

[s581] Luemme sitten Bhagavadgîtästä jumaluuden (eli Krishnan) sanovan:

...Ainoastaan harvat tuntevat minut todella. Maa, vesi, tuli, ilma, avaruus [eli âkâsha, aether], mieli, ymmärrys sekä myös egoismi [eli kaikkien edellisten tajuaminen harhan tasolla]... Tämä on *alempi* olemukseni. Opi tuntemaan minun korkeampi luontoni. Se on eloisa, oi sinä vahvakätinen! Se ylläpitää koko maailmankaikkeutta... Kaikki tämä on minuun pujotettu niin kuin helmet helminauhaan [*Mundakopanishad*, s. 298]. *Minä olen veden maku*, [e536] oi Kuntîn poika! Minä olen loisto auringossa ja kuussa. Minä olen... ääni [”ts. okkulttinen olemus, joka on kaikkien näiden ja monien muiden mainittujen asioiden ominaisuuksien takana” – *kääntäjä*] avaruudessa... maan tuoksu sekä loisto tulella jne.²

Pitäisi siis todella tutkia ensin okkulttista filosofiaa, ennen kuin kukaan rupeaa etsimään ja todentamaan luonnon mysteerejä ainoastaan sen ulkopinnalta, koska vain ”se, joka tuntee totuuden luonnon ominaisuuksista ja ymmärtää kaikkien olentojen luomisen... vapautuu” erehdyksestä. Opettaja sanoo:

Oikein ymmärtämällä sen suuren (puun), jonka siemenestä [Parabrahmanista] lähtevä vesa on käsittämätön [salainen luonto, kaiken juuri]; jonka runkona on ymmärrys [*mahat* eli universaali järkisielu]; jonka oksat ovat suuri egoismi;³ jonka aukoissa ovat idut, nimittäin aistit; [s582] jonka kukkakimput ovat suuret [salaiset eli näkymättömät] elementit;⁴ jossa karkeammat elementit [karkea objektiivinen aine] ovat pienempiä oksia, jotka ovat aina täynnä lehtiä, aina täynnä kukkia... joka on ikuinen ja jonka siemen on Brahman [jumaluus]; ja leikkaamalla sen poikki mainiolla tiedon [salaisen viisauden] miekalla – saavuttaa kuolemattomuuden ja heittää pois syntymän ja kuoleman.⁵

ymmärsivät eri ilmiöiden *noumenonien* luonteen ja että ”ominaisuudet” tässä tapauksessa merkitsevät korkeiden planeetta- eli elementaalijumalien eli intelligenssien ominaisuuksia. Nämä jumalat hallitsevat elementtejä ja niiden *tuotteita*, eivätkä lainkaan ”aisteja”, kuten nykyajan kommentaattori luulee. Nämä ”oppineet” eivät oleta heidän aisteillaan olevan mitään tekemistä heidän kanssaan enempää kuin heidän ITSENSÄ kanssa.

¹ *Anugîtâ*, I. X. *Sacred Books of the East*, osa VIII, s. 277-278.

² *Bhagavadgîtâ*, VII, 3-9.

³ Arvatenkin *ahamkâra*, se *egoisuus* (eli ahamisuus), joka johtaa kaikkiin erehdyksiin.

⁴ Elementit ovat viisi *tanmâtraa*, maa, vesi, tuli, ilma ja eetteri, karkeampien elementtien aikaansaajat.

⁵ *Anugîtâ*, I. xx. *SBE*, osa VIII, s. 313.

Tämä on se elämänpuu, ashvattha, jonka poikki leikkaamalla vasta IHMINEN, elämän ja kuoleman orja, voi vapautua.

Mutta tiedemiehet eivät tiedä mitään eivätkä tahdokaan tietää ”tiedon miekasta”, jota adeptit ja askeetit käyttävät. Siitä johtuvat heidän kaikkein vapaamielisimpienkin yksipuoliset huomautukset, jotka perustuvat ja nojautuvat siihen, että fyysisen tieteen mielivaltaisille jaotteluille ja luokitteluille annetaan kovin paljon merkitystä. Okkultismi ei välitä niistä paljon ja luonto vielä vähemmän. Fyysisten ilmiöiden koko sarja lähtee eetterin *juuresta* – *âkâshasta*, kuten kaksinaisluontoinen *âkâsha* lähtee ns. erilaistumattomasta *kaaoksesta*, joka on *mûlaprakritin*, juuriaineen, *pääaspekti* ja ensimmäinen abstrakti aate, joka Parabrahmanista voidaan muodostaa. Nykyajan tiede voi jakaa hypoteettisesti omaksutun eetterin niin monella tavalla kuin se haluaa.

Todellinen avaruuden eetteri pysyy silti sellaisena kuin se on kauttaaltaan. Sillä on seitsemän prinssiä, kuten kaikella muullakin luonnossa, ja siellä, missä ei olisi eetteriä, *ei myöskään olisi mitään ääntä*, koska eetteri on luonnon värähtelevä kaikupohja seitsemine erilaistumineen. Tämä on ensimmäinen salaisuus, jonka muinaisuuden vihityt oppivat. Nykyiset tavalliset fyysiset aistimme olivat (nykyiseltä näkökannalta) epänormaaleja noina aikoina, jolloin tapahtui hidas ja asteittainen alaspäinen kehitys ja laskeutuminen aineeseen. Ja kerran oli aika, jolloin kaikki se, mitä nykyään pidetään tavallisuudesta poikkeavana [e537] ja mikä nyt ällistyttää fysiologeja, kun heidän on pakko uskoa siihen – kuten ajatuksensiirto, selvänäköisyys selväkuuloisuus jne., lyhyesti sanoen kaikki se, mitä nykyään nimitetään ihmeelliseksi ja epänormaaliaksi –, jolloin kaikki se ja paljon enemmänkin kuului koko ihmiskunnan tavallisten aistien ja kykyjen piiriin. Mutta nykyään olemme kiertämässä takaisin ja eteenpäin. Toisin sanoen, menetettyämme henkisyudessa sen, mitä fyysisessä kehityksessä olemme saavuttaneet miltei neljännen Rodun loppuun mennessä, me (ihmiskunta) olemme nyt vähitellen ja huomaamatta menettämäsillämme fyysisesti kaiken, minkä jälleen voitamme takaisin henkisessä ylöspäisessä kehityksessä. Tämä kulku on jatkuva siksi kunnes kuudes kantarotu tulee samalle tasolle henkisesti kuin toinen Rotu, tuo ammuin sitten sammunut ihmiskunta.

[s583] Tätä tuskin kuitenkaan ymmärretään nykyaikana. Meidän on palattava tri Richardsonin lupaavaan vaikka hieman virheelliseen hypoteesiin hermoeetteristä. *Âkâshasta*, joka on virheellisesti käännetty ”avaruudeksi”, on vastikään sanottu, että se vanhassa hindulaisessa järjestelmässä on Yhden ”esikoinen”, jolla on vain yksi ominaisuus, ÄÄNI (joka on seitsemäinen). Esoteerisella kielellä tämä yksi on ”isäjumaluus”, ja ”ääni” merkitsee samaa kuin *logos* (verbum eli *poika*). Joko tietoisesti tai ei, sen täytyy olla *logos*, ja vaikka tri Richardson julistaakin erästä okkulttista oppia, hän valitsee vain alimman muodon tuon ”ÄÄNEN” seitsemäisestä luonnosta ja lisää siitä puhuesaan:

Teoria, jonka esitän, on se, että hermoeetteri on *eläimellinen tuote*. Eri

eläinluokissa se saattaa olla erilainen fyysiseltä laadultaan, niin että se soveltuu eläimen erikoisiin tarpeisiin, mutta olennaisesti sillä on yksi tehtävä kaikissa eläimissä ja se syntyy kaikissa samalla tavalla...

Tässä on se erehdyksen ydin, joka johtaa kaikkiin seuraaviin harhakäsityksiin. Tämä ”hermoetteri” on sen alkuolemuksen, joka on *elämä*, alin prinssiippi. Se on *eläimellinen elinvoima*, joka on jakautunut kautta koko luonnon ja toimii niiden ehtojen mukaisesti, jotka se saa toiminnastaan. Se ei ole ”eläimellinen tuote”, vaan elävä eläin ja elävä kukka eli kasvi ovat *sen* tuotteita. Eläimelliset kudokset ainoastaan sulattavat sitä itseensä enemmän tai vähemmän sen mukaan, kuinka terveitä tai sairaita ne ovat – kuten on *fyysisten* aineiden ja rakenteiden laita (tietysti *niiden alkuperäisessä merkityksessä*) – ja siitä hetkestä kun olio syntyy, se [elinvoima] ohjaa, pitää yllä ja *ravitsee* sitä. Se laskeutuu runsaammin kasvikuuntaan *sushumnan* auringonsäteessä, joka valaisee ja elättää kuuta. Kuun säteiden kautta se valaa ihmiseen ja eläimeen valoaan ja tunkeutuu niihin enemmän niiden nukkuessa ja levätessä kuin niiden ollessa täydessä toiminnassaan. Sen tähden tri Richardson erehtyi taas esittäessään että:

Hermoetteri ei käsitykseni mukaan ole *itsessään toimiva eikä eläinten liikkeen stimuloija samassa merkityksessä kuin jokin voima*. Mutta se on olennainen syy aikaansaamaan ne olosuhteet, joiden kautta liike tulee mahdolliseksi. [Asia on *juuri päinvastoin*.] Se johtaa... kaikkia lämmön, valon, äänen, sähkötoiminnan ja [e538] sen mekaanisen kitkan värähtelyjä.¹ Se pitää hermostoa kauttaaltaan täydellisessä jännityksessä elämän kestäessä [*totta*]. Sitä käytettäessä se haihtuu [*pikemmin syntyy*]... ja kun sitä tarvitaan enemmän kuin on saatavissa, [s584] puutos näkyy hermoromahduksen tai uupumuksen muodossa.² Se kerääntyy hermokeskuksiin unen aikana antaen niille, jos näin saa sanoa, niiden oikean sävelen ja siten herättäen lihakset uudistuneeseen elämään...

Aivan niin. Tämä on aivan oikein ja ymmärrettävää. Sen tähden

Ruumis tultuaan sen kautta täysin uudistetuksi ilmaisee liikekykyä, muodon täyteläisyyttä ja *eloisuutta*. Sen puuttuessa ruumis näyttää toimettomuuden, kutistumisen ja kuoleman oireita, *todisteita siitä, että se on kadottanut jotakin fyysistä, mitä sillä oli eläessään*.

Nykyajan tiede kieltää ”elonprinsiipin” olemassaolon. Tämä ote on selvä

¹ Se ”johtaa” niitä siinä merkityksessä, että se on *upâdhi* – aines eli fyysinen perusta. Mutta ollen maailmansielun ja luonnon *elinvoiman* toinen prinssiippi sitä itseään johtaa *järkevästi* luonnon viides prinssiippi. [H. P. B.]

² Ja liian suuri määrä sitä hermostossa johtaa yhtä usein sairauteen ja kuolemaan. Jos *eläimen oma järjestelmä tuottaisi sitä*, näin ei suinkaan olisi asian laita. Siksi viimeksi mainittu tapaus näyttää sen olevan elimistöstä riippumaton ja tekemisissä aurinkovoiman kanssa, kuten Metcalfe ja Hunt selittävät. [H. P. B.]

todiste tieteen suuresta erehdyksestä. Mutta tämä ”fyysinen jokin”, jota me kutsumme elonnesteksi – Paracelsuksen *liquor vitae* – ei ole *jättänyt ruumiista*, kuten tri Richardson luulee. Se on ainoastaan muuttanut olomuotoaan aktiivisesta passiiviseksi ja vaipunut lepoon kudosten sairauden takia, jolloin se ei voi enää hallita niitä. Kun viimein *kuolonjäykkyys* on täydellinen, silloin ”*liquor vitae*” herää toimintaan ja aloittaa työnsä atomeissa *kemiallisesti*. Brahmâ-Vishnu, elämän luoja ja säilyttäjä, on muuttunut Shivaksi, *hävittäjäksi*.

Lopuksi tri Richardson kirjoittaa s. 387:

Hermoeetteri saattaa tulla myrkylliseksi. Tarkoitin, että siihen voi sekoittua yksinkertaisen kaasumaisen diffuusion kautta muita kaasuja tai höyryjä ulkopuolelta. Sisäpuolelta se voi ottaa vastaan nieltyjen ja sulatettujen aineiden tuotteita eli turmeltuneita kaasuja, joita sairauden tilassa syntyy ruumiissa itsessään.

Ja oppinut tohtori olisi voinut lisätä samasta okkulttisesta periaatteesta, että toisen henkilön ”hermoeetteri” saattaa tulla myrkytetyksi toisen henkilön ”hermoeetteristä” eli hänen *auransa emanaatiosta*. Mutta katsokaamme, mitä Paracelsus puhuu tästä samasta ”hermoeetteristä”.

Archaeus on luonteeltaan magneettinen ja *vetää puoleensa tai torjuu luotaan* muita samalle tasolle kuuluvia sympaattisia tai antipaattisia voimia. Mitä pienempi ihmisen vastustuskyky on astraalisille vaikutuksille, sitä enemmän hän on altis niille. Elinvoima ei ole sulkeutunut ihmiseen vaan säteilee hänen [sisällään ja] ympärillään kuin loistava sfääri [aura], ja se voidaan saada vaikuttamaan matkan päästä... *Se saattaa myrkyttää elämän olemuksen [veren] ja aiheuttaa sairauksia*, tai se voi puhdistaa sitä kun se on tullut epäpuhtaaksi ja palauttaa terveyden.¹

[e539][s585]

Että nämä kaksi, archaeus ja ”hermoeetteri”, ovat sama, näkyy siitä mitä eräs englantilainen tiedemies sanoo, nimittäin että sen jännitys on yleensä joko liian korkea tai liian alhainen. Tämä taas johtuu ”paikallisista muutoksista siinä hermoaineessa, jonka se sisältää... Kovassa kiihtymyksessä se saattaa häilyä kuin myrskyssä ja sysätä minkä tahansa lihaksen, joka on aivojen tai selkäytimen ohjattavissa, hillittömään liikkeeseen – tahattomiin kouristuksiin”.

Tätä nimitetään hermojäännitykseksi, mutta ei kukaan paitsi okkultisti tunne syytä tähän hermostolliseen häiriöön eikä osaa selittää sen *alkusyytä*. Elonprinsiippi saattaa tappaa *ollessaan liian runsaana* yhtä hyvin kuin jos sitä on liian vähän. Mutta tämä prinsiippi on ilmenneellä tasolla (eli meidän tasollamme) ainoastaan seuraus ”sotajoukon” – kollektiivisen periaatteen –, ilmen-

¹ Tri F. Hartmann, *main. teos*, s. 133, lainannut Paracelsuksen teoksesta *Paragranum*. [Franz Hartmann, *Paracelsuksen lääketiedettä*, s. 6.]

neen ELÄMÄN ja VALON, *älyllisestä toiminnasta*. Se on itse aina näkymättömän, ikuisen ja absoluuttisen AINOAN ELÄMÄN alainen hieraattisen asteikon laskeutuvassa ja jälleen nousevassa asteikossa – noiden todella seitsemäisten portaiden, joiden yläpäässä on ÄÄNI (eli logos) ja alapäässä vidyâdharat¹ (alemmat pitrit).

[e540][s586] Tietysti okkultistit tuntevat hyvin sen tosiasian, että vitalistien ”harhausko”, jota Vogt ja Huxley ovat kovasti ivanneet, on vielä edustettuna hyvin korkeissa tieteellisissä piireissä, ja sen tähden he iloitsevat tietäessään, etteivät ole yksin sen puolella. Niinpä esim. professori de Quatrefages kirjoittaa:

On varsin totta, että me emme tiedä, mitä elämä on. Mutta yhtä vähän me tiedämme, mikä on se voima, joka panee tähdet liikkeeseen... Elävät olennot ovat raskaita ja sen tähden painovoiman alaisia. Ne ovat lukemattomien erilaisten fyysis-kemiallisten ilmiöiden temmellyspaikkana. Nuo

¹ Muutamia omituisia tosiseikkoja on kerrottu eräässä äsken ilmestyneessä kirjassa, joka käsittelee buddhalaisuuden ja kristinuskon symboliikkaa (pikemminkin buddhalaisuuden ja roomalaiskatolisuuden, sillä monet pohjoisbuddhalaisuuden myöhemmät rituaalit ja dogmit ovat *kansanomaisessa eksoteerisessa muodossaan* samat kuin latinalaisessa kirkossa). Tuon kirjan tekijä [A. Lillie], jolla on enemmän kunnianhimoa kuin oppineisuutta, on erotuksetta täyttänyt teoksensa vanhoilla ja nykyisillä buddhalaisilla opeilla ja on ikävällä tavalla sekoittanut toisiinsa lamalaisuuden ja buddhalaisuuden. Tuon kirjan, *Buddhism in Christendom; or Jesus the Essene*, sivulla 404 tuo *valeorientalisti* ryhtyy arvostelemaan ”esoteeristen buddhalaisten” seitsemää periaattia ja koettaa tehdä ne naurunalaisiksi. Sivulla 405, päätössivulla, hän puhuu innostuneesti *vidyâdharoista*, ”seitsemästä viisaiksi tulneiden vainajien legioonasta”. Mutta nämä vidyâdharat, joita muutamat orientalistit kutsuvat ”puolijumaliksi”, ovat itse asiassa eksoteerisesti eräänlaisia siddhoja, ”yltäkylläisiä omistautumisessa”, ja *esoteerisesti* ne ovat samoja kuin seitsemän pitrien luokkaa, joista yksi antoi ihmiselle kolmannessa Rodussa itsetietoisuuden ruumiillistumalla inhimillisiin kuoriin. ”Aurinkohymni” tämän omituisen mosaiikkimaisen teoksen lopussa, jonka mukaan *persoonallinen jumala* kuuluu buddhalaisuuteen (!!), on onneton isku juuri samoja todisteita vastaan, joita tekijäparka niin suurella vaivalla on koonnut yhteen.

Teosofit tietävät hyvin, että myös Rhys Davids on esittänyt mielipiteensä heidän uskostaan. Hän sanoo, että *Esoteric Buddhismin* tekijän esittämät teoriat ”eivät ole buddhalaisuutta eivätkä esoteerisia”. Tämä huomautus johtuu a) siitä onnettomasta virheestä, että kirjoitettiin ”Buddhism” eikä Budhaism” tai *Budhism*, ts. siitä, että järjestelmä yhdistettiin Gautaman uskontoon eikä siihen salaiseen viisauteen, jota opetti Krishna, Shankarâchârya ja monet muut sekä myös Buddha; ja b) siitä, että Rhys Davidsin on mahdotonta tietää mitään todellisista esoteerisista opeista. Siitä huolimatta, mitä hän sanoneekin, se ansaitsee kunnioittavaa kuuntelemista, koska hän on meidän päiviemme suurin paalinkielen ja buddhalaisuuden tutkija. Mutta kun joku sellainen henkilö, joka ei tunne eksoteerista buddhalaisuutta edes materialistisen tieteen kannalta enempää kuin esoteerista filosofaakaan, häpäisee niitä, joille hän suvaitsee osoittaa epäsuosionsa, ja puhuu teosofeille syvällisen tutkijan ilmeellä, silloin ei voi muuta kuin hymyillä – ja sydämellisesti nauraa hänelle.

ilmiöt ovat niiden olemassaololle välttämättömiä ja niiden voi selittää joh-
tuvan eetterivoiman [sähkön, lämmön jne.] toiminnasta. Mutta nämä ilmi-
öt näyttävät täällä *toisen voiman* alaisina... Elämä ei sodi epäelollisia
voimia vastaan vaan johtaa ja hallitsee niiden toimintaa laeillaan.¹

[s587]

IX

AURINKOTEORIA

LYHYT ANALYYSI TIETEEN YHDISTEISTÄ JA YKSINKERTAISISTA ALKUAINEIS-
TA OKKULTTISTEN OPPIEN VASTAKOHTANA. KUINKA TIETEELLINEN ON TÄMÄ
TEORIA SELLAISENA KUIN SE ON YLEISESTI OMAKSUTTU?

Vastatessaan tri Gullin hyökkäykseen elinvoimateoriaa vastaan (okkultti-
sessa filosofiassa on elinvoima erottamattomasti yhteydessä muinaisten ele-
menttien kanssa) suuri fysiologi, professori Beale esittää muutamia sanoja,
yhtä paljon puhuvia kuin kauniita:

Elämä sisältää salaisuuden – mysteerin, jota ei ole koskaan tyystin
tutkittu ja joka tuntuu sitä suuremmalta, mitä syvemmästi elämänilmiöitä
tarkastellaan ja tutkitaan. Elävissä keskuksissa – jotka ovat paljon keskei-
sempiä kuin ne keskuksiset, jotka nähdään mitä parhaimmilla suurennus-
laseilla, elävän aineen keskuksissa, joihin ei silmä voi tunkeutua, mutta
joita järki tavoittelee – tapahtuu muutoksia, joiden laadusta eivät etevim-
mätkään fyysikot ja kemistit voi antaa meille käsitystä: *eikä ole pienintä-
kään syytä uskoa, että milloinkaan fyysinen tutkimus tulee varmasti rat-
kaisemaan näiden muutosten luontoa*, koska ne kuuluvat varmasti sellai-
seen luonnonjärjestykseen, joka eroaa *täysin* järjestelmästä, johon kaikki
meille tunnetut ilmiöt voidaan lukea.

Tämä ”salaisuus” eli ELÄMÄNYTIMEN synty kuuluu okkultismin mukaan
samaankeskukseen kuin aurinkokuntamme *prima materian* ydin (sillä ne ovat
yhtä).

[e541] ”Aurinko on aurinkomaailman [-kunnan] sydän, ja sen aivot piile-
vät [näkyvän] auringon takana. Sieltä aistimus säteilee suuren ruumin jokai-
seen hermokeskukseen, ja elämänytimen aallot vuotavat kuhunkin valtioon
ja laskimoon... Planeetat ovat sen jäseniä ja syke.” (Kommentaari.)

[s588] Muualla on sanottu (*The Theosophistissa*), että okkulttinen filoso-
fia kieltää auringon olevan palava kappale ja määrittelee auringon maailmak-
si, hehkuvaksi palloksi, jonka takana piilee *todellinen* aurinko, jonka pelkkä
heijastus tai *kuori* on näkyvä aurinko. Nasmythin pajunlehdet,² joita Sir John
Herschell erehtyi pitämään auringon asukkaina, ovat auringon elinvoiman

¹ *The Human Species*, engl. käänn., 1897, s. 10-11.

² [Ks. *Salainen oppi*, I, s. e530.]

varastoja, *elollissähkö*, joka ravitsee koko järjestelmää. Aurinko *in abscondito* on siis meidän pienen kosmoksemme varasto, joka synnyttää aina itsestään elonnestettä ja saa aina yhtä paljon kuin se jakaa ulospäin, ja *näkyvä* aurinko on ainoastaan *todelliseen* aurinkopalatsiin *tehty ikkuna* ja olemus, joka heijastaa kuitenkin uskollisesti sisäosan työt.

Näin manvantarisen aurinkokauden eli -elämän kestäessä elonnesteen säännöllinen kierto käy kautta planeettakuntamme, jonka sydän on aurinko – aivan niin kuin veri kiertää ihmisruumiissa. Aurinko supistuu yhtä rytmisesti kuin ihmisen sydän joka kerta kun veri palaa siihen. Ero on vain siinä, että auringon veri ei täytä kierrostaan yhdessä tai parissa sekunnissa vaan se vaatii kymmenen aurinkovuotta, ja kokonainen vuosi kuluu veren kulkiessa *eteisen* ja *kammion* kautta, ennen kuin se saapuu *keuhkoja* huuhtomaan ja sieltä palaa takaisin ruumiin suuriin valtimoihin ja hiussuoniin.

Tiede ei kieltäne tätä, koska astronomia tuntee joka yhdestoista vuosi toistuvan syklin, jolloin auringonpilkkujen määrää kasvaa.¹ *Tämä ilmiö johtuu auringon SYDÄMEN supistumisesta*. Universumi (maailmamme tässä tapauksessa) hengittää samoin kuin ihminen ja jokainen luontokappale, kasvi ja kivennäinenkin maan päällä, ja niin kuin itse maapallokin hengittää joka kahdeskymmenesneljäs tunti. Auringon tummempi ala *ei* johdu ”auringon sisältä tulevien höyryjen vaikutuksesta, jotka asettuvat katsojan ja valokehän välille”, kuten isä A. Secchi tahtoi,² eivätkä pilkut muodostu ”siitä aineesta [kuumentuneesta kaasuaineesta], jonka purkaus on heittänyt auringon pinnalle”.³ Tuo ilmiö on samanlainen kuin sydämen terve ja säännöllinen tykytys, elonnesteen kulkiessa sen onttojen lihasten läpi. Jos ihmissydän voitaisiin saattaa [s589] loistavaksi ja sen elävät ja liikkuvat elimet näkyviksi, niin että niiden toiminta heijastuisi verholle, [e542] kuten astronomit esittävät luennoissaan, esim. kuun pintaa, jokainen näkisi auringonpilkkuilmiöiden toistuvan joka sekunti ja johtuvan supistumisesta ja veren virtaamisesta.

Me luemme eräästä geologiaa käsittelevästä teoksesta *luonnonfilosofian unelman* olevan, että ”kaikkien tunnustettujen kemiallisten alkuaineiden huomataan jonakin päivänä olevan vain *yhden ainoan aineellisen elementin muunnoksia*”.⁴

Okkulttinen filosofia on opettanut tätä inhimillisen puheen ja kielen syn-

¹ Tiede ei kylläkään kiellä tätä tapahtumaa, vaikka antaa sille väärän syyn, kuten aina, jokaisen teorian ollessa ristiriidassa muiden kanssa (ks. Secchin, Fayen ja Youngin teorioita). Auringonpilkut muka johtuvat fotosfääriä kylmempien höyryjen (?) liiallisesta kokoontumisesta ym. syistä. On silti tiedemiehiä, jotka *astrologisoivat* pilkut. Professori Jevons sanoo kaikkien suurten aikakautisten kaupallisten kriisien johtuvan auringonpilkuista joka yhdestoista vuosi. (Ks. hänen *Investigations into Currency and Finance*, s. 176.) Tämä ansaitsee todellakin kiitosta ja rohkaisua.

² Isä Angelo Secchi, *Le Soleil*, 2. ed., 1875–1877, osa II, s. 184.

³ *Sama*.

⁴ A. Winchell, *World-Life*, osa I, s. 48.

tymisestä asti, mutta lisää vain, analogian vääjäämättömän lain perusteella – ”niin kuin ylhäällä, niin alhaalla” – erään toisen aksioman, nimittäin että todellisuudessa ei ole henkeä eikä ainetta vaan ainoastaan lukemattomia aspekteja ainoasta ikisalaisesta olevasta (eli *Satista*). Homogeeninen alkuelementti on *yksinkertainen ainoastaan* tajunnan ja aistimuksen *maallisella tasolla*, koska aine kaiken kaikkiaan ei ole muuta kuin omien tajunnantilojemme sarja, ja henki on psyykkisestä intuitiosta syntynyt aate. Sen *yksinkertaisen elementin*, jota nykyajan tiede täällä maan päällä pitää jonkinlaisen aineen äärimmäisenä hajoamattomana aineosana, huomataan jo seuraavalla tasolla, korkeamman henkisen käsityskyvyn maailmassa, olevan hyvinkin kompleksista. Meidän puhtain vetemme antaisi hajotettuna ei ainoastaan sen kaksi tunnustettua *yksinkertaista* ainetta, happea ja vetyä, vaan paljon muita aineksia, joista nykyinen mainen kemia ole edes uneksintukaan. Ja kuten aineen maailmassa, siten hengenkin maailmassa, varjo siitä mikä tunnetaan objektiivisuuden tasolla on olemassa puhtaan subjektiivisuuden tasolla. Hitunen täydellisen homogeenista substanssia, Haeckelin *moneerin* sarkodia, pidetään nykyään maisen olemassaolon *arkkibiosiksena*, alkuelämänä (Huxleyn ”protoplasma”).¹ *Bathybius Haeckeliin* synty on johdettava maata *aikaisemmasta* alkuelämästä. Tämän havaitsevat astronomit ensiksi vasta sen kolmannella kehitystasolla ja ns. ”toisasteisessa luomisessa”. Mutta esoteerisen filosofian tutkijat ymmärtävät hyvin seuraavan säikeistön salaisen merkityksen:

[s590] Brahmâ... on olennaisesti prakritin *aspekti*, sekä kehittyneen että kehittymättömän... Henki, oi kahdesti syntynyt [vihitty], on Brahmân johtava *aspekti*. Seuraava on [prakritin ja purushan] kaksinkertainen aspekti... sekä kehittyneet että kehittymätön. *Aika* on viimeinen!²

Anu on yksi Brahmân (erotuksena Brahmanista, neutrista) nimistä, ja se merkitsee ”atomi”. *Anîyâmsam anîyasâm* on ”atomisista atomisiin”, ”muuttumaton ja häviämätön (achyuta) purushottama”.

Varmasti siis meidän tuntemamme alkuaineet – olkoon niiden lukumäärä mikä tahansa – sellaisina kuin ne tätä nykyä käsitetään ja määritellään, eivät ole [e543] eivätkä voi olla *alkuperäisiä* elementtejä. Ne näet muodostuivat ”*kylmän loistavan äidin kokkareista*” ja ”kuuman isän *tulisiemenestä*”, jotka isä ja äiti ”ovat yhtä”. Eli esittääksemme sen selvemmin uudenaikaisen tieteen kielellä, noiden elementtien synty piilee alkuperäisessä tulisumussa – *purkau- tumattomien* tähtisumujen valkohehkuisessa höyrymassassa. Sillä niin kuin professori S. Newcomb osoittaa, *purettavat* tähtisumut eivät oikeastaan kuulu

¹ Valitettavasti näitä sivuja kirjoitettaessa ”maisena olemassaolon arkkibiosis” on hieman ankaramman kemiallisen analyysin johdosta muuttunut yksinkertaiseksi kalkkikisulfaatin saokseksi, ja sen tähden se tieteen kannalta ei ole edes elimellinen aines!!! *Sic transit gloria mundi!* – niin katoaa maailman loisto!

² Wilson, *Vishnupurâna*, osa I, s. 18.

tähtisumujen joukkoon.¹ Enemmän kuin puolet niistä, joita ensin luultiin tähtisumuiksi, ovatkin kuten hän sanoo ”tähtijoukkoja”.

Nykyään tunnetut alkuaineet saavuttivat kiinteytensä tässä neljännessä kierroksessa sen viidennen Rodun aikana. Niillä on lyhyt lepokausi, ennen kuin ne taas kerran työnnetään ylöspäiselle henkiselle kehityskaarelle, jolloin ”Orcuksen elävä tuli” tulee purkamaan kaikkein *purkautumattomimman* ja hajottamaan ne kaikki taas alkuperäiseen YHTEEN.

Mutta okkultisti menee vielä pitemmälle, kuten on käynyt ilmi noiden seitsemän säkeistön kommentaareista. Siksi hän tuskin voi toivoa saavansa mitään apua tai tunnustusta tieteeltä, joka hylkää sekä *anīyāmsam anīyasāmin* (ehdottoman henkisen atomin) että mānasaputrat – ”järjestä syntyneet ihmiset”. Kun okkultisti purkaa ”yksinkertaisen aineellisen alkuaineen” ainoaan absoluuttiseen *purkautumattomaan* elementtiin – henkeen eli juuriaineeseen ja näin asettaa heti sen luonnonfilosofian toiminta-alueen ulkopuolelle – hänellä ei tietenkään ole paljon yhteistä tieteen oikeaoppisten edustajien kanssa. Hän väittää, että henki ja aine ovat tuntemattoman YKSEYDEN kaksi NÄKÖKOHTAA ja että niiden näennäisesti vastakkaiset ilmennykset riippuvat a) aineen erilaisista erilaistumisasteista ja b) itse ihmisen saavuttamien tietoisuudentilojen asteista. Tämä on kuitenkin metafysiikkaa eikä sillä ole paljon tekemistä fyysikan kanssa – vaikkapa luonnon*filosofia* olisi kuinka suurenmoinen tahansa oman maisen vajavaisuutensa alalla.

[s591] Kuitenkin, kunhan tiede tunnustaa, että on jollei varmasti niin ainakin mahdollisesti olemassa universumi, joka lukemattomine muotoineen, ehtoineen ja puolineen on muodostunut ”yhdestä ainoasta substanssista”,² sen

¹ *Popular Astronomy*, 1878, s. 444.

² Kirjassaan *World-Life*, s. 48–49, professori Winchell sanoo alahuomautuksessa: ”Yleisesti tunnustetaan, että erittäin korkeassa lämpötilassa aine on hajonneessa tilassa – ts. ei mikään kemiallinen yhdiste voi säilyä siinä.” Ja aineen ykseyden todistamiseksi hän vetoaa spektriin, joka homogeenisesta aineesta näyttää aina yhden *loistavan* viivan. Sitä vastoin jos on kyse useista olemassa olevista molekyyliyhdistyksistä – kuten esim. jossakin tähtisumussa tai tähdessä – ”spektrissä tulisi olla kaksi tai kolme loistavaa viivaa”! Tämä ei olisi mikään todiste kumpaankaan suuntaan okkultistifysiikolle, joka väittää, että *näkyvän* aineen määrätyn rajan tuolla puolen ei mikään spektri, ei teleskooppi eikä mikroskooppi merkitse mitään. Aineen ykseyttä, nim. sen aineen, joka on todellista kosmista ainetta alkemistille eli ”Aadamin maata”, kuten kabbalisti sitä kutsuu, voidaan tuskin todistaa oikeaksi tai vääräksi. Ainakaan sitä ei voi tehdä ranskalainen *oppinut* Dumas, joka arvelee, että ”elementeillä on yhdistelmäluonne määrättyjen atomipainojen suhteiden nojalla”. Eikä sitä voi tehdä Crookesin ”säteilevä aines”, vaikka hänen kokeittensa tulokset näyttävät ”olevan parhaiten ymmärrettävissä, jos oletetaan aineen alkuelementit homogeenisiksi ja aineen tilat jatkuviksi”. Sillä kaikki tämäkään ei mene niin sanoaksemme AINEELLISEN materian tuolle puolen, ei edes siinä, mitä *spektrissä* näkyy, tuossa fyysisten kokeilujen nykyaikaisessa ”Shivan silmässä”. Ainoastaan tästä aineesta saattaa H. Sainte-Claire Deville sanoa, että ”kun kappaleet, joita on pidetty yksinkertaisina, yhtyvät toisiinsa, ne häviä-

[e544] täytyy myös mennä pitemmälle. Jollei se myös tunnusta mahdolliseksi yhtä elementtiä eli okkultistien AINOAA ELÄMÄÄ, sen täytyy ripustaa ilmaan tuo ”ainoa substanssi”, varsinkin jos se rajoittaa sen ainoastaan aurinkotähtisumuihin, ja se jää kellumaan kuin Muhammadin ruumisarkku mutta ilman sitä vetävää magneettia, joka kannattaa ruumisarkkua. Joskaan me emme kykene millään tarkkuudella sanomaan, mitä tähtisumuteoria merkitsee, teoretisoivien fyysikkojen onneksi me – professori Winchellin ja useiden erimielisten astronomien ansiosta – saamme tietää, mitä tuo teoria *ei* merkitse.

Ikävä kyllä tämä ei kuitenkaan ratkaise edes kaikkein yksinkertaisinta pulmaa, joka on kiusannut ja yhä tulee kiusaamaan oppineita miehiä heidän etsiessään totuutta. Meidän täytyy jatkaa etsimistämme lähtien nykyaikaisen tieteen varhaisimmista hypoteeseista, jos tahdomme keksiä, *missä* kohden ja *miksi* se hairahtuu. Kukaties huomataankin, että Stallo on lopulta oikeassa ja että etevimpien oppineiden tekemät virhepäätelmät, epäjohdonmukaisuudet ja erehdykset johtuvat ainoastaan heidän epänormaalista näkökannastaan. He ovat materialisteja ja tahtovat pysyä sellaisina hinnalla millä hyvänsä. Ja kuitenkin [s592] ”atomimekaanisen teorian – uudemman fysiikan kulmakiven – yleiset periaatteet ovat *olennaisesti samat* kuin ontologisen metafysiikan pääopit”. Näin ollen ”ontologian peruserhdykset tulevat yhä selvemmiksi sitä mukaa kuin luonnontiede edistyy.”¹ Tiede on kauttaaltaan metafysiisten käsitteiden läpäisemä, mutta tiedemiehet eivät tunnusta tätä syytöstä vaan taistelevat epätoivoisesti verhotakseen luonnon puhtaasti aineettomat ja henkiset lait atomimekaanisilla naamioilla meidän tasollamme. Mitä muihin tasoihin tulee, he eivät tunnusta noilla laeilla olevan mitään oleellista perustaa, vieläpä he ennalta kieltävät muiden tasojen olemassaolonkin.

Helppoa on kuitenkin todistaa, että tiedemiehet materialististen näkemystensä orjina ovat Newtonin päivistä asti yrittäneet esittää valepuvuissa luonnon tosiasioita. Vuosi vuodelta heidän työnsä tulee yhä vaikeammaksi. Joka vuosi kemia ennen kaikkia muita tieteitä lähestyy yhä enemmän luonnon salaisen puolen alueita. Se on omaksumassa samat totuudet, joita okkultiset tieteet opettivat [e545] aikoja sitten, vaikka niitä on ivattu kovin katkerasti. ”Aine on ikuinen”, sanoo esoteerinen oppi. Mutta se mitä okkultistit käsittävät aineeksi *laya-* eli *nollatilassaan*, ei ole uudenaikaisen tieteen aine, ei edes sen kaikkein hienoin kaasumainen tila. Crookesin ”säteilevä aine” näyttäisi mitä karkeimmalta aineelta tuossa alkumaailmassa, missä aine tulee puhtaaksi hengeksi jo ennen kuin se vielä on palannut takaisin ensimmäiseen erilaistumis-

vät ja lakkaavat olemasta yksilökohtaisesti”. Tämä siitä yksinkertaisesta syystä, että hän ei voinut seurata noita kappaleita niiden tuleviin muodonmuutoksiin *henkisen*, kosmisen aineen maailmassa. Todellakaan uudenaikainen tiede ei tule koskaan paneutumaan niin syvälle kosmologisiin muodostuksiin, että se löytäisi maailmanaineksen eli aineen *juuret*, jollei se ala työskennellä samoilla ajatuslinjoilla kuin keskiaikaiset alkemistit.

¹ Stallo, *Concepts and Theories of modern Physics*, johd., s. vi.

pisteeseen asti. Sen tähden kun adepti tai alkemisti lisää, että aine on ikuinen, koska se on PRADHĀNA, mutta atomit *syntyvät jokaisen manvantaran koittaessa* eli universumin rakentuessa uudestaan, nämä väitteet eivät ole niin ristiriidassa toistensa kanssa kuin materialisti luulisi, hän kun ei usko mitään olevan atomien takana. On olemassa ero *ilmenneen ja ilmenemättömän* aineen välillä eli *pradhānan*, aluttoman ja loputtoman syyn, ja *prakritin* eli ilmenneen tuloksen välillä. Säkeessä sanotaan:

Sitä, mikä on kehkeytymätön syy, kutsuvat korkeimmat viisaat ehdottomasti *pradhānaksi, alkuperustaksi*, joka on hienoa *prakritia*, ts. ikuista ja samalla olevaista ja olematonta, *pelkkä prosessi*.¹

Se, mikä nykyfraseologian mukaan on henki ja aine, on YHTÄ ikuisuudessa jatkuvana syynä, eikä se ole henkeä eikä ainetta vaan SE – sanskritinkielellä TAD (”tuo”) – kaikki, mikä on, oli ja tulee olemaan, kaikki mitä ihmisen mielikuvitus kykenee kuvailemaan. Hindulaisuuden eksoteerinen panteismin esittää sen tavalla, jota monoteistinen filosofia ei ole koskaan tehnyt, sillä hindulaisten kosmogonian ylevä kieli alkaa tunnetuilla sanoilla:

[s593] Ei ollut päivää eikä yötä, ei taivasta eikä maata, ei pimeyttä eikä valoa. Eikä ollut mitään, mitä olisi voinut tajuta aistimilla tai mentaalisesti. Oli kuitenkin yksi Brahmā, joka olemuksessaan on *prakriti* [luonto] ja henki. Sillä Vishnun *kaksi aspektia*, jotka ovat muuta kuin hänen korkein olennainen itsensä, ovat prakriti ja henki, oi bramiini. *Kun nämä hänen kaksi muuta ASPEKTIAAN eivät enää ole havaittavissa vaan ovat haihtuneet*, silloin sitä aspektia, josta lähtee *uudestaan* muoto ja muu, ts. *luomakunta*, nimitetään ajaksi, oi kahdesti syntynyt.²

Se mikä haihtuu eli illusorinen *kaksinainen* aspekti Siitä, jonka ydin on ikuisesti YKSI, on sama kuin mitä me kutsumme ikuisiksi aineeksi eli substanssiksi, muodoton, suvuton ja käsittämätön jopa *kuudennelle* aistillemme eli mielelle.³ Me emme sen tähden suostu näkemään siinä mitään sellaista, mitä monoteistit kutsuvat *persoonalliseksi* antropomorfiseksi jumalaksi.

Kuinka näihin kahteen väitteeseen, että ”aine on ikuinen” ja että ”atomit on aikakautinen eikä ikuinen”, suhtautuu nykyinen eksakti tiede? Materialistinen fyysikko kritisoi niitä ja nauraa niille halveksien. [e546] Kuitenkin vapaat ja edistykselliset tutkijat, todelliset tieteelliset totuudenetsijät, kuten kuuluisa kemisti Wm. Crookes, tulevat myöntämään näiden kahden väitteen *todenmukaisuuden*. Sillä tuskin oli kaiku vaiennut hänen luennostaan ”Genesis of the Elements” (Alkuaineiden synty), jonka hän piti British Associationin kemiallisella osastolla Birminghamissa [1886] ja joka hämmästytti jokaista kehitysoopin puoltajaa, joka sen kuuli tai luki, kun hän piti toisen luennon maaliskuus-

¹ *Vishnupurāna*, I, ii; Wilson, osa I, s. 20 av.

² *Sama*, osa I, s. 25; F. Hallin käännös.

³ Ks. edeltävää lukua VIII, s. e534-545, otetta *Anugītāsta*.

sa 1888. Vielä kerran tuo Kemiallisen seuran puheenjohtaja esitti tieteelliselle maailmalle ja yleisölle muutamia hedelmiä uusista tutkimuksistaan, joita hän oli tehnyt atomialalta, ja nämä keksinnöt tukivat kaikin tavoin okkulttisia oppeja. Ne ovat vielä merkittävämpiä kuin hänen ensimmäisessä luennossaan (lainataan myöhemmin) tekemänsä päätelmät ja ansaitsevat todella jokaisen okkultistin, teosofin ja metafysiikon huomion. Näin hän puhu luennossaan ”Elements and *Meta-Elements*” (Alkuaineet ja meta-alkuaineet)¹ antaen oikeutusta Stallon väitteille ja aavistuksille ja tehden sen sellaisen tutkijan pelottomuudella, joka rakastaa tiedettä totuuden vuoksi eikä välitä mistään seuruksista, joita mahdollisesti voisi koitua hänen nimelleen ja maineelleen. Toistamme hänen omat sanansa:

Sallikaa, hyvät herrat, minun nyt hetkeksi kääntää huomionne erään asiaan, joka koskee kemian peruskäsitteitä. Se on aihe, joka voi johdattaa meidät tunnustamaan sellaisten kappaleiden mahdollisen olemassaolon, jotka eivät ole yhdisteitä tai sekoituksia eivätkä ole elementtejä (alkuaineita) tuon sanan ahtaassa merkityksessä. Näitä kappaleita tahtoisin kutsua meta-alkuaineiksi.

Tarkoitukseni selventämiseksi on välttämätöntä kääntää huomionme meidän käsitykseemme alkuaineesta. Mikä on jonkin alkuaineen kriteeri? Miten meidän on vedettävä raja niiden erilaisen olemassaolon ja samuuden välille? Kukaan ei epäile, että happi, kloori, natrium ja rikki ovat eri alkuaineita, elementtejä. Ja kun tulemme sellaisiin ryhmiin kuin klooriin, bromiin, [s594] jodiin jne., emme vieläkään tunne mitään epäilyä, vaikka jos elementtiydelle tunnustettaisiin eri asteita – ja siihenkin me voimme lopuksi tulla – täytyisi myöntää, että kloori muistuttaa paljon enemmän bromia kuin happea, natriumia tai rikkiä. Edelleen alumiini ja koboltti ovat lähellä toisiaan, hyvin lähellä, vaikkei kukaan edes epäilisikään niiden olevan erillisiä alkuaineita. Kuitenkaan en voi olla kysymättä, mikä olisi tullut vallitsevaksi mielipiteeksi kemistien keskuudessa, jos näiden aineiden ja niiden yhdistelmien eri luokset olisivat näyttäneet samoja värjä eivätkä sellaisia, jotka likimääräisesti puhuen ovat toistensa komplementtiväriä? Olisiko niitä pidetty silloinkin luonnoltaan erilaisina?

Kun sitten menemme kauemmaksi ja tulemme ns. harvinaisiin maaleihin, ei perusta jalkojemme alla enää olekaan luja. Ehkä me voimme vielä lukea skandiumin, ytterbiumin ja muut sen luontoiset aineet alkuaineiden joukkoon. Mutta mitä pitää sanoa, kun tulee kyseeseen praseodyymi ja neodyymi, joiden välillä ei voi sanoa olevan mitään helposti tunnettavaa kemiallista eroa? Se peruste, jonka perusteella niille voidaan vaatia erillistä yksilöllisyyttä, on vain pieni eroavuus niiden emäksissä ja

¹ [Julkaistu *Littellin Living Age*'issä, Vol. 177, 5. sarja (Vol. 62), 26.5.1888, s. 465–473; ja *Chemical Society Journalissa*, vol. 53, toukokuussa 1888, s. 487 ynnä seuraava.]

kristalloitumiskyvyssä, vaikka niiden fyysiset eroavuudet, kuten näkyy spektrikokeista, ovat hyvin selvästi huomattavissa. Tässäkin voimme olettaa, että kemistien enemmistö on taipuvainen suopeuteen, niin että se laskee nämäkin kaksi ainetta taikapiirin sisäpuolelle. Toinen kysymys on, voivatko he näin tehdessään vedota mihinkään yleiseen periaatteeseen. [e547] Jos hyväksymme nämä pyrkijät, kuinka meillä on oikeus sulkea pois sen sarjan alkuaineita eli meta-alkuaineita, jotka Krüss ja Nilson ovat tehneet tunnetuiksi? Näiden välinen spektriero on hyvin selvä, ja omat didymium-tutkimukseni osoittavat myös, että ainakin jonkin verran on eroa näiden kyseenalaisten aineiden välillä. Samaa luokkaan täytyy lukea ne lukuisat erilliset aineet, joihin luultavasti on erotettu tai ollaan erottamassa yttrium, erbium, samarium ja muut ns. alkuaineet. Mihän sitten on vedettävä raja? Eri ryhmät sekoittuvat niin huomaamattomasti toisiinsa, että on mahdotonta määrätä mitään selvää rajaa kahden läheisen aineen välillä ja sanoa, että tällä puolella rajaa oleva aine on alkuaine, jota vastoin toisella puolella oleva aine ei sitä ole vaan on jotakin, mikä näyttää alkuaineelta tai on sille läheistä sukua. Jos vain voitaisiin jotenkin järjellisesti vetää tuo rajaviiva, olisi epäilemättä heti helppo asettaa useimmat aineet niiden oikeaan paikkaan, koska kaikissa luokitteluisa syntyy todellinen vaikeus vasta siinä, missä lähestytään rajaviivaa. Pieniä kemiallisia eroavuuksia tunnustetaan tietysti, ja määrättyyn kohtaan asti on olemassa hyvin huomattavia fyysisiä erikoispiirteitä. Mutta mitä meidän pitää sanoa silloin kun ainoa kemiallinen ero on toisen kappaleen – jossain ryhmässä – tuskin huomattava pyrkimys kiteytyä toista aiemmin?

On myös tapauksia, jolloin kemialliset eroavuudet ovat katoavia mutta selvät fyysiset erot ovat yhä olemassa. Tässä me kompastumme uuteen vaikeuteen: mikä on kemiallista ja mikä fyysistä näissä epäselvissä tapauksissa? Eikö meillä ole oikeus kutsua esim. syntymässä olevan amorffisen saoksen vähäpätöistä taipumusta muodostua toista aikaisemmin ”fyysiseksi eroavuudeksi”? Ja emmekö voisi kutsua kemiallisiksi eroiksi niitä värireaktioita, jotka riippuvat jonkin erikoisen hapon määrästä ja vaihtelevat liuoksen puhtauden ja käytetyn liuotteen laadun mukaan? En ymmärrä, kuinka me voisimme kieltää alkuaineen luontoa joltakin aineelta, joka eroaa toisesta hyvin huomattavilla värivaihteilla tai spektrireaktioilla, jos kerran myönnämme tuon arvon toiselle aineelle, jonka ainoa etu perustuu hyvin pieneen eroon emäksisyydessä.

Jos olemme avanneet oven niin auki, että tunnustamme muutamia spektrieroja, meidän täytyy kysyä, kuinka pieni ero sallii tutkittavan tulla hyväksytyksi? Mainitsen omasta kokemuksestani muutamia esimerkkejä tällaisista epätavallisista tutkittavista.

Seuraavaksi tuo suuri kemisti luettelee useita tapauksia muutamien aine-molekyyliden ja maalaatujen omituisesta käyttäytymisestä. Näennäisesti ne ovat samaa ainetta, mutta hyvin tarkasti tutkittaessa ne ilmaisevat eroavuuks-

sia, jotka kyllä ovat äärettömän vähäpätöisiä, mutta kuitenkin riittävät todistamaan, että mitkään näistä eivät ole *yksinkertaisia* kappaleita. Lisäksi nuo kemian tunnustamat 60 tai 70 alkuainetta eivät riitä. Niiden lukumäärä on ilmeisesti valtava, mutta koska ns. ”perioditeoria” estää niiden rajattoman lukumäärän, Crookesin on pakko löytää jokin keino uuden keksinnön sovitamiseksi vanhaan teoriaan. Hän sanoo, että ”tuo vanha teoria”:

...on saanut niin runsaita todisteita, ettemme voi helposti tunnustaa ilmiöiden tulkintaa, joka ei sovi yhteen sen kanssa. Mutta jos oletamme alkuaineiden, joiden lukumäärää on valtavasti lisätty aineilla, jotka eroavat ominaisuuksiltaan vain vähän toisistaan ja jotka, jos saan käyttää tätä ilmausta, muodostavat [e548] tähtisumukokoumia siinä, missä ennen näimme tai luulimme näkevämme erillisiä tähtiä – alkuaineiden jaksollista ryhmitystä ei enää voi ylläpitää tarkasti. Ei enää, jos nimittäin säilytämme tavallisen alkuainekäsitteemme. Muuttakaamme tätä käsitettä. ”Alkuaineiden” asemesta lukekaa ”alkuaineryhmä” – näiden alkuaineryhmien korvatessa jaksollisen järjestelmän entiset alkuaineet – niin koko pulma selviää. Määrittellessämme alkuainetta alkäämme vetäkö mitään ulkonaisista rajaa vaan määrätäkäämme sen sisäinen luonne. Sanokaamme esim., että pienin varteenotettava määrä yttriumia on joukko äärimmäisiä atomeja, jotka muistuttavat miltei rajattomasti enemmän toisiaan kuin minkään muun läheisen alkuaineen atomeja. Mutta siitä ei välttämättä seuraa, että noiden atomien tulee ehdottomasti olla kaikkien toisten kaltaisia. Se atomipaino, jonka annoimme yttriumille, merkitsee siis keskiarvoa, jonka ympärillä ”alkuaineen” yksityisten atomien todellinen paino vaihtelee määrättyissä rajoissa. Mutta jos minun arveluni pitää paikkansa, voisimme erottaa atomit toinen toisestaan ja huomaisimme silloin niiden vaihtelevan läheisissä rajoissa kummallakin puolella keskikohtaa. Itse liuosten hajottamisprosessi todistaa tällaisten erojen olemassaolon määrättyissä aineissa.

Näin ovat tosiasiat taas pakottaneet ”eksaktin” tieteen laajentamaan käsitteitänsä ja muuttamaan sanontatapojaan. Se oli tahtonut peittää naamiolla moninaisuuden ja tehdä siitä yhden kappaleen – kuten materialistiset uskovaiset muuttavat seitsemäisen Elohimin sotajoukkoineen yhdeksi Jehovaksi. Jos laittaa molekyylien, atomien, osasten jne. tilalle sanat sotajoukot, monadit, devat jne., voi ajatella, että tuossa otteessa kuvattiin jumalien syntyä, manvantaran *älyllisten* voimien muinaista kehitystä. Mutta oppinut luennoitsija lisää valaiseviin huomautuksiinsa jotakin, mikä saa ajattelemaan vielä enemmän. Kuka tietää, tekeekö hän sen tietoisesti vai tiedottomasti? Hän sanoo näet:

Viime aikoihin asti tuollaiset ainekset luokiteltiin alkuaineiksi. Niillä oli määrätty ominaisuutensa, kemialliset ja fyysiset. Niillä oli tunnustetut atomipainonsa.

Jos otamme tällaisen aineen, esim. yttriumin, puhtaan ohennetun liuoksen ja lisäämme siihen runsaasti väkevää ammoniakkaa, [s596] saamme

pohjasakan, joka näyttää täysin homogeeniselta. Mutta jos sen sijaan lisäämme yttriumiin hyvin ohennettua ammoniakkaa vain niin paljon, että se kykenee kiteyttämään puolet tuon aineen emäksestä, emme saa heti mitään saosta. Jos me sekoitamme huolellisesti kaiken, niin että syntyy tasainen sekoitus liuoksesta ja ammoniakista, ja panemme tunnin ajaksi astian syrjään estäen tarkoin pölyä tunkeutumasta sinne, voimme vielä sen jälkeen löytää nesteen puhtaana ja kirkkaana ilman merkkiäkään saoksesta. Mutta kolmen tai neljän tunnin kuluttua näkyy opaalivivahde, ja seuraavana päivänä on syntynyt saos. Kysykäämme nyt itseltämme: mitä tällainen ilmiö mahtaa merkitä? Saostavan aineksen määrä ei ole riittänyt kiteyttämään enempää kuin puolet siinä olevasta yttriumista, ja sen tähden valikoimista muistuttava prosessi on tapahtunut monen tunnin aikana. Kiteytyminen *ei nähtävästi tapahtunut umpimähkään*. Ainoastaan ne emäksen molekyylit hajosivat, jotka sattuivat tulemaan kosketukseen vastaavien ammoniakkin molekyyliden kanssa, sillä olimme pitäneet huolta siitä, että neste tuli yhtäläisesti sekoitetuksi, jottei alkuperäisestä suolasta yksi molekyyli voisi hajota paremmin [e549] kuin toinen. Jos vielä otamme huomioon sen pitkän ajan, joka kuluu ennen saoksen esiintymistä, *emme voi olla tekemättä sitä johtopäätöstä, että se toiminta, joka on ollut käymässä ensimmäisten tuntien aikana, on ollut valikoivaa*.

Kysymys ei ole siitä, miksi syntyy saos, vaan mikä määrää eli ohjaa muutamia atomeja saostumaan ja toisia pysymään liuenneina? *Mikä voima ohjaa liuoksessa olevassa atomijoukossa kutakin atomia valitsemaan oman tiensä? Voimme itseksemme kuvitella jonkin ohjaavan voiman antavan yhden atomin toisensa jälkeen kulkea silmien ohi ja valitsevan yhden saostumista, toisen liukenemista varten, kunnes kaikki on asettunut oikealla paikalleen*.

Edellä olevan otteen kursivointi on meidän tekemämme. Tiedemies voi hyvin kysyä itseltään: mikä voima ohjaa kutakin atomia: Ja mitä merkitsee, että tuo ohjaus on *valikoivaa*? Teistit ratkaisisivat kysymyksen vastaamalla ”Jumala”, eikä siinä tulisi kysymykseen mikään filosofia. Okkultismi vastaa omien panteistististen perusteidensa mukaan ja viittaa myöhempään lukuun ”Jumalat, monadit ja atomit”.¹ Oppinut luennoitsija näkee noissa ilmiöissä sen, mitä hän eniten kaipaa: osviittoja ja jälkiä tiestä, joka voi johtaa luonnossa olevan homogeenisen elementin keksimiseen ja täydelliseen todistamiseen. Hän huomauttaa:

Jotta tuollainen valikoiminen voisi tapahtua, täytyy nähtävästi olla jokin pieni ero, joka tekee valinnan mahdolliseksi, ja tämä ero melko varmasti koskee emäksisyyttä ja on niin hienolaatuista, että se on huomaamaton kaikille nykyisille kokeille. Mutta voidaan olettaa, että sitä voitaisiin yllyttää niin pitkälle, että tavallisilla keinoilla ero voitaisiin huomata.

¹ Luku XI, s. e610 ynnä seuraava.

Okkultismi tuntee luonnossa kaikkialla olevan ainoan ikuisen elementin, jonka ensimmäinen erilaistuminen saa elämänpuun tekemään aikakautisesti juuria – eikä kaipaa siihen tieteellisiä todisteita. Se sanoo: Muinainen viisaus on aikoja sitten ratkaissut kysymyksen. Niin, sinä vakava tai ivaava lukija, tiede on hitaasti mutta varmasti lähestymässä okkultismin piiriämme. Sen on omien keksintöjensä avulla pakko tahtoen tai tahtomattaan omaksua meidän fraseologiamme ja symbolimme. Kemian täytyy nyt tosiseikkojen painostuksesta tunnustaa [s597] meidän kuvauksemme jumalien ja atomien kehityksestä, kuten se niin sattuvasti ja eittämättömästi on esitetty Merkuriuksen, viisauden jumalan, sauvassa ja muinaisten viisaiden allegorisessa kielessä. Esoteerisen opin kommentaarissa sanotaan:

ASHVATTHAN (*elämän ja olemassaolon puun, Merkuriuksen SAUVAN runko on peräisin ja kasvaa jokaisessa alussa (jokaisessa uudessa manvantarassa) elämän joutsenen [HANSAN] kahdesta tummasta siivestä. Nuo kaksi käärmettä, aina elävä ja sen illuusio (henki ja aine), joiden kaksi päätä kasvaa yhdestä siipien välissä olevasta päästä, laskeutuvat runkoa pitkin alas päin kietoutuneina kiinteästi toisiinsa. Pyrstöt yhtyvät maassa (ilmenneessä universumissa) yhdeksi, ja tämä on suuri illuusio, oi lanoo!*)

[e550] Jokainen tietää, mitä on caduceus [Merkuriuksen sauva], jonka jo kreikkalaiset muodostivat. Alkuperäinen symboli – kolminkertaisine käärmeeen päineen – muuttui nuppipäiseksi sauvaksi, ja kaksi alemmaa päätä erotettiin toisistaan, niin että alkuperäinen merkitys muuttui jonkin verran. Kuitenkin se on tarkoitustamme varten mitä parhain kuva, tämä laya-sauva, jota kaksi käärmettä kiertää. Maagisen caduceuksen ihmeellisiä voimia ylistivät lauluissaan kaikki muinaiset runoilijat. Ja ne, jotka ymmärsivät sen salaisen merkityksen, tiesivät, että siihen oli hyvät syyt.

Mitä sanookaan Ison Britannian Kemiällisen seuran oppinut puheenjohtaja tuossa samassa luennossaan? Onko siinä mitään, mikä koskisi meidän edellä mainittua oppiamme? Hyvin vähän; ainoastaan tämän verran eikä enempää:

Birminghamin luennossa, johon jo viittasin, pyysin kuulijoitani kuvittelemaan kahden voiman vaikutusta alkuperäiseen protyyliin. Toinen niistä olisi aika, jota seuraisi lämmön alentuminen. Toinen taas heiluisi edestakaisin kuin valtava heiluri, jolla olisi aikakautiset nousun ja laskun, levon ja toiminnan kautensa ja joka olisi läheisesti tekemisissä sen painottoman aineen, ytimen eli voimanlähteen kanssa, jota me kutsumme sähköksi.

Nyt tämänlaatuinen vertaus täyttää tehtävänsä, jos se painaa mieleen sen tosiasian, jota sen on määrä valaista, mutta ei silti tarvitse olettaa, että se vastaisi asian kaikkia puolia. Paitsi lämmön alentumista sekä sähköän vuoroittaista vaihtumista positiiviseksi ja negatiiviseksi, mikä vastasyntyneille alkuaineille on välttämätön niiden erikoisen atomiluonteen aikaansaamiseksi, on ilmeistä, että täytyy ottaa huomioon kolmaskin tekijä. Luonto ei toimi tasaisella pinnalla. Se vaatii avaraa tilaa kosmogonisille

toimilleen, ja jos otamme kolmanneksi tekijäksi avaruuden, kaikki näyttää selvältä. Puhumatta heilurista, [s598] joka kyllä jossain määrin on hyvä kuvaus, mutta tosiasiana mahdoton, etsikäämme jokin tyydyttävämpi keino ilmaistaaksemme, mitä minun käsittääkseni saattaa olla tapahtunut. Kuvitelkaamme mutkitellen piirrettyä ääriiviiluonnosta, joka ei ole tasossa vaan kolmeulotteisessa avaruudessa. Mikä kuva olisi mieluiten valittava kaikkien ehtojen täyttämiseksi? Monet tosiasioista saavat hyvän selityksen, jos kuvitellaan professori Emerson Reynoldsin siksak-viivan heijastumista avaruuteen spiraalin muotoisena. Tämäkin kuva on kuitenkin tosiasioihin soveltumaton, koska kaariviivan tulee kussakin kierroksessa kulkea kahdesti sellaisen pisteen kautta, joka on sekä sähköön että kemialliseen voimaan nähden neutraalinen. Sen tähden meidän täytyy ottaa jokin toinen kuva. Kahdeksikon [8] tai lemniskaatan muotoinen kuvio piirtää perspektiivissä siksakin samoin kuin spiraalin ja täyttää ongelman kaikki ehdot.

Lemniskaatta alaspäistä evoluutiota varten, joka kulkee hengestä aineeseen, [e551] mutta ehkä toisenlainen *spiraalin* muoto sen *reinvoluution* polulle, aineesta henkeen; ja sille välttämättä tapahtuvalle asteittaiselle ja lopulliselle jälleensulautumiselle *laya*-tilaan, jota tiede omalla tavallaan kutsuu ”sähköön nähden neutraaliksi pisteeksi” eli *nollakohdaksi*. Nämä ovat okkultiset väitteet ja tosiasiat. Ne voidaan täydellä varmuudella ja luottamuksella jättää tieteen käsiin, kunnes ne jonakin päivänä tulevat vahvistetuiksi. Kuulkaamme vielä lisää tästä symbolisen caduceuksen alkuperäisestä tyypistä:

Tällainen kuvio tulee syntymään kolmesta hyvin yksinkertaisesta, samanaikaisesta liikkeestä. Ensiksi tapahtuu vain heilahdus eteen ja taaksepäin (olettaakamme itään ja länteen). Toiseksi tapahtuu yksinkertainen heilahdus kohtisuoraan edellistä vastaan (olettaakamme pohjoiseen ja etelään) puolena aikakautena – ts. kaksi kertaa nopeammin. Kolmanneksi on kohtisuoraan näitä vastaan tapahtuva liike (olettaakamme alaspäin), joka yksinkertaisimmassa muodossaan kävisi muuttumattomalla nopeudella. Jos me ajattelemme tätä kuviota avaruudessa, huomaamme tutkimalla, että ne kaariviivojen kohdat, joissa kloori, bromi ja jodi muodostuvat, ovat hyvin lähellä toisiaan. Näin on myös rikin, seleenin ja telluurin laita. Samoin kuuluvat yhteen fosfori, arsenikki ja antimoni, ja yhtäläisesti muut samanlaatuisten aineiden sarjat.

Kysyttäneen, selittääkö tämä järjestelmä, miksi ja millä tavalla alkuaineet esiintyvät tässä järjestyksessä? Kuvitelkaamme avaruudessa syklistä muutosta, jossa jokainen kierros on todistamassa alkuaineiden ryhmän syntyä, jota äsken kuvasin syntyväksi yhdestä täydellisestä heilurin ponnauksesta. Olettaakamme, että yksi sykli on näin päätetty ja tuntemattoman luovan voiman keskus valtavalla matkallaan avaruuden läpi on sirotellut jälkeensä alkuatomeja – siemeniä, jos saan käyttää tätä ilmaisua – jotka tulevat kohta jähmettymään ja kehittymään niiksi ryhmiksi, jotka

tunnetaan nimillä litium, beryllium, boori, hiili, typpi, happi, fluori, natrium, magnesium, aluminium, piikivi, fosfori, rikki ja kloori. Mikä on kaikkein luultavimmin näin kuljetun reitin muoto? Jos se olisi tarkoin rajoitettu samalle lämpö- ja aikatasolle, lähinnä seuraavat alkuaineryhmät olisivat taas litium ja sen sukuiset aineet, ja alkuperäinen sykli olisi ikuisesti toistunut aikaansaaden yhä uudestaan ja uudestaan samat 14 alkuainetta. Mutta olosuhteet eivät ole aivan samat. Paikallisuus ja sähkö ovat samat kuin ennenkin mutta lämpö on muuttunut, ja sen sijaan että litiumin atomeihin lisättäisiin uusia kaikin puolin samanlaisia atomeja, ne atomiryhmät, jotka syntyvät toisen syklin alkaessa, eivät muodosta litiumia vaan sen suoraviivaisen jälkeläisen: kaliumin. Ajatelkaa siis, että luomisvoima kulkee edestakaisin aikakausittain lemniskaattisella tiellään, kuten edellä on selitetty, samalla kun yhtä aikaa lämpö alenee ja aika [s599] siirtyy eteenpäin – joita vaihteluita olen koettanut kuvata alaspäin vaipumisella – niin jokainen lemniskaatin jättämä jälki kulkee saman poikkiviivan yli yhä alemmissa ja alemmissa kohdissa. Avaruuteen kuviteltuna kaariviiva näyttää keskuslinjan, joka on neutraalinen, mitä tulee sähkön laatuun, ja neutraalinen kemiallisilta ominaisuuksiltaan. Positiivinen on siitä pohjoiseen, negatiivinen etelään. Kulloinkin esiintyvät atomilaadut ovat riippuvaisia välimatkastaan itään ja länteen päin neutraalisesta keskuslinjasta. Yksiatomiset ovat yhden välimatkan päässä jne. Kussakin peräkkäisessä kierroksessa pitää sama laki paikkansa.

Ja ikään kuin todistaakseen okkultismin ja hindulaisen [e552] filosofian päätelmän, että pralayan hetkellä tuntemattoman jumaluuden, ”pimeydessä olevan joutsenen”, kaksi *olemuspuolta* – prakriti ja purusha, luonto eli aine kaikissa muodoissaan ja henki – eivät enää ole olemassa vaan hajaantuvat (*täysin*), tuo suuri englantilainen kemisti jatkaa ja antaa meidän tietää lopullisen tieteellisen kantansa. Hän päättää todistelunsa sanomalla:

Me olemme nyt seuranneet kemiallisten alkuaineiden muodostumista solmuista ja tyhjyydestä alkeellisessa, muodottomassa nesteessä. Me olemme todistaneet mahdolliseksi, vieläpä todennäköiseksi, että atomit eivät ole ikuisia vaan että niille kuten kaikille muillekin luoduille olioille kuuluvat rappeutumisen ja kuoleman ominaisuudet.

Okkultismi sanoo tähän *amen*, sillä tieteen ”mahdollisuus” ja ”todennäköisyys” ovat sille todellisuutta, joka on näytetty toteen niin selvästi, ettei tarvita enempää todisteita eikä ulkonaisia fyysisiä esimerkkejä. Kuitenkin se toistaa yhtä vakuuttavasti kuin aina ennenkin: ”AINE ON IKUISTA ja tulee atomiseksi (aspektissaan) ainoastaan aikakausittain.” Tämä on yhtä varmaa kuin että se toinen edellytys, jonka miltei yksimielisesti astronomit ja fyysikot omaksuvat – nimittäin että universumin ruumiissa lakkaamatta tapahtuu kulumista ja että tämä johtaa lopulta aurinkotulien sammumiseen ja universumin häviöön – on aivan väärä sillä tavalla kuin tiedemiehet sen määrittelevät. Tu-

lee aina olemaan ja on aina ollut ajassa ja ikuisuudessa ilmenneen universumin aikakautisia hajoamisia: a) osittainen *pralaya* Brahmân jokaisen päivän jälkeen ja b) universaali *pralaya* – MAHÂPRALAYA – ainoastaan jokaisen Brahmân kauden loputtua. Mutta ne tieteelliset syyt, jotka esitetään tällaisen hajoamisen puolesta, eivät ole missään tekemisissä todellisten syiden kanssa. Olkoon kuinka tahansa, tässäkin tavallinen tiede tukee okkultismia, sillä Crookes sanoo:

Me olemme näyttäneet kemiallisista laboratorioista otetuilla todisteilla, että sellaisessakin aineessa, joka on kokeellisesti vastannut kaikkia jonkin määrätyn alkuaineen ehtoja, on hienoja erovivahteita, jotka sallivat valikoimisen tapahtua. Olemme nähneet, että kauan juurtunut ero alkuaineiden ja yhdisteiden välillä ei enää pidä yhtä kemian tieteen edistyksen kanssa vaan että sitä on muutettava, niin että siihen mahtuu väliaineiden – meta-alkuaineiden – laajat sarjat. Olemme näyttäneet, että Clerk-Maxwellin vastaväitteet, vaikka ovatkin painavia, voidaan kumota. Ja lopuksi olemme tuoneet esiin syitä, joiden perusteella voidaan uskoa, että alkeellinen aine muodostui luovan voiman vaikutuksesta, joka määrättyjen väliaikojen päästä saattoi matkaan atomeja varustettuina eri määrällä alkuenergiaa. Jos uskaltaisimme arvailla, mikä on kemialliseen atomiin kätkeytyn voiman lähde, voisimme, niin uskon, sanoa, että ne lämpösäteilyt, jotka eetterin kautta heijastuvat universumin punnittavissa olevasta aineesta, jollakin meille vielä tuntemattomalla luonnonprosessilla muuttuvat maailmamme rajalla kemiallisten atomien alku- eli olennaisiksi liikkeiksi. Nuo atomit, heti kun ne ovat muodostuneet, painautuvat sisäänpäin ja siten palauttavat maailmaan sen energian, joka muuten olisi kadonnut lämpösäteilyn kautta. Jos tämä arvelu pitää paikkansa, silloin Sir William Thomsonin *hämmästyttävä ennustus universumin viimeisestä loppuun kulumisesta, sen energian haihtumisesta johtuen, raukeaa tyhjiin.*

[e553] Tällä tavalla, hyvät herrat, mielestäni kysymys alkuaineista voidaan ratkaista ainakin toistaiseksi. Meidän vähäinen tietomme näistä ensimmäisistä mysteereistä laajenee vakaasti ja varmasti, vaikka hitaasti.

Omituisen sattuman johdosta meidän ”seitsemäinen” oppimmekin näyttää tunkeutuvan tieteen piiriin. Jos oikein ymmärrämme, kemia puhuu neljästoista alkuatomien ryhmästä – jotka ovat litium, beryllium, boori, hiili, typpi, happi, fluori, natrium, magnesium, aluminium, piikivi, fosfori, rikki ja kloori. Crookes puhuessaan ”vallitsevista atomilaaduista” luettelee niitä seitsemän ryhmää, sillä hän sanoo:

Luomisenergian valtavan polttopisteen kulkiessa ympäri näemme, kuinka se kylvää peräkkäisinä kausina yhteen avaruuden alaan litiumin, kaliumin, rubidiumin ja cesiumin siemeniä. Toiseen alaan se kylvää klooria, bromia ja jodia; kolmanteen natriumia, kuparia, hopeaa ja kultaa; neljänteen rikkiä, seleeniä ja telluuria; viidenteen berylliumia, kalkkia, stron-

tiumia ja bariumia; kuudenteen magnesiumia, sinkkiä, kadmiumia ja elohopeaa; seitsemänten fosforia, arsenikkia, antimonia ja vismuttia [joka tekee seitsemän ryhmää toisella puolella. Ja näkyy]... muilla aloilla muita alkuaineita – aluminiumia, galliumia, indiumia, talliumia; piitä, germaniumia ja tinaa; hiiltä, titaania ja zirkoniumia... [hän lisää] ja sitten löytyy luonnollinen asema lähellä neutraalia keskiviivaa kolmelle alkuaineryhmälle, jotka professori Mendelejeff karkotti jonkinlaiseen ”parantumattomien sairaalaan” – hänen kahdeksannelle ryhmälleen.

Olisi kiinnostavaa verrata näitä seitsemää ja ”parantumattomien” kahdeksatta ryhmää niihin allegorioihin, jotka puhuvat ”äidin, rajattoman avaruuden” eli Aditin seitsemästä alkuperäisestä pojasta ja *kahdeksannesta*, jonka hän hylkäsi. Monta kummallista yhteensattumaa voidaan siis löytää ”noiden välittävien jäsenten... joita nimitetään meta-alkuaineiksi” eli elementoideiksi, ja niiden välillä, joita okkultismi kutsuu näiden *noumenoneiksi* ja jotka ovat monadi- ja atomiryhmän älyllisiä sieluja ja hallitsijoita. Mutta tämä veisi meidät liian pitkälle. Tyytykäämme siihen, että tunnustetaan seuraava tosiasia, että ”tätä poikkeamista ehdottomasta homogeenisuudesta on siis pidettävä merkinä siitä, että muodostuu niitä molekyyliä eli ainekokoumia, jotka määrittelemme alkuaineiksi. Asia näyttäneen selvemmältä, jos mielikuvituksessamme palaamme aineellisen universumimme varhaisimpaan alkuun ja koetamme suuren salaisuuden kasvojen edessä miettiä alkuaineiden kehitysprosessesja.” Näin lopulta tiede, saattaakseen itsensä maallikoille selvemmäksi, etevimpien edustajiensa kautta omaksuu sellaisen vanhan adeptin kuin Roger Baconin¹ lauseparsiston ja palaa ”protyyliin”. Kaikki tämä on toivoa herättävää ja osoittaa ”ajan merkkejä”.

Näitä ”merkkejä” onkin monta ja niiden lukumäärä lisääntyy päivä päivältä, mutta mitkään merkit eivät ole näitä tärkeämpiä. Sillä nyt on ”taikauskoisten ja *epätieteellisten*” salaoppien ja ”eksaktin” tieteen välinen kuilu täydelleen silloitettu, ja ainakin yksi nykyajan harvoista etevistä kemisteistä on joutunut okkultismin rajattomien mahdollisuuksien piiriin. Jokainen [e554] askel, jonka hän astuu eteenpäin, vie hänet yhä lähemmäksi sitä salaperäistä keskustaa, mistä säteilee lukemattomia polkuja alas hengestä aineeseen, muuttaen jumalat ja elävät monadit ihmisiksi ja tajuavaksi luonnoksi.

Mutta meillä on vähän enemmänkin sanottavaa tästä aiheesta seuraavassa luvussa.

[s602]

X

TULEVAISUUDEN VOIMA

¹ Roger Bacon (n. 1214–1292), englantilainen filosofi, luonnontieteilijä, okkultisti ja alkemisti, fransiskaanimunkki. – Suom. huom.

SEN MAHDOLLISUUDET JA MAHDOTTOMUUDET

Pitääkö meidän sanoa, että voima on ”liikkuvaa ainetta” eli ”ainetta liikkeessä” ja energian ilmennys? Vai pitääkö sanoa, että aine ja voima ovat ilmiömaailmassa erilaistuneita puolia ainoasta alkuperäisestä, erilaistumattomasta kosmisesta substanssista?

Tämä kysymys esitetään sen säikeistön johdosta, jossa käsitellään FOHATIA ja hänen ”seitsemää veljeään eli *poikaansa*”, toisin sanoen kosmisen sähkön *syytä* ja *vaikutuksia*. Okkulttisen kielen ”veljet” eli ”pojat” ovat näet sähkön *seitsemän alkuvoimaa*, joiden pelkkiä ilmiöllisiä ja siis *karkeimpia* vaikutuksia fyysikot huomaavat ainoastaan kosmisella ja varsinkin maallisella tasolla. Näihin kuuluu mm. ääni, valo, väri jne. Mitä fyysinen tiede sanoo näistä ”voimista”? ÄÄNI, se sanoo, on *aistimus*, joka syntyy ilmamolekyylien vaikutuksesta rumpukalvoon. Vaikutus aiheuttaa hienoja värähtelyjä kuuloelimissä ja kulkee siitä aivoihin. VALO taas on *aistimus*, joka syntyy käsittämättömän pienten eetterivärähtelyjen sysäyksestä silmän verkkokalvoon.

Näin mekin sanomme. Mutta tuo on kuitenkin vain *meidän* ilmakehäsamme ja sen välittömissä ympäristöissä syntynyt vaikutus, ja siinä on kaikki, mikä kuuluu meidän maallisen tajuntamme piiriin. *Jupiter Pluvius* lähetti symbolinsa maan päälle sateen eli veden pisaroina, jotka, kuten luullaan, olivat muodostuneet kahdesta ”alkuaineesta”, jotka kemia voi erottaa toisistaan ja jälleen yhdistää. Yhdistetyt molekyylit ovatkin tieteen hallinnassa, mutta atomit välttävät [s603] vielä sen käsittelyä. Okkultismi sitä vastoin näkee kaikissa näissä voimissa ja ilmiöissä portaat, joiden alimmat askeleet kuuluvat *eksoteerisen* fysiikan alaan, mutta korkeammat elävän, älykkään, näkymättömän voiman piiriin. Tämä voima on – tavallisesti välinpitämätön mutta poikkeustapauksissa tietoinen – syy niihin aisteilla tajuttaviin ilmiöihin, jotka tarkoittavat yhtä tai toista luonnonlakia.

[e555] Me sanomme ja väitämme, että ÄÄNI on valtava okkulttinen voima. Se on sellainen mahti, jota ei miljoonan Niagaran synnyttämä sähkö voisi edes pieneltä osaltaan vastustaa, jos sitä ohjataan *okkulttisella tiedolla*. Ääntä voidaan tuottaa sellaista luokkaa, että Kheopsin pyramidi kohotettaisiin sillä ilmaan tai että henkiihieverissä oleva ihminen voitaisiin sillä palauttaa eloon ja täyttää uudella energialla ja tarmolla.

Sillä ääni synnyttää eli oikeammin vetää yhteen niitä elementtejä, joista aiheutuu *otsoni*. Kemiahan ei osaa valmistaa otsonia, vaan se kuuluu alkemian alaan. Ääni voi myös *herättää eloon* ihmisen tai eläimen, jonka astraalinen ”elollisuus” ei ole vielä ehdottomasti erossa fyysisestä ruumiista magneettisen eli oodisen langan irtoamisen seurauksena. *Koska itse tämän kirjoittaja on kolmasti pelastettu kuolemasta* tämän voiman avulla, hänen voisi uskoa tietävän siitä jotakin.

Ja jos kaikki tämä tuntuu liian *epätieteelliseltä*, jotta siihen voisi ensinkään kiinnittää huomiota, selittäköön tiede sitten, mistä sen tuntemista me-

kaanisista ja fyysisistä laeista johtuvat ne ilmiöt, joita äsken on aikaansaatu ns. ”Keely-moottorilla”. Mikä saa aikaan tuon valtavan näkymättömän voiman, joka kykenee panemaan liikkeelle 25 hevosvoiman koneen, vieläpä kohoittamaan koko koneen ylös maasta? Tämä tapahtuu ainoastaan siten, että viulunjousta vedetään äänirautaa vasten, kuten niin usein on todistettu. Sillä se *eetterivoima*, jonka (Amerikassa ja Euroopassa) hyvin tunnettu John Worrel Keely Philadelphiasta on keksinyt, ei ole mikään *harhakuvitelma*. Keksijä ei ole onnistunut käyttämään sitä hyödyksi, ja tämän seikanhan muutamit okkultistit heti alusta pitäen aavistivat ja kannastaan he pitivät kiinni. Hän on kuitenkin muutamien viime vuosien aikana esittänyt mitä merkellisimpiä ilmiöitä, miltei ihmeitä, ei siinä merkityksessä, että ne olisivat *yliluonnollisia*¹ vaan [s604] *yli-inhimillisiä*. Jos Keelyn olisi suotu onnistua, hän olisi voinut muutamissa sekunneissa hajottaa kokonaisen sotajoukon atomeiksi yhtä helposti kuin hän muutti kuolleen härän ruumiin tuohon tilaan.

Lukijaa pyydetään nyt vakavasti kiinnittämään huomionsa tuohon vasta keksittyyn voimaan, jota keksijä on kutsunut ”eetterinväliseksi” voimaksi ja voimiksi.

Okkultistien vähäpätöisen käsityksen mukaan ja hänen lähimpien ystäviensä mielestä [e556] Keely oli ja on yhä keksimäisillään muutamia universumin suurimpia salaisuuksia. Niihin kuuluu ennen kaikkea se, johon perustuu fyysisten voimien koko mysteeri ja ”maailmanmunan” symboliikan esoteerinen merkitys. Okkulttinen filosofia pitää ilmennyttä ja ilmenemätöntä kosmosta YKSEYTENÄ ja esittää edellisen aatteellista käsitettä ”kultaisella munalla” kaksine napoineen. Positiivinen napa vaikuttaa ilmenneessä ainemaailmassa, jota vastoin negatiivinen napa katoaa SATin – ”*olemisen*” – tuntemattomaan absoluuttisuuteen.² Soveltuuko tämä Keelyn filosofiaan, sitä emme tiedä, eikä sillä ole kovin paljon väliäkään. Kuitenkin hänen aatteensa universumin eetteris-aineellisesta kokoonpanosta tuntuvat kummasti muistuttavan meidän käsityksiämme ja olevan *tässä suhteessa* miltei yhtäpitäviä. Huo-

¹ Sana ”yliluonnollinen” merkitsee luonnon *ylä- tai ulkopuolella olevaa*. Luonto ja avaruus ovat yhtä. Mutta metafysiikoille avaruus on olemassa kaikesta aistimustoinnasta riippumatta ja on pelkkä subjektiivinen tulkinta, vaikka materialismi väittää vastaan ja tahtoi yhdistää sen johonkin aistimukseen. Meidän aisteillemme *se on kuin onkin subjektiivinen*, koska se ei riipu mistään siihen sisältyvästä. Kuinka silloin mikään ilmiö tai yleensä mikään muukaan voisi *astua ulkopuolelle eli tapahtua tuolla puolen sitä, millä ei ole rajoja?* Ja vaikka avaruuden ulottuvuus tulisi vain kuvitteluksi ja ajateltaisiin määrättyjen toimintojen yhteydessä olevaksi, kuten materialistit ja fyysikot tekevät, tuskin heillä silloinkaan olisi oikeutta määritellä ja väittää, mitä voi tai ei voi syntyä niistä voimista, jotka rajoitetullakin alalla ilmenevät, koska heillä ei ole edes likimääräistäkään käsitystä siitä, mitä nuo voimat ovat.

² *Idealismista* puhuttaessa ei ole oikein sanoa sen perustuvan niihin ”vanhoihin ontologiisiin olettamuksiin, että oliot eli olennot ovat olemassa toisistaan riippumatta ja muuten kuin ketjun suhdeosina” (Stallo). Ainakin on erehdyttävää sanoa näin itämaisen filosofian idealismista ja *sen* käsityksestä, sillä se on aivan päinvastainen.

maamme hänen sanovan eräässä erinomaisessa kirjoitelmassa, jonka on julkaissut varakas ja korkeassa asemassa oleva amerikkalainen rouva Bloomfield-Moore, jonka väsymättömiä pyrkimyksiä totuuden etsimiseksi ei voi arvostaa kyllin korkealle:

Keely, selittäessään koneensa työskentelyä, sanoo: ”Kaikkien tähän asti laadittujen koneiden suunnittelussa on aina puuttunut keino neutraalin keskuksen aikaansaamiseksi. Jos sellainen olisi löydetty, olisivat ”ikiliikkujan” etsijöiden vaikeudet loppuneet ja tämä ongelma olisi tullut todistetuksi ja toimivaksi asiaksi. Jos se olisi keksitty, tarvittaisiin ainoastaan muutaman sadan gramman alkuunpanosysäys, jotta kone saataisiin kulkemaan vuosisatoja. [s605] Värähtelykonettani suunnitellessani en koettanut saavuttaa ikiliikkujaa. Mutta siinä muodostuu piiri, jossa todella on *neutraalinen keskus*. Tämä on siinä tilassa, että sitä elähdyttää minun värähtelevä eetterini, ja ollessaan sanotun substanssin vaikutuksen alaisena se on kone, joka on tosiaan riippumaton massasta (eli maapallosta),¹ ja tämän saa aikaan värähtelyliikkeen ihmeellinen nopeus. Kuitenkin se, niin täydellinen kuin onkin, vaatii ravintoa värähtelevästä eetteristä tullakseen itsenäiseksi liikkujaksi... Kaikkiin rakenteisiin vaaditaan sen massan painon mukainen tukiperusta, joka niillä on kannettavana, mutta universumin perustus lepää tyhjällä pisteellä, joka on molekyyliäkin paljon pienempi. Itse asiassa, oikein ilmaistaksemme asian, maailma lepää *eetterinvälisellä pisteellä*, minkä ainoastaan ääretön järki voi käsittää. Katseleminen alas eetterikeskuksen syvyyteen on tarkalleen samaa kuin tutkia taivaallisen eetterin laajoja alueita pääterajan löytämiseksi: toinen koskee positiivista kenttää, toinen negatiivista kenttää...”

[e557] Tämä on, kuten helposti näkyy, täsmälleen itämainen oppi. Keelyn eetterinvälinen piste on okkultistien *laya*-piste. Tämän *ymmärtämiseksi* ei kuitenkaan vaadita ”ääretöntä järkeä” vaan ainoastaan jonkinlainen intuitio ja kyky löytää sen kätköpaikka ainemaailmassa. Tietenkään *laya-keskusta* ei voi aikaansaada, mutta *eetterinvälinen tyhjyys* voidaan kyllä luoda – kuten todistaa kellonäänen aikaansaaminen avaruudessa. Keely puhuu kuitenkin kuten tiedostamaton okkultisti, kun hän sanoo planetaarista tasapainoa koskevasta teoriastaan:

Mitä planeettojen kokoon tulee, voisimme kysyä tieteelliseltä näkökannalta, kuinka voi planeettojen koon välillä olla niin valtava ero eikä se kuitenkaan saa pois tolaltaan sitä sopusointuista liikettä, joka aina on ollut niille ominainen? Voin tähän kysymykseen vastata ainoastaan tekemällä analyysin planeettojen kehityksestä. Silloin otan lähtökohdaksi luojan² määräämät pyörivät eetterikeskukset veto- eli kasaantuvine voiminen.

¹ Riippumaton jossain suhteessa, mutta ei siitä *erillään oleva*. [H. P. B.]

² ”*Fohatin* todennäköisemmin”, olisi okkultistin vastaus. [H. P. B.]

Jos kysytte, mikä voima antaa jokaiselle eetteriatomille sen käsittämättömän kiertonopeuden (eli sen alkuunpanosysäyksen), minun täytyy vastata, että rajallinen ymmärrys ei milloinkaan kykene käsittämään, mitä se on. Kasaumateoria on ainoa todiste siitä, että sellainen voima on annettu niille. Tällaisen atomin ala, jos niin saa sanoa, ilmaisee puoleensavetävään eli magneettiseen, valikoivaan eli poissysäävään voimaan nähden kaikkea sitä vastaanottavaa ja vastustavaa voimaa, joka on ominainen mitä suurimmille planeetoille. Niin muodoin mikäli kasaantuminen jatkuu, täydellinen yhtälö pysyy samana. Kun tämä pienen pieni keskus on kerran määrätynyt, sen horjuttamiseksi asemaltaan tarvittaisiin välttämättä niin suuri voima, että se siirtäisi paikaltaan valtavimman planeetan, joka on olemassa. Kun tämä atominen neutraalikeskus siirtyy paikoiltaan, planeetan täytyy seurata sitä. Neutraalikeskus kannattaa alusta lähtien kaikkea siihen kasaantuvaa massaa, ja se pysyy samana, ikuisesti tasapainossa, ikuisessa avaruudessa.

Keely valaisee aatettaan ”neutraalikeskuksesta” seuraavalla tavalla:

Kuvitelkaamme, että on kasaantunut jokin planeetta, halkaisijaltaan sanokaamme 32 000 kilometriä, joko enemmän tai vähemmän, koolla ei ole mitään merkitystä tässä suhteessa. Siitä poistuisi kaikki aines lukuun ottamatta 8000 kilometrin paksuista kuorta. Tämän kuoren ja tavallisen biljardipallon suuruisen keskuksen välille jäisi tyhjä tila. Silloin [s606] vaadittaisiin yhtä suuri voima tuon pienen keskusmassan siirtämiseen kuin 8000 kilometriä paksun kuoren liikuttamiseen. Sitä paitsi tämä pieni keskusmassa kattaisi kuoren suunnatonta painoa ikuisesti, pitäen sitä saman välimatkan päässä, eikä minkään suuruinen vastakkainen voima voisi heittää niitä yhteen. Mielikuviutus hätkähtää ajatellessaan sitä ääretöntä painoa, joka lepää tuolla keskuspiteellä, missä paino loppuu... Tätä me ymmärrämme neutraalikeskuksella.

Tätä okkultistit ymmärtävät ”laya-keskuksella”.

Monet sanovat edellä olevaa esitystä ”epätieteelliseksi”. Mutta sitähan on kaikki ajattelu, joka ei ole saanut hyväksyntää luonnontieteeltä eikä kulje sen kanssa tarkasti oikeaoppisia uria myöten. Jollei hyväksytä itse keksijän antamaa selitystä, niin mitä tiede voi vastata jo nähtyihin *tosiasioihin*, joita ei kenenkään enää ole mahdollista kieltää? Keelyn selitykset ovat aivan *oikeaoppisia* [e558] henkiseltä ja okkulttiselta näkökannalta, vaikkakaan ei materialistisen spekulatiivisen (jota sanotaan *eksaktiksi*) tieteen kannalta, ja sen tähden ne tässä kohtaa ovat samat kuin meidän käsityksemme. Okkulttinen filosofia ei julkaise montakaan tärkeimmistä elonmysteereistään. Se pudottaa niitä kuten kalliita helmiä, yhden kerrallaan laajalle ja kauas toisistaan, ja tekee tämänkin ainoastaan kun siihen pakottaa kehityksen vuorovesialto, joka kuljettaa ihmiskuntaa hitaasti, äännettömästi mutta varmasti kuudennen Rodun ihmiskuntaa kohti. Sillä tultuaan kerran pois laillisten perijöidensä ja tallettajiensa tur-

vallisesta suojasta nuo mysteerit lakkaavat olemasta salaisia: ne joutuvat yleisön käsiin ja nyt niiden vaarana on tulla kiroukseksi useammin kuin siunaukseksi itsekkäiden henkilöiden – ihmisrodun kainilaisten – käsissä. Kuitenkin, aina kun syntyy sellaisia yksilöitä kuin *etterivoiman keksijä* – John Worrell Keely – erityisillä psyykkisillä ja mentaalisilla kyvyillä varustettuna,¹ heitä tavallisesti ja useimmiten autetaan eikä heidän sallita avutta hapuilla tietään etsien. Jos heidät jätettäisiin oman kekseliäisyytensä varaan, he joutuisivat pian marttyyriuden ja tunnottomien keinottelijoiden uhreiksi. Heidä autetaan ainoastaan *sillä ehdolla, etteivät he tietoisesti tai tietämättään tule uudeksi vaaraksi ajalleen: vaaraksi köyhille*, joita rikkaat uhraavat nykyään jokapäiväisenä polttouhrina vielä rikkaammille.² Tämä vaatii välttämättä pienen poikkeaman aiheesta ja selityksen.

[s607] Noin 12 vuotta sitten Satavuotisjuhlanäyttelyssä Philadelphiassa³ tämän kirjoittaja vastasi erään teosofin innokkaiisiin kysymyksiin, henkilön joka oli ollut Keelyn varhaisimpia ihailijoita. Silloin toistin hänelle mitä olin kuullut sellaiselta taholta, jonka ilmoitusta en voinut epäillä.

Minulle oli sanottu, että ”itseliikkujan” keksijä oli kabbalistien kielellä sanoen ”synnynnäinen maagikko”. Sanottiin, että hän oli ja tulisi olemaan tietämätön kykyjensä täydestä kantavuudesta ja tulisi kehittämään ainoastaan niitä, jotka hän omassa mielessään oli havainnut ja todentanut. Tämä johtui *ensinnäkin* siitä syystä että hän laski niiden synnyt väärástá lähteestä eikä voinut antaa niille täyttä toimintavapautta; ja [e559] *toiseksi* siitä ettei hänen ollut mahdollista siirtää toisille sitä, mikä oli *hänen omassa erikoisessa luonteessaan piilevä kyky*. Salaisuutta ei siis ensinkään voinut jättää pysyvästi kenellekään omattavaksi ja käytettäväksi.⁴

Niitä yksilöitä, joilla on tällainen kyky, ei ole *niinkään vähän*. Ettei heistä kuulla useammin, johtuu siitä tosiasiasta, että he elävät ja kuolevat miltei aina täysin tietämättöminä siitä, että heillä on hallussaan sellaisia *tavallisuudesta poikkeavia* kykyjä. Keelyn kykyjä sanotaan epätavallisiksi, koska niitä tunne-

¹ Syy tällaisiin psyykkisiin kykyihin selitetään myöhemmin.

² Edellä oleva on kirjoitettu v. 1886, jolloin Keely-moottorin menestymisen toiveet olivat ylimmillään. Jokainen sana, jonka tämän kirjoittaja silloin lausui, osoittautui todeksi, ja nyt lisättäköön ainoastaan muutamia huomautuksia Keelyn odotusten epäonnistumisesta, minkä keksijä itekin nykyään tunnustaa. Mutta vaikka tässä voidaan puhua *epäonnistumisesta*, lukijan on käsitettävä tämä sana suhteellisessa merkityksessä, sillä kuten Bloomfield-Moore selittää: ”Keely tunnustaa, että sovittaessaan värähtelyvoimaa mekaniikkaan hän epäonnistui ensimmäisessä ja toisessa kokeiluyrityksessään ja hänen oli pakko tunnustaa keksintönsä epäonnistuneen *kaupallisesti* tai sitten hänen täytyi yrittää kolmannella tavalla soveltaa perusaatettaan ja etsiä menestystä uuden kanavan avulla.” Mutta tämä ”kanava” ei ole *fyysisellä* tasolla.

³ Philadelphian maailmannäyttely 1876, jolla juhlistettiin Yhdysvaltojen itsenäisyysjulistuksen 100-vuotispäivää. – Suom. toim.

⁴ Saamme tietää, että nämä huomautukset eivät sovellu Keelyn myöhimpään keksintöön. Aika yksin voi näyttää hänen saavutustensa tarkat rajat.

taan vähän meidän päivinämme, aivan kuten verenkierto oli tuntematon ennen Harveyn aikaa. Veri oli olemassa ja se toimi kuten se nykyäänkin toimii jo ensimmäisessä naisesta syntyneessä ihmisessä. Samoin ihmisessä on nyt ja on aina ollut se *prinsiippi*, joka voi johtaa ja hallita eetteristä värähtelyvoimaa. Ainakin se löytyy kaikista niistä kuolevaisista, joiden *sisäinen itse* on *alusta alkaen suoranaisten polveutumisensa perusteella yhteydessä niiden dhyânichohanien ryhmän kanssa*, joita nimitetään ”*eetterin esikoisiksi*”. Ihmiskunta psyykkisesti katsottuna jakautuu eri ryhmiin, joista jokainen on yhteydessä jonkin niistä dhyânisten ryhmien kanssa, jotka ensimmäisinä muodostivat *psykkisen* ihmisen.¹ Keely on tässä erittäin suosituksessa asemassa, ja psyykkisen luonteenkykynsä lisäksi hän on älyllisestikin nero mekaniikan alalla. Siksi hän voi aikaansaada mitä ihmeellisimpiä tuloksia. Hän on jo aikaansaanut jotakin – enemmän kuin kukaan kuolevainen, *lopullisiin mysteereihin vihkimätön* ihminen on meidän ajallamme aikaansaanut tähän päivään mennessä. Hän on – kuten hänen ystävänsä aivan oikein sanovat – tehnyt ainakin siksi paljon, että hän ”*ruhjoo tieteen vasaralla tieteen epäjumalat*”, aineen savijalkaiset jumalat. Eikä kirjoittaja hetkeksikään tahtoisi väittää Bloomfield-Moorea vastaan, kun tämä kirjoituksessaan ”*Psyykkinen voima ja eetterivoima*” sanoo, että Keely filosofina ”*on siksi suuri sielu, siksi viisas järjeltään ja siksi ylväs rohkeudessaan, että hän voittaa kaikki vaikeudet ja seisoo viimein maailman edessä maailman suurimpana keksijänä*”.

Edellään hän kirjoittaa:

Jollei Keely tekisi muuta kuin johtaisi tiedemiehet pois heidän pimeiltä tyssijoiltaan, joista he hapuillen etsivät tietä alkuvoiman laajoille kentille, missä paino- ja vetovoima löydetään niiden kotikonnuista ja otetaan suoraan käyttöön; missä yhdestä ainoasta alkulähteestä virtaa ääretön energia erilaisiin muotoihin – hän olisi sillä jo ansainnut kuolemattoman maineen. Jos hän voi materialismin turmioksi todistaa, että universumia elähdyttää salaperäinen *prinsiippi*, jota aine, olkoon se kuinka pitkälle tahansa muovautunut, ehdottomasti palvelee, hän on oleva meidän rodullemme suurempi henkinen hyväntekijä kuin kukaan muu vielä on ollut nykyisessä polvessa. Jos hän kykenee sairauksien parantamisessa panemaan hienompia luonnonvoimia niiden karkeiden keinojen tilalle, [e560] jotka ovat lähettäneet enemmän ihmisolentoja hautaan kuin sota, rutto ja nälkä yhteensä – hän on ansainnut ja tulee saamaan ihmiskunnan kiitollisuuden. Kaikki tämä ja enemmänkin tulee hänen osakseen, jollei hän ja ne, jotka ovat hänen kehitystään tarkkailleet päivä päivältä vuosien aikana, ole olleet liian optimistisia odotuksessaan.

Sama nainen tuo *Theosophical Siftingsissä* olleessa kirjoituksessaan ”*Keely’s Secrets*”² esiin seuraavan kohdan eräästä artikkelista, jonka tämän

¹ Ks. säkeistön VII kohtia 1, 2, 3, 4 ja 5.

² Theosophical Publication Company, Lontoo, I vsk., nro 9, heinäkuu 1888.

kirjan tekijä muutamia vuosia sitten kirjoitti *The Theosophistissa*:¹

Theosophical Publication Societyn julkaiseman kirjoitelman nro 5 ”Mitä on aine ja mitä on voima?” kirjoittaja sanoo siinä: ”Tiedemiehet ovat vastikään löytäneet *neljännen* ainetilan, jota vastoin okkultistit ovat vuosia sitten tunkeutuneet tuolle puolen *kuudennen* eivätkä sen tähden ainoastaan päättelevä jo *tuntevatkin seitsemännen*, viimeisen.” Tämä tieto sisältää yhden Keelyn ns. ”kokoonpannuista salaisuuksista”. Monet tietävät jo, että tämä salaisuus sisältää ”energian kartuttamisen”, eetterin eristämisen ja dynasfäärisen voiman sovittamisen mekaniikkaan.

Siitä syystä, että Keelyn keksintö saisi tuntemaan yhden kaikkein okkultisimmista salaisuuksista, sellaisen, jonka ei ole koskaan sallittu joutua joukkojen käsiin, on okkultisteista tuntunut varmalta, että hän tulee epäonnistumaan viedessään keksintönsä niiden johdonmukaiseen päätökseen. Mutta tästä asiasta enemmän tuonnempana. Rajoitetussa muodossaankin tämä keksintö saattaa osoittautua mitä hyödyllisimmäksi. Sillä:

Tämä nerokas mies on askel askeleelta kärsivällisellä lujudella, jota joskus vielä maailma tulee kunnioittamaan, tehnyt tutkimuksiaan ja voittanut ne suunnattomat vaikeudet, jotka yhä uudestaan nousivat hänen tielleen ja jotka (kaikista paitsi hänestä itsestään) näyttivät olevan ylipääsemättömiä esteitä etenemiselle. Ei milloinkaan ole maailman kelloviisari niin selvästi viitannut sellaiseen hetkeen, jolloin kaikki on valmiina ottamaan vastaan uutta voimamuotoa, jota ihmiskunta odottaa. Luonto, joka paljastaa aina vastenmielisesti salaisuuksiaan, on alistumassa herransa välttämättömyyden vaatimuksille. Maapallon hiilikaivokset eivät voi kauan enää kestää niihin kohdistuvaa lisääntyvää kulutusta. Höyry on saavuttanut äärimmäisen rajansa [s609] eikä enää täytä ajan vaatimuksia. Se tietää päivänsä luetuiksi. Sähkö odottaa henkeään pidätellen, sillä se on sisärensä ja kumppaninsa kohtalosta riippuvainen. Ilmalaivat ovat ikään kuin ankkurissa odottamassa sitä voimaa, joka tekisi ilmassa navigoinnin muuksi kuin pelkäksi unelmaksi. Yhtä helposti kuin ihmiset ovat nyt kodistaan käsin yhteydessä virastojen kanssa puhelimen välityksellä, tulevat eri mantereiden asukkaat keskustelemaan valtameren poikki. Mielikuvitus herpaantuu, kun se koettaa arvailla tämän ihmeellisen keksinnön suuria tuloksia, jos se kerran tulee sovelletuksi tietoon ja mekaniikkaan. Otettuaan vallan höyryvoimalta dynasfäärinen voima tulee hallitsemaan maailmassa niin suurella mahdollisella sivistyksen hyväksi, ettei mikään rajallinen järki voi aavistaa tuloksia. Laurence Oliphant sanoo *Scientific Religion* -teoksen esipuheessa: ”Uusi moraalinen tulevaisuus koittaa ihmiskunnalle – ja sellainen tulevaisuus, jota kaivataan kovasti.” Ei voisi tämä uusi [e561] moraalinen tulevaisuus alkaa niin laajana, niin kaikki käsittävänä

¹ Vol. III, syyskuu 1882. [Vrt. *Collected Writings*, vol. IV, s. 220.]

mitenkään muulla tavoin kuin käyttämällä dynasfääristä voimaa hyödyllisiin tarkoituksiin elämässä.¹

Okkultistit ovat valmiit tämän kaiken tunnustamaan kaunopuheisen kirjailijan mukana. Molekyylien värähtely on kieltämättä ”Keelylle ominainen tutkimuskenttä”, ja hänen tekemänsä keksinnöt tulevat osoittautumaan ihmeellisiksi, mutta *ainoastaan hänen käsissään ja hänen kauttaan*. Suuri maailma saa vain sen verran, mitä turvallisesti voidaan uskoa sille. Tämän väitteen totuus ei kenties ole vielä kirkastunut edes tuolle keksijälle itselleen, koska hän kirjoittaa olevansa aivan varma siitä, että hän tulee täyttämään kaikki lupauksensa ja että hän tulee silloin antamaan keksintönsä maailmalle. Mutta hän tulee sen käsittämään eikä niinkään pitkän ajan kuluttua. Mitä hän sanoo työstään, on tästä hyvänä todisteena:

Tarkastaessaan minun koneeni toimintaa täytyy katsojan, voidakseen edes likipitään oivaltaa sen työskentelytavan, jättää *mielestään kaikki ajatukset koneista, jotka toimivat paineen ja tyhjentyksen perusteella, höyryn tai muiden samantapaisten kaasujen laajentumisella, jotka painavat esim. höyrykoneen mäntää*. Minun koneessani ei ole mäntää eikä epäkeskoja eikä ole hiukkaakaan painetta vaikuttamassa koneessa, olipa sen koko tai voima mikä tahansa.

Minun järjestelmäni *perustuu ja nojautuu* joka kohdassaan, sekä voimani kehittämässä että jokaisessa sen käytön yksityisseikassa, *sympaattiseen värähtelyyn*. Ei millään muulla tavalla olisi mahdollista herättää eli kehittää tätä voimaani ja yhtä mahdotonta olisi konettani käyttää millään muulla perusteella... Tämä on kuitenkin oikea järjestelmä. Ja tästä lähin kaikki toimintani tapahtuu tällä tavalla, ts. voimani syntyy, koneeni käyvät, sylinterini työskentelee *johtimen avulla*.

Vasta vuosikausia tehtyäni lakkaamatonta työtä ja suoritettuani lukemattomia kokeita, jotka ovat vaatineet hyvin monen merkillisen mekaanisen rakenteen laatimista ja samalla varsinaisen ”etteriaineksen” mitä huolellisinta tutkimista ja sen ilmiöiden tarkkaamista, vasta sen jälkeen olen kyennyt tulemaan toimeen ilman monimutkaista mekaniikkaa ja *saavuttamaan*, kuten väitän saavuttaneeni, *täydellisen vallan siihen hienoon ja ihmeelliseen voimaan, jota käsittelen*.²

Kursivoimamme kohdat koskevat suoranaisesti värähtelyvoiman okkultista puolta, sitä mitä Keely kutsuu ”sympaattiseksi värähtelyksi”. ”Johdin” on jo askel alemmaksi eli alas puhtaan etterin tasolta maalliselle tasolle. Keksijä on aikaansaanut ihmeitä – sana ”ihme” ei ole liian voimakas – ainoastaan käsittelemällä etteerinvälistä voimaa, *âkâshan* viidettä ja kuudetta periaattia. Alle kaksimetrisestä generaattorista hän on tullut sellaiseen, joka ”ei ole

¹ *Theosophical Siftings, sama*, s. 16-17.

² *Sama*, s. 18.

suurempi kuin vanhanaikainen hopeakello”, ja tämä on jo yksistään *mekaanisen* (vaikkei henkisen) nerokkuuden ihmenäyte. Oikein sanoo hänen suuri suojelijansa ja puolustajansa, rouva Bloomfield-Moore: ”Kaksi voimanmuotoa, joilla hän kokeili, ja niihin kuuluvat ilmiöt ovat suoraan toistensa vastakohtia.” Toisen hän synnytti itse ja vaikutti [e562] siihen itse. Ei kukaan, joka olisi tahtonut toistaa hänen tekonsa, *olisi saanut aikaan samoja tuloksia*. Keelyn eetteri kyllä vaikutti, mutta Smithin tai Brownin eetteri olisi aina pysynyt tehottomana. Keelyn vaikeutena on näet aina tähän asti ollut aikaansaada kone, joka kehittäisi ja ohjaisi ”voimaa” ilman jonkin ”tahdonvoiman” välitystä eli käyttäjän persoonallisesti siihen vaikuttamatta, joko tietoisesti tai tietämättään. Tässä hän ei ole onnistunut toisiin nähden, sillä *ei kukaan muu kuin hän itse* ole voinut panna liikkeelle hänen ”koneitaan”. Okkulttisesti tämä oli paljon kehittyneempi saavutus kuin olisi ollut hänen johtimensa ”menestys”, jota hän odotti. Mutta niiden tulosten, jotka saavutetaan eetteri- (eli astraali-) voiman *viidenneltä ja kuudennelta tasolta, ei koskaan sallita palvelevan kaupan ja liike-elämän tarkoituksia*. Että Keelyn elimistö on suoranaisesti vaikuttamassa hänen ihmeellisten tulostensa aikaansaamiseen, ilmenee seuraavasta ilmoituksesta, jonka kertoja tuntee hyvin läheisesti keksijän:

Kerran ”Keely Motor Co:n” osakkaat panivat hänen työpajaansa miehen varta vasten keksimään hänen salaisuutensa. Tarkkailtuaan kuusi kuukautta kaikkea hyvin huolellisesti tämä eräänä päivänä tokaisee J. W. Keelylle: ”Nyt tiedän kuinka se tehdään.” He olivat olleet yhdessä rakentamassa konetta ja Keely pitely sitä hanaa, joka laskee tai sulkee voiman. ”Koeta sitä sitten!” oli vastaus. Mies käänsi hanaa mutta mitään ei tullut. ”Antakaa minun vielä nähdä teidän tekevän sen”, mies sanoi Keelylle. Tämä suostui ja koneisto alkoi heti toimia. Tuo toinen yritti taas mutta ei onnistunut. Silloin Keely pani kätensä hänen olkapäälleen ja käski hänen vielä koettaa. Hän teki niin, ja seurauksena oli, että virtaa syntyi heti.

Tämä tapaus, jos se on tosi, ratkaisee kysymyksen.

Meille on kerrottu, että Keely määrittelee sähkön olevan ”eräänlaista atomivärähtelyä”. Tässä hän on aivan oikeassa, mutta tämä sähkö on maallisella tasolla ja maallisissa suhteissa. Hän arvioi eri värähtelyluvut seuraaviksi:

Molekyylivärähtelyt	100 000 000 sekuntia
Molekyylien väliset värähtelyt	300 000 000 ”
Atomiset värähtelyt	900 000 000 ”
Atomien väliset värähtelyt	2 700 000 000 ”
Eetteriset värähtelyt	8 100 000 000 ”
Eetterinväliset värähtelyt	24 300 000 000 ”

Tämä todistaa oikeaksi meidän väitteemme. Ei ole mitään värähtelyjä, joita voitaisiin laskea tai edes *likimääräisesti* arvioida tuolla puolen ”*fohatin neljännen pojan* valtakuntaa”, käyttäksemme okkulttista lausepartta, eli sen liikkeen takana, joka vastaa Crookesin säteilevän aineen muodostumista, jota

kutsuttiin muutamia vuosia sitten ylimalkaisesti ”neljänneksi ainetilaksi” – *tältä meidän tasoltamme* katsoen.

[e563] Jos kysytään, miksi Keely ei saanut ylittää määrättyä rajaa, vastaus on helppo: se johtui siitä, että se, minkä hän tiedottomasti oli keksinyt, on kauhistuttava tähtivoima, jonka atlantilaiset tunsivat ja jota he kutsuivat nimellä MASH-MAK. Arjalaiset rishit kutsuvat sitä *astra-vidyâssa*¹ nimellä, jota emme tahdo ilmaista. Se on Bulwer Lyttonin *Coming Race* -nimisen romaanin *vril*-voima ja kuuluu ihmiskuntamme tuleville roduille. Sana *vril* saattaa olla keksitty, mutta itse voima on tosiasia, jota epäillään Intiassa yhtä vähän kuin rishien olemassaoloa, koska siitä puhutaan kaikissa salaisissa teoksissa.

Jos tämä värähtelyvoima suunnattaisiin sotajoukkoa vastaan *agni-rathasta*,² joka on kiinnitetty lentolaivaan tai ilmapalloon, *astra-vidyâssa* löytyvien neuvojen mukaan, se muuttaisi tuhkaksi 100 000 ihmistä ja elefanttia yhtä helposti kuin kuolleen rotan. Sitä tarkoitetaan, kun *Vishnupurânassa*, *Râmâyanassa* ja muissa teoksissa kerrotaan vertauskuvallinen tarina viisaasta Kapilasta, jonka katse teki kuningas Sagarin 60 000 pojasta tuhkakasaan”. Esoteerisissa teoksissa tätä selitetään ja siihen viitataan usein *Kapilâkshana* – ”Kapilan silmänä”.

Ja tämänkö saatanallisen voiman saisi meidän sukupolvemme liittää entiseen anarkististen leikkikalujen varastoonsa, joita on esim. meliniitti, dynamiittinen kellokoneisto, räjähtävät appelsiinit, ”kukkakorit” ja muut viattoman nimiset tuhoajat? Tämänkö tuhoavan voiman, joka jonkun nykyaikaisen Attilan tai verenhimoisen anarkistin käsissä muutamien päivien kuluessa muuttaisi Euroopan alkukantaisen kaaoksen tilaan, jossa ei ainoakaan ihminen olisi jäljellä kertomassa hävityksestä – tämänkö pitäisi tulla kaikkien ihmisten yhteiseksi omaisuudeksi?

Mitä Keely on jo tehnyt, on suurenmoista ja erittäin ihmeellistä. Hänellä on edessään tarpeeksi työtä, jos hän todistaa uuden järjestelmänsä ja ”nöyryyttää materialististen tiedemiesten ylpeyttä paljastamalla niitä mysteereitä, jotka ovat ainemaailmaa tuonnempana”. Eikä hänen silti tarvitse tahtoen tai tahtomattaan paljastaa niitä kaikille. Sillä varmasti psykkikot ja spiritualistit, joita on paljon Euroopan sotajoukoissa, olisivat ensimmäisinä koettamassa itse tällaisten mysteerien paljastamisen seurauksia. Tuhannet heistä löytäisivät [e612] tiensä piankin siniseen eetteriin (ja ehkä heidän seurassaan olisi kokonaisten maiden väkiluku), jos sellainen voima keksittäisiin kokonaan, saatikka sitten jos se tulisi julkisesti tunnetuksi. Täydellisyydessään tuo keksintö on monia tuhansia – tai sanoisimmeko satoja tuhansia – vuosia *liian aikainen*. Se tulee olemaan oikealla paikallaan ja oikealla ajallaan vasta kun nälänhädän, kurjuuden ja alipalkatun työn aiheuttama kuohuva nousuvesi kerran alkaa laskea. Tämä tapahtuu vasta silloin kun ihmisten suuren enemmistön vaatimukset ovat onnellisesti tulleet tyydytetyiksi, kun proletaareista on ainoastaan

¹ Astra-vidyâ on maaginen sotataito; astra on ammus tai heittoase. – Suom. huom.

² Agni-ratha on tulirattaat. – Suom. huom.

jäljellä nimi ja kun sääliävä leivän huuto, joka nykyään kaikuu kautta maailman kenenkään siitä välittämättä, on lakannut kuulumasta. Tätä voi jouduttaa tiedon levittäminen [e564] ja uudet mahdollisuudet työhön ja siirtolaisuuteen sekä parempiin olosuhteisiin kuin nykyään ja jollakin uudella mantereella, joka saattaa syntyä. Vasta silloin tulee kyseeseen Keelyn moottori ja käyttövoima siten kuin hän itse ja hänen ystävänsä alkuaan ajattelivat, koska köyhät tarvitsevat sitä enemmän kuin rikkaat.

Sillä välin hänen keksimänsä voima tulee työskentelemään johtolankojen avulla, ja jos hän onnistuu, tämä riittää tekemään hänet nykyisen sukupolven suurimmaksi keksijäksi.

Se, mitä Keely sanoo äänestä ja väristä, on myös oikein okkultismin kannalta. Kuulkaapa hänen puhuvan ikään kuin hän olisi ”paljastajajumalien” kasvatti ja ikään kuin hän olisi kaiken elämänsä tuijottanut isä-äiti-eetterin syvyyksiin.

Verratessaan ilman ohuutta niiden eetterivirtojen ohuuteen, jotka saadaan aikaan hänen keksimällään keinolla värähtelyn avulla ilmamolekyylien hajottamiseksi, Keely sanoo:

...Se [ilman suhde tuohon eetteriin] on kuin platinan suhde vetykaasuun. Ilman erottaminen molekyyleihin vie meidät vasta ensimmäiseen alajaotukseen; molekyylien välinen toiseen; atomien kolmanteen; atomien välinen neljanteen; eetterinen viidenteen ja eetterinvälinen kuudenteen alaostoon eli suoranaiseen yhteyteen valoa kantavan eetterin kanssa.¹ Alkuhuomautuksissani väitin, että tämä on kaikkien atomien verho. Määrittellessäni atomia en rajoitu kuudenteen alaostoon, missä tämä valoa kantava eetteri kehittyy karkeassa muodossaan, kuten minun tutkimukseni todistavat.² Luulen, että nykyajan fyysikot pitäisivät tätä hurjana mielikuvituksen oikkuna. Mutta ehkä joskus tähän teoriaan tulee sellaista valaistusta, joka saattaa sen yksinkertaisuudessaan tieteellisten tutkijoiden huomion kohteeksi. Nykyään voin ainoastaan verrata sitä johonkin tummassa avaruudessa olevaan planeettaan, jota tieteen auringonvalo ei ole vielä saavuttanut...

Oletan, että ääni, kuten tuoksukin, on todellista ainetta, tuntematonta ja ihmeellisen hienoa, ja lähtee ulos kappaleesta, jossa se on sysäyksellä herätetty. Oletan, että ääni lähettää ulos todellisia aineen pikkuosasia, atomien välisiä hitusia 340 metrin – tyhjässä [s613] paikassa 6000 metrin – nopeudella sekunnissa. Se aines, joka näin lähtee ulos, kuuluu oleellisenä osana liikkeelle pantuun massaansa, ja jos massaa pidettäisiin yhtä mittaa tässä värähtelytilassa, se haihtuisi määrätyn ajan kuluttua kokonaan il-

¹ Tämä on myös okkultistien tekemä jaotus, vaikka he käyttävät toisia nimiä. [H. P. B.]

² Aivan niin, koska näiden osastojen tuolla puolen on seitsemäs, joka aloittaa saman sarjan ensimmäisestä viimeiseen asti toisella, korkeammalla tasolla. [H. P. B.]

maan eli oikeammin se siirtyisi ilman avulla sellaiseen ohueen alajaotuksen tilaa vastaavaan olotilaan, jota edellyttää sen vapautuminen emäkapaleesta...

Värähdysrautojen äänet, jotka on asetettu aikaansaamaan eetterisiä sointuja, levittäessään (yhdistettyjä) säveliään läpäisevät mitä täydellissimmin kaikki aineet, jotka tulevat tuollaisen atomipommituksen ulottuville. Kellon kajauttaminen tyhjässä paikassa vapauttaa noita atomeja samalla nopeudella ja samassa määrässä kuin sen kajauttaminen avoimessa ilmassa. Jos kello pidettäisiin lakkaamatta soimassa muutamia miljoonia vuosisatoja, se palaisi kauttaaltaan [e565] alkuperäiseen elementtiinsä. Jos sen kotelo olisi ilmanpitävästi suljettu ja kyllin vahva, kelloa ympäröivä tyhjä tila saisi monen tuhannen kilon paineen neliötuuman alalle sen hienon aineksen kautta, joka on kehitetty. Minun arveluni mukaan ääni, jos se määritellään oikein, on atomien tasapainon järkkymistä, niin että irtautuu todellisia atomihitusia. Näin vapautunut aines on varmasti jonkinlaista eetteristä vuodatusta. Onko näin ollen järjetöntä ajatella, että jos tämä vuodatus saisi jatkua ja kappale siis yhä kadottaisi ainettaan, se aikanaan katoaisi kauttaaltaan? Kaikki kappaleet ovat alkuaan muodostuneet tästä kovin hienosta eetteristä, eläimet, kasvit ja mineraalit, ja ne palaavat korkeaan kaasumaiseen tilaansa vasta kun ne joutuvat toisenlaiseen tasapainotilaan...

Mitä tuoksuun tulee, voimme saada jonkin käsityksen sen ihmeellisestä ja äärettömästä hienoudesta ottamalla huomioon, että suuri ilmamäärä voidaan vuosikausiksi kyllästyttää yhdestä ainoasta myskin jyvästä. Jos se punnitaan tuon pitkän ajan kuluttua, huomataan, ettei se ole vähentynyt tuntuvasti. Se, mikä tässä hajuosasten vuodatuksessa kovin hämmästyttää, on se seikka, että ne voidaan pitää suljettuna lasiastiana! Tuoksu on paljon hienompaa ainesta kuin sen sulkeva lasi, ja kuitenkin se ei voi päästä lasin läpi. Siinä on ikään kuin seula, jonka reiät ovat kyllin suuret laskeakseen läpi marmorijyväsiä, mutta kuitenkin pidättävät hienoa hiekkää. Siinä on itse asiassa molekyyleistä koostunut astia, joka pidättää atomista ainetta. Tässä on ongelma, joka hämmästyttää jokaista, joka sen sattuu huomaamaan. Mutta vaikka tuoksu on äärettömän hienoa ainetta, se on hyvin karkeaa siihen alaosaston aineeseen verrattuna, joka johtaa magneettista vuodatusta (sympatian virtaa, jos niin tahdotaan sanoa). Tämä alaosasto seuraa ääntä, mutta on ääntä ylempänä. Magneettisen virran toiminta on suunnilleen samanlainen ihmisaivojen vastaanottavan ja uloslähtettävän osan kanssa, josta poistuu aina vain pieni määrä siitä, minkä se vastaanottaa. Se on mainio esimerkki tajunnan herruudesta aineen yli, mikä vähitellen heikentää fyysistä puolta, kunnes se kokonaan häviää. Magneetti kadottaa samalla tavoin vähitellen voimansa ja tulee tehottomaksi. Jos tajunnan ja aineen välillä oleva suhde voitaisiin tasoittaa ja pitää siinä, me eläisimme fyysisessä olotilassamme ikuisesti, koska ei olisi mitään fyysistä kuihtumista. Mutta tämä fyysinen alentuminen vie lopulta ääri-

päässään paljon korkeamman kehityksen syntymiseen – nimittäin puhtaan eetterin vapauttamiseen karkeasta molekyyliaiaineesta, mikä minun mielestäni on sangen toivottavaa.¹

Voimme sanoa, että muutamia pieniä eroavuuksia lukuun ottamatta ei kukaan adepti tai alkemisti olisi voinut selittää paremmin näitä teorioita *nykytieteen valossa*, vaikka tiede tahtoisikin vastustaa näitä uusia näkökantoja. Kaikissa perusaatteissaan, joskaan ei yksityiskohdissaan, tämä on *puhdasta ja yksinkertaista okkultismia* ja samalla se on nykyaikaista *luonnonfilosofiaa*.

Tämä ”uusi voima” tai miksi tiede sitä kutsuneekaan, jonka vaikutukset ovat eittämättömät – kuten moni luonnontieteilijä ja fyysikko tunnustaa käyttäen Keelyn työpajassa ja nähtyään itse hänen koneidensa valtavia vaikutuksia – mitä se on? Onko sekin ”liiketapa” tyhjässä, missä ei ole muuta ainetta sitä synnyttämässä paitsi *ääni* – joka taas puolestaan epäilemättä on ”liiketapa”, värähtelyjen aikaansaama *aistimus* [e566], kuten väri? Vaikka me täysin uskoisimmekin, että nämä värähtelyt ovat likimääräisenä ja lähimpänä syynä tuollaisiin aistimuksiin, me ehdottomasti hylkäämme sen yksipuolisen tieteellisen teorian, ettei ole *mitään tekijää* ajateltavana meidän ulkopuolellamme paitsi eetteri- tai ilmavärähtelyjä.²

Näiden ilmiöiden esiintyessä on todella niin sanoaksemme pantu liikkeen *transsendentaalinen* sarja syitä, jotka *eivät ole suhteissa meidän ahtaanseen havaintoalaamme*. Sen tähden ainoastaan adeptin henkisillä kyvyillä voidaan ymmärtää niitä ja löytää niiden synty ja todellinen luonto. Ne ovat, kuten Asklepios sanoo kuninkaalle, ”ruumiittomia ruumiillisuuksia”, jotka ”näyttäytyvät peilissä”, ja ”abstrakteja muotoja”, joita *näemme, kuulemme ja*

¹ Bloomfield-Mooren kirjoituksesta ”The New Philosophy”.

² Tässä tapauksessa amerikkalaiset ”substantialistit” eivät ole väärässä (vaikka he ovat siksi antropomorfisia ja aineellisia käsityksissään, etteivät okkultistit voisi hyväksyä heitä), kun he tri M. S. Organin välityksellä väittävät, että ”kappaleissa täytyy olla todellisia ja oleellisia ominaisuuksia, joilla on luonnostaan rakennesuhde elimellistä aistimusta välittävien hermojen kanssa, sillä muuten ei olisi mitään tajuamista. Aivoihin, hermoihin tai mieleen *ei voisi tulla minkäänlaista* vaikutelmaa – ei mitään ärsykettä toimintaan – jollei olisi jonkin aineellisen voiman todellista ja suoranaista yhteyttä. [”Aineellinen” kyllä sanan tavallisessa merkityksessä, kuten se ilmenee tässä *illuusion* ja MÄYÄN maailmassa, mutta ei *todellisuudessa*.] Tämä voima voi olla kaikkein hienoin ja ylevin aineeton olento [?]. Kuitenkin sen täytyy olla olemassa, sillä ei millään ihmisolennon aistilla, aineksella tai kyvyllä voi olla havaintoa eikä se voi tulla stimuloitua toimintaan, jollei jokin aineellinen voima tule sen kanssa yhteyteen. Tämä on peruslaki, joka hallitsee sekä elimellistä että mentaalista maailmaa. Todellisessa filosofisessa merkityksessä ei ole olemassa mitään riippumatonta toimintaa: jokainen voima tai aines on näet suhteessa johonkin muuhun voimaan tai ainekseen. Me voimme aivan yhtä hyvällä syyllä ja oikeudella väittää, ettei millään aineksella ole itsessään omaa makua eikä tuoksua – että maku ja haju ovat ainoastaan värähtelyjen aiheuttamia aistimuksia ja siis pelkkiä ruumiillisten tuntemusten aikaansaamia harhoja.

haistamme unissamme ja näyissämme. Mitä tekemistä on ”liiketavoilla”, valolla ja eetterillä näiden kanssa? Kuitenkin näemme, kuulemme ja kosketamme niitä: ne ovat siis meille yhtä hyvin *todellisuuksia* unissamme, kuin mikään muu asia tällä mäyän tasolla.

[s614]

XI

ELEMENTEISTÄ JA ATOMEISTA TIETEEN JA OKKULTISMIN NÄKÖKULMASTA

Kun okkultisti puhuu elementeistä ja ihmisolennoista, jotka elivät niinä geologisina aikakausina, joiden pituutta, se on huomattu, on yhtä mahdotonta määritellä – kuten eräs Englannin parhaimmista geologeista [e567] arvelee¹ – kuin aineen luontoa, hän puhuu siitä mitä hän tietää. Kun hän sanoo ”ihminen” ja elementit, hän ei tarkoita ihmistä nykyisessä fysiologisessa ja antropologisessa muodossaan eikä kemiallisten elementtien atomeja, noita oletettuja käsitteitä, jotka nykyään ovat olemassa tutkijoiden mielessä, olennoituja abstraktioita aineesta sen ollessa hyvin heikentyneessä tilassa. Hän ei liioin tarkoita muinaisajan neljää ”elementtiä”.

Okkultismissa sana *elementti* merkitsee aina ”alkeismuotoa”. Kun sanomme ”elementaarinen ihminen”, tarkoitamme joko ensimmäistä luonnosta ”ihmisestä” päättämättömässä ja kehittymättömässä tilassaan, siis siinä muodossa, joka on nyt fyysisessä ihmisessä uinuva hänen elinaikanaan ja esiintyy ainoastaan satunnaisesti ja erityisissä tilaisuuksissa. Tai sitten tarkoitamme sitä muotoa, joka on jonkin aikaa elossa aineellisen ruumiin jälkeen ja joka tunnetaan paremmin ”elementaarin” nimellä.² Mitä ”elementtiin” tulee, kun tätä sanaa käytetään metafysisesti, se tarkoittaa, erotukseksi kuolevaisesta ihmisestä, alkavaa *jumallista* ihmistä. Ja fyysisessä merkityksessään se tarkoittaa epäyhtenäistä ainetta sen ensimmäisessä erilastumattomassa eli *laya*-tilassa, substanssin ikuisessa ja *normaalissa* tilassa, josta se erilaistuu ainoastaan aikakausittain. Tuossa erilaistumisessa substanssi on todella *epänormaalissa* tilassa – toisin sanoen se on ainoastaan ohimenevää aistiharhaa.

[s616] Puhuessaan ns. ”elementtien atomeista” okkultistit tarkoittavat sillä nimellä jotakin samankaltaista aatetta kuin hindulaiset kutsuessaan Brahmâa ANUKSI, ”atomiksi”. Jokainen elementti*atomi*, jonka etsimisessä useampi kuin

¹ Vastatessaan eräälle ystävälleen tämä etevä geologi kirjoittaa: ”Voin ainoastaan sanoa vastaukseksi kirjeeseesi, että nykyään ja luullakseni aina tulee olemaan MAHDOTONTA edes likimain arvioida geologisia kausia vuosissa tai edes tuhansissa vuosissa.” (Allekirjoittanut William Pengelly, K. S. J.)

² Platon puhuessaan järjettömistä, sekasortoisista elementeistä, ”jotka ovat tulesta, ilmasta, vedestä ja maasta muodostettuja”, tarkoittaa elementtaarisia daimoneja. (*Ti-maios*, 42 d.)

yksi kemisti on seurannut alkemistien viittaamaa tietä, on heidän lujan uskonsa (tai sanoisimmeko tietonsa) mukaan SIELU. Se ei välttämättä ole ruumiistaan irtautunut sielu vaan, kuten hindulaiset sanovat, *jîva*, POTENTIAALISEN ELINVOIMAN keskus, jossa äly on uinuvana. Ja jos kokoonpantuja sieluja ajatellaan, se on älykäs, toimiva OLEMASSAOLO, korkeimmasta alimpaan laatuun asti, enemmistä tai vähemmistä erilaistumista muodostunut. Täytyy olla metafysiikka – vieläpä itämainen metafysiikka – ymmärtääkseen tarkoitukseemme. Kaikki nuo atomisielut ovat erilaistuneet YHDESTÄ ja ovat siihen samassa suhteessa kuin *jumalallinen sielu*, buddhi, on sen elähdyttävään ja erottamattomaan henkeen, *âtmaniin*.

Nykyajan fyysikot lainatessaan muinaisaikalaisilta heidän atomiteoriaansa unohtivat yhden ja kaikkein tärkeimmän kohdan tuosta opista. Sen tähden he ovat saaneet vain kuoren eivätkä tule löytämään sydäntä. Ottaessaan käytäntöön fyysiset atomit, he jättivät pois sen huomattavan seikan, että [e568] Anaksagoraasta Epikurooseen, roomalaisten Lucretiukseen ja lopuksi Galileoon asti kaikki nuo filosofit uskoivat enemmän tai vähemmän ELÄVÖITETTYIHIN atomeihin eivätkä ns. ”karkean aineen” näkymättömiin hitusiin. Noiden filosofien mukaan kiertoliike syntyi siten, että suuremmat (lue: jumalallisemmat ja puhtaammat) atomit tunkivat muita atomeja alaspäin, ja samalla keveämmät tulivat sysätyiksi ylöspäin. Tämä merkitsee esoteerisesti, että erilaistuneet elementit ainaisessa aikakautisessa kierroksessaan kulkevat alaspäin ja ylöspäin vastaavien olemassaolon tilojen kautta, kunnes kukin saavuttaa lähtökohtansa eli syntymäpaikkansa. Tuo aate oli metafysiikka ja samalla fyysinen. Sen salainen tulkinta koski joko ”jumalia” tai sieluja, atomien muodossa, pitäen niitä *synä* kaikkiin *vaikutuksiin*, jotka maan päällä ovat syntyneet jumalallisten kappaleiden *erittymistä*.¹ Ei kukaan muinainen filosofi, ei edes juutalainen kabbalisti, koskaan erottanut erilleen henkeä aineesta eikä ainetta hengestä. Kaikki sai alkunsa YHDESTÄ, lähtien yhdestä sen täytyi lopuksi palata yhteen.

Valo tulee lämmöksi ja jäykistyy tulisiksi osasiksi. Nämä oltuaan tulisia tulevat kylmiksi, koviksi palasiksi, pyöreiksi ja sileiksi. Ja tätä kutsutaan *sieluksi*, aineverhoonsa kahlehditukseksi.²

Atomit ja *sielut* olivat vihittyjen kielessä samaa merkitseviä. Oppi ”pyöristä sieluista”, *gilgulim*, joihin niin monet oppineista juutalaisista ovat uskooneet, ei merkinnyt esoteerisesti muuta kuin juuri tätä.³ Oppineet juutalaiset vihityt eivät koskaan tarkoittaneet yksin Palestiinaa ”luvatulla maalla” vaan he tarkoittivat sillä samaa *nirvânaa* kuin oppineet buddhalaiset ja brahmalaiset – IKUISEN YHDEN helmaa, jonka symboli on Abrahamin syli ja sen vastaa-

¹ Platon käyttää ”erittymät”-sanaa sekasortoisista elementeistä (*Timaios*).

² Valentinoksen *Esoteerinen tutkielma gilgul-opista*. [Tuntematon teos. Valentinoksen kirjoituksista on säilynyt vain otteita kirkkoisien teoksissa. – Suom. huom.]

³ Ks. MacKenzien *Royal Masonic Cyclopaedia*, 1877, s. 250–251.

vuutena maan päällä Palestiina.¹

SELUATOMIN kulku ”seitsemän planeettahuoneen läpi” merkitsi samaa metafyyysisesti ja myös fyysisesti.² Jälkimmäistä se tarkoitti silloin kun sanottiin sen *sulautuvan eetteriin*. Myös Epikuros, *ateistin* ja materialistin *esikuva*, tunsii niin paljon ikivanhaa viisautta ja uskoi siihen sen verran, että hän [e569] opetti sielun (kokonaan eri kuin kuolematon henki, joka on siihen kätkeytynyt *latenttina*, kuten jokaiseen atomihiukkaseen) koostuvan hienosta, ohuesta olemuksesta, muodostuvan *sileimmistä, pyöreimmistä ja hienoimmista atomeista*.³

Tämä osoittaa, että muinaiset vihityt, joita enemmän tai vähemmän kaikki vihkimättömät seurasivat vanhalla ajalla, tarkoittivat ”ATOMI”-sanalla sielua, haltiaa tai enkeliä, kaikkien syiden ikisalatur SYYN esikoista. Tässä merkityksessä heidän oppinsa tulevat ymmärrettäviksi. He väittivät, kuten heidän seuraajansa, että on olemassa jumalia ja haltioita, enkeleitä ja demoneja, ei ulkopuolella universaalia *täyteyttä* eikä siitä riippumatta vaan sen sisällä. Mutta tämä *täyteys* on elämänkierroksen aikana rajaton. He tunnustivat ja opettivat paljon siitä, mitä nykyajan tiede nyt opettaa – nimittäin [s618] alkuperäisen ”maailmanaineksen eli kosmisen substanssin”, josta maailmat muodostuvat, olemassaoloa, joka on ikuisesti homogeeninen paitsi aikakautisen olemassaolonsa aikana. Silloin se oltuaan kaikkialle levinneenä äärettömään avaruuteen erilaistuu ja vähitellen muodostaa itsestään taivaankappaleet. He opettivat taivaankappaleiden kiertoliikettä, maan pyörimistä, aurinkokeskistä järjestelmää ja oppia atomipyörteistä – mutta heistä atomit olivat todellisia sieluja ja älykeskuksia. Nämä ”atomistit” olivat henkiselällä ja filosofisella sekä aivan transsendentaalisella tavalla panteisteja. He eivät todellakaan olisi koskaan keksineet tuota kummallista, ristiriitaista ajatusta, meidän nykyisen sivistyneen Rotumme painajaista: *sieluttomia*, aineellisia ja itseään ohjaavia atomeja

¹ Varmasti ei kukaan *sivistynyt* juutalainen koskaan *kirjaimellisesti* uskonut siihen allegoriaan, että juutalaisten ruumiit sisältäisivät itsessään sellaisen sieluprinsiipin, joka ei voi saada lepoa, jos ruumis on haudattu vieraaseen maahan, ennen kuin ”sielun pyörittämiseksi” kutsutun prosessin seurauksena kuolematon osanen kerran vielä saavuttaa ”luvatun maan” pyhän maaperän. Okkultistille tarinan merkitys on ilmeinen. Arveltiin, että tuo prosessi tapahtui jonkinlaisella sielunvaelluksella siten, että psyykinen kipinä kulki linnun, nelijalkaisen, kalan ja kaikkein pienimmänkin hyönteisen kautta. (Ks. MacKenzen *Royal Masonic Cyclopaedia*.) Allegoria koskee *ruumiin atomeja*, joista jokaisen tulee kulkea kaikkien muotojen läpi, kunnes se saapuu *lopulliseen* tilaan, joka on kunkin atomin eristyksen lähtökohta – sen alkuperäinen *laya*-tila. Mutta *gilgulimin* eli ”sielujen kierron” alkuperäinen merkitys oli aate jälleensyntyvistä sieluista eli *egoista*. ”Kaikki sielut menevät *gilgulah’iin*, sykliseen eli kiertävään prosessiin, ts. ne kaikki kulkevat jälleensyntymien syklisellä polulla. Muuttamat kabbalistit tulkitsivat, että tämä oppi merkitsee jonkinlaista kiirastulta pahojen sieluille. Mutta se ei pidä paikkaansa.

² Ks. *Hunnuton Isis*, tiede osa 2, s. 56.

³ Diogenes Laertios, *Merkittävien filosofien elämät ja teot*, X, 63, 66.

yhtäällä ja kosmoksen ulkopuolista jumalaa toisaalla.

Saattaa olla hyödyllistä näyttää, mitä monadi oli ja mikä oli sen alkuperä vanhojen vihittyjen opetusten mukaan.

Niin pian kuin nykyaikainen eksakti tiede alkoi kasvaa pois teini-ikästään, se oivalsi suuren ja sille vielä nytkin *esoteerisen* selviön, ettei mitään, olkoon se henkisellä, psyykkisellä tai fyysisellä olemisen tasolla, voi syntyä tyhjästä. Ilmenneessä universumissa ei ole mitään syytä, jolla ei olisi vastaavat seura-uksensa, joko paikassa tai ajassa. Eikä voi olla seurausta, jolla ei olisi al-kusyytä, joka itse tulee olemassaoloon vielä korkeammasta syystä. Mutta äärimmäinen ja ehdoton syy on ainiaan pysyvä ihmisille käsittämättömänä SYYTTÖMÄNÄ SYYNÄ.

Tämäkään ei vielä ole mikään ratkaisu ja sitä on joka tapauksessa katsot-tava korkeimmalta filosofiselta ja metafysiseltä näkökannalta. Muussa tapa-uksessa olisi paras jättää koko kysymys sikseen. Se on abstraktio, jonka edes-sä ihmisjärki – olkoon se kuinka harjaantunut tahansa metafysiisiin hienouk-siin – hätkähtää ja tuntee luhistuvansa. Jos joku eurooppalainen haluaa ryhtyä ratkaisemaan olemassaolon ongelmia esimerkiksi todellisten vedantalaisten uskonkappaleiden mukaan, hän voi huomata tämän todeksi. Lukekoon hän ja tutkikoon [e570] Shankarâchâryan¹ yleviä oppeja sielusta ja hengestä, niin hän käsittää, mitä tässä on nyt sanottu.

Kristityille opetetaan, että sielu on Jumalan henkäys ja hänen luomansa ikuista elämää varten, ts. sillä on alku *mutta ei loppua* (eikä sitä siis pitäisi kutsua ikuiseksi). Mutta okkultismi sanoo, että ”mitään ei luoda, kaikki vain muuttuu. Mikään ei voi ilmetä tässä universumissa – taivaankappaleesta aina epämääräiseen, ohimenevään ajatukseen asti – joka ei ole jo ollut aiemmin universumissa. Kaikki subjektiivisella tasolla on ikuista OLEVAA, samoin kaikki objektiivisella tasolla on aina muuttuvaa – koska se on alati ohimene-vää.”

Monadi – todellakin ”jakamaton olio”, kuten Good määritteli, vaikka hän ei antanut sille samaa merkitystä kuin me nyt annamme – on tässä esitetty *âtmana* yhdessä *buddhin* ja korkeamman *manaksen* kanssa. Tämä kolminai-suus on yksi ja ikuinen, sillä jälkimmäiset sulautuvat ensin mainittuun kaiken ehdonalaisen ja *harhanomaisen* elämän päättyessä. Monadi voidaan siis löy-tää ainoastaan ilmenneen universumin ensimmäisestä asteesta lähtien, ja sitä voidaan seurata kautta toivoretkensä ja katoavaisten käyttövälineittänsä muu-tosten. Pralayassa, kahden manvantaran välisessä ajassa, se kadottaa nimensä, kuten se kadottaa sen silloin, kun ihmisen todellinen AINOA itse uppoutuu *Brahmaniin* joko korkean samâdhin (*turîya*-tilan) tapauksessa tai lopullisessa

¹ Viveka Chûdâmani, käänttänyt *The Theosophistia* varten Mohini Mohun Chatterji, nimellä *Crest-Jewel of Wisdom* [Viisauden päälaenjalokivikoriste]. (Ks. *The Theo-sophist*, vol. VII, lokakuu 1885; tammi-, maaliskuu-, heinä- ja elokuu 1886.) [Julkaistu suomeksi monisteena Sri Samkarâcârya, *Viisauden loistava jalokivi. Viveka-cûdâmani*. – Suom. toim.]

nirvânaan astumisessaan. Shankaran sanoilla lausuen: ”Se on silloin kun opetuslapsi on saavuttanut tuon alkuperäisen tajuntansa, ehdottoman autuuden, jonka luonto on totuutta ja joka on vailla muotoa ja toimintaa, ja kun hän jättää tämän harharuumiinsa, jonka *âtman* on ottanut itselleen, aivan kuten näyttelijä (riisuu ylleen pukemansa) puvun.” Sillä buddhi (*ânandamaya-verho*) on ainoastaan peili, joka *heijastaa* ehdotonta autuutta. Eikä *tämä heijastuskaan* ole vielä vapaa tietämättömyydestä *eikä* ole korkein henki, koska se on ehtojen alainen, henkinen prakritin muunnelma ja tulos. *Âtman* yksin on kaiken ainoa todellinen ja ikuinen olemusperusta, sisältö ja ehdoton tieto – *kshetrajña*.¹ Sitä kutsutaan esoteerisessa filosofiassa ”ainoaksi todistajaksi”, [e571] ja kun se lepää devachanissa, siihen viitataan ”kolmena karman todistajana”.

Âtman (seitsemäs prinsiippimme) on yhtä universaalien hengen kanssa. Koska siis ihminen on yhtä tämän kanssa olemuksensa ytimessä, mitä [s620] sitten oikeastaan on monadi? Se on se homogeeninen kipinä, joka säteilee miljoonine säteineen alkuaikaisesta ”seitsemästä”. Näistä seitsemästä puhutaan myöhemmin. Se on LUOMATTOMASTA *säteestä* EMANOITUVA *kipinä* – suuri mysteeri. Esoteerisessa ja vieläpä eksoteerisessa pohjoisbuddhalaisuudessa âdi-buddha (*mChogi dang-poi sangs-rgyäs*), ainoa tuntematon, aluton ja loputon, sama kuin Parabrahman ja Ain Sof, lähettää pimeydestään kirkkaan säteen.

Tämä on *logos* (ensimmäinen) eli Vajradhara, korkein buddha (jota myös nimitetään *Dorjegangiksi*).² Kaikkien salaisuuksien Herrana hän ei voi ilmaista vaan lähettää ilmennysmaailmaan sydämensä – ”timanttisydämen”, Vajrasattvan (*Dorjesempan*).³ Tämä on luomisen toinen *logos*, josta lähtee seitsemän (eksoteerisen sanonnan mukaan viisi) dhyâni-buddhaa, joita kutsutaan

¹ Nyt kun *evankeliumien* korjattu englantilainen käännös on julkaistu ja vanhojen käännösten huutavimmat virheet oikaistu, voidaan paremmin ymmärtää sanat *1. Joh. 5:6–8*: ”Ja Henki on *todistaja*, sillä Henki on totuus.” Sanat, jotka tämän jälkeen seuraavat ja joiden on kolme todistajaa koskevan, väärin käännetyn version takia tähän asti luultu tarkoittavan ”Isää, Sanaa ja Pyhää Henkeä”, osoittavat hyvin selvästi kirjoittajan (Johanneksen) todellisen tarkoituksen, näyttäen siten vielä voimakkaammin, kuinka yhtäpitävä hänen opetuksensa tässä kohdassa on Shankarâchâryan opin kanssa. Sillä mitä voivat tarkoittaa sanat: ”Todistajia on kolme: Henki, *vesi* ja *veri*” – jolleivät ne ole tekemisissä eli yhteydessä tämän suuren vedantalaisen opettajan hieinan filosofisemman lauseen kanssa. Hän näet puhuu *verhoista* (ihmisen *prinsiipeistä*) – *jvasta*, *vijñânamayasta* jne., jotka *ovat* fyysisessä ilmennyksessään ”*vettä* ja *verta*” eli elämää, ja lisää että *âtman* (henki) yksin on se, mikä jää jälkeen, kun verhot jätetään pois, ja että se on AINOA *todistaja* eli yhdistetty ykseys. Kristillinen suunta, joka oli vähemmän henkinen ja filosofinen, piti silmällä ainoastaan kolminaisuutta ja teki ”yhdestä” kolme todistajaa, liittäen siten sen enemmän maahan kuin taivaaseen.

² [Sanskritin Vajradhara ’salamavaltikanpitelijä’ on tiibetiksi Dorjegang (rDo-rje-chang).]

³ [Sanskritin Vajrasattva ’salamavaltikkaolento, timanttiolento’ on tiibetiksi Dorjesempa (rDor-je-sems-dpa).]

aupapâdukaksi,¹ ”ilman vanhempia”. Nämä buddhat ovat alkuperäisiä monadeja *ruumiittoman olemassaolon* maailmasta. Tässä *arûpa*-maailmassa (ja ainoastaan tällä tasolla) ei intelligensseillä ole eksoteerisen järjestelmän mukaan muotoa eikä nimeä, mutta esoteerisen filosofian mukaan niillä on seitsemän erillistä nimeä. Nämä dhyâni-buddhat emanoivat eli luovat itsestään dhyânan hyveen avulla taivaalliset itset – *yli*-inhimilliset bodhisattvat. Nämä ruumiillistuvat jokaisen inhimillisen kierroksen alussa maan päälle kuolevaisina ihmisinä, tulevat silloin tällöin henkilökohtaisen ansionsa takia bodhisattvoiksi ihmiskunnan lasten keskelle, minkä jälkeen ne saattavat jälleen esiintyä *mânusi*- (ihmis-) buddhina. Aupapâdukat (eli dhyâni-buddhat) ovat siis samoja kuin brahmalaisuuden *mânasaputrat*, ”järjestä syntyneet pojat” – joko Brahmasta tai jostakin trimûrtin kahdesta hypostaasista syntyneet. Ne ovat myös samoja kun rishit ja prajâpatit. Niinpä *Anugîtâssa* on kohta, joka esoteerisesti luettuna selvästi näyttää saman aatteen ja järjestelmän, vaikka toisella kuvakielellä. Siinä sanotaan:

Mitä tahansa olentoja on tässä maailmassa, liikkuvia tai liikkumattomia, ne ovat ensimmäisiä, jotka hajoavat [*paralayassa*]. Sen jälkeen tulee se, mikä on kehittynyt elementeistä [joista on muodostunut näkyvä universumi], ja näiden kehitysmuotojen [kehittyneiden olentojen] jälkeen kaikki elementit. Tällainen on olentojen ylöspäinen asteittainen muuttuminen. Jumalat, ihmiset, gandharvat, pishâchat, asurat, râkshasat, kaikki ovat svabhâvan [prakritin eli plastisen luonnon] luomia, eivät tekojen eivätkä minkään syyn [minkään fyysisen syyn]. Nämä brâhmanat [rishi-prajâpatit] maailman luojat, syntyvät tänne [maan päälle] [e572] yhä uudelleen. Ja kaikki, mikä niistä syntyy, häviää aikanaan noihin viiteen suureen elementtiin [viiteen eli oikeammin seitsemään dhyâni-buddhaan, joita kutsutaan myös ihmiskunnan ”elementeiksi”], kuten aallot valtameressä. Nämä suuret elementit ovat joka suhteessa tuolla puolen niiden elementtien, jotka muodostavat maailman [karkeat elementit]. Ja se, joka vapautuu myös näistä viidestä elementistä [tanmâtrasta],² menee korkeimpaan päämäärään. Herra [s621] Prajâpati [Brahmâ] loi kaiken tämän ainoastaan järjellä [*dhyânan* eli abstraktin mietiskelyn ja mystisten voimien avulla, kuten dhyâni-buddhat tekevät].³

Nämä brâhmanat ovat siis ilmeisesti samoja kuin taivaallisten dhyâni-

¹ [Sanan tavallisempi muoto on upapâduka. Ks. s. e11. – Suom. huom.]

² Tanmâtrat ovat sanallisesti jonkin elementin tyyppi eli aihe, vailla ominaisuuksia. Mutta esoteerisesti ne ovat alkuperäisiä *noumenoneja* siitä kaikesta, mikä kehityksen kuluessa tulee kosmiseksi elementiksi siinä merkityksessä, jonka tuolle sanalle antoi muinaisaika, mutta eivät nykyajan fyysikot. Ne ovat logokset, logoksen seitsemän emanaatiota eli sädettä.

³ *Anugîtâ*, xxxvi; K. T. Telangin käännös, *Sacred Books of the East*, vol. VIII, s. 387–388.

buddhojen (maalliset) bodhisattvat. Kummatkin, ollen alkuperäisiä älyllisiä ”elementtejä”, tulevat monadien *luojiksi* eli *emanoijiksi*, ja näiden monadien on tultava inhimillisiksi tässä kierroksessa. Tämän jälkeen ne kehittävät itsensä eli niin sanoaksemme laajenevat tullen omiksi *itseikseen* bodhisattvoina eli brähmanoina, taivaassa ja maan päällä, tullakseen viimein yksinkertaisiksi ihmisiksi. Todellakin ”maailman luojat *syntyvät tänne maan päälle yhä uudelleen*”. Pohjoisbuddhalaisessa järjestelmässä eli kansan ulkonaisessa uskonossa opetetaan, että jokainen Buddha saarnatessaan hyvää lakia maan päällä ilmenee yhtäaikaan kolmessa maailmassa: muodottomassa maailmassa dhyâni-buddhana, muotojen maailmassa bodhisattavana ja himojen maailmassa, alimmassa (eli meidän) maailmassa ihmisenä.

Esoteerinen oppi on erilainen. Jumalallinen, puhtaasti âdibuddhinen *monadi* ilmenee universaalina buddhina (hindufilosofian *mahâ-buddhina* eli mahatina), jumalallisen järjen henkisenä, kaikki tietävänä ja kaikkivaltiaana juurena, korkeimpana *anima mundina* eli logoksena. *Tämä* laskeutuu ”kuten liekki, joka leviää ikuisesta tulesta, liikkumattomasta, laajenemattomasta ja vähenemättömästä, loppuun asti samasta”, olemassaolon kierroksen loppuun, ja tulee maallisella tasolla universaaliksi elämäksi. Tältä *tajuisen* elämän tasolta lähtevät, kuten seitsemän tulista kieltä, valon pojat (elämän *logokset*); sitten kontemplaation dhyâni-buddhat, muodottomien isiensä, valon seitsemän pojan, konkreettiset muodot, yhä vielä *omina itseinään*, joista voidaan sanoa brahmalainen mystinen lause: ”Sinä olet ”SE” – *Brahman*.” Näistä dhyâni-buddhoista lähtevät niiden *chhâyat* (varjot), taivaallisten alueiden bodhisattvat, *ylimaallisten* bodhisattvojen ja maisten buddhojen ja lopuksi ihmisten prototyypit. Seitsemää valon poikaa kutsutaan myös tähdiksi.

Se tähti, jonka alla joku ihmisolento syntyy – sanoo okkulttinen opetus – tulee pysymään hänen tähtenään ikuisesti, läpi koko hänen ruumiillistumiensa sarjan yhdessä manvantarassa. Mutta *tämä ei ole hänen astrologinen tähtensä*. Jälkimmäinen on ainoastaan tekemisissä *persoonallisuuden*, edellinen [e573] YKSILÖLLISYYDEN kanssa. Tuon tähden ”enkeli” eli sen yhteydessä oleva dhyâni-buddha tulee olemaan joko ohjaavana tai ainoastaan valvovana ”enkelinä”, niin sanoaksemme, monadin jokaisessa uudessa syntymässä, sillä *monadi on osa tuon tähden omasta olemuksesta*, vaikka hänen käyttövälineensä, ihminen, aina pysyisi tästä tosiasiaista tietämättömänä. Adepteilla on kullakin dhyâni-buddhansa, vanhempi ”kaksoissielunsa”, ja he tietävät sen kutsuen sitä ”isäsieluksi” ja [s622] ”isätuleksi”. Mutta vasta viimeisessä ja korkeimmassa vihkimyksessä, kun he näkevät kasvoista kasvoihin loistavan ”kuvan”, he oppivat tuntemaan sen. Kuinka paljon mahtoi Bulwer Lytton tietää tästä mystisestä tosiasiaista, kun hän mitä korkeimmassa inspiraation tilassa kuvasi Zanonian katsomassa kasvoista kasvoihin *Augoeidestään*?¹

Logosta eli sekä ilmenemätöntä että ilmennyttä SANAA kutsuvat hindulaiset Îshvaraksi, Herraksi, mutta okkultistit antavat sille toisen nimen. Îshvara,

¹ [Zanoni. *Yli-ihmisen elämäntarina*, s. 239–242.]

sanovat vedantalaiset, on korkein luonnossa oleva tajunta. ”Tämä korkein tajunta”, vastaa okkultisti, ”on ainoastaan *synteettinen ykseys* ilmenneen logoksen maailmassa – eli *harhan tasolla*, sillä se on dhyâni-chohanisen *tietoisuuden kokonaissumma*.” ”Oi viisas, karkota se käsitys, että *ei-henki on henki*”, sanoo Shankarâchârya. Âtman on *ei-henki* äärimmäisessä parabrahmanisessa tilassaan; *Îshvara* eli *logos* on henki. Kuten okkultismi selittää, se on ilmenneiden elävien henkien kokonaisykseys, kaikkien tämän maailman eli maallisten monadien vanhempilähde eli kehto plus näiden *jumalallinen heijastus*, jotka emanoituvat logoksesta ja palaavat siihen ajan kulminaatiossa. Tuollaisia dhyâni-chohaneja on seitsemän ryhmää, jotka esiintyvät ja tunnetaan jokaisessa uskonossa, sillä ne ovat alkuperäiset SEITSEMÄN sädetä. Okkultismi opettaa, että ihmiskunta on jakautunut seitsemään ryhmään, joilla on älylliset, henkiset ja fyysiset alaosastonsa.¹

Monadi, katsottuna YHTENÄ, on siis seitsemännen prinssiin yläpuolella (kosmoksessa ja ihmisessä). Katsottuna kolminaisuudeksi se on mainitun *kokonaisyKSEYDEN* suoranaisten säteilevä jälkeläinen. Se ei ole ”Jumalan” – kuten tuota ykseyttä nimitetään – henkäys (eikä se ole *tyhjästä luotu*). Sillä tuollainen aate on aivan epäfilosofinen ja jumaluutta alentava, vetäen sen rajalliseen, attributiiviseen tilaan. Kuten on hyvin ilmaissut *The Crest-Jewel of Wisdom’in* kääntäjä², vaikka *Îshvara* on ”Jumala”, ”muuttumaton ylevimmissä *pralayan* syvyyksissä ja *manvantaran* intensiivisimmässä toiminnassa”, silti ”(hänen) *taustalla* on [e574] ’ÂTMAN’, jonka asuntoa ympäröi ikuisen *mâyân* pimeys”.³ Ne ”kolminaisuudet”, jotka ovat syntyneet saman planeetta-

¹ Tästä syystä on seitsemän pääplaneettaa, niissä asuvien seitsemän tähtihengen vaikutuspiiriä. Kunkin tähden vaikutuksen alaisena syntyy yksi ihmisryhmä ja on sen ohjattavana ja hallittavana. On ainoastaan seitsemän planeettaa (jotka ovat *erityisesti* tekemisissä maan kanssa) ja kaksitoista huonetta, mutta näiden aspekteja ja keskinäisiä suhteita on miltei lukemattomia. Koska jokainen planeetta voi muodostaa muiden planeettojen kanssa kaksitoista aspektia, niiden yhdistelmien on siis oltava lähes rajattomat. Todella yhtä ääretön joukko kuin henkisiä, psyykkisiä, mentaalaisia ja fyysisiä kykyjä on *genus homon* (ihmissuvun) lukemattomissa muunnelmissa. Jokainen ihminen syntyy noista seitsemästä planeetasta jonkin ja noista sanotuista lukemattomista planeetta-asentojen yhdistelmistä yhden alaisena.

² [*The Theosophist*, vol. VII, elokuu 1886, s. 729 alaviite; Sri Samkarâcârya, *Viisauden loistava jalokivi. Viveka-cûdâmani*, alaviite jakeeseen 255.]

³ Se kaikkialle nykyään levinnyt virheellinen käsitys, että luullaan muinaisaikalaisten tunteneen ainoastaan seitsemän planeettaa, koska he eivät mainitse useampia, perustuu samaan yleiseen tietämättömyyteen heidän okkulttisista opeistaan. Kysymys ei ole siitä, tunsivatko he vai eivät myöhemmin keksittyjä planeettoja, vaan siitä eikö se kunnioitus, jota he osoittivat neljälle eksoteeriselle ja kolmelle salaiselle suurelle jumalalle eli tähtienkellille johtunut jostakin erityisestä syystä. Tekijä uskaltaa väittää, että heillä on tällainen peruste, ja se on seuraava. Jos he olisivat tunteneet niin monta planeettaa kuin me nyt tunnemme (ja tätä kysymystä tuskin nykyään voidaan ratkaista puoleen tai toiseen), he olisivat kuitenkin liittäneet uskonnolliseen kulttiinsa ainoastaan seitsemän, koska nuo seitsemän ovat suoranaisesti ja erityisesti tekemisissä mei-

vanhemman alaisina eli pikemmin yhden ja saman planeettahengen (dhyâni-buddhan) *säteilyn* alaisina, ovat kaikissa myöhemmissä elämässään ja syntymissään sisar- ja ”kaksoissieluja” täällä maan päällä.¹

Tämän on tuntenut jokainen korkea vihitty kullakin ajalla ja kussakin maassa: ”Minä ja Isäni olemme yhtä”, sanoi Jeesus.² Kun hänen havaitaan toisaalla sanovan: ”Minä nousen *oman* Isäni ja teidän Isänne luo”,³ se merkitsee aivan samaa. Kaikki tämä oli tarkoitettu ainoastaan osoittamaan, että se oppilas- ja seuraajajoukko, joka tunsu viehätystä häneen, kuului yhden ja saman dhyâni-buddhan, tähden eli ”Isän” alaisuuteen ja edelleen samaan planeetta-alueeseen ja -osastoon kuin hän kuului. *Tieto* tästä okkulttisesta opista on ilmaistu T. Subba Row’n artikkelissa ”Valkoisen lootuskukan tarina”, missä hän sanoo:

Jokainen buddha tapaa viimeisessä vihkimyksessään kaikki suuret adeptit, jotka ovat saavuttaneet buddhatilan edeltävinä aikakausina... kaikilla adepteilla on henkinen yhteys, joka sitoo heidät toisiinsa.... Ainoa mahdollinen ja tehokas keino päästä sellaiseen veljeskuntaan... on saada itsensä henkisen, jokaisen *omasta logoksesta* säteilevän valon vaikutuspiiriin [s624]. Osoitan tässä... että sellainen yhteys on mahdollinen vain *niiden henkilöiden kesken, joiden sielut saavat elämänsä ja ravintonsa samasta jumalallisesta SÄTEESTÄ*, ja että kuten on seitsemän erillistä ”henkisestä keskusauringosta” virtaavaa sädettä, *kaikki adeptit ja dhyâni-chohanit voidaan jakaa seitsemään luokkaan*, joista kutakin ohjaa, hallitsee ja varjostaa yksi jumalallisen viisauden *seitsemästä muodosta* eli ilmentymästä.⁴

[e575] Nämä ”valon seitsemän poikaa” – joita nimitetään planeettojensa mukaan ja jotka tietämättömät samastavat usein niihin, nimittäin Saturnus, Jupiter, Merkurius, Mars, Venus ja, *oletettavasti* nykyaikaisen kriitikon mu-

dän maapallomme kanssa eli – käyttäen esoteerista sanontaa – meidän seitsemäisen piiriketjumme kanssa. (Ks. edellä.)

¹ Aate on sama kuin kristillisen kolminaisuuden ”kolme yhdessä”, mutta vielä metafysisempi: universaali ”ylihenki”, joka ilmenee kahdella korkeammalla tasolla, buddhin ja mahatin tasolla. Nämä ovat kolme hypostaasia, metafysisiä mutta *eivät koskaan persoonallisia*.

² Joh. 10:30. *Enkeli- ja ihmismonadin* samuus ja samalla niiden harhanomainen erilaistuminen näkyy seuraavissa lauseissa: ”Isä on minua suurempi” (Joh. 14:27); ”Ylistäkää Isääänne, joka on taivaissa” (Matt. 5:15); ”Oikeamieliset loistavat... Isänsä (ei meidän Isämme) valtakunnassa” (Matt. 13:43); ”Ettekö tiedä, että te olette Jumalan temppeleli ja että Jumalan Henki asuu teissä?” (1. Kor. 3:16) jne.

³ Joh. 20:17.

⁴ *The Theosophist*, vol. VII, elokuu 1886, s. 706. [T. Subba Row, *Esoteerisia kirjoituksia*, s. 57.]

kaan, hän kun ei mene muinaisten uskontojen pintaa syvemmälle,¹ Aurinko ja Kuu – nämä ovat okkulttisten opetusten mukaan meidän taivaalliset vanhemmamme eli yhteisesti meidän ”Isämme”. Sen tähden, kuten on jo huomautettu, polyteismi on todellisuudessa filosofisempi ja oikeampi kuin antropomorfinen monoteismi. Saturnus, Jupiter, Merkurius ja Venus, nämä neljä eksoteerista planeettaa ja kolme muuta, joiden täytyy pysyä nimettöminä, olivat ne taivaankappaleet, jotka olivat suoranaissessa astraalisessa ja psyykkisessä yhteydessä maapallon kanssa, sekä moraalisesti että fyysisesti. Ne olivat sen johtajia ja valvojia. Nämä näkyvät planeetat antoivat meidän ihmiskunnallemme sen ulkonaiset ja sisäiset ominaisuudet. Niiden ”johtajat” eli *ohjaajat* antoivat ihmiskunnalle sen monadit ja henkiset kyvyt. Uusien väärinkäsitysten välttämiseksi sanottakoon, että kolmeen *salaiseen* planeettaan (eli tähtienkeliin) ei kuulu Uranus eikä Neptunus. Se ei johdu siitä, että ne tämän nimisinä olivat tuntemattomia muinaisille viisaille, vaan sen tähden, että ne, kuten kaikki muut planeetat, olkoon niitä kuinka monta tahansa, ovat muiden seitsenker- taisten palloketjujen *jumalia* ja vartijoita meidän aurinkokuntamme piirissä.

Eivätkä nuo kaksi viimeksi löydettyä suurta planeettaa olekaan kokonaan Auringosta riippuvaisia kuten muut planeetat. Kuinka muuten voisimme selittää sen tosiasian, että Uranus saa vain 1/390 maapallon saamasta valomäärästä ja Neptunus ainoastaan 1/900. Ja miten selittyy se tosiasia, että niiden kuilla merkittävää [s625] kyllä on päinvastainen kiertosuunta kuin muilla aurinkokunnan planeetoilla? Ainakin tämä koskee Uranusta, vaikka asian johdosta onkin taas viime aikoina väitelty.

Tätä aihetta tulevat tietysti pitämään pelkkänä oikkuna kaikki ne, jotka sekoittavat olemassaolon universaalin järjestyksen omiin luokittelusysteemeihinsä. Mutta me esitämme tässä teoksessa vain okkulttisten opetusten pelkät tosiasiat, jotka voidaan joko hyväksyä tai hylätä. On kyllä yksityiskoh- tia, joita metafysisen abstraktisuutensa takia *ei voi* käsitellä. Sen tähden esi- tämme, että ainoastaan seitsemän meidän planeetoistamme on yhtä läheisesti tekemisissä meidän maapallomme kanssa kuin Aurinko on kaikkien [e576] järjestelmäänsä kuuluvien taivaankappaleiden kanssa. Näistä taivaankappa- leista se pieni joukko *ensi-* ja *toissijaisia* planeettoja, jotka astronomia tuntee,

¹ Nämä planeetat hyväksyttiin planeetoiksi ainoastaan oikean astrologian tarkoitusta varten. Astro-teogoninen jaotus poikkesi tästä. Aurinko on *keskustähti* eikä planeetta ja se on seitsemine omine planeettoineen salaisemmassa ja ihmeellisemmässä yhtey- dessä *meidän* maapallomme kanssa kuin yleisesti tiedetään. Aurinkoa on sen tähden pidetty kaikkien seitsemän ”isän” suurena Isänä, ja tämä selittää, miksi kaldealaisilla ja muilla kansoilla oli milloin *seitsemän*, milloin *kahdeksan* suurta jumalaa. Ei maa- pallo eikä kuu – sen satelliitti – eivätkä myöskään tähdet toisesta syystä olleet mitään muuta kuin *sijaisia esoteerisia tarkoituksia varten*. Mutta vaikka Aurinko ja Kuu jätettäisiinkin pois luettelosta, muinaiskansat näyttävät tunteneen *seitsemän* planeet- ta. Kuinka monta muuta me tunnemme, jos suljemme pois maapallon ja sen kuun? *Seitsemän* eikä enempää: seitsemän pääplaneettaa ja muut *planeetoideja* mieluummin kuin planeettoja.

näyttää todella sangen mitättömältä.¹ Sen tähden on itsestään selvää, että on olemassa suuri joukko planeettoja, suuria ja pieniä, joita ei ole vielä keksitty, mutta joiden olemassaolosta muinaiset astronomit – kaikki vihittyjä adepteja – aivan varmasti tiesivät. Koska näiden suhde jumaliin oli pyhä, sen täytyi pysyä salaisena, kuten myös useiden muiden planeettojen ja kiintotähtien nimet.

Sitä paitsi myös roomalaiskatolinen teologia puhuu ”seitsemästäkymmenestä planeetasta, jotka johtavat tämän maapallon kansojen kohtaloita”. Ottamatta huomioon virheellistä sovellusta tuossa traditiossa on enemmän totuutta kuin nykyaikaisessa astronomiassa. Nuo seitsemänkymmentä planeettaa ovat tekemisissä Israelin kansan *seitsemänkymmenen* vanhemman kanssa,² ja tällä tarkoitetaan näiden planeettojen *hallitsijoita* eikä itse taivaankappaleita. Sana seitsemänkymmentä on vain silmänlume ja johtuu 7 x 7 alaosastoista. Kullakin kansalla ja heimolla on, kuten ennen on sanottu, oma *suoranainen* valvojansa, vartijansa ja Isänsä taivaissa – ts. planeettahenki. Me suostumme jättämään Israelin kansan jälkeläisille – *Sabaothin* eli SATURNUKSEN palvelijoille – heidän kansallisjumalansa Jehovan, sillä todella hänen valitun kansansa *monadit* ovat hänen omansa eikä Raamattu ole sitä lainkaan salannut. Protestanttinen (englantilainen raamatunteksti on vain, kuten tavallisesti, ristiriidassa sekä *Septuaginan* että *Vulgatan* kanssa.

Kun siis Raamatussa sanotaan: ”[s626] ”Kun KORKEIN [ei Jehova] jakoi kansoille perinnön... hän asetti kansojen asuinsijat Israelin lasten luvun mukaan”,³ *Septuagintassa* teksti kuuluu: ”*enkelien lukumäärän* mukaan” (nimitäin (planeettaenkeliä), mikä soveltuu paremmin todelliseen asianlaitaan. Lisäksi kaikki tekstit pitävät yhtä siinä, että ”Herran [Jehovan] *osuus* on hänen kansansa, ja Jakob *on hänen* perintöosuutensa”,⁴ ja tämä ratkaisee asian. ”Herra” Jehova otti Israelin *osuudekseen*, joten mitä muilla kansoilla on tekemistä tuon erityisen *kansallisjumalan* kanssa? Valvokoon siis ”enkeli Gabriel” Irania ja ”Mikael-Jehova” juutalaisia. Nämä eivät ole muiden kansojen jumalia, ja on vaikeaa nähdä, miksi kristityt [e577] ovat valinneet itselleen sen jumalan, jonka käskyjä vastaan Jeesus ensimmäiseksi nousi kapinaan.

Gnostikot opettivat monadin (sielun) kaikkine kykyinensä olevan planee-

¹ Kun Sir William Herschell – tuo etevä astronomi – tutki voimakkaalla kaukoputkella vain sitä päiväntasaajan vaakapinnassa olevaa taivaanosaa, jonka keskuksena on meidän maamme – hän näki neljänneksessä 16 000 tähteä kulkevan silmiensä ohi. Kun hän sitten sovitti tämän laskelman koko linnunrataan, hän löysi siinä ainakin 18 (kahdeksantoista) miljoonaa AURINKOA. Kun otamme tämän huomioon, emme enää ihmettele, että Laplace keskustellessaan Napoleon I:n kanssa kutsui Jumalaa HYPOTEESIKSI, jota ainakin *eksaktin* luonnontieteen on aivan hyödytöntä ottaa pohdiskeiluissaan huomioon. Ainoastaan okkulttinen metafysiikka ja transsendentaalinen filosofia kykenevät kohottamaan edes yhtä lievettä jumaluuden läpätunkemattomasta verhosta.

² 4. Moos. 11:16.

³ 5. Moos. 32:8.

⁴ 5. Moos. 32:9.

toista syntyisin. Jokaisen sielun, joka on syntynyt ”rajattomassa valossa”¹ ja laskeutuu siitä alas, täytyy matkallaan maahan ja sieltä palatessaan kulkea seitsemän planeettapiirin läpi kummallakin tiellä. Vanhempien uskontojen puhtaat dhyânit ja devat olivat aikaa myöten tulleet zoroasterilaisten seitsemäksi deviksi, Ahrimanin palvelijoiksi, ”joista kukin on sidottu planeettaansa”. Brahmalaisten keskuudessa ne ovat tulleet asuroiksi ja muutamiksi risheiksi – hyviksi, pahoiksi ja yhdentekeviksi. Egyptiläisten gnostikkojen keskuudessa oli *Thoth* (eli Hermes) niiden seitsemän pää, joiden nimet Origenes luettelee seuraavasti:² *Adonaios*, auringon haltia; *Iao*, kuun haltia; *Eloaios* Jupiterin; *Sabaoth* Marsin; *Horaios* Venuksen; *Astafaios* Merkuriuksen ja *Ildabaoth* (Jehova) Saturnuksen haltia. Lopuksi *Pistis-Sofia*, jota suurin nykyaikainen *eksoteerisen* gnostilaisuuden tuntija, C. W. King-vainaja, kutsuu ”gnostilaisuuden arvokkaaksi muistomerkiksi” – tuo vanha dokumentti toistaa muinaisaikaisen uskon, vaikka se lahkolaistarkoituksia varten sitä vääristelee. Piirien (planeettojen) astraalihaltiat luovat monadit (sielut) omista aineksistaan, ”silmiensä kyynelistä ja kärsimystensä hiestä”, ja antavat monadeille kipinän jumalallisesta valosta, joka on niiden ainesta. Teoksemme II osassa osoitetaan, miksi nämä ”eläinradan ja piirien herrat” ovat lahkolaisteologiain käsissä muuttuneet kristittyjen kapinoiviksi enkeleiksi. Kristityt näet lainasivat käsityksensä niistä maagian seitsemältä deviltä ymmärtämättä allegorian merkitystä.³

[s627] Kuten tavallista, se mikä *on* ja *oli* alusta alkaen jumalallista, puhdasta ja henkistä varhaisimmassa ykseydessään, se tuli – erilaistumisensa takia ihmiskäsitysten epätasaisen prisman läpi katsottuna – inhimilliseksi ja epäpuhtaaksi, heijastaen ihmisen omaa syntistä luontoa. Siten aikaa myöten muiden ”jumalien” palvelijat alkoivat halveksia ja inhota planeetta Saturnusta. Ne kansat, jotka olivat syntyneet Saturnuksen alaisuuteen – kuten esim. juutalaiset, joille se tuli Jehovaksi, kun tätä ensin oli ofiittien keskuudessa ja *Jasherin kirjassa* pidetty Saturnuksen eli Ialdabaothin poikana – joutuivat ikuiseen taisteluun niiden kanssa, jotka olivat syntyneet Jupiterin, Merkuriuksen tai jonkin muun planeetan, paitsi Saturnus-Jehovan, alaiseksi. Huolimatta kaikista ennustuksista ja sukutauluista *Jeesus* (eli Jehoshua) – *se vihitty* ja esityyppi, jonka mukaan ”historiallinen Jeesus [e578] muodostettiin – ei ollut puhdasta juutalaista verta eikä sen vuoksi tunnustanut Jehovaa. Eikä hän palvelullut mitään muutakaan planeettajumalaa paitsi omaa ”Isäänsä”, jonka hän tunsi ja jonka kanssa hän oli yhteydessä, kuten jokainen korkea vihitty on

¹ C. W. King sanoo teoksessaan, että tämä ”rajaton valo” on ”itämaalaisen pyrkimyksen korkein hyvä” (buddhalainen nirvâna, täydellinen lepo, epikuroilaisten *indolentia*, [tuskattomuus]). Hänen määrittämisensä tuntuu ehkä ilmaisusta päätellen kevytmieliseltä, mutta se ei ole aivan väärä. [2. ed., s. 344.]

² Ks. Origenen jäljennöstä *Contra Celsumin* taulukosta, VI, xxiv-xxxviii.

³ Ks. I osa, I kirja, s. e226-228; III kirja, luku XV, ”Jumalat, monadit ja atomit”, s. e610 ynnä seuraava; ja II osa II kirja, s. e630 ynnä seuraava.

”hengestä henkeen ja sielusta sieluun”. Tätä vastaan voidaan tuskin väittää mitään, ellei kriitikko voi aivan tyydyttävästi selittää niitä merkillisiä lauseita, jotka neljännen evankeliumin tekijä panee Jeesuksen suuhun hänen keskustellessaan farisealaisten kanssa:

Minä tiedän kyllä, että te olette Abrahamin jälkeläisiä...¹ Minä puhun, mitä olen *minun* Isäni luona nähnyt – ja te teette, mitä olette *teidän* Isältänne oppineet... Te teette aivan samoin kuin *teidän* Isänne... Te olette lähtöisin Isästänne, Saatanasta... Hän on ollut murhaaja alusta asti. Hän on kaukana totuudesta... Kun valehtelee, puhuu todella omiaan, sillä hänen isänsä on myös valehtelija ja valheen isä...²

Tämä farisealaisten ”Isä” oli Jehova, sillä hän on sama kuin Kain, Saturnus, Vulcanus jne. – se planeetta, jonka alaisuudessa he olivat syntyneet ja se Jumala, jota he palvelivat. Ilmeisesti täytyy näiden Jeesuksen sanojen ja kehoitusten takana olla salainen merkitys, vaikka ne olisivat kuinka tahansa väärin käännetty, koska näin puhui se, joka uhkasi helvetintulella jokaista, joka vain sanoo veljelleen *reqa* [hullu].³ Ja ilmeisesti planeetakaan eivät ole mitään avaruudessa tuikkivia tähtöisiä, jotka loistavat ilman tarkoitusta, vaan ovat niiden erilaisten olentojen piirejä, joita vihkimättömät eivät tunne, mutta jotka kuitenkin ovat mystisessä, jatkuvassa ja voimakkaassa yhteydessä ihmisiin ja taivaankappaleisiin. Jokainen taivaankappale on *jonkin* jumalan temppeli, ja nämä jumalat vuorostaan ovat **[s628]** JUMALUUDEN, tuntemattoman ”ei-hengen” temppeleitä. Ei ole mitään epäpyhää eikä yhdentekevää universumissa. Luonto on kauttaaltaan pyhä paikka, kuten Edward Young sanoo:

Jokainen noista tähdistä on hengellinen koti...⁴

Siten voidaan osoittaa, että kaikki eksoteeriset uskonnot ovat vääristeltyjä jäljennöksiä esoteerisesta opista. Papisto on syynä siihen, että meidän päivinämme on niin suuri pyrkimys materialismiin. Palvelemalla ja pakottamalla joukkoja palvelemaan pakanallisten aatteiden tyhjiä kuoria – jotka on allegorian tarpeisiin personoitu – viimeisin eksoteerinen uskonto on tehnyt länsimaista suorastaan pandemoniumin, pahojen henkiolentojen temmellyskentän, jossa ylemmät luokat palvelevat kultaista vasikkaa ja alemmat ja tietämättömät joukot savijalkaista epäjumalaa.

[e579][s629]

XII

¹ Abraham ja Saturnus ovat sama astrosymboliikassa ja hän on jehovististen juutalaisten esi-isä.

² *Joh.* 8:37 ynnä seuraava.

³ *Matt.* 5:22.

⁴ [*Night Thoughts on Life, Death and Immortality*, Night IX (1745), rivi 1881.]

MUINAISIA AJATUKSIA NYKYAIKAISESSA PUVUSSA

NYKYAJAN TIEDE ON MUINAISAIKAISTA AJATTELUA VÄÄRISTYNEESSÄ MUODOSSA, eikä muuta. Olemme kuitenkin nähneet, MITÄ INTUITIIVISET TIEDEMIEHET AJATTELEVAT ja puuhastelevat. Nyt annamme lukijoillemme enemmän todisteita siitä, että useampikin K. S. J. [Kuninkaallisen Seuran jäsen] lähestyy tietämättään ivattuja salatieteitä.

Mitä maailman syntyyn ja alkuaikaiseen aineeseen tulee, nykyajan pohdiskelut ovat kieltämättä samoja kuin muinainen ajattelu, jota on *paranneltu* viimeaikaisilla ristiriitaisilla teorioilla. Koko perustus on kotoisin vanhasta kreikkalaisesta ja intialaisesta arkaaisesta astronomiasta ja fysiikasta, joita kutsuttiin entisinä aikoina aina filosofiaksi. Kaikissa arjalaisten ja kreikkalaisten pohdiskeluissa tavataan käsitys kaikki läpäisevästä, järjestymättömästä ja homogeneenisestä aineesta eli *kaaoksesta*, jolle nykyiset tiedemiehet ovat antaneet uuden nimen ”maailmanaineksen tähtisumutila”. Mitä Anaksagoras kutsui *Homoiomeria*-kirjassaan kaaokseksi, sitä Sir William Thomson kutsuu nyt ”alkufluidumiksi”. Hindulaiset ja kreikkalaiset atomistit – Kanâda, Leukippos, Demokritos, Epikuros, Lucretius jne. – kuvastuvat nykyään ikään kuin kirkkaassa peilissä atomiteorian nykyaikaisissa kannattajissa ja heidän opeissaan, alkaen Leibnitzin *monadeista* aina Sir William Thomsonin pyörreatoimeihin asti.¹ Totta kyllä, vanha hiukkasteoria on hylätty, ja aaltoliiketeoria on tullut tilalle. Mutta kysymys on siitä, *onko jälkimmäinen niin vahvasti perusteltu, ettei se voisi tulla syöstyksi valtaistuimeltaan yhtä hyvin kuin edeltäjensä?* Valon metafyyisistä puolesta on puhuttu perusteellisesti *Hunnuttomassa Isiksessä*:

[s630] Valo on syntynyt ensin. Se on ensimmäinen vuodatus Korkeimmasta, ja valo on Elämä, kuten evankelista [ja kabbalisti] on sanonut. Kummatkin ovat sähköä – elämänprinsiippi, *anima mundi*, joka läpäisee koko universumin ja on kaiken sähköinen elähdyttäjä. Valo on suuri Proteus-maagikko, ja arkkitehdin² [tai mieluummin *arkkitehtien*, ”rakentajien” (joita kutsutaan yhdeksi kollektiivisesti)] jumalaisesta tahdosta sen lukuisat, kaiken hallitsevat virrat synnyttävät jokaisen muodon samoin kuin jokaisen olennon. Sen sähköisen keskuksen laajenemisesta syntyy *aine* ja *henki*. Sen säteissä piilevät kaikkien fysikaalisten ja kemiallisten tapahtumien alut sekä kaikki kosmiset ja henkiset ilmiöt. Valo elävöittää ja hajottaa, se antaa elämän ja aiheuttaa kuoleman. Myriadit maailmat, näkyvät ja näkymättömät taivaankappaleet ovat nousseet olemassaoloon

¹ *Järjen* alulle panemat elementtipyörteet eivät ole parantuneet nykyaikaisen muodonmuutoksen avulla.

² Minulle on usein muistutettu siitä, että *Isiksessä* käytän ilmaisuja, jotka merkitsevät uskoa *persoonalliseen* ja antropomorfiseen Jumalaan. Tämä *ei* ole minun aatteeni. Kabbalistisesti puhuen ”arkkitehti” on *sefirotien*, universumien rakentajien, yleisnimi, kuten ”maailmanjärki” edustaa dhyâni-chohanisten tajuntojen kollektiivisuutta.

asteittain sen alkupisteestä. Tämän ensimmäisen äidin, joka on yksi [e580] kolmessa, säteestä Jumala ”sytytti tulen, jota me nyt kutsumme auringoksi”, kuten Platon sanoi.¹ Tämä aurinko ei ole valon eikä lämmön aiheuttaja vaan pelkästään polttopiste tai, kuten voisimme sanoa, linssi, jonka avulla ensimmäisen alkuvalon säteet aineellistuvat ja tulevat kootuiksi aurinkokuntaamme synnyttäen kaikki voimat ja niiden väliset suhteet.²

Tämä on *eetteri*, kuten juuri selitimme S. Metcalfen näkemysten mukaan, joita tri Richardson toistaa, paitsi että me emme hyväksy Metcalfen alistumista joihinkin nykyaikaisen aaltoliiketeorian yksityiskohtiin. Emme sano, että kieltäisimme tuon aaltoliiketeorian. Me vain väitämme, että se kaipaava täydennystä ja uudelleenjärjestelyä. Mutta okkultistit eivät suinkaan ole ainoita *vääriä oppia* tässä suhteessa, sillä Robert Hunt, K. S. J., on huomauttanut teoksessaan *Researches on Light*, että

...aaltoliiketeoria ei selitä hänen kokeittensa tuloksia. Sir David Brewster osoittaa tutkielmassaan *Treatise on Optics*, että ”kasvimailman värit... syntyvät... erityisestä vetovoimasta, jota kasvien osaset osoittavat erivärisiä valonsäteitä kohtaan” ja että ”juuri auringonvalon vaikutuksesta syntyvät kasvien värilliset nesteet samoin kuin niiden värien vaihtelut...” Hän huomauttaa myös, että ei ole helppo myöntää todeksi, ”että pelkkä eetterin kautta kulkeva värähtely voi synnyttää tällaisia vaikutuksia”. Ja hänen on *pakko* ”näiden tosiseikkojen nojalla päätellä, että valo olisi jollain tavalla *aineellista*” (?), kuten hän on sanonut.³ Harvardin yliopiston professori Josiah P. Cooke on sanonut, että hän ”ei voi yhtyä niiden käsitykseen, jotka pitävät valoaltoteoriaa kumoamattomana tieteellisenä lakina”.⁴ Jos Herschellin oppi, että aaltoliikkeen synnyttämä valon voimakkuus ”on kääntäen verrannollinen etäisyyden neliöön”, on oikea, se romuttaa melkein kokonaan aaltoliiketeorian. Valomittareilla suoritettujen kokeiden ovat toistuvasti osoittaneet hänen olevan oikeassa; aaltoliiketeoria on kuitenkin yhä elossa, vaikka sitä aletaankin epäillä suuresti.⁵

[s631] Tämän Sir David Brewsterin lausunnon johdosta – ”pakko päätellä, että valo olisi jollain tavalla aineellista” – on paljonkin vastattavaa. Valo on yhdessä merkityksessään varmasti yhtä aineellista kuin sähkö. Ja jollei sähkö ole aineellista, jos se on pelkkä ”liiketapa”, kuinka sitä silloin voidaan *koota* Fauren akkuihin? Helmholtz sanoo, että sähköön täytyy olla yhtä atomista kuin aine, ja W. Crookes, K. S. J., kannatti tätä näkemystä avauspuheessaan, jonka hän piti (Birminghamissa v. 1886) Brittiläisen Seuran Kemian

¹ *Timaios*, 38 c, d.

² *Hunnuton Isis*, tiede osa 2, s. 13–14.

³ [III osa, 34. luku, s. 284, 1831.]

⁴ *The New Chemistry*, s. 22.

⁵ *Hunnuton Isis*, tiede osa 1, s. 263.

osastolla, jonka puheenjohtajana hän oli. Näin sanoo Helmholtz:

Jos tunnustamme sen hypoteesin, että alkuperäiset aineet ovat atomeista koostuneita, emme voi olla tekemättä sitä johtopäätöstä, että sähkökin, sekä positiivinen että negatiivinen, on jaettu selvästi määrättyihin alkuosiin, jotka toimivat sähköatomeina.¹

Tässä meidän on toistettava, mitä jo sanottiin IX luvussa, että ainoastaan yksi tieteenhaara saattaa johtaa nykyaikaisen tutkimuksen sille tielle, missä löydetään koko tähän asti [e581] salassa pidetty totuus. Tämä tieteenhaara on kaikkein nuorin, *kemia*, siinä muodossa kuin se nyt on uudistettuna. Ei mikään muu tiede, ei edes astronomia, johda niin erehtymättömästi tieteellistä intuitiota kuin kemia. Kaksi todistetta tästä löytyy nyt jo tieteellisestä maailmasta – on kaksi suurta kemistiä, kumpikin omassa maassaan etevimpien joukossa, ja he ovat Crookes ja professori Butleroff-vainaja. Edellinen uskoo täysin epänormaaleihin ilmiöihin. Jälkimmäinen oli yhtä innokas spiritualisti kuin suuri luonnontieteilijä. Tulee olemaan ilmeistä, että kun kemisti miettii aineen äärimmäistä jaollisuutta ja tuloksitta ainakin tähän asti etsii ainesta, jolla olisi negatiivinen atomipaino, hänen tieteellisesti koulutetun järkensä täytyy tulla vedetyksi noihin ikiverhottuihin maailmoihin, mystiseen tuonpuoleiseen, jonka mittaamattomat syvyydet näyttävät sulkeutuvan liian aineellisen käden lähestyessä ja tahtoessa kohottaa niiden verhoa. ”Se on tietymätön ja aina tuntemattomaksi jäävä”, varottaa monisti-agnostikko. ”Ei suinkaan”, vastaa hellittämätön kemisti. ”Me olemme jo jäljillä emmekä piittaa pelotuksista ja pian pääsemmekin sille arvoitukselliselle alueelle, jota *tietämättömyys kutsuu tuntemattomaksi*.”²

[s632] Muutama loppulause Crookesin luennosta, joka koski elementtien syntyä, osoitti tuon huomattavan tiedemiehen olevan valtatiellä kohti mitä suurimpia löytöjä. Hän on jonkin aikaa pohtinut ”alkuperäistä *protyyliä*” ja tullut siihen johtopäätökseen, että ”se joka löytää sen avaimen, saattaa avata muutamia luomakunnan syvimmistä salaisuuksista”. Kuten tuo suuri kemisti selittää, *protyyli* on:

...protoplasmaa vastaava sana ilmaisten alkuperäistä ainetta, joka oli olemassa ennen kemiallisten elementtien muodostumista. Se nimitys, jonka minä olen rohjennut valita tätä tarkoitusta varten, muodostuu kreikkalaisista sanoista $\pi\rho$ (*ennen*) ja $\acute{\upsilon}\lambda\eta$ (*aines, josta oliot on tehty*). Tuo nimitys

¹ *Faraday-luento*, 1881. [Lainattu Crookesilta, joka avauspuheessaan viitasi edellä olevaan; julkaistu ilman täsmällistä otsikkoa Brittiläisen Seuran Kemian osaston julkaisussa *Transactions*, 1886, ja *Nature*-lehdessä vol. 34, 2.9.1886, s. 423 eteenp.]

² Sir Wm. Crookesin puheenjohtajanpuhe Birminghamissa 1886. ”On ainoastaan yksi tuntematon – *Hengen* [avaruuden] *äärimmäinen perusta*. Kaikki se, mikä ei ole tuo yksi ja *absoluuttinen*, on erilaistumisensa vuoksi aina ihmisen henkisen järjen saavutettavissa, vaikka se olisi kuinka kaukana fyysisten aistien piiristä. Sillä ihmisjärki on tuon jakautumattoman kokonaisuuden heijastus.” (*Practical Lessons on the Occult*.)

on tuskin mikään uutuus, sillä 600 vuotta sitten Roger Bacon kirjoitti teoksessaan *De Arte Chymiae*: ”Elementit on tehty ὕλη:stä, ja jokainen elementti saattaa tulla muutetuksi toisen elementin kaltaiseksi.”

Tuo ihmeellinen entisaikojen maagikko Roger Bacon¹ ei saanut tietoaan inspiraation avulla vaan sen tähden, että hän oli tutkinut [e582] magiaa ja alkemiaa käsitteleviä muinaisia teoksia ja että hänellä oli avain niiden todelliseen merkitykseen. Mutta katsokaamme, mitä Crookes sanoo *protyylistä*, okkultistien tiedottoman *mûlaprakritin* lähimmästä naapurista:

Lähtekäämme siitä hetkestä, jolloin ensimmäinen elementti sai alkunsa. Ennen sitä aikaa ei ollut ainetta, jonka nyt tunnemme. On yhtä mahdollista käsittää ainetta ilman energiaa kuin energiaa ilman ainetta. Yhdeltä kannalta katsottuna molemmat sanat merkitsevät samaa. Ennen atomien syntyä siis kaikki nuo energian muodot, jotka tulevat nähtäviin aineen vaikuttaessa aineeseen, eivät voi olla olemassa² – ne oli lukittu *protyyliin* pelkästään latentteina mahdollisuuksina. Samanaikaisesti kun atomit luotiin, kaikki nuo ominaisuudet ja kyvyt, joiden avulla toinen kemiallinen elementti erotetaan toisesta, heräävät olemassaoloon täysin energialla varustettuina.³

Kaikella kunnioituksella luennoitsijan suurta tietomäärää kohtaan, okkultisti esittäisi kuitenkin asian toisin. Hän sanoisi, ettei yhtään atomia ole milloinkaan ”luotu”, sillä atomit ovat ikuisia *ainoan atomin* – ”atomien atomin” – helmassa. Sitä pidetään manvantaran aikana *jagad-yonina*, maailman *aineellisenä* kausatiivisena kohtuna. *Pradhâna* (muovautumaton aine), se, mikä on *prakritin* eli aineellisen, näkyvän *samoin kuin näkymättömän* luonnon ensimmäinen muoto, ja *purusha*, henki, ovat ikuisesti yhtä. Ne ovat *nirupâdhi* (il-

¹ Näyttää siltä, että se, mitä tämän teoksen kirjoittaja sanoi kymmenen vuotta sitten *Hunnuttomassa Isiksessä* (tiede osa 1, s. 184–185) oli ennustuksellista: ”Monet näistä mystikoista, jotka ovat noudattaneet eräiden ohjekirjojen antamia opetuksia, joita on säilytetty salassa sukupolvesta toiseen, ovat tehneet keksintöjä, joita nykyajan eksaktin tieteen edustajatkaan eivät halveksi. Roger Bacon -nimistä munkkia pilkattiin puoskariksi, ja nykyään hänen katsotaan kuuluvan niiden joukkoon, jotka kilpailevat magian ’kuninkaan’ arvosta. Mutta hänen keksintönsä hyväksyttiin tästä huolimatta, ja nyt niitä käyttävät ne, jotka eniten nauravat hänelle. Roger Bacon olisi voinut oikeutetusti kuulua, vaikkei todellisuudessa kuulunut, siihen veljeskuntaan, johon kuuluvat kaikki okkultistien tieteiden tutkijat. Hän eli 1200-luvulla ja oli näin ollen melkein Albert Magnuksen ja Tuomas Akvinolaisen aikalainen, ja kaikki pitivät hänen keksintöjään – joita oli esimerkiksi silmälasit, ruuti ja eräät mekaaniset laitteet – ihmeinä. Häntä syytettiin liiton tekemisestä paholaisen kanssa.”

² Aivan niin, ”nuo energian muodot jotka tulevat nähtäviin...” kemistin ja fyysikon laboratoriossa, mutta *on olemassa muita energian muotoja*, jotka suhtautuvat *muihin* aineen *muotoihin* ja *jotka ovat yliaistillisia*, vaikkakin adeptien tuntemia.

³ Sir Wm. Crookes, puheenjohtajanpuhe Birminghamissa 1886, *Nature*-julkaisussa 2.9.1886, s. 430–431.

man satunnaisia ominaisuuksia ja laatua) ainoastaan *pralayan* aikana ja *tuolla puolen* kaikkia olemassaolon tietoisuuden tasoja. Atomi, niin kuin tiede sen tuntee, on erottamaton *purushasta*, joka on henki, mutta nyt tieteen sanastossa nimetty ”energiaksi”. *Protyyliatomi* ei ole pienentynyt eikä hienostunut. Se on vain siirtynyt sille tasolle, joka ei ole mikään taso vaan on kaikkien olioiden ikuinen tila harhan tasojen tuolla puolen. Sekä *purusha* että *pradhâna* ovat ikuisuudessa muuttumattomia ja kulumattomia eli *aparinâmin* ja *avyaya* ikuisuudessa, ja kumpaakin voidaan mâyâvisina aikakausina kutsua *vyayaksi* ja *parinâminiksi* eli siksi, mikä voi laajeta, kulua ja hävitä ja mikä on ”muutettavissa”. Tässä merkityksessä *purusha* täytyy tietysti meidän ajatuksissamme erottaa *Parabrahamnista*. Kuitenkin se, mitä tieteessä kutsutaan energiaksi eli voimaksi ja minkä Samuel Metcalfe selitti olevan *kaksinainen* voima, ei todellisuudessa ole eikä voi olla pelkkää *energiaa*, sillä se on maailman substanssi, sen sielu, *kaikki läpäisevä*, ”sarvaga”, yhdessä *kâlan*, ajan, kanssa. Nuo kolme ovat kolminaisuus ykseydessä manvantaran aikana, kaikkivaltias ykseys, joka vaikuttaa kolmena eri puolena illuusion (mâyân) tasolla. [e583] Kreikkalaisien orfilaisessa filosofiassa niitä kutsuttiin nimillä *Fanes*, *kaaos* ja *Khronos* – ja ovat tuon ajan okkultisti-filosofien kolminaisuus.

Mutta me huomaamme, kuinka läheltä Crookes hipaisee ”tuntematonta” ja mitä mahdollisuuksia on okkulttisten totuuksien hyväksymiselle hänen keksinöissään. Hän jatkaa, puhuen atomien kehityksestä:

Pysähtykäämme ensimmäisen täydellisen värähtelyn lopussa ja tarkastakaamme tulosta. Olemme jo löytäneet veden, ammoniakkin ja hiilihaapon, ilmakehän, kasvi- ja eläinmaailman perusainekset, fosforin aivoja varten, suolan meriä varten, saven kiinteää maata varten... fosfaatteja ja silikaatteja, sopivia sellaista maata varten, joka asukkaineen ei ole paljontaan toisenlainen kuin se, missä nykyisin elämme. Totta on, että ihmisasukkaiden täytyisi elää enemmän kuin idyllisessä yksinkertaisuudessa, ja kalkkifosfaatin puute olisi hieman arveluttavaa luurakenteen suhteen...¹ Kehän alemmassa päässä... näemme suuren aukkopaikan... Tämä keidas ja sen edellä ja jäljessä oleva tyhjä paikka riippunee luultavasti siitä erikoisesta tavasta, jolla meidän maapallomme kehittyi aurinkokunnan jäseneksi. Jos niin on laita, nämä tyhjät paikat ovat ainoastaan maapallolla havaittavissa eikä yleisesti kautta universumin.²

Tämä todentaa useita okkulttisissa kirjoissa tavattavia väitteitä.

Ensinnäkin, ettei voi sanoa tähtien eikä auringon olevan koostuneita niistä maisista aineksista, jotka ovat kemistille tuttuja, vaikka ne kaikki ovatkin

¹ Okkultisti väittää juuri tällaisten maailmojen olevan olemassa muilla tietoisuudentasoilla. Salainen tiede opettaa, että ensimmäinen Rotu oli *luuton* (ks. II osa) ja että nykyisinkin on samalla tavalla kansoitettuja maailmoja kuin meidän pallomme, jotka kuitenkin ovat (meille) näkymättömiä, puhumattakaan dhyâni-chohanien *joukoista*.

² Crookes, *main. julk.* s. 431–432.

olemassa auringon ulkonaisissa verhoissa – yhdessä suuren joukon tieteele toistaiseksi tuntemattomien ainesten kanssa.

Toiseksi, että meidän maapallomme on oma erikoinen laboratorionsa ilmakehänsä etäisillä laitamilla, minkä yli kulkiessaan jokainen atomi ja molekyyli muuttuu ja erilaistuu alkuperäisestä luonnostaan.

Ja *kolmanneksi*, että vaikkei mikään maan päällä löytyvä alkuaine voi suinkaan puuttua auringosta, on olemassa paljon muita alkuaineita, jotka eivät ole vielä saapuneet tälle planeetallemme tai niitä ei vielä ole löydetty siltä. ”Jotkin saattavat puuttua joiltakin tähdiltä ja taivaankappaleilta, jotka paraikaa ovat muodostumassa. Ja vaikka ne löytyisivätkin niiltä, nämä elementit eivät nykyisen kehittymättömän tilansa johdosta kenties vielä reagoi tieteen tavallisissa testeissä.”¹ Crookes puhuu *heliumista*, jolla on vielä pienempi atomipaino kuin vedyllä. Tämä *elementti* on *puhtaasti hypoteettinen*, mitä meidän maapalloomme tulee, vaikka sitä löytyy runsaasti auringon kromosfääristä. Okkulttinen tiede vain lisää, ettei mikään niistä aineksista, joita tiede kutsuu *elementeiksi*, todella ansaitse tuota nimeä.

Edelleen huomaamme Crookesin puhuvan hyväksyttävästi ”tri Carnelley’n painavasta argumentista, joka osoittaa *ns. alkuaineiden* olevan *yhdisteitä luonteeltaan*, koska ne ovat yhdenmukaisia yhdisteradikaalien kanssa”! Tähänastisella [e584] historiallisella ajalla ja *ns. sivistysmaissa* alkemia yksin on onnistunut aikaansaamaan todellisen *alkuaineen* eli [s635] osasen homogeenista ainetta, Paracelsuksen *mysterium magnumin*. Mutta se tapahtui ennen lordi Baconin aikaa.²

Kääntykäämme nyt järjestelmän ylemmän osan puoleen. Vedyn ohella, jonka atomipaino = 1, ei ole paljonkaan tilaa muille elementeille, paitsi ehkä otaksutulle *heliumille*.³ Mutta entä jos katsoisimme ylösalaisin ja menisimme nollapisteen toiselle puolelle etsimään uusia prinssiippejä – mitä löytäisimme nollan toiselta puolelta? Tri Carnelley kysyy sellaista elementtiä, jolla olisi negatiivinen atomipaino. Tässä on riittävästi tilaa ja

¹ *Five Years of Theosophy*, s. 253. [Vrt. *Collected Writings*, vol. V, s. 156.]

² Crookes sanoo samassa luennossaan: ”Ensimmäinen arvoitus, jonka kemiassa tapaamme, on: ’Mitä alkuaineet ovat?’ Ei mikään niistä yrityksistä, jotka on tehty tähän asti alkuaineen selittämiseksi ja määrittelemiseksi, ole tyydyttänyt ihmisjärjen vaatimuksia. Oppikirjat sanovat, että alkuaine on ’sellainen kappale, jota ei ole voitu hajottaa osiin’, ja että se on ’jotakin, mihin voimme lisätä, mutta mistä emme voi ottaa mitään pois’, tai ’kappale, joka kasvaa painoltaan jokaisesta kemiallisesta muutoksesta’. Nämä määritelmät ovat kaksinkerroin epätydyttäviä. Ne ovat väliaikaisia ja voivat huomenna lakata pitämästä paikkansa jossakin erityisessä tapauksessa. Ne eivät nojaudu mihinkään määriteltävien olioiden ominaisuuksiin vaan todistavat ihmiskyvyn rajoituksista. Ne ovat älyllisen kykenemättömyyden tunnustuksia eivätkä muuta.” [*Nature*, s. 423–424.]

³ Ei heliumillekaan, sillä se ei ole osoittautunut vetyä keveämmäksi, vaikka se on sitä lähinnä kevein kaikista kaasuisista (atomipaino = 3,94). – Suom. huom.

alaa sellaisten ”epäainesten” varjomaiselle sarjalle. Helmholtz sanoo, että sähkö on varmaan yhtä atomista kuin aine. Onko sähkö yksi negatiivisista elementeistä ja valoeetteri toinen? Aine, sellaisena kuin me sen nyt tunemme, ei ole tässä olemassa. Ne energian muodot, jotka ilmenevät aineen liikkeissä, ovat vielä ainoastaan uinuvia mahdollisuuksia. *Ei ole mahdotonta olettaa ainetta, jolla olisi negatiivinen paino.*¹ Mutta voimmeko muodostaa mitään selvää käsitettä kappaleesta, joka yhtyy muihin kappaleisiin sellaisissa suhteissa, joita voi ilmaista ainoastaan negatiivisilla ominaisuuksilla?²

Tässä hahmoteltu esitys elementtien synnystä ei rajoitu ainoastaan meidän pieneen aurinkokuntaamme vaan varmaan sama yleinen tapausten kulku olisi huomattavaa jokaisessa voimakuksessa, joka meille näkyy nyt tähtenä.

Ennen kuin oli syntynyt toisiaan kohti vetäytyviä atomeja, ei voinut ilmetä mitään painetta. Mutta tulsumun pallon – jonka sisällä kaikki on protyyliä – ulkopinnalla, siinä kuoressa, johon täydellisimmin vaikuttavat kemiallisen alkuaineen syntymiseen kuuluvat suunnattomat voimat, yhdistyisi hirveään kuumuuteen niin suuri paine, että se estäisi juuri syntyneitä elementtejä lentämästä ulos avaruuteen. Mikäli lämpö määrä kasvaa, ala laajenee ja molekyyli liiket lisääntyy, silloin molekyylit pyrkivät lentämään hajalle ja niiden kemialliset yhtymistäipumukset heikentyvät. [s636] Mutta tuon atomisen ainemassan suunnaton paine ja vetovoima ”syntymäkuoren”, kuten sitä lyhyiden vuoksi kutsuisin, ulkopuolella olisi kuumuuden vastavaikuttajana.

Tämän syntymäkuoren toisella puolella olisi sellainen ala, missä ei voisi tapahtua mitään kemiallista toimintaa, koska lämpö määrä siellä olisi yhdisteiden ns. hajaantumispisteen yläpuolella. Tällä avaruuden alalla leijona ja lammas makaisivat yhdessä, fosfori ja happi sekoittuisivat toisiinsa yhtymättä. Vety ja kloori eivät näyttäisi mitään taipumusta lähempään yhtymiseen. Vieläpä fluori, tuo voimakas kaasu, jonka [e585] kemistit vasta viimeisen parin kuukauden aikana ovat onnistuneet eristämään, leviäisi minne tahansa vapaana ja yhdistymättä.

Tämän vapaan atomisen aineen alan toiselta puolelta löytyisi joku toinen kuori, missä muodostuneet elementit olisivat jäähtyneet yhdistymispisteeseen asti, ja siinä esiintyisi nyt se tapausten sarja, jota Mattieu Williams on hyvin kuvannut *The Fuel of the Sun* -teoksessa. Prosessin päätekohtana olisi kiinteän maan muodostuminen ja geologisten ajanjak-

¹ Ja luennoitsija lainaa Sir George Airy’ä, joka sanoo: ”Minä voin helposti ajatella, että ympärillämme on paljon kappaleita, joita tämä keskinäinen toiminta ei koske ja jotka eivät siis ole painolain alaisia.” (Ks. H. B. Jones, *The Life and Letters of Faraday*, 2. ed., 1870, vol. II, sd. 349.)

² Vedantalainen filosofia käsittää tällaisia, mutta silloin se ei olekaan fysiikkaa vaan metafysiikkaa, jota Tyndall kutsuisi runoudeksi ja kuvitteluksi.

sojen alkaminen.¹

Tämä on *ehdottoman tieteellisellä* mutta kauniilla tavalla esitetty kuvaus erilaistuneen universumin kehityksestä ja se on sama kuin salaisissa opeissa. Oppinut professori lopettaa puheensa sanoihin, joiden jokainen lause on ikään kuin valonvälke sen aineellisuuden pimeään verhon takaa, joka on tähän asti peittänyt eksaktit tieteet. Ja se on ikään kuin askel salaisen maailman kaikkein pyhintä kohti.² Näin hän sanoo:

Me olemme nähneet, kuinka vaikeata on määritellä elementtiä. Olemme myös panneet merkille, kuinka monet johtavat fyysikot ja kemistit empivät hyväksyä tavallista käsitystä elementeistä. Me olemme painottaneet, kuinka epätodennäköistä on, että ne olisivat ikuisesti itsestään olemassa³ tai että *ne olisivat syntyneet sattumalta*. Jäljelle jää vain se vaihtoehto, että olemme uskaltaneet ajatella niiden syntyneen samanlaisen kehitysprosessin kautta kuin taivaankappaleet Laplacen mukaan ja kuin maapallomme kasvit ja eläimet Lamarckin, Darwinin ja Wallecen mukaan.⁴ Meille tunnettujen elementtien yleisessä järjestyksessä olemme nähneet hämmästyttävän yhtäläisyyden elimellisen maailman järjestykseen verrattuna.⁵ Koska meiltä puuttuu suoranainen todiste jonkin elementin hajoamisesta, olemme etsineet ja löytäneet epäsuoran todisteen... Olemme sen jälkeen silmäilleet näkemystä elementtien synnystä. Lopuksi olemme tarkastelleet erästä niiden syntyjärjestelmää, jonka aate on saatu prof. Reynoldsin metodista valaista periodista luokitusta.⁶ Kaikki edellä

¹ *Nature*, 2.9.1886, s. 432.

² Ks. III kirja, XV luku, ”Jumalat, monadit ja atomit”.

³ Siinä muodossa, missä ne nykyään ovat, me käsitämme. [H. P. B.]

⁴ Ja Kapilan ja Manun mukaan – erikoisesti ja alkuperäisesti. [H. P. B.]

⁵ Tässä on tieteellinen vahvistus vastaavuuden ja analogian ikuiselle laille. [H. P. B.]

⁶ Tätä menetelmää periodisen lain valaisemiseksi elementtien luokittelussa on Crookesin sanojen mukaan ehdottanut professori Emerson Reynolds Dublinin yliopistosta. Reynolds näet ”huomauttaa, että kussakin periodissa elementtien yleisominaisuudet eroavat toisistaan jokseenkin säännöllisesti, kunnes tulemme sarjan *seitsemänteen jäsenen*, joka on enemmän tai vähemmän tarkka vastakohta saman periodin ensimmäiselle elementille, samoin kuin seuraavan periodin ensimmäiselle. Siten kloori, Mendelejeffin kolmannen periodin seitsemäs jäsen, on jyrkkänä vastakohtana sekä natriumille, saman sarjan ensimmäiselle jäsenelle, että kaliumille, seuraavan sarjan ensimmäiselle jäsenelle. Sitä vastoin natrium ja kalium ovat hyvin analogisia. Ne kuusi elementtiä, joiden atomipaino on natriumin ja kaliumin välillä, vaihtelevat eräiltä ominaisuuksiltaan vaihe vaiheelta, kunnes tullaan klooriin, joka on natriumin vastakohta. Mutta kloorista kaliumiin, joka on natriumin vastaavuus, ominaisuudet muuttuvat pitkällä hyppäyksellä... Jos siis huomaamme ominaisuuksien vastakohdan – selvemmän tai hämäämättä – kunkin sarjan ensimmäisen ja viimeisen jäsenen välillä, voimme tuskin olla myöntämättä, että kussakin järjestelmässä on kohta, jossa on keskimääräisin vaihdos. Yleensä *neljännellä* jäsenellä kussakin sarjassa on se ominaisuus, jonka voisimme odottaa olevan ylimenoelementillä... Hyvän kuvan saamiseksi

olevat seikat huomioon ottaen emme tosin voi [e586] ehdottomasti väittää, että meidän ns. elementit ovat kehittyneet yhdestä alkuaineesta. Mutta voimme mielestäni sanoa, että todisteiden vaakalauta ilmeisesti kallistuu tämän meidän teoriamme puolelle.¹

Siten induktiivinen tiede astronomian, fysiikan ja kemian alalla edistää arasti luonnon salaisuuksien valloitusta luonnon äärimmäisissä ilmiöissä meidän maisella tasollamme. Samalla se perääntyy Anaksagoraan ja kaldealaisten päiviin keksiessään a) ilmiömaailmamme synnyn ja b) universumin muodostavien kappaleiden ilmenemisprosessin. Ja koska sen on [s638] kosmogoniahypoteesissään käännyttävä takaisin varhaisimpien filosofien uskomuksiin ja

prof. Reynolds arvelee, että jonkin periodin neljäs jäsen – esim. pii – voitaisiin asettaa symmetrisen kaaren ylimpään pisteeseen, koska kaari tuohon erikoiseen periodiin nähden esittäisi, mihin suuntaan tuon elementtisarjan ominaisuudet vaihtelevat atomipainon noustessa.”

Tämän kirjoittaja tunnustaa nöyrästi olevansa aivan oppimaton nykyaikaisessa kemiassa ja sen mysteereissä. Mutta hän tuntee jokseenkin hyvin, mitä okkultinen oppi sanoo luonnon *tyyppien ja antityyppien vastaavuuksista*, ja tietää että täydellinen analogia on okkultismin peruslaki. Sen tähden hän uskaltaa huomauttaa jotakin, mikä vetoaa jokaiseen okkultistiin, vaikka oikeaoppinen tiedemies sitä ivaisikin. Tämä ”periodisen lain” kuvaus elementtien järjestyksessä, vaikka olisikin vielä hypoteesi kemiassa, on *laki okkultisissa tieteissä*. Jokainen oppinut okkultisti tietää, että *seitsemäs* ja *neljäs* jäsen – joko seitsemäisessä maailmanketjussa, seitsemäisessä enkelien hierarkiassa tai ihmisen, eläimen, kasvin tai kivennäisatomin kokoonpanossa – että *seitsemäs* ja *neljäs* jäsen, me sanomme, on aina erityinen ja tärkeä tekijä seitsemäisessä järjestelmässä, ja koko luonnon muuttumattomat lait työskentelevät geometrisella ja matemaattisella täsmällisyydellä aina yhtäläisesti. Taivaalla tuikkivista tähdistä aina niihin kipinöihin, jotka lentelevät villi-ihmisen nuotiotulesta; dhyāni-chonanien hierarkioista ja olennaisesta kokoonpanosta – joka on muodostunut jumalallisempia toimintoja ja laajempia tajunnantiloja varten kuin mistä länsimaiden suurimmat psykologit ovat edes uneksineetkaan – aina luonnon suorittamaan lajien *luokitteluun* pienimpien hyönteisten joukossa; lopuksi maailmoista atomeihin asti, kaikki universumissa pienimmästä suurimpaan kulkee eteenpäin henkisessä ja fyysisessä kehityksessään kierroksittain ja seitsemittäin. Näiden jaksojen seitsemäs ja neljäs jäsen (jälkimmäinen käännöskohtana) toimivat samalla tavalla kuin näkyy atomien periodisessa laissa. Luonto ei koskaan etene hyppäyksittäin. Sen tähden kun Crookes tämän johdosta huomauttaa, ettei hän ”tahdo väittää Mendelejeffin taulukossa ja sen graafisessa esityksessä [kuviassa joka esittää atomien kehitystä] löytyvien aukkojen välttämättä merkitsevän, että olisi todella olemassa elementtejä, jotka täyttäisivät nuo aukot, nämä aukot saattavat merkitä vain sitä, että elementtien synnyssä olisi helppo mahdollisuus jonkin siihen kohtaan sopivan elementin muodostumiseen” – okkultisti vastaisi tähän virkkeeseen kunnioittavasti, että viimeksi mainittu hypoteesi saattaa pitää paikkansa ainoastaan jollei horjuteta atomien seitseenjaotusta. Tämä on näet *ainoa laki* ja erehtymätön menetelmä, jonka täytyy aina johtaa sen seuraajaa menestykseen.

¹ *Nature*, s. 432.

heidän järjestelmiinsä – jotka kaikki perustuivat universaalien salaisen opin opetuksiin alkuperäisestä aineesta sen ominaisuuksineen, toimintoineen ja lakeineen – eikö meillä ole syytä toivoa, että se päivä ei ole kaukana, jolloin tiede alkaa antaa enemmän arvoa muinaisaikaiselle viisaudelle kuin se on tähän asti antanut?

Epäilemättä okkulttinen filosofia saattaisi oppia paljon nykyaikaiselta tieteeltä, mutta toisaalta jälkimmäinen voisi saada paljon hyötyä muinaisaikaisesta tiedosta, varsinkin mitä kosmogoniaan tulee. [e587] Se voisi esim. oppia monien *painottomien* ainesten mystisen merkityksen, joka on alkemistinen ja transsendentaalinen. Nuo ainekset täyttäen planeettojen välisen avaruuden ja läpäisten kaiken ovat alemmassa päässä suoranaisena syynä niiden luonnonilmiöiden syntymiseen, jotka ilmenevät *värähtelynä* (niin kutsuttuna). Tieto eetterin eli oikeammin *âkâshan todellisesta* (eikä hypoteettisesta) luonteesta ja muista mysteereistä yksin, lyhyesti sanoen, voi johtaa ”voimien” tuntemiseen. Tätä substanssia vastaan hyökkää fyysikkojen materialistinen siipi raivoisesti, varsinkin Ranskassa,¹ ja eksaktin tieteen on sittenkin pakko tukea sitä. Siitä ei voida päästä eroon muulla tavalla kuin kukistamalla itse tieteen temppelein tukipylväät ja hautautamalla niiden alle, kuten Simson muinoin teki.

Teoriat, jotka on rakennettu sille pohjalle, että kielletään voima, joka olisi *puhtaan ja yksinkertaisen aineen ulkopuolella* ja siitä riippumaton, ovat kaikki osoittautuneet virheellisiksi. Ne eivät vastaa eivätkä voikaan vastata tosiasioita ja monet tieteellisistä päätelmistä todistetaankin näin ollen *epätieteelliseksi*. ”Eetteri aikaansaa äänen”, sanotaan *purânoissa*, ja tälle lauseelle nauretaan. Se on *ilman värähtelyjä*, meitä oikaistaan. Mutta mitä on ilma? Voisiko se olla olemassa, jollei avaruudessa olisi mitään väliainetta, eetteriä, joka kannattaisi ilman molekyyliä?

Totuus on yksinkertaisesti se, että materialismi ei voi myöntää minkään muun kuin aineen olemassaoloa. Koska tunnustamalla jokin painoton *voima* – kaikkien fyysisten voimien lähde ja alkuperä – täytyisi luonnollisesti myöntää muiden *älyllisten* voimien olemassaolo, ja se veisi tieteen liian pitkälle. Sen täytyisi näet johdonmukaisena seurauksena myöntää ihmisessä oleva vielä henkisempi voima, joka olisi kerrassaan riippumaton kaikista aineista, jotka ovat fyysikoille tunnettuja. Siksi lukuun ottamatta avaruuden [s639] hypoteettista eetteriä ja karkeita fyysisiä kappaleita on koko näkymätön tähtiavaruus materialistin katseelle vain rajaton *tyhjyys* luonnossa – sokea, älytön, hyödytön.

¹ Joukko sähkömiehiä on äskettäin esittänyt vastalauseen Bonnin yliopiston kuuluisan professorin Clausiuksen uutta teoriaa vastaan. Vastalauseen luonne näkyy sen allekirjoituksesta, jossa sanotaan: ”Jules Bourdin, erään sähkömiesten ryhmän puolesta, jolla oli kunnia tulla esitellyksi professori Clausiukselle v. 1881 ja jonka sotahuuto (*cri de ralliement*) on *à bas l'éther*” – alas eetteri. He näet tahtoisivat panna sen tilalle universaalien *tyhjyyden*!

Ja nyt on seuraava kysymys: mitä on kosminen substanssi ja kuinka pitkälle voidaan mennä sen luonteen hahmottelussa tai sen salaisuuksien ilmi vaatimisessa, jotta olisi oikeus antaa sille NIMI? Kuinka pitkälle varsinkin uudenaikainen tiede menee noita salaisuuksia kohti ja mitä se tekee niitä ratkaistakseen? Viimeinen tieteen harraste, tähtisumuteoria, voi antaa jonkin vastauksen tähän kysymykseen. Tutkikaamme siis tämän TÄHTISUMUTEORIAN edellytyksiä.

[e588][s640]

XIII

TIETEELLISIÄ JA ESOTEERISIA TODISTEITA UUDENAIKAISEN TÄHTISUMUTEORIAN PUOLESTA JA SITÄ VASTAAN

Viime aikoina on esoteerista kosmogoniaa usein vastustettu tähtisumuteorian haamun ja sille perustuvien hypoteesien avulla. ”Voivatko teidän adeptinne kieltää tämän perin tieteellisen opin”? meiltä kysytään. ”Ei kokonaan”, on vastauksemme, ”mutta itse tiedemiesten myönnytykset sen *tappavat*, eikä siis sen kieltäminen jää adeptien tehtäväksi.”

Tieteen tekeminen yhtenäiseksi *kokonaisuudeksi* vaatii todellakin henkisen ja psyykkisen yhtä hyvin kuin fyysisen luonnon tutkimista. Muuten luonto tulee aina pysymään samassa asemassa kuin ihmisen anatominen rakenne, jota asiantuntemattomat muinoin pohtivat sen ulkopinnalta käsin täysin tietämättöminä sisäisistä toiminnoista. Platonkin, maansa suurin filosofi, syyllistyi ennen vihkimystään sellaisiin lausuntoihin kuin että nesteet kulkevat vatsaan keuhkojen kautta. Ilman metafysiikkaa on mahdotonta hyväksyä mitään *todellista* tiedettä, kuten H. J. Slack sanoo.

Tähtisumut ovat olemassa, mutta tähtisumuteoria on väärä. Tähtisumu on sellaisessa tilassa, että kaikki elementit siinä ovat täydellisesti hajonneina. Se *on* kaasumainen ja – sitä paitsi jotakin muuta, mitä tuskin voidaan sanoa kaasuisista, sikäli kuin fyysinen tiede tuntee niitä. Lisäksi se *on* itsestään loistava. Mutta siinä kaikki. Ne kuusikymmentäkaksi ”yhteensattumaa”, jotka professori Stephen Alexander¹ luettelee tähtisumuteorian tueksi, voidaan kaikki selittää toisin esoteerisen tieteen avulla, vaikka tässä ei näihin vastatodisteisiin ryhdytä, koska tämä ei ole astronominen teos. Laplace ja Faye tulevat lähemmäs oikeaa teoriaa kuin ketkään muut, mutta Laplacen aatteista ei ole nykyisessä tähtisumuteoriassa jäljellä muuta kuin sen yleispiirteet. Kuitenkin John Stuart Mill sanoo, että ”Laplacen teoriassa ei ole *mitään hypoteettista*. Se on näyte oikeutetusta järkeilystä, joka koskee nykyisiä tuloksia niiden kaukaiseen alkusyyhyn asti. Se ei väitä muuta kuin että objektit, jotka todella ovat ole-

¹ ”Statement and Exposition of Certain Harmonies of the Solar System”, maaliskuu 1875, julkaisussa *Smithsonian Contributions to Knowledge* (nro 280), vol. XXI, art. II, s. 80-91 (Washington, D. C., 1876).

massa, tottelevat lakeja, joita tiedetään kaikkien niiden kaltaisten maallisten objektien tottelevan.”¹

Tämä sellaisen etevän loogikon kuin Millin lausumana olisi hyvin arvokasta, jos vain voitaisiin todistaa, että ”maalliset objektit”, jotka ovat niin kaukaisten taivaallisten objektien kuin tähtisumujen ”kaltaisia”, *vastaisivat näitä objekteja todellisuudessa eikä vain näennäisesti*.

Eräs toinen erehdys, joka on okkultismin kannalta olemassa nykyisessä tähtisumuteoriassa, on se hypoteesi, että planeetat ovat kaikki irtautuneet auringosta, että ne ovat luuta [e589] sen luusta ja lihaa sen lihasta, vaikka todellisuudessa aurinko ja planeetat ovat ainoastaan samasta kohdusta lähteneitä veljeksiä. Niillä on kyllä alkunsa samassa tähtisumussa mutta eri tavalla kuin nykyaikainen astronomia edellyttää.

Ne monet vastaväitteet, joita muutamit nykyajan tähtisumuteorian vastustajista tekevät alkuperäisen hajaantuneen aineen homogeenisuutta vastaan sillä perusteella että kiintotähdet ovat yhtenäisiä rakenteeltaan, eivät ensinkään koske tuota kysymystä homogeenisuudesta vaan ainoastaan itse tähtisumuteoriaa. Meidän aurinkotähtisumumme ei mahdollisesti olekaan täysin homogeeninen eli, oikeammin, se kenties ei osoittaudu astronomeille sellaiseksi, ja kuitenkin se saattaa tosiasiallisesti olla sitä. Tähdet eroavat toisistaan aineosiltaan, vieläpä näyttävät sisältävän aineksia, jotka ovat aivan tuntemattomia maan päällä. Kuitenkaan tämä ei koske sitä asiaa, että alkuperäinen aine – sellaisena kuin *se esiintyi vaikkapa ensimmäisessä* erilaistumisessaan *layatila*staan² – on vielä tänä päivänä homogeenista, valtavan kaukana, äärettömyyden syvyyksissä ja myös sellaisissa kohdissa, jotka eivät ole niinkään kaukana meidän aurinkokuntamme ulkorajoilta.

Yksikään tosiasia, jonka oppineet vastaväittäjät esittävät tähtisumuteoriaa vastaan, ei lopulta voi kestää arvostelua (vaikka tuo teoria onkin väärä ja sen tähden, *epäloogisesti kyllä*, vaarallinen aineen homogeenisuuden olettamukselle). [s642] Yksi erehdys johtaa toiseen. Väärä edellytys vie luonnollisesti väärään johtopäätökseen, vaikka jokin perätön loppupäätelmä ei *välttämättä* horjuta todisteketjun pääesitystä. Siten voidaan jättää pois kaikki sivuasiat ja spektreistä ja niiden viivoista saadut todisteet, koska ne ovat tässä asiassa ehdollisia, ja jättää kaikki pienet yksityiskohdat fyysiselle tieteelle. Okkultistin velvollisuutena on kiinnittää huomio kosmisen avaruuden *sieluun ja henkeen* eikä ainoastaan sen illusoriseen ulkonäköön ja toimintaan. Fyysisen tieteen tehtävänä taas on tutkia ja analysoida sen *kuorta* – joka materialistisen mielipiteen mukaan on universumin ja ihmisen *ultima thule* – äärimmäinen raja.

Tuon ulkokuoren kanssa okkultismilla ei ole mitään tekemistä. Ainostaan sellaisten oppineiden kuin Keplerin, Oerstedin ja Sir W. Herschellin, jotka kaikki uskoivat henkiseen maailmaan, teorioita voi okkulttinen kosmogonia

¹ *System of Logic*, 1875, s. 229.

² Toiminnan nolllapiteen tuolla puolen.

käsitellä ja koettaa sovittaa ne tyydyttävästi yhteen. Mutta noiden suurten fyysikkojen käsitykset erosivat tuntuvasti viimeaikaisista pohdiskeluista. Kant ja Herschell järkeilivät näet universumin synnystä ja *lopullisesta kohtalosta* samoin kuin sen nykyisestä olomuodosta enemmän filosofiselta ja psyykkiseltä näkökannalta. Sitä vastoin nykyinen kosmogonia ja astronomia kieltää kerrassaan olemassaolon syvimpien salaisuuksien tutkimisen. Seuraus on se mitä odottaa voikin: täydellinen epäonnistuminen ja selvittämättömiä ristiriitoja ns. tieteellisten teorioiden tuhannen ja yhden muunnelman välillä. Tämä koskee tähtisumuteoriaa yhtä hyvin kuin kaikkia muitakin olettamuksia.

Tähtisumuhypoteesi edellyttää oppia alkuperäisen aineen olemassaolosta, aineen ollessa levinneenä tähtisumun muodossa. Tämä hypoteesi ei ole uusi astronomiassa, kuten jokainen tietää. Joonialaisen koulukunnan Anaksimenes jo [e590] opetti, että taivaankappaleet olivat muodostuneet alkuperäisen *esigeneettisen* aineen asteittaisesta tiivistymisestä. Tuolla alkuaineella oli miltei negatiivinen paino ja se oli levinnyt avaruuteen äärimmäisessä sublimaatiotilassa.

Tyko Brahe, joka piti linnunrataa eetterisenä aineksena, luuli että Kassiopeiassa v. 1572 esiintynyt uusi tähti oli muodostunut tuosta aineesta.¹ Kepler uskoi samoin, että v. 1606 näkynyt tähti oli syntynyt universumia täyttäneestä eetterisestä substanssista.² Hän piti saman eetterin syynä valokehän näyttäytymistä kuun ympärillä siinä auringon kokonaispimennyksessä, joka havaittiin Napolissa v. 1605. Vielä myöhemmin v. 1714 Halley tunnusti itseloistavan aineen olemassaolon.³ Lopulta samanniminen aikakauskirja julkaisi v. 1811 kuuluisan astronomin Sir William Herschellin mainion hypoteesin, jonka mukaan tähtisumut muuttuvat tähdiksi,⁴ ja tämän jälkeen kuninkaalliset akatemit omaksuivat tähtisumuteorian.⁵

Kirjan *Five Years of Theosophy*, s. 245, artikkeli ”Do the Adepts deny the Nebular Theory?” kannattaa lukea. Siinä on vastaus: ”Ei; he eivät kiellä *sen yleisiä väitteitä eivätkä tieteellisten hypoteesien likimääräistä totuutta*. He ainoastaan kieltävät, että se olisi jo *täydellinen* tai että monet vanhat ns. kumotut teorit, jotka ovat nopeasti seuranneet toisiaan viimeisen vuosisadan aikana, olisivat kokonaan vääriä.”⁶

Tuolloin sanottiin tämän olevan ”välttelevä vastaus”. Kun uskalsimme noin halveksia virallista tiedettä, tämän oikeuttamiseksi täytyi muka asettaa

¹ *Astronomiae instauratae Progymnasmata*, 1588, s. 795.

² *De stella nova in pede Serpentarii... Trigon igneo*, Praha, 1606, s. 115.

³ Edmund Halley, ”An Account of several extraordinary Meteors or Lights in the Sky”. *Philosophical Transactions*, vol. XXIX, nro 341, loka-joulukuu 1714, s. 159-164.

⁴ Sir Wm. Herschell, ”Astronomical Observations relating to the Construction of the Heavens jne.”. *Philosophical Transactions*, vol. 101, 1811, s. 269-336.

⁵ Vrt. C. Wolf, *Les Hypothèses cosmogoniques*, s. 2.

⁶ [Collected Writings, vol. V, s. 150.]

oikeaoppisen tieteellisen aatteen sijalle jokin toinen teoria, joka olisi täydellimpi ja seisoi lujemmalla pohjalla. Tähän on vain yksi mahdollinen vastaus: on hyödytöntä esittää erillisiä teorioita asioista, jotka kuuluvat laajaan johdonmukaiseen järjestelmään, sillä jos ne erotetaan oppien kokonaisuudesta, ne menettävät ehdottomasti olennaisen yhteenkuuluvuutensa eivätkä siten, yksittäin tutkittuina, tuota mitään hyötyä. Jotta okkulttiset mielipiteet tähtisumuteoriasta voitaisiin myöntää oikeiksi ja niille antaa arvoa, täytyisi tutkia koko esoteerista kosmogonista systeemiä. Vielä on tuskin koittanut se aika, että rohkenisimme vaatia astronomeja hyväksymään *fohatin* ja jumalalliset rakentajat. Kun Sir William Herschell kieltämättä aivan oikein arveli, että aurinkoa voitaisiin kutsua ”tulipalloksi” (kenties) *metaforisesti*, tai kun hän varhemmalla iällään pohti teoriaa niistä pilkuista, joita nykyään nimitetään Nasmythin pajunlehdiksi, jo nämä hänen pohdiskelunsa, joissa ei ollut mitään ”yliluonnollista”, herättivät vähempiarvoisissa kollegoissa [e591] ivaa tuota kaikista astronomeista etevintä kohtaan. He näet näkivät ja ovat yhä näkevinään hänen aatteissaan vain ”mielikuvituksellisia ja eriskummallisia teorioita”.

Ennen kuin koko esoteerinen järjestelmä voitaisiin esittää ja ennen kuin astronomit voisivat antaa sille arvoa, heidän täytyisi palata takaisin joihinkin ”vanhentuneisiin aatteisiin”, ei ainoastaan Herschellin spekulatioihin vaan vanhimpien hindulaisten astronomien unelmiin. Heidän täytyisi siis jättää omat teoriansa, jotka ovat yhtä ”mielikuvituksellisia”, vaikka ovat esiintyneet lähes 80 vuotta myöhemmin kuin Herschellin aatteet ja monta tuhatta vuotta myöhemmin kuin itämaiset. Ennen kaikkea heidän täytyy peruuttaa aatteensa auringon *kiinteydestä* ja *palamisesta*. Kieltämättä aurinko on ”hehkuva” mutta ei ”palava”. Sitten okkultistit sanovat ”pajunlehdistä”, että nuo ”objektit”, kuten Sir W. Herschell niitä [s644] kutsui, ovat lähimpänä *syynä auringon valoon ja lämpöön*. Ja vaikkei esoteerinen oppi pidä näitä samoina kuin hän piti – nimittäin *organismeina*, joilla olisi eloisuus, koska auringon todelliset ”olennot” tuskin antautuisivat teleskoopin katseltaviksi –, se kuitenkin väittää, että koko universumi on täynnä tuollaisia organismeja, jotka ovat sikäli tietoisia ja toimintakykyisiä, mikäli niiden tasot ovat lähempänä tai kauempana meidän tajunnantasoamme. Ja lopuksi heidän täytyisi myöntää, että tuo suuri astronomi Herschell oli oikeassa, kun hän puhuessaan noista oletetuista organismeista sanoi: emme voi tietää, että elollistoiminta olisi kykenemätön synnyttämään samalla lämpöä, valoa ja sähköä. Sillä vaikka koko maailman fyysikot nauraisivat sille, okkultistit väittävät kuitenkin, että kaikilla tieteen ”voimilla” on alkunsa *elollisvoimassa*, meidän aurinkokuntamme kokonaisuuden AINOASSA ELÄMÄSSÄ – ja että tuo ”elämä” on vain osa eli pikemmin yksi *puoli* ainoasta universaalista ELÄMÄSTÄ.

Tuossa mainitussa artikkelissa väitettiin adeptien auktoriteetin nojalla, että ”riittää, jos tehdään yhteenveto siitä, mitä auringontutkijat *eivät tiedä*”. Nytkin voimme määritellä kantamme nykyaikaiseen tähtisumuteoriaan nähdessä ja näyttää sen ilmeisen virheellisyyden viittaamalla muutamiin tosiasioi-

hin, jotka ovat peräti vastoin tuon teorian nykyistä muotoa. Alkaaksemme alusta, mitä tuo teoria opettaa?

Tehdäksemme yhteenvedon edellä mainitusta hypoteesista, on selvää, että Laplace'n teoria – joka on nykyään muuttunut aivan tunnistamattomaksi – oli epäonnistunut. Hän edellyttää ensiksi kosmisen aineen, joka on jonkinlaisessa hajaantuneen tähtisumun tilassa, ”niin hienona, että sen olemassaoloa tuskin voidaan aavistaa”.¹ Hän ei edes yritä tunkeutua olemassaolon sisimpään pyhäkköön muuten kuin meidän pienen aurinkokuntamme lähimmän kehityksen osalta.

Hyväksytäänpä tai hylätäänpä siis hänen teoriansa, joka koskee ratkaistavissa olevia lähimpiä kosmologisia ongelmia, voidaan silti sanoa hänen vain lykkänsä mysteerin selvitystä hieman kauemmaksi. Laplace ei edes yritä vastata tuohon ikuisen kysymykseen: ”Mistä itse aine on tullut; mistä se kehityssysäys, [e592] joka määrää sen aikakautisia joukkoumia ja hajoamisia; mistä se ihmeellinen sopusuhtaisuus ja järjestys, jolla alkuatomit ryhmittyvät ja asettuvat sarjoihin?” Meidän eteemme asetetaan vain luonnos niistä *todennäköisistä* yleispiirteistä, joiden mukaan todellisen syntyprosessin oletetaan tapahtuneen. No niin, ja mitä on sitten tuo nykyään niin kuuluisaksi tullut esitys kosmogonian prosessista? Mitä niin ihmeellisen uutta ja omaperäistä hän on esittänyt, että ainakin sen pääkohdat ovat tulleet nykyaikaisen tähtisumuteorian perustaksi? Seuraava voidaan löytää useista astronomisista teoksista.

Laplace ajatteli, että kun alkuperäisen tähtisumun atomit tiivistyivät ”painovoiman ”lain” nojalla, [s645] massa, joka nyt oli jo tullut kaasumaiseksi tai ehkä osittain nestemäiseksi, joutui kiertoliikkeeseen. Mikäli tämän kiertoliikkeen nopeus kasvoi, massa sai ohuen kiekon muodon. Lopuksi keskipakoinen voima voitti koheesion, ja suunnattomia renkaita irtautui toinen toisensa jälkeen pyöriävästä, hehkuvasta keskusmassasta. Nämä renkaat (kuten oletettiin) painovoimasta johtuen vetäytyivät kokoon palloiksi, jotka luonnollisesti jatkoivat yhä kulkuaan samassa kehässä, jossa ennen oli ollut ulkorengas, josta ne olivat erottautuneet. (”Laplace arveli, että renkaan ulko- ja sisävyöhykkeet kiersivät saman nopeuskulman mukaan, kuten kiinteässä renkaassa tapahtuu. Mutta yhtä suurten alojen laki vaatii, että sisemmät vyöhykkeet kulkevat nopeammin kuin ulkopuoliset.”)² Jokaisen syntyvän planeetan ulkosyrjä, hän sanoi, kiersi nopeammin kuin sisäsyryjä, ja siitä johtui planeetan pyörintä akselinsa ympäri. Kiinteimmät sysättiin viimeksi pois, ja lopuksi vastaeronneet kehät ollessaan muodostumisensa alkuaasteilla vuorostaan sysäivät itsestään ulos yhden tai useampia satelliitteja. Määriteltessään renkaiden repeämistä ja planeetoiksi muodostumista Laplace sanoo:

¹ *Exposition du système du monde*, II, V, vi, s. 426.

² *World-Life*, s. 121. Prof. Winchell huomauttaa monista Laplace'n virheistä teoksissaan, mutta koska Winchell on *geologi*, hän ei itse ole erehtymätön ”astronomisissa pohdiskeluissaan”.

Miltei aina on jokaisen sumurenkaan täytynyt murtua useampiin massoihin, jotka kiertäen melkein samanlaisella nopeudella ovat jatkaneet pyörimistään saman välimatkan päässä auringosta. Nämä massat ovat saaneet pallomuodon ja pyörreliikkeen samaan suuntaan kuin ne itse kiertävät, koska sisemmät molekyylit [aurinkoa lähimmät] ovat todellisuudessa kulkeneet hitaammin kuin ulkopuoliset. Niiden on siis täytynyt muodostua yhtä moniksi höyrymäisiksi planeetoiksi. Mutta jos yksi niistä oli tarpeeksi voimakas yhdistääkseen itseensä peräkkäin vetovoimansa avulla kaikki muut keskuksensa ympärille, sumurenkaiden on näin täytynyt muuttua yksinäisiksi pallomaisiksi sumumassoiksi, jotka ovat kiertäneet itsensä ympäri samaan suuntaan kuin ne ovat kiertäneet auringon ympäri. Viimeksi mainittu tapahtuma on ollut yleisempi, mutta aurinkokunnassa on esimerkki myös edellisestä, jos katsotaan niitä neljää pikkuplaneettaa, jotka liikkuvat Jupiterin ja Marsin välillä.¹

Vaikka harvat mahtanevat kieltää ”tämän hypoteesin suurenmoisen rohkeuden”, [e593] on mahdotonta olla huomaamatta siihen liittyviä ylipääsemättömiä vaikeuksia. Miksi esim. huomataan Uranuksen ja Neptunuksen kuiden takaperoinen liike? Miksi Venus on vähemmän kiinteä kuin maa, vaikka se on lähempänä aurinkoa? Miksi taas kaukaisempi Uranus on tiiviimpi Saturnusta? Kuinka on niin monta muunnosta akselien ja ratojen kulmien välillä, vaikka kaikki planeetat muka ovat yhden keskusballon jälkeläisiä? Kuinka huomataan niin valtavia eroavuuksia planeettojen koossa? Kuinka Jupiterin kuut ovat 288 kertaa tiiviimpiä kuin niiden emäpallo? Kuinka meteori- ja komeettajärjestelmät ovat yhä selittämättömiä? Toistaaksemme erään mestarin sanoja:

[s646] ”He [okkultistit] huomaavat, että länsimaissa syntynyt keskipakoi-suusteoria ei kykene kattamaan *kaikkia* tosiasioita. Ilman apua se ei voi selittää jokaista navoilta litistynyttä palloa eikä poistaa niitä ilmeisiä pulmia, joita muutamien planeettojen suhteellinen tiiviys esittää. Kuinka mikään keskipakaisen voiman laskelma voisi selittää meille, miksi esim. Merkurius, jonka kierroskausi, niin kerrotaan, on ’ainoastaan noin kolmasosa maan kierroksesta ja jonka tiiviys on ainoastaan noin neljäsosan suurempi maan tiiviyttä’, on kuitenkin navoilta *enemmän kuin kymmenen kertaa enemmän litistynyt kuin maa*? Ja edelleen, miksi Jupiter, jonka ekvatoriaalisen liikkeen sanotaan olevan ’27 kertaa suurempi kuin maapallon ja sen tiiviyyden ainoastaan viidennes maapallon tiiviyydestä’, on navoilta puristunut 17 kertaa enemmän kuin maapallo? Tai miksi Saturnus, jonka ekvatoriaalinen nopeus on 55 kertaa suurempi kuin Merkuriuksen ja jolla siis pitäisi olla vastaavassa määrin suurempi keskipakaisuusvoima, on kuitenkin navoiltaan litistynyt *vain kolme kertaa enemmän kuin Merkurius*? Edellä olevien ristiriitojen huipuksi meidän käsketään uskoa nykyajan tieteen opettamiin keskusvoimiin, vaikka sanotaan, että

¹ Laplace, *main. teos*, s. 433.

auringon päiväntasaajan seudulla oleva aine, jolla on yli neljä kertaa suurempi keskipakoinen nopeus kuin maapallon päiväntasaajan ulkopinnalla ja vain noin neljäsosa päiväntasaajan aineen painosta, ei ole kuitenkaan näyttänyt vähintäkään taipumusta pullistua ulospäin auringon päiväntasaajan kohdalla eikä ole näyttänyt pienintäkään litistymistä auringonakselin napojen kohdalla. Toisin ja selvemmin sanoen, vaikka auringon keskipakoisella voimalla on vain neljäsosa maapallon tiheydestä vastuksena, auringossa ei ole minkäänlaista napojen kokoonpuristumista! Me huomaamme, että useat astronomit ovat esittäneet vastaväitteen eikä kukaan ole voinut vastata siihen tyydyttävästi, ainakaan mikäli 'adeptit' tietävät."

"Sen tähden he [adeptit] sanovat, että länsimaisen tieteen suurmiehet, jotka... eivät tiedä juuri mitään komeettojen aineesta, keskipakoisesta ja keskihakuisesta voimasta, tähtisumujen luonteesta eivätkä auringon, tähtien tai edes kuun fyysisestä kokoonpanosta, ovat epäviisaita puhuessaan niin varmasti kuin puhuvat 'auringon keskusmassasta', mikä muka vierittää ulos avaruuteen planeettoja, komeettoja ja ties mitä... Me väitämme, että se [aurinko] lähettää ulos ainoastaan *elonprinsiipin*, [e594] näiden kappaleiden *sielun, antaen ja ottaen sen takaisin* ja ollen meidän pienessä aurinkokunnassamme 'universaali elonantaja'... äärettömyydessä ja ikuisuudessa. Lisäksi väitämme, että aurinkokunta on yhtä paljon AINOAN *makrokosmoksen mikrokosmos* kuin ihminen on mikrokosmos verrattuna omaan pieneen aurinkokosmokseensa."¹

[s647] Kaikkien kosmisten ja maisten ainesten olennainen kyky synnyttää itsessään säännöllinen ja sopusuhtainen sarja tuloksia, syiden ja seurausten ketjuuntuminen – on vastaansanomattomana todisteena siitä, että niitä elähdyttää joko JÄRKI *ab extra* tai *ab intra* tai että niissä piilee tajunta *ilmenneen verhon* sisällä tai takana. Okkultismi ei kiellä, että universumilla varmasti on ollut mekaaninen syntyminen. Se väittää ainoastaan, että ehdottomasti on täytyntä olla jonkinlaisia "mekaanikkoja" noiden elementtien takana (tai *sisällä*). Se on meille dogmi. Atomien satunnaiset sysäykset eivät rakentaneet kosmosta kaikkine sen sisältöineen, kuten Lucretius kyllä hyvin tiesi. Luonto itse sotii tällaista teoriaa vastaan. Taivaallinen avaruus, jonka täyttää niin ohut aine kuin eetteri, ei voi tulla avuksi selittämään taivaallisten tähtijoukkojen yhteistä liikettä, olkoonpa eetterissä vetovoimaa tai ei. Vaikka taivaankappaleiden keskinäisen kiertoliikkeen täydellinen sopusointu selvästi on merkinä jonkin koneellisen syyn olemassaolosta luonnossa, Newtonin, jolla oli suurempi oikeus kuin kellään luottaa omiin päätelmiinsä, yhtäkaikki on ollut pakko hylätä se ajatus, että miljoonille keskustähdille annettua alkusysäystä voisi mitenkään selittää pelkästään *tunnetuilla* luonnon laeilla ja sen aineellisilla voimilla. Hän myönsi täydellisesti ne rajat, jotka erottavat luonnonvoimien toiminnan niiden JÄRKIOLENTOJEN toiminnasta, jotka panevat muuttumattomat lait järjestykseen ja toimintaan. Ja jos Newtonin täytyi hylätä tuo haave, kellä nykyisistä materialistisista kääpiöistä on oikeus sanoa: "Minä tiedän parem-

¹ *Five Years of Theosophy*, s. 249-251. [Vrt. *Collected Writings*, vol. V, s. 153-154.]

min?”

Jotta jokin teoria kosmogoniasta olisi täydellinen ja ymmärrettävä, sen täytyy lähteä siitä edellytyksestä, että on ollut kaikkialle rajattomaan avaruuteen levinnyt alkuperäinen substanssi ja että tämä substanssi on ollut *laadultaan älyllistä ja jumalallista*. Substanssin täytyy olla sekä sielua että henkeä, ilmenneen kosmoksen synteesi ja sen *seitsemäs periaate*, ja tämän periaatteen henkisenä *upâdhina* eli perustana täytyy olla kuudes periaate, sen käyttöväline – *alkuperäinen fyysinen aine*, niin sanoaksemme, vaikka sen laadun täytyy ainaisesti pysyä meidän rajoitettujen *tavallisten* aistiemme käsityspiiriä tuonempana. Astronomin, jolla on vähänkin mielikuvitusta, on helppo laatia teoria universumin ilmenemisestä kaaoksesta, jos hän vain käyttää mekaanikan lakeja. Mutta tällainen universumi tulee aina olemaan Frankensteinin hirviö inhimilliselle tieteelliselle luojalleen, ja se tulee johtamaan hänet loputtomiin vaikeuksiin. Koneellisten lakien sovittaminen ei vie milloinkaan pohdiskelijaa objektiivista maailmaa tuonemmaksi. Se ei paljasta ihmiselle kosmoksen syntyä eikä sen lopullista kohtaloa. Tähän on [e595] tähtisumuteoria johtanut tieteen. Jos [s648] silkkää totuutta katsotaan, tämä teoria on eetteriteorian kaksoissisar, ja molemmat ovat välttämättömyyden tuloksia. Toinen on välttämätön valonsiirron selittämiseksi, toinen taas aurinkokuntien syntyongelman ratkaisemiseksi. Kyse on siitä, kuinka sama homogeeninen aine¹ saattoi tottelemalla Newtonin keksimiä lakeja synnyttää kappaleita – aurinkoja, planeettoja ja niiden kuita – joilla on ollut kaikilla samanlaiset liike-ehdot mutta jotka ovat erilaisista aineksista kokoonpantuja.

Onko tähtisumuteoria auttanut kysymyksen ratkaisussa, vaikka se koskisi ainoastaan kappaleita, joita pidetään elottomina ja aineellisina? Me sanomme: aivan varmasti ei. Mitä edistystä sillä on ollut vuodesta 1811 asti, jolloin ensinnä Sir William Herschellin kirjoituksessa todistettiin havaintoihin perustuvilla tosiasioilla tähtisumuaineen olemassaolo, ja Kuninkaallisen Seuran jäsenet ”huusivat ilosta”? Sen jälkeen muuan vielä suurempi keksintö, spektrianalyysi, on tehnyt mahdolliseksi Sir W. Herschellin arvelun todentamisen ja vahvistamisen. Laplace kaipasi jonkinlaista alkuperäistä ”maailmanainesta” todistaakseen maailmojen asteittaista kehitystä ja kasvua. Tässä se on, kaksi vuosituhatta sitten tarjottuna:

”Maailmanainees”, jota nyt nimitetään *tähtisumuksi*, oli tunnettu jo kaukaisimpana muinaisaikana. Anaksagoras opetti, että erilaistumisen jälkeen syntyneiden heterogeenisten aineiden sekava joukko pysyi liikkumattomana ja jär-

¹ Jos astronomit nykyisellä tietomäärällään vain olisivat pysytelleet Laplacen hypoteesissa, joka koski vain planeettasysteemin muodostumista, se olisi aikojen kuluessa voinut johtaa edes likimääräiseen totuuteen. Mutta yleisen ongelman kaksi osaa – ensiksi universumin muodostuminen eli aurinkojen ja tähtien muodostuminen alkuaikainesta ja sitten planeettojen kehitys aurinkonsa ympärillä – nojautuvat aivan erilaisiin luonnon tosiasioihin, ja tiedekin pitää niitä eri kysymyksinä. Ne koskevat olemassaolon vastakkaisia napoja.

jestäytymättömänä, kunnes lopuksi ”järki” – me sanoisimme: dhyâni-chohanien kollektiivinen joukko – aloitti työskentelynsä sen kanssa ja antoi sille liikkeen ja järjestyksen.¹ Tämän teorian ensimmäinen osa, että *jokin* ”järki” kävisi työhön käsiksi – hylätään. Spektrianalyysi paljastaa sellaisten tähtisumujen olemassaolon, jotka ovat muodostuneet pelkistä kaasuista ja loistavista höyryistä. Onko tämä alkuperäinen tähtisumuaine? Sanotaan, että spektrit ilmaisevat kosmista valoa säteilevän aineen fyysisen olomuodon. On osoitettu, että hajoavien ja hajoamattomien tähtisumujen spektrit ovat aivan erilaiset, sillä jälkimmäisten fyysinen tila näyttää olevan sama kuin hehkuvan kaasun tai höyryn. Erään tähtisumun loistavat linjat paljastavat siinä vedyn olemassaolon ja muita aineita, jotka ovat joko tunnettuja tai tuntemattomia. Sama koskee auringon ja tähtien atmosfäärejä. [s649] Tämä johtaa siihen välittömään johtopäätökseen, että tähti syntyy tähtisumun kiteytymisestä. Samoin metallitkin maan päällä muodostuvat [e596] vedyn tai jonkin muun alkuperäisen aineen tiivistymisestä, ehkä heliumin tai jonkin vielä tuntemattoman aineksen kaukaisesta esi-isästä ja sukulaisesta. *Tämä ei ole ristiriidassa okkultistien oppien kanssa.* Tämän ongelman kemiaa koettaa ratkaista. Ennemmin tai myöhemmin se tulee tehtävässään onnistumaan, kunhan se tahtoen tai tahtomattaan on omaksunut esoteeriset opit. Mutta kun tämä tapahtuu, silloin tähtisumuteoria nykyisessä muodossaan tulee kumotuksi.

Sillä välin astronomia ei voi mitenkään hyväksyä, jos sitä pidetään *eksaktina* tieteenä, nykyistä oppia tähtien syntymisestä – vaikka okkultismi hyväksyykin sen omalla tavallaan selittäen kuitenkin eri tavalla tähtien polveutumisen – koska astronomialla *ei ole ainoatakaan fyysistä tosiasiaa* esitettävänä sen puolesta. Astronomia saattaisi ennen kemiaa todistaa tuon asianlaidan, jos se voisi näyttää, että jollakin planetaarisella tähtisumulla olisi kolmen tai neljän kirkkaan viivan spektri, ja tämä tiivistyisi ja muuttuisi sitten vähitellen tähdeksi, jolla olisi spektri täynnä lukuisia tummia viivoja. Mutta ”kysymys tähtisumujen muuttuvuudesta, edes muodoltaan, on vielä salaisuus astronomialle. Ne havainnot, jotka on toistaiseksi tehty, ovat liian tuoreita ja epävarmoja, jotta niiden nojalla voitaisiin vakuuttaa mitään.”²

Spektroskoopin keksimisen jälkeen sen taikavoima on paljastanut tutkijoille ainoastaan yhden tämänlaatuisen tähden muuttumisen. Mutta tämäkin tapaus todisti aivan päinvastaista kuin mitä olisi kaivattu todisteeksi tähtisumuteorian puolesta. Se näet osoitti, miten *muuan tähti muuttui planetaariseksi tähtisumuksi*. Kuten *The Observatory'ssa*³ kerrotaan, eräällä lyhytaikaisella tähdellä, jonka J. F. J. Schmidt löysi Joutsenen tähtikuviosta marraskuussa 1876, oli hyvin kirkasviivainen spektri. Vähitellen yhtenäisen spektri ja useimmat sen viivoista hävisivät jättäen lopulta jälkeensä vain yhden ainoan loistavan viivan, joka näytti soveltuvan yhteen tähtisumun vihreän viivan

¹ Aristoteles, *Fysiikka*, VIII, 1.

² C. J. E. Wolf, *Les Hypotèses cosmogoniques*, 1886, s. 3.

³ Vol. I, s. 185.

kanssa.

Tämä muodonmuutos ei ole suorastaan ristiriidassa tähtien tähtisumualkuperää koskevan hypoteesin kanssa. Mutta tämä yksittäistapaus ei perustuakaan mihinkään havaintoon, ei ainakaan suoranaisesti. Se on saattanut johtua monista muista syistä. Koska astronomit ovat halukkaita uskomaan, että meidän planeettamme pyrkivät syöksymään aurinkoon, miksei tuo tähti olisi voinut leimahtaa liekkiin tällaisten planeettojen yhteentörmäyksestä tai, kuten monet ehdottavat, jonkin komeetan sysäyksestä? Joka tapauksessa tämä ainoa vuodesta 1811 asti havaittu esimerkki tähden muuttumisesta ei ole [s650] tähtisumuteorialle eduksi. Sitä paitsi tästä teoriasta, kuten kaikista muistakin teorioista, ovat astronomit itse keskenään eri mieltä.

Meidän omalla ajallamme, ennen kuin Laplace vielä oli ajatellutkaan tätä aatetta, Buffon hämmästyti kovasti planeettojen liikkeen samankaltaisuudesta ja ehdotti ensimmäisenä hypoteesia, että planeetat kuineen ovat syntyneet [e597] auringon helmasta. Vieläpä hän tätä tarkoitusta varten keksi erityisen komeetan, jonka hän arveli sysänneen ulos voimakkaalla vinolla iskulla sen ainemäärän, joka tarvittiin planeettojen muodostamiseksi. Laplace teki asianmukaisesti oikeutta tuolle ”komeetalle” kirjassaan *Exposition du Système du Monde* (s. 423). Mutta sittenkin tuohon aatteeseen tartuttiin ja vieläpä sitä paranneltiin vuoroittaisen kehityksen aatteella olettamalla, että auringon keskumassasta olisi lähtenyt planeettoja, jotka *nähtävästi* olivat painottomia eivätkä vaikuttaneet näkyvien planeettojen liikkeeseen – ja ilmeisesti olivat yhtä olemattomia kuin Mooses kuussa.

Mutta nykyinen teoria poikkeaa myös Kantin ja Laplacen huolella tehdyistä järjestelmistä. Heidän kummankin ajatuksena oli, että olioiden syntyessä kaikki se aine, joka on nyt yhtynyt planeettojen rakenteeseen, oli levinneenä yli koko sen alan, jonka aurinkokunta nyt käsittää – ja vieläpä kauemmaksi. Se oli äärettömän hienoaineinen tähtisumu, ja sen tiivistyminen synnytti vähitellen aurinkokunnan erilaiset tähdet sellaisen mekanismin avulla, jota tähän asti ei ole koskaan voitu selittää. Tämä on alkuperäinen tähtisumuteoria, joka *vaillinaisesti* kyllä mutta uskollisesti toistaa salaisen opin opetuksia. Se on ikään kuin yksi lyhyt luku universaalien *esoteerisen* kosmogonian suuresta kirjasta. Molemmat järjestelmät, Kantin ja Laplacen, eroavat suuresti nykyaikaisesta teoriasta, joka on täynnä ristiriitaisia *alateorioita* ja mielivaltaisia hypoteeseja. Opettajat sanovat:

”Komeettojen aines [*sama josta kiintotähdet ovat muodostuneet*] on aivan erilainen kuin mikään niistä kemiallisista ja fyysisistä ominaisuuksista [*joita maapallon suurimmat kemistit ja fyysikot tuntevat*]. Vaikka spektroskooppi on osoittanut maisen ja sideerisen substanssin todennäköisen samanlaisuuden [*sen johdosta että mainen valo vaikuttaa kemiallisesti tänne tuleviin säteisiin*], ei ole keksitty niitä kemiallisia toimintoja, joiden pitäisi olla ominaisia eri tavalla kehittyneille avaruuden tähdille, eikä ole todistettu näiden toimintojen

olevan samanlaisia kuin ne, jotka on huomattu meidän planeetallamme.”¹

Crookes sanoo miltei saman kappaleessa, jonka olemme lainanneet hänen luennostaan ”Elements and Meta-Elements”.

C. Wolfin² havaintojen mukaan tähtisumuhypoteesi voi korkeintaan osoittaa sen seikan, että on olemassa eri tiiviyssasteisia planetaarisia tähtisumuja ja spiraalitähtisumuja, joilla on [s651] tiivistymisytimiä haaroissa ja keskuksissa.³ Mutta asiallisesti meiltä puuttuu vielä tieto siitä suhteesta, joka yhdistää tähtisumut kiintotähtiin. Ja koska meiltä puuttuvat suoranaiset havainnot, meidän on myös mahdotonta tukea sitä kemiallisen kokoonpanon analogian mukaan.

Vaikka tiedemiehet jättäisivät syrjään sen pulmallisuuden, joka [e598] syntyy noin kieltämättömästä aineen erilaisuudesta ja heterogeenisuudesta tähtisumujen kokoonpanossa, ja tahtoisivat myöntää muinaisaikalaisten lailla, että kaikkien näkyvien ja näkymättömien taivaankappaleiden alkua on etsittävä perimmäisestä homogeenisesta maailmanaineksesta, jonkinlaisesta ESI*protyylistä*,⁴ on aivan ilmeistä, ettei tämäkään tekisi loppua heidän vaikeuksistaan. Jolleivät he myös myönnä, että meidän näkyvä universumimme on ainoastaan seitsenkertaisen kosmoksen *sthûla-sharîra*, karkea ruumis, heillä on edessään vain uusi ongelma, varsinkin jos he uskaltavat pitää kiinni siitä, että nykyään näkyvät kappaleet ovat tuon yhden ja ainoan perimmäisen aineen tiivistymistä. Sillä pelkkä havaintokin jo osoittaa heille, että ne toiminnat, jotka tosiasiallisesti tapahtuvat universumissa, ovat paljon monimutkaisempia kuin mitä tuo teoria voi ottaa vastattavakseen.

Ensinnäkin on kaksi määrättyä luokkaa *hajoamattomia* tähtisumuja, kuten tiede itse opettaa.

Kaukoputkella on mahdotonta tehdä eroa näiden välillä, mutta spektroskoopilla voidaan tehdä ja silloin huomataan olennainen ero niiden fyysisessä kokoonpanossa.⁵

¹ *Five Years of Theosophy*, s. 241-242 & 239. [Vrt. *Collected Writings*, vol. V, s. 147-148 & 145-146.]

² Ranskan instituutin jäsen, Pariisin observatorion astronomi. *Les Hypothèses cosmogoniques*, s. 3.

³ Mutta ei ole vielä päästy varmuuteen näiden tähtisumujen spektreistä. Kun ne on havaittu valkoisine viivoineen, silloin vasta niihin voidaan vedota.

⁴ Crookesin *protyyliä* ei tule pitää *alkuperäisenä* aineksena, josta dhyâni-chohanit luonnon muuttumattoman lain mukaan kutoivat aurinkokunnan. Tämä *protyyli* ei voi olla edes Kantin *prima materia*, jota tuo suuri viisas näki käytettävän maailmojen muodostamisessa ja joka siis ei enää ole olemassa hajanaisessa tilassaan. *Protyyli* on muuan VÄLIASTE kosmisen substanssin kehittyvässä erilaistumisessa luonnollisesta erilaistumattomasta tilastaan. Se on siis sellainen aspekti, johon aine pukeutuu puolivälissä matkallaan täyteen objektiivisuuteen.

⁵ ”Kysymys, voidaanko tähtisumuja purkaa, on usein esitetty liian varmasti myöntäen ja täysin vastoin niitä ajatuksia, jotka on esittänyt eräs kuuluisa kokeilija tähtisumu-

[s652] Muutamilla näistä tähtisumuista [sanoo Wolf] on kolmesta tai neljästä kirkkaasta viivasta muodostunut spektri, muilla taas yhtäjaksoinen spektri. Ensin mainitut ovat kaasumaisia, jälkimmäiset tomumaisesta aineesta koostuneita. Edellisten täytyy olla todellisen ilmakehän laatuista. Näiden joukkoon olisi sijoitettava Laplacen oletama aurinkotähtisumu. Jälkimmäiset muodostavat joukkion kappaleita, joita voi pitää riippumattomina ja joiden pyörintä tottelee sisäisen painon lakeja. Tällaisia ovat [e599] Kantin ja Fayen oletamat tähtisumut. Havainnot sallivat meidän lukea kummatkin näistä planeettamaailman varhaisimpaan alkukauteen. Mutta kun koetamme mennä sen tuolle puolen ja tunkeutua alkukaaokseen, joka on saanut aikaan kaikki taivaankappaleet, meidän täytyy ensin voida selittää näiden kahdenlaisten tähtisumujen olemassaolo. Jos alkukaaos olisi *kylmää, loistavaa kaasua*,¹ voisi ymmärtää, kuinka vetovoimasta syntynyt kokoon puristuminen kuumensi sen ja teki loistavaksi. Meidän on selitettävä tämän kaasun tiivistyminen loistaviksi osasiksi, joiden olemassaolo paljastuu meille spektroskoopin avulla muutamissa tähtisumuissa. Jos alkuperäinen kaaos olisi muodostunut tällaisista osasista, kuinka muutamat näistä muuttuisivat kaasumaiseen tilaan, vaikka muut olisivat säilyttäneet alkuperäisen olotilansa?...²

Tämä on yleiskatsaus niihin pulmiin ja vaikeuksiin, jotka estävät tähtisumuteorian hyväksymisen. Ranskalainen *oppinut*, joka ne esittää, lopettaa kiinnostavan perustelunsa seuraavasti:

spektrien alalla – Sir Wm. Huggins. Jokainen tähtisumu, jonka spektri sisältää ainoastaan kirkkaita viivoja, on kaasumainen, sanotaan, ja on sen tähden purkautumaton. Jokainen tähtisumu, jonka spektri on yhtenäinen, purkautuu lopulta eri tähdiksi, jos sitä katsotaan kyllin voimakkaasti suurentavalla kaukoputkella. Tämä väite sotii heti saavutettuja tuloksia ja spektroskooppiteoriaa vastaan. *Lyyran* tähtisumu, käsipainon kaltainen tähtisumu ja Orionin tähtisumun keskiosa näyttävät hajoavan eri tähtiin ja kuitenkin niiden spektri on kirkkaista viivoista koostunut. *Metsästyskoiran* tähtisumu ei ole hajoamassa ja näyttää kuitenkin täydellisen spektrin. Spektroskooppi antaa näet meille kyllä tietoa tähtien ainesosien fyysisestä tilasta, mutta ei anna pienintäkään käsitystä sen yhdistymistavasta. Tähtisumu, joka olisi koostunut kaasupalloista (tai heikosti loistavista ytimistä, joita ympäröi voimakas sumukehä), näyttäisi meille viivaspektrin ja olisi kuitenkin purettavissa. Tällaisessa tilassa näkyy olevan Hugginsin määrittelemä seutu Orionin tähtisumussa. Tähtisumu, joka muodostuu hehkuvassa tilassa olevista kiinteistä tai nestemäisistä osasista, todellinen pilvi, näyttäisi yhtenäisen spektrin mutta olisi *purkautumaton*.” (C. Wolf, *Les Hypothèses cosmogoniques*, s. 4 av.)

¹ Ks. III säkeistön 9. säettä ”Valosta eli *kylmästä* liekistä” ja 8. kommentaaria [I osa, s. e81-82], missä selitetään, että ”äiti” (kaaos) on kylmää tulta, viileä sädehdys, väritön, muodoton, vailla kaikkia ominaisuuksia. ”Liike on ainoa ikuinen *on* ja sisältää mahdollisuudet kaikkiin ominaisuuksiin manvantarisissa maailmoissa”, sanotaan. [H. P. B.]

² C. Wolf, *Les Hypothèses cosmogoniques*, s. 4-5.

Ensimmäinen osa kosmogonisesta ongelmasta – mitä on kaaoksen alkuperäinen aine ja kuinka tämä aine synnytti auringon ja tähdet – pysyy siten tähän päivään asti PELKKIEN HAAVEIDEN JA MIELIKUVITUKSEN PIIRISSÄ.¹

Jos tämä on tieteen viimeinen sana asiasta, minne meidän tuleekaan kääntyä saadaksemme tietää, mitä tähtisumuteorian arvellaan voivan meille opettaa? Mitä itse asiassa tämä teoria on? Mitä se *on*, ei kukaan näytä varmasti tietävän. Mitä se *ei ole* – opimme *World-Life*'in oppineelta tekijältä. Hän sanoo:

I ”*Se ei ole teoria universumin kehitymisestä... Se on pääasiallisesti selitys aurinkokunnan ilmiöiden synnystä ja lisäksi se on yhdistelmä pääilmiöistä tähtien ja tähtisumujen maailmassa, mikäli ihmisnäkemys on voinut siihen tunkeutua.*”

[s653] II ”Se ei pidä pyrstötähtiä kuuluvana siihen erikoiskehitykseen, joka on aikaansaanut aurinkokunnan.” (*Esoteerinen oppi* pitää.)

(Se pitää, koska se pitää komeettoja kosmisen olemassaolon muotoina, jotka ovat *rinnasteisia tähtisumujen varhaisimpien kehityskausien kanssa*, koska se *pääasiassa* pitää niitä kaikkien maailmojen muodostumisen aiheuttajina.)

III ”*Se ei kiellä, että loistavalla tähtisumulla on voinut olla varhaisempi historia (salaisen opin toisasteinen kehityskausi)... eikä väitä saavuttaneensa absoluuttista alkua.*” Niinpä se [e600] myöntääkin, että tämä ”tulisuus on saattanut ennen olla olemassa kylmässä, valottomassa ja *näkymättömässä* tilassa”...

IV ”[Ja lopuksi] se ei edes sano paljastavansa olioiden ALKUPERÄÄ vaan *ainoastaan erään taipaleen niiden aineellisessa kehityksessä*”... jättäen ”filosofille ja teologille yhtäläisen vapauden kuin heillä oli ennen etsiskelläkseen olemismuotojen syntyjä syviä.”²

Mutta ei tässäkään kaikki. Jopa Englannin suurin filosofi – Herbert Spencer – asettui vastustamaan tätä mielikuvituksellista teoriaa sanomalla, että a) ”olemassaolon ongelmaa ei ole ratkaistu” sillä; b) tähtisumuhypoteesi ”ei mitenkään valaise hajaantuneen aineen alkuperää”; ja c) ”tähtisumuhypoteesi [sellaisena kuin se nyt on] edellyttää ensimmäistä syytä”.³

Pelkäämme, että viimeksi mainittu asia sisältää enemmän kuin mitä nykyajan fyysikot ovat ottaneet huomioon. Näyttää siis siltä, että tuo keho ”hypoteesi” voi tuskin löytää apua tai tukea edes metafysiikkojen maailmasta.

Ottaen huomioon kaiken tämän okkultistit uskovat että heillä on oikeus esittää *oma* filosofiansa, miten väärin tahansa sitä nykyään ymmärretään tai se

¹ *Sama*, s. 5.

² Winchell, *World-Life*, s. 196-197.

³ *Westminster Review*, vol. LXX, heinäkuu 1858, s. 127-128.

torjutaan. Ja he väittävät, että tiedemiesten epäonnistuminen tämän totuuden löytämisessä johtuu yksinomaan heidän materialismistaan ja transsendentiaalisten tieteiden halveksimisesta. Mutta vaikka tieteelliset älyniekat ovat meidän vuosisadallamme yhtä kaukana kuin konsanaan todellisesta ja oikeasta kehitysoipista, voi vielä tulevaisuuteen nähden olla toivoa, sillä jo nytkin huomaamme erään tiedemiehen tarjoavan meille siitä hienon välähdyksen.

Eräässä *Popular Science Review*'n artikkelissa ”Viimeiset tutkimukset pieneliöistä” sanoo H. J. Slack, Kemiallisen seuran jäsen, Kuninkaallisen lääketieteellisen seuran sihteeri:

Kaikki tieteet fysiikasta kemiaan ja fysiologiaan lähestyvät selvästi *jotakin* evoluutio- ja kehitysoppia, jossa darvinismin tosiasiat *tulevat olemaan yhtenä osana*. Mutta minkä äärimmäisen muodon tämä oppi tulee saamaan, siitä ei ole paljon, jos yhtään, todisteita, ja *ehkä sitä ei tulekaan oivaltamaan ihmisjärki, ennen kuin metafyyminen yhtä hyvin kuin fyysinen tutkimus on edistynyt paljon pitemmälle*.¹

Tämä on todella onnistunut ennuste. Se päivä *saattaa* koittaa, jolloin ”luonnollinen valinta”, kuten Darwin ja Herbert Spencer sitä opettavat, tulee [s654] lopullisessa muodostelussaan olemaan ainoastaan *osa* meidän itämaisestä kehitysoipistamme, joka on Manun ja Kapilan oppi *esoteerisesti selitetynä*.

¹ Vol. XIV, 1875, s. 252.